

ལ གོང་ས་སྐུབས་མགོན་ཐུལ་བ་རིན་པོ་ཆེ་མཆོག་དགུང་

གྲངས་ 75 ལོན་པའི་སྐུའི་འཁྲུངས་སྐར་ལ་འཆོམས་

འདྲི་བཀྲ་ཤིས་བདེ་ལེགས་ལྷ་བ་དང་།

གང་གི་སྐུ་ཆོ་རི་རབ་བཞིན་དེ་ཡི་ཇི་སྲིད་

བར་དུ་བརྟན་པར་ཤོག།

ཇི་སྲིད་ནམ་མཁའ་གནས་པ་དང་།

འགོ་བ་ཇི་སྲིད་གནས་གྱུར་བ།

དེ་སྲིད་བདག་ནི་གནས་གྱུར་ནས།

འགོ་བའི་སྐུ་བསྐྱེད་སེལ་བར་ཤོག།

གངས་རིའི་ར་བས་བསྐྱོར་བའི་ཞིང་ཁམས་སུ།

ཕན་དང་བདེ་བ་མ་ལུས་འབྱུང་བའི་གནས།

སྐུན་རས་གཟིགས་དབང་བསྟན་འཛིན་ཐུ་མཆོ་ཡི།

ཞབས་པད་སྲིད་མཐའི་བར་དུ་བརྟན་གྱུར་ཅིག།

དུས་འགྱུར

2010

ཨྱིའི་འདོན་ཐེངས་བཅུ་གསུམ་པ།

ཚུམ་སྒྲིག་པ།

ལྷ་ཁྱུ་འདོན་འགྲུབ།

བསོད་ནམས་གྲུ་བ།

དོ་ལྷན།

དོ་ཨེ་ཆེ་བརྟན།

ཚུམ་སྐྱར་ཡིག་སྐྱམ།

dusgyu@gmail.com

dusgyutimes@yahoo.com

འབྲེལ་གཏུག་ཁ་པར།

+919805284188

+919882330937

དཀར་ཆག

མི་བུའི་སྐལ་ཉེགས།

༡.༡༤ ས་ཡོམ་ཆེན་པོ།..... ཨ་འཇམ་དབྱངས་ཚུལ་ཁྲིམས། 1

མི་རབས་གསར་བའི་སྤྱི་ཚོལ་གྱི་བསྒྲགས་གཏམ།

..... བོན་རྒྱ་བཟུང་འཛིན་རབ་རྒྱས། 7

རང་མོས་བཀལ་བརྟན།

བསམ་སྒོ་བ་སྐྱེ་ཞབས་ཞོགས་དྲུང་སྤང་བ།

..... སེར་ཤུལ་རིན་ཆེན་དོན་གྲུབ། 12

བཅན་བྱུང་སྤྱི་ཚོགས་ནང་ལ་ཤོང་སོང་བའི་བསམ་སྒོ་བ་ཞོགས་

དྲུང་། མེ་འོད། 20

ལུ་བོ་ལྷ་སྒྲོན་ལ་སྤྱིངས་པའི་ཁྱེ་འཕྲིན་གཟེ་མིག་མ།

..... གཟེ་མིག་གསུམ་པ། 24

ཚུམ་རིག་གི་ལྷོངས།

བོད་ཀྱི་ཚུམ་འབྱུང་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་དུས་ཀྱི་དགར་ཚུལ་ཐད་ནས་རང་

དང་གཞན་གྱི་འདོད་པ་སྤང་བ། བདུད་ལྷ་ཁྱུ་ 27

ལྷ་མ་གོག་གིས་སྐྱོན་དག་ལ་བཟུང་བའི་ལྷ་ཚུལ།

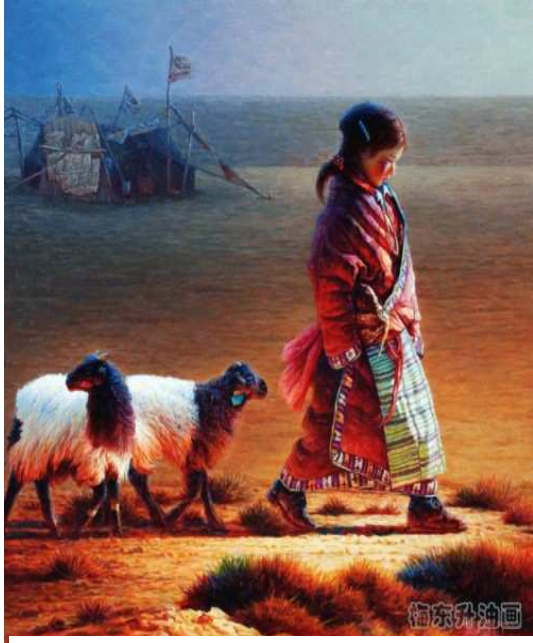
..... ལྷ་མ་གོག་ 32

སེམས་ཀྱི་ཞལ་ཏ།

འགལ་བ་མེད་པའི་སྤྱི་ཚོགས་ཤིག་དང་ཕྱོགས་རིས་མེད་པའི་

གྲུབ་མཐའ་ཞིག་ཡོད་པ་མ་རེད།

..... རྒྱ་གོས་དཔལ་བཟང་ལགས་སུ་བཅར་འདྲི། 35



ང་ཚོ་ཚང་མ་བོད་ཀྱི་བྱ་ཡིན།



སྒོན་འགོའི་གཏམ།

ཀྱུ་གར་བའི་བཙེ་སྤྱ། ཡེ་ཚོ། 47

ཚུམ་རིག་གི་དོ་ར།

བོད་ཀྱི་གསང་བའི་སྤང་ཚུལ། ཟེན་ཟིན་ལས་བཤུས། 48

ནུམ་ཤེས་ཀྱི་གར་སྟབས།

ཟླ་བྱུག་པའི་འབྲངས་རབས། དགའ་བདེ་ཚེ་རིང་། 50

མི་ལོ་བཅུ། མཚོ་ཞང་། 50

ང་ཚོ་བོད་ཀྱི་བྱ་ཡིན། བད་མ་ཚས་སྟོན། 51

བོད་དོན་དབྱུང་སྒྲིང་།

ཤལོང་ས་མཚོག་འཕུལ་སྤྱ་བྱ་གནས་སུ་ཕེབས། ཚན་བཏུས། 52

མཐོ་སྒང་གི་གོམས་སྟོལ།

བོད་ཀྱི་བཏུང་བ། ཚུམ་སྤྱིག་པས་བཏུས། 55

བོད་མིས་བོད་ལ་ལྟ་བ།

ལོ་རབས་དགུ་བཅུ་བའི་རྗེས་ཀྱི་བོད་ཀྱི་སྟོབ་མ་ཚོར་ཕུལ་བ།

..... ཨ་བན་དོ་སྦྱིད་ཤང་། 56

ཚུམ་པ་བོ་ཞོགས་དུང་འཛིན་བཟུང་བྱས་པ་དེ་བོད་མི་རིགས་ལ་

ཀྱུ་གཏང་པ་རེད། འབྲུག་རྒྱལ་ཚེ་རིང་། 57

ཉེ་རབས་ལོ་རྒྱུས།

བོད་ཡུལ་གྱི་འབྲུག་དམར། ཚེ་རིང་ཤུག་། 58

རྒྱལ་རབས་དེབ་ཐེར་ནག་པོ། འཇམ་དབྱངས་ནོར་བུ། 62

བརྩམས་ཚས་ཟུ་འགོད།

བོད་ཀྱི་མིང་དོན་རྒྱལ་རབས། ལྷ་སྒྲུབ་པ། 66

ངོས་ཀྱི་ཡུལ་དང་ངོས་ཀྱི་མི་མང་། ཤལོང་ས་མཚོག་ 69

༤.༡༤ ས་ཡོམ་ཆེན་པོ།

ཨ་འཇམ་དབྱངས་ཚུལ་ཁྲིམས།

ད་ལོའི་ཟླ ༤ ཆེས་ ༡༤ རོགས་པ་ནི་བོད་ཁྲུལ་དུ་གཡོ་འགུལ་ཐེབས་པའི་རང་བྱུང་གི་གོད་ཆག་ཚབས་ཆེན་བྱང་བའི་དུས་ཚོད་ཡིན་ལ། མི་རྒྱལ་གྱི་དུ་དག་དང་དངངས་སྒྲག་གི་འགོ་བསྐངས་པའི་དུས་ཚོད་ཀྱང་ཡིན། དུས་ཚོད་འདིར་མཐོ་སྒང་གི་ཡུལ་ཤུལ་གོང་ཁྱེར་ཐལ་རྩལ་གྱིས་ཁེངས་པའི་མཚར་ཤུལ་ཞིག་ཏུ་གྱུར་སོང་། དེ་དང་མཉམ་དུ་བོད་པ་སྟོང་ཕྱག་མང་བོ་ཡང་མཚར་ཤུལ་གྱི་ས་འོག་ཏུ་མཉན་སོང་། འདི་ནི་བོད་པའི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་ཆག་འཛིག་ཡང་བ་ཞིག་གི་འགོ་ཚུགས་པ་ཡིན་ལ། འགོ་བ་མའི་རིགས་ཀྱི་ཆོ་སྲོག་གི་ཕམ་ཉེས་ཆེས་བརྗོད་དཀའ་བ་ཞིག་ཀྱང་ཡིན།

གཅིག

སྟེ་རྒྱ་མདོ་རུ་ས་ཡོམ་གྱི་གནས་ཚུལ་ཚབས་ཆེན་བྱང་མ་ཐག་མི་མང་གིས་རང་ཉིད་རང་གིས་སྟོབ་པ་ལས་གཞུང་གི་ལྷན་སྟོབ་ལས་དོན་ཆུ་ཚོད་བདུན་གྱི་འཕྱི་འགྲངས་བྱང་ཡོད། དོན་དངོས་སུ་ཁང་ཆེག་བདེབས་པ་དང་ཆེག་པ་ཉིལ་བའི་འོག་གི་ཆོ་སྲོག་རེ་རེ་ཡིས་སྐར་ཆ་ཅམ་ཡང་སྒྲག་ལོང་མེད་པར་འཆི་ལམ་དུ་གཤམ་བཞིན་ཡོད། ལྷབས་ལེགས་པ་ཞིག་ལ་རྩ་སེར་ཤུལ་དགོན་གྱི་གྲ་ལྗ་བརྒྱ་དང་ས་གནས་ཀྱི་མང་ཚོགས་ལྷག་འཕྲོ་ཞིག་གིས་ས་འོག་གི་གཉེན་མི་རྒྱལ་སྟོན་འདོན་བྱེད་འགོ་ཚུགས་ཡོད། དུས་ཚོད་འདི་ནི་ཇི་འདྲའི་རྩ་དག་ཅིག་དང་བྲེལ་འཛུབ་ཅིག་རེད་ཨང་། ཁ་ཟས་དང་གྲོན་གོས་མེད་པའི་ཡུལ་མི་ཆོས་གནས་གཤིས་གང་མོ་དང་ཁོར་ཡུག་ཉམ་ང་བའི་ཁྲོད་དུ་རང་ཉིད་ཀྱི་བྱངས་ཤུགས་ལྷག་འཕྲོ་སྟེང་ཆོ་སྲོག་གི་རེ་བ་ས་འོག་ནས་ཡང་བསྐྱར་འབྱུང་བའི་མི་ལམ་དང་བོ་བྱང་། གཞུང་གི་ལྷན་སྟོབ་ཚོགས་པ་ག་ལེར་སླེབས། སླེབས་ནས་ཀྱང་གུལ་བསྐྱོགས་ཏེ་གསར་འགྱུར་བྱུང་བསྐྱགས་ཀྱི་རྒྱུ་པ་ཞིག་ཏུ་སྟོང་གི་ཉན་ག་ལེར་འོང་བཞིན་ཡོད། ས་རྩལ་རྩལ་གྱི་པའི་ཆོ་སྲོག་རེ་རེ་ཡིས་ཁོ་ཆོའི་ཆེས་སྟོང་ཅིང་བག་པལ་པའི་སྤང་ཚུལ་དེ་ལ་སྒྲག་ལོང་ཡོད་དམ།

གཉིས་པ།

བོད་མི་རིགས་ཀྱི་ཤ་རུས་ལ་འཐུས་པའི་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་ཆོ་ག་དག་གསར་འགྱུར་གྱི་བརྒྱུད་ལམ་ནས་བྱེད་ཐབས་གང་མང་གི་ཁྲོད་དུ་བོར་བསྐྱགས་འགོ་འགོ་བརྩམས་པར་མ་ཟད། མཚོད་མེ་འབུལ་བའི་གྲོང་བུ་དག་གི་འོད་སྤང་ཡང་དུས་ཡུན་གང་འཚམ་ཞིག་ལ་སྤུས་སྒྱུང་བྱས་ཏེ། གཞུང་གི་བོད་རིགས་ལས་བྱེད་ཆོས་ཀྱང་དང་ཐོག་ནང་ཆོས་ཀྱི་རིན་ཐང་མང་བོ་ཞིག་རང་གི་ལྷ་བ་མཉན་པར་སོལ་རྒྱུ་རིག་གནས་ཀྱི་བཤད་ཚུལ་ཞིག་གི་དག་སྟོས་ཀྱིས་བྱམས་སྟོང་རྩེ་དང་ལྷག་བསམ། སྟོང་སྟོབས་སོགས་སྟོང་གི་ཡོད་ཀྱང་། མི་རིགས་གང་ཞིག་ཡིན་ཡང་རང་གི་རིག་གནས་ནི་གནད་འགག་གི་སྐབས་སུ་རང་ཉིད་ཀྱི་སྟོབས་ཤུགས་དང་ལྷན་དུ་མདོན་ཞིང་མཆེད་པ་ནི་ཆོས་ཉིད་ཀྱི་སྤང་ཚུལ་ཞིག་ཡིན་པས། ཐེངས་འདིའི་གོད་ཆག་ཁྲོད་དུ་འང་སྟེང་བ་དང་མ་ཁེ་འཁོར་ལོ། སྟོན་ལམ་གྱི་དབྱངས་རྟ། ཐ་ན་གསོལ་འདེབས་ཀྱི་སྐད་སྒྲ་ཡང་འཇགས་པ་མེད་པར་ཐུང་ན་ཁྲོད་ཀྱི་རང་བྱུང་གི་སྤང་ཚུལ་སྟེར་བཏང་བ་ཞིག་ཏུ་གྱུར་བས། ཆོས་ལུགས་དུག་ཏུ་ལྷ་བའི་སྲིད་གཞུང་གི་སེང་རས་ཀྱིས་ཀྱང་སྟོབ་ཐབས་མེད་པའི་སྟེར་བཏང་བའི་སྤང་ཚུལ་འདིས་དམིགས་བསལ་གྱི་གནས་ལུགས་ཀྱི་འབྲེལ་བཤད་ཅིག་ཆུ་ལྷག་བཞིན་འགོག་ཏུ་མེད་པར་བརྟེན། མང་ཚོགས་ཀྱི་ཤ་རུས་ལས་བྱུང་བའི་རང་བྱུང་གི་བདེན་པ་དག་ལ་སུས་

སྟེའི་འདོན་ཐེངས་བརྒྱ་གསུམ་པ།

ཀྱང་མོལ་དུ་མེད་པས། ཆེས་མི་འདོད་བཞིན་དུ་གནས་ལུགས་ཤིག་རྟོགས་ཀྱང་མ་རྟོགས་པའི་ནུས་འགྲུལ་ཞིག་དང་དུ་ལེན་དགོས་པ་སྤྲོད་གཞུང་འདིའི་འཇུག་གི་གདམ་ག་ཞིག་གམ་དགོས་མཁོ་ཞིག་ཅིས་ཀྱང་ཡིན་སྤྲོད།

གསུམ་པ།

སྤྱི་གསར་འགྲུལ་བརྒྱུད་ལམ་ནི་མི་མང་དང་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་ཁ་ཐག་ཉེ་ས་དང་། དུས་ཚོད་དང་དོན་དངོས་ལ་བར་ཐག་ཆུང་ས་ནས་མངོན་སྟོན་ཅི་ཡང་མེད་པའི་ཁྱབ་བསྐྱགས་ཀྱི་བྱེད་ཐབས་ལ་བརྟེན་ཏེ་པན་ཅུས་ཆེས་ཆེར་འདོན་འོས་ནའང་། ལུལ་ཤུལ་གྱི་གསར་འགྲུལ་དག་ནི་གཞུང་གི་སྒྲངས་འཛིན་གྱིས་ཆབ་སྤྲོད་ཀྱི་ནུས་པར་བསྒྱུར་བའི་སྒྲོམ་གར་འབྲེལ་གཞུང་ཞིག་ཏུ་གྱུར་བར་མ་ཟད། ད་ལྟ་དབུས་གཞུང་གི་ CCTV ཞེས་པའི་བརྒྱན་འཕྲིན་ལེ་ཚན་དུ་གྲག་བ་དང་བོད་མི་མང་གིས་ཅུས་ཤུགས་ཡོད་དགུ་བརྟན་ནས་ཆེ་སྟོན་སྒྲོབ་པའི་ཕྱིར་དུ་རང་སྟོན་ཀྱང་འདོར་བཞིན་པའི་ཡོད་འགྲུལ་ཐེབས་པའི་གནས་ཚུལ་མང་བོ་ཞིག་བག་ལ་ཞབས་གྱུར་ཡོད། ད་དུང་གསར་འགྲུལ་འདི་ཡང་མདོ་དབུས་ཁམས་གསུམ་ཡོངས་ཁྱབ་རང་བཞིན་ཐུན་པར་གནས་ཚུལ་མཁོ་འདོན་བྱེད་ཀྱི་མེད་པར་མ་ཟད། ལྷ་སའི་བརྒྱན་འཕྲིན་ལེ་ཚན་དུ་སྐབས་སྐབས་སུ་ཞོར་འཕྲོས་ཀྱི་ནུས་པར་སྟོན་པ་ཅམ་ལས་བརྒྱུད་དོན་གཙོ་བོར་བཟུང་ནས་སྟོན་གྱི་མེད་པ་ནི། རྒྱ་གཞུང་གིས་རྩ་བ་དྲག་གི་དཀའ་ངལ་འདི་ལྷ་བུའི་ཁྲོད་དུ་འཇར་ཆབ་སྤྲོད་ཀྱི་གདོང་འབག་སྤྲད་ནས་མི་མང་གི་མིག་ཟུང་སུན་ནག་གི་ཕྱོགས་སུ་བསྐྱོར་གྱི་ཡོད། དངོས་ཡོད་གནས་ཚུལ་གྱི་དཀའ་སྤྱད་ལ་གཞིགས་ན། སྤྱི་ཚོགས་འཆམ་མཐུན་དང་སྦྲིད་སྤྱད་མཉམ་སྦྲེད་ནི་ཤིན་ཏུ་གལ་ཆེ་ནའང་། སྟོད་དབུས་གཙང་ནས་སྤང་ཨ་མདོའི་བར་ཆོལ་ཁ་གསུམ་སྦྲིད་སྤྱད་མཉམ་སྦྲེད་བྱེད་པར་ཆེད་དུ་བགག་པར་མ་ཟད། མངའ་སྡེ་མི་གཅིག་པའི་བོད་པ་དག་ཀྱང་ས་ཡོམ་བྱུང་བའི་ས་གནས་སུ་ཆེད་བསྐྱོད་བྱེད་མི་ཆོག་པའི་བགག་སྒྲོམ་ཡང་ཡང་བྱེད་ཀྱི་ཡོད། ད་ལྟ་དངོས་སུ་མཐོང་བྱུང་བའི་མཚོ་སྟོན་བོད་སྐད་གསར་འགྲུལ་དང་རྒྱ་སྐད་གསར་འགྲུལ་གཉིས་ཀྱང་ཉེ་བག་ཤིན་ཏུ་ཆེ་བ་ནི་ལྷང་བ་ཞིག་གི་ཉེན་སྲིབ་བཞིན་གཅིག་ལ་ཉེ་འོད་ཕྱག་པ་དང་ཅིག་ཤོས་དེ་ལས་ཐོག་ཉེ་གི་བ་སོ་ཆེ་བའི་སྤང་ཆུལ་ཞིག་མངོན་ལ། གནས་ཚུལ་འདི་ལས་ཀྱང་རྒྱ་ཕྱོགས་དང་བོད་ཕྱོགས་ཞེས་པའི་ལུགས་སོལ་རྒྱུ་བཞིག་བསྐྱར་ལོག་བྱེད་དུ་འཇུག་བཞིན་པའི་ཆོར་བ་དང་གིས་སྟེར། འདི་ནི་གསར་འགྲུལ་བརྒྱུད་ལམ་གྱིས་བཅོས་པའི་མ་འོངས་པའི་བདེ་འཇགས་ལ་བཏབ་པའི་ཉེན་ཁའི་ས་བོན་དང་ད་ལྟའི་དཀའ་ངལ་ཁྲོད་དུ་འགྲུལ་པའི་མང་ཚོགས་ཀྱི་སེམས་ཁམས་ལ་བཅོས་པའི་མ་ཁ་གསར་བ་ཞིག་ཀྱང་ཡིན།

བཞི་པ།

སྤྲོད་གཞུང་གིས་མགོ་སྐོར་བཏང་ཡང་རུང་། མང་ཚོགས་ཀྱི་མིག་ཟུང་བསྐྱབས་ཀྱང་ཆོག དེད་ཅག་གི་ཤ་ཚ་དང་དུང་ཞེན་ལ་སྟོན་ཏུ་ག་ལ་ཡོད། བར་ཐག་ཅི་ཅམ་རིང་ན་གནས་ཚུལ་དེ་ལྟར་གསལ་བོ་ཐོས་སྟབས་པ་ནི་སེམས་ཀྱིས་བསྐྱུན་པ་ཞིག་ཡིན། སེམས་ཀྱི་ཁ་ཐག་འདིས་སྤུན་ཟླ་མི་མང་གི་སྟོབས་ཤུགས་ཀྱང་མུ་འཕྲོད་མི་མང་ཁྲོད་དུ་ཡོད་ཆད་གཏོང་བྱུང་བར་མ་ཟད། གྲག་བསྟོར་ཐུག་མང་བོ་དང་མི་མང་གི་ལག་ཟུང་ས་རྩོམ་ཀྱི་ཆེ་སྟོན་གི་མཐའ་འཁོར་དུ་འཛང་ག་རྒྱག་བཞིན་ཡོད། འཛང་ག་འདིས་དམག་མི་དག་གི་སྟོབས་ཤུགས་ཀྱང་ཁ་སྦྲེངས་དགོས་པར་བསྐྱིས་པས། ནང་སེམས་ཀྱི་དུང་སེམས་ཀྱི་སྟོབས་ཤུགས་དང་བྱེ་རྩལ་གྱི་བཀོད་སྟོན་གི་སྟོབས་ཤུགས་ཀྱི་བར་ཁྱད་ཞིག་ཀྱང་མཐོང་བྱུང་བར་མ་ཟད། གནས་སྤངས་འདིའི་ཁྲོད་ནས་ཆོ་ཁག་འདི་གཉིས་བར་དུ་འགྲུལ་ཟླ་ཡང་ཡང་འབྱུང་བཞིན་ཡོད། ཡིད་སྦྱོར་བཞིག་ལ་དགོ་འདུན་

ལྷ་བ།

ཕྱི་ལོ་འདྲོན་ཐངས་བཅུ་གསུམ་པ།

[illegible]

ས་ཡོམ་གྱི་དངངས་སྒྲག་གིས་བོད་མིའི་སེམས་སུ་བག་ལ་ཉལ་བའི་རིག་གནས་ཀྱི་གསང་བ་ཞིག་ཀྱང་རང་དབང་
མེད་པར་ཐོལ་གྱིས་འཕྱར་དུ་བརྟག་བྱང་། དེ་ནི་དད་སེམས་ཀྱི་རིག་གནས་ཤིག་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་རིག་གནས་ཤིག་ བོད་མིའི་
བདེན་པའི་རིག་གནས་ཤིག་སྟེ། རྒྱལ་བ་རིན་པོ་ཆེས་མཁྱེན་ཞེས་པའི་རིག་གནས་འདི་ཉིད་ཡིན། རིག་གནས་འདི་ནི་བོད་
མིའི་ཉག་སྤ་བའི་ཆོ་སྲོག་དང་མཉམ་དུ་གནས་པས་དམག་མི་དང་ཉང་གི་དཔོན་རིགས་ཀྱི་ཇ་དྲག་སྟོབས་ཤུགས་ཀྱིས་ཀྱང་
ཐོག་ཏུ་མེད་པར། སྤང་གི་འཕར་སྤྲ་དང་ལྷན་དུ་འཕྱར་གྱི་འདུག་ལ། དེ་བས་ས་འོག་ནས་ཀྱང་ཡང་ཡང་འབྱུང་གི་འདུག
བོད་མི་ཆོས་གསང་བའི་ངང་ཉར་བའི་རིག་གནས་ཀྱི་སྤང་ཚུལ་འདི་ཉིད་འདྲ་པར་རེ་རེ་ཡིས་གསལ་བཤད་བྱེད་དུས་ཏུའུ་
དང་མིན་གཉིས་ཀྱི་ངོ་གདོང་ཡང་འགྱུར་བཞིན་ཡོད་ཀྱང་། སྐམ་བཞིང་གི་འཁྲབ་ཡོལ་གྱི་ཕག་ན་རང་ཉིད་ཉེས་ཅན་པ་
ཞིག་ཡིན་པ་སུས་མི་ཤེས། ཤེས་བཞིན་དུ་འདི་ལྟར་སྟོད་དགོས་པའང་ཉང་གིས་རང་ཉིད་ལ་བཅད་པའི་ཉེས་ཆད་རེད། ད་
ལྟ་མང་ཆོགས་ཀྱིས་ཤི་གསོན་གྱི་སྤྲུག་བཟུལ་སེལ་བར་སྐྱབས་མགོན་རིན་པོ་ཆེ་བོད་དུ་གདན་འདྲེན་བྱ་དགོས་པའི་སྐར་བྱ་
ཁོང་གཉིས་ལ་སྤྲད་ཟེན་ཡང་། གཉིད་མི་ཁྲག་པའི་ཁོང་གཉིས་ལ་མཚན་ན་མུ་མཐུད་དུ་སྐམ་བཞིང་གི་སྤམ་ཆོགས་དེ་ཤོར་
མེད་ཁྲལ་བགྱིད་པ་ཡང་ཉང་གིས་བཅད་པའི་ཉེས་ཆད་ཡིན།

ད་ལྟ་ས་འོག་རྩ་ཆེ་སྟག་སྟོང་ཕྱག་མང་བོ་ལུས་ཡོད་ཀྱང་། འདས་གོངས་སུ་ཕྱིན་པའི་གངས་ཆོད་ཀྱང་ཆོད་བཀག་
བཟུམ་ཏེ་སྟོང་ཕྱག་རེ་གཉིས་ལས་བཞེད་ཀྱི་མེད། རོན་དངོས་སུ་དམག་མི་མང་བོས་མི་མང་སྟོབ་པའི་ཆབ་རྩ་མི་མང་གིས་
དམག་མི་སྟོབ་ཀྱི་ཡོད། དམག་མི་ཆོ་རེ་རེ་བཞིན་མཐོ་སྒང་གི་མཁའ་དབྱགས་ཀྱི་དཀའ་ངལ་འཕྲད་དེ་ལམ་སང་འགྲུལ་

འགྲོ་བ་ནི་སྤྱིར་བཏང་གི་གནས་ཚུལ་ཞིག་རེད། ལྷན་ཚུལ་འདི་ནི་ཆེས་མས་མ་མང་བའི་སྐྱེ་དགུ་ས་ཁུལ་གྱི་ལས་ཀ་ལྷན་མ་
ཞིག་དང་འགྲོ་གྲོན་འཕར་མ་ཞིག་ཀྱང་རེད། འདི་དག་གིས་སོ་སོའི་བདེ་ཐང་གི་ཕྱིར་དུ་གྱུར་དང་ཁ་ཟས་མང་བོ་ཞིག་བག་
ཐེབས་དང་ལོངས་སྤྱོད་བཞིན་ཡོད་པས། གནད་འགག་གི་སྐབས་འདིར་མུ་གེའི་སྤྱི་ཚབ་ལྷན་གྱི་ལྷན་མཉམས་པ་འདྲ་ལ། ས་
གནས་མི་མང་དང་དང་སྤང་མང་ཆོགས་ཀྱི་ཁུར་བོ་གསར་བ་ཞིག་ཀྱང་ཡིན། ད་དུང་ཁོ་ཆོས་ཁྲིད་ཡོང་བའི་ཁྱིམ་དག་ལ་འཇོ་
རྩ་དུག་བརྒྱབ་སྟེ་མིའི་ཆོ་སྲོག་སྤྱི་ཚབ་ཀྱི་དུས་ཚོད་ཆེས་གལ་འགངས་ཅན་གྱི་ཁྲོད་དུ་ཁྱིམ་སྐྱོབ་པའི་ལས་འགུལ་ཞིག་ལ་
ཡང་བྲེལ་བ་མི་བྱེད་ཐབས་མེད་དུ་གྱུར་ཡོད། འདི་ལྟར་སྤྱོད་སྤྲུལ་མེད་པའི་དམག་མི་ཆོས་བཅོམ་རོའི་སྤྱི་ཚབ་ལ་གསོ་
རྒྱལ་པའི་གཏམ་རྒྱུད་ཀྱང་ལྷན་ཡན་ཁྲོད་ནས་ཡང་ཡང་ཐོས་སྒྲུབ།

དགུ་བ།

བཅོ་རེ་ཁུར་ལ་དགའ་བའི་དམག་མི་དག་ལ་རྒྱ་མཚན་གཉིས་ཡོད་དེ། གཅིག་ནི་རང་ཉིད་བརྟན་འཕྲིན་མདུན་
གྱི་མི་དབེ་བཟང་ཞིག་དུ་འགྱུར་རྒྱུ་དང་། གཞན་ནི་བཅོ་ལྔ་པའི་ལུས་སྤྱིང་ནས་རང་ཉིད་ལྷན་འགྲུལ་གྱི་དངོས་གྲུབ་ཐོབ་རྒྱུ་
དེའོ། དམིགས་ལུལ་དེ་ཁོ་ནའི་དབང་གིས་དམག་མི་ཆོ་རྒྱལ་མ་ཡིན་པའི་ནག་ཉེས་ཤིག་ཀྱང་བགལ་བར་མ་ཟད། དུ་ལམ་
ཁག་དུ་དམག་མི་རེ་འགས་ལུལ་ཤུལ་ཁུལ་གྱི་མིང་དུ་གྲགས་པའི་བོད་ཁྱིམ་ལ་བོ་བརྒྱས་པའི་དོན་རྒྱུན་ཡང་བྱུང་ཡོད། རྩ་
གཞིར་དགོས་པའི་ལས་དོན་འདི་ལྟ་བུ་ཞིག་ཆེས་དཀའ་སྤྲུལ་དང་རྩ་དུག་གི་གནས་ཚུལ་འདི་ལྟ་བུའི་ཁྲོད་ནས་སྐྱོབ་དུ་མི་
འགབ་ཀྱང་གཞན་དབང་གི་བཀོད་སྤྱོད་དང་སྤངས་འཛིན་འོག་གི་དམག་མི་ཞིག་ལ་མཚན་ན། འགོག་དུ་མེད་པའི་རང་
གཤིས་ཤིག་དམར་རྩེར་དུ་བྱུང་པའི་རྟགས་མཚན་ཞིག་ཀྱང་ཡིན། གྲ་བ་དང་དམག་མིའི་ཐ་དང་པའི་རིག་གནས་ཀྱི་རང་
གཤིས་འདིས་ཆེས་བརྒྱུར་དུ་མེད་པའི་རྩི་དང་གྲུ་ལ་ཞིག་ཀྱང་ཉིན་རེ་ལས་ཉིན་རེར་རྩི་དང་གྲུ་གི་རྩི་བོར་བརྒྱུར་ཡོད།

བརྒྱ་བ།

ས་ཡོམ་ལས་མཐོང་བ་ནི་བོད་མི་ཚོའི་བྱམས་བརྩེ་དང་ལྷན་བསམ། སྤྱི་ཚབ་སྤྱོད་སྤྲུལ་པའི་ཡིན་ཏེ། ཨར་འདས་ཀྱི་
དུག་ཆག་ཁྲོད་ནས་རྟེན་པའི་ཨ་མ་དག་གིས་སྤྱ་གྲུ་བཀལ་སྟེ་རང་ཉིད་ཀྱི་ཆོ་སྲོག་བཏང་བའི་བདེན་དཔང་མང་དུ་རྟེན་
པར་མ་ཟད། བྱ་སྤྲུལ་སྐྱོབ་ཕྱིར་ཁང་བའི་ནང་དུ་མཚོངས་པའི་གཏམ་རྒྱུད་ཀྱང་ཉ་ཅང་མང་། རང་གི་ནང་མིར་དོན་རྒྱུན་
ཅི་བྱུང་ལ་ཁ་ཡ་མི་བྱེད་པར་གཞན་གྱི་ཆོ་སྲོག་སྤྱི་ཚབ་བྱེད་བཞིན་པའང་མང་དུ་མཆིས། ཡིད་འགུལ་ཐེབས་པའི་གནས་
ཚུལ་འདི་དག་གི་དབང་གིས་བོད་མི་མང་བོ་ཉིན་མཚན་མེད་པར་སྐྱེ་དགུའི་ཕྱོགས་སུ་གཤམ་གྱི་ཡོད། ཉིན་མཚན་མེད་
པར་མར་རྩམ་དང་བག་ལེབ། དདུལ་འཁོར་ཆེན་ཁྲེར་ཏེ་གཤམ་གྱི་ཡོད། བོད་རིགས་སྤྱོད་སྤྲུལ་སྤྱོད་སྤྲུལ་གྱི་ཆོ་སྲོག་ཆོ་ནད་ཁྲི་
རེའི་མཐའ་འཁོར་དུ་འདུས་ཏེ་སྤྱི་ཚོགས་ཞབས་ཞུའམ་མི་རིགས་ཤིག་གི་འགན་འཁུར་དང་སྤྱི་ཚབ་སྤྱོད་སྤྲུལ་དང་ལེན་བྱེད་བཞིན་
མཆིས། ད་ལྟ་མཐུད་དུ་བོད་པ་ཚང་མས་སྐྱེ་དགུ་གོང་དུ་ཅེར་ཞིང་སྐྱེ་དགུ་གོང་དུ་གཤམ་གྱི་ཡོད།

བརྒྱ་གཅིག་པ།

ད་ལྟ་མི་འདས་གོངས་སུ་ཕྱིན་པའི་གངས་ཚད་ནི་ཉིས་ཁྲི་ཙམ་དུ་བརྒྱལ་ཚུལ་ས་གནས་མི་མང་དང་དགོན་པར་
འབྱོར་བའི་བརྒྱ་ཡིག་སྟགས་ཀྱིས་ར་སྤྲོད་མང་དུ་བྱེད་གྱི་ཡོད་ཀྱང་། རྒྱ་གཞུང་གིས་སྤྱི་ཚབ་སྤྱོད་སྤྲུལ་ཏེ་ཉིས་ཁྲི་ཙམ་དུ་ཁྱབ་
བསྐྱགས་བྱས་ཏེ། འཛམ་གླིང་གི་མི་ཚང་མར་མགོ་སྐོར་བཏང་ཡོད། དེ་མ་ཟད་མི་བརྒྱ་ཕྱག་རེ་གཉིས་ཤིག་གར་སོང་ཆ་མེད་

དུས་འགྱུར།

ཀྱི་ཁྲོད་དུ་བཞག་ཡོད། འདི་ནི་ལོ་གཉིས་ཀྱི་ཡར་ཐོན་གྱི་ལུང་དགུའི་ས་ཡོམ་ཁྲོད་ཀྱི་མི་གངས་སྒོང་རེ་གཉིས་ཤིག་ད་
ལྟོ་འདྲེན་གསལ་སྤྲོད་ཀྱི་དོ་བོར་གནས་པ་དང་གཅིག་མཚུངས་རེད། མཐའ་མི་འཁྱུལ་བའི་རྩོད་གཏམ་གྱི་རིགས་ནི་ད་
ལྟོ་སྤྲོད་གཞུང་འདིའི་གོམས་སྒྲིག་ཞིག་ཏུ་གྱུར་ཟེན་པས། ངོ་ཚ་ཅི་ཡང་མེད་པར་མང་ཚོགས་ཀྱིས་ཤེས་བཞིན་དུ་མང་ཚོགས་
ལ་མགོ་སྐོར་གཏོང་བཞིན་ཡོད། གཞན་ཡང་ཁོར་ལུག་སྤངས་སྤྱོད་ཀྱིས་མ་འདང་བའི་དཀའ་ངལ་ཞིག་ཀྱང་ཡོད་དེ། ད་ལྟོ་སྤྱོད་
ཀྱི་འཕེལ་ཁུངས་མང་བོ་ཞིག་ལ་གཏེར་ཁ་སྤྲོད་འདོན་བྱེད་བཞིན་པའི་སྤངས་ཡིན་པར་མ་ཟད། མང་ཚོགས་ཀྱིས་ཀྱང་ཚོས་ལུགས་
རང་བཞིན་གྱི་འབྲེལ་བཤད་རྒྱུ་བཞིན་སྤྲོད་གཞུང་ལ་མ་དགའ་བའི་རྣམ་འགྱུར་ཤུགས་ཆེར་སྤོང་བཞིན་ཡོད། རྒྱ་གཞུང་
གི་དེ་དག་གི་ལན་གྱི་ཆབ་ཏུ་ཁོར་ལུག་ཆེད་ལས་མི་སྣ་སྤྲོད་བཏང་བའི་ཚུལ་གྱིས་སྤྱོད་ཀྱི་ཁོར་ལུག་ནི་ས་ཡོམ་རྒྱུ་སྤྱོད་བའི་
ས་ཡི་གས་སྤྱོད་ཅིག་ལ་འཁེལ་ཡོད་ཚུལ་བརྗོད་པ་ནི། ཆེད་ལས་པ་དག་ཆབ་སྤྲོད་ལག་ཆར་སྤྱོད་དེ་མང་ཚོགས་ལ་མགོ་སྐོར་
གཏོང་བཞིན་པའི་དབང་ཉམས་གསར་བ་ཞིག་ཀྱང་རེད།

བརྒྱ་གཉིས་པ།

སྤྱིར་ཐེངས་འདིའི་ས་ཡོམ་གོད་ཆག་ཏུ་རྒྱ་གཞུང་གིས་རོགས་སྐྱོར་གང་འཚམ་བཞིན་པ་སྤྱིར་ཀྱང་བསྐྱོབ་པར་འདོད་
མི་སྤྲོད་ཀྱང་། ཡོད་ཚད་ལེགས་པའི་ཆ་ཞིག་ཏུ་བསྐྱོར་ཏེ་བདེན་དོན་གྱི་དོན་མང་བོ་གཞུགས་ཏེ་ཁྱེད་མི་མི་མི་མི་དུ་རང་ཉིད་
ཀྱི་སྤྱོད་སྤྱོད་པའི་ལུགས་སྒྲིག་དེ་ཡང་སྤྲོད་དཀའ་བས། གནས་ལུགས་ཀྱི་མཐུན་དུ་ལངས་པའི་རང་ལ་དབང་བའི་སྤྱོད་སྤྱོད་
འདི་ཡང་བདེན་པའི་སྤྱོད་སྤྱོད་ཀྱིས་ཅིས་ཀྱང་འགྱུལ་བྱུང་བ་ནི་ས་ཡོམ་ལས་ཀྱང་སྤོང་ཏུ་མེད་པ་ཞིག་རེད།

༢༠༡༠ ལ ༢༡ ལ་བཟུམས།

རྒྱ་ཆེ་ཆོས་འབྲི་བ་ཡོངས་ལ།

ད་ལྟོ་ཡན་ཚད་ལ་འདི་ག་ཆོས་སྤྱི་ལའང་གིས་ཆོས་ཡོན་གྱི་ཚུལ་དུ་སྤྱོད་རིན་ཅམ་ཞིག་ནམ་པ་ཆོར་ལུ་རྒྱ་
བྱུང་ལ། དེ་བཞིན་ཆོས་འབྲི་བ་ཆོད་སེམས་ཤུགས་དང་མཐུན་སྤྱོད་ཀྱི་སྤྱོད་སྤྱོད་པས། གང་གིས་སྤྱོད་ཀྱིན་པའི་
སྤྱོད་དང་སེམས་ཀྱིས་མི་སྤྱོད་པའི་ཤེས་རིག་གི་དུངས་ཀ་ནམ་ཡང་ཆག་ཉིལ་དང་མེད་བརྒྱུ་ཏུ་ཡལ་བར་
མི་འགོ་ཆེད་ལྟར་བཞིན་ཆོས་ཡོན་གང་འཚམ་རེ་འབྱུལ་རྒྱ་ཡིན། གལ་སྤྱོད། བཀོད་ཟིན་ཆོས་ཡིག་སྤྱོད་
དོན་དང་ཟིན་བྲིས་ལས་ཆོས་སྤྱི་ལ་བས་བདམས་ཐོན་བྱུང་བ་དང་བསྐྱར་འགོད་བྱེད་རྒྱུ་ཆེད་མིགས་
བསལ་ཆོས་ཡོན་འབྱུལ་རྒྱ་མིན་ན་འདིའི་དོན་དེས་པར་དགོངས་འཇགས་ཡོང་བར་བྱ།

ཆོས་སྤྱི་ལ་པས།

བོན་རྒྱ་བསྟན་འཛིན་རབ་རྒྱས།

༡ ་ ཉམས་ཐྱིང་ལས་ཀྱང་མི་རབས་གསར་བ་བདམས་དགོས་པ།

༣ ་ མི་རབས་གསར་བར་སྟག་བསམ་མེད་པའི་དོགས་པ་མ་གནང་།

ང་ཚོའི་སེམས་ན་སྟོག་སྟོག་ཁོ་ལ་བའི་ཁྲག་གི་ཚུ་འཁོར་འདི་མི་རིགས་ཀྱི་ཆེད་དུ་གདུ་བཞིན་ཡོད། ང་ཚོའི་ཁོག་ན་སེག་སེག་འཕགས་པ་འདི་སྟེང་རྒྱང་འདི་མི་རིགས་ཀྱི་ཆེད་དུ་ཕྱིར་བཞིན་ཡོད། བྱེད་ཚུས་ང་ཚོར་སྟག་བསམ་མེད་པའི་དོགས་པ་མ་གནང་རོགས། ང་ཚོ་འང་བྱེད་ཅག་ཅན་རབས་པ་ཚོ་ཇི་བཞིན་མི་རིགས་ལ་བརྟེན་བཞུགས་ཡོད། རིག་གཞུང་ལ་དུངས་ཀ་ཡོད། ཆོས་ལུགས་ལ་དད་པ་ཡོད། བྱེད་ཚུས་ང་ཚོ་ལ་དམར་པོ་རྒྱ་མིའི་ཤན་ཤུགས་དང་ཕྱོན་པོ་ཕྱི་རྒྱལ་གྱི་ལྷ་བ་ལུགས་པའི་དོགས་པ་མ་གནང་རོགས། བྱེད་ཚུས་ཉེ་བའི་ཆར་ལ་དཔེ་འཛིན་རེ་གཞོན་དང་། ང་ཚོས་སྐྱེ་ཞབས་ཞོགས་དུང་ལ་རྒྱ་མིའི་སློབ་གསོའི་ཤན་ཤུགས་དང་དམར་པོའི་ལྷ་བ་འགོས་པའི་དོགས་པ་བྱས་པ་རེད། དེའང་ལོ་ལྷན་ནས་བརྟེན་བར་དུ་དོགས་པ་ཐོས་པ་རེད། ཡིན་ནའང་། ཁོང་གིས་ངའི་ཁོག་ན་གདུ་སྟོར་རྒྱག་གིན་པའི་བྱངས་ཁྲག་འདི་བོད་མི་རིགས་ཀྱི་བྱངས་ཁྲག་ཡིན། ང་བོད་པའི་བྱ་ཡིན་ཞེས << གནམ་ས་གོ་འབྱེད >> ཀྱིས་ལན་བརྒྱབས་ཏེ་མི་ཡུལ་གྱི་དཔྱལ་ཁམས་ལ་ཆས་པ་རེད། ཞོགས་དུང་དང་ཞོགས་དུང་ལྷ་བ་ང་ཚོ་མི་རབས་གསར་བ་ཡོངས་ལ་མི་རིགས་ཀྱི་འདུ་ཤེས་ཡོད། ཆོས་ལུགས་ཀྱི་བསྐབ་བྱ་ཡོད། སྐྱེ་ཞབས་ཞོགས་དུང་གིས་མཐའ་འཇུག་གི་གདམ་ཀ་འཆེ་མེད་ཞི་བར་བཅོལ་ཡོད་པ་བཞིན་ང་ཚོས་ཀྱང་མཐའ་འཇུག་གི་གདམ་ཀ་འཆེ་མེད་ཞི་བར་བཅོལ་བ་ལས། རྒྱབས་ཆེ་བའི་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་ལམ་སྟོན་དོག་བརྩིས་དང་། བྱེད་ཅན་རབས་པའི་གནང་བའི་འོད་ཟེར་གྱི་ལམ་ཆེན་ལ་ཁྲག་གི་རིམ་འབྲི་མི་སྲིད་དོ། སྐྱེ་ཞབས་སྟོབ་བཟང་སང་གི་ལྷ་བ་ཡིན་ནའང་། བོད་པའི་སློབ་གསོ་དཀར་པོ་ལས་ཕྱི་རྒྱལ་གྱི་སློབ་གསོ་ཕྱོན་པོ་འོག་ནས་སྟེ་སྟོབས་འབེལ་ཞིང་འདབ་ལག་རྒྱས་པ་རེད་དེ། ད་ལྟ་ནི་ཨ་སྟོར་འབྲམ་ཕྱག་གི་ལྷ་པོགས་སྟོས་བཏང་ནས་རང་གི་སྟིང་དཀྱིལ་ན་གདུ་བའི་ཁྲག་དང་། རུས་གསང་ན་འགྲུལ་བའི་རྟ་དེ་སྟར་ཡང་བོད་མི་རིགས་ལ་འབྲུལ་འདོད་ཀྱི་སྟིང་སྟོབས་ཀྱིས་ཡར་ལངས་ནས། ཡོད་ཆད་སྟོས་བཏང་ནས་ཡོད་གིན་པ་འདི་ང་ཚོའི་ཤ་དང་ཁྲག་གི་རང་ཚུགས་ཤིག་དང་། ཆོས་དང་རིག་གཞུང་གི་དུངས་ཀ་ཞིག་ཡིན་པས། ད་ནི་བྱེད་ཅག་གིས་ཀྱང་ང་ཚོ་ལ་བསྟན་བཤིག་ཆ་བའི་དོགས་པ་མ་ཟ་རོགས། ཡོད་ཆེས་ངོས་

གཙང་གནང་ནས་འགན་འཁུལ་ཡོད་ཚད་སྤྱོད་རྒྱུ་གསལ། སྤྱིར་ན་ཁྱེད་ཅག་རྟག་བརྟན་དུ་བཞུགས་ན་ང་ཚོ་ཉ་ཅང་ལོས་
དགའ་སྟེ། རེ་བའང་དེར་ཆེ་མོད། ཡིན་ནའང་། དངོས་པོའི་ཆོས་ཉིད་དང་འདྲུག་བྱས་མི་རྟག་པའི་གཏན་ཆོག་གསུང་
ཆོ་ལ་བསོད་འཇུག་དེ་གཏན་ནས་གནང་མི་སྤྱོད་དོ།

༤༥ མི་རབས་གསར་བ་ཡར་ལངས་དུས་ལམ་ཁ་སྤྱོད་རྒྱུ་གསལ།

མི་རབས་གསར་བ་ཡར་ལངས་དུས་ལམ་ཁ་སྤྱོད་རྒྱུ་གསལ་ཞེས་པ་དེ་ལྟའི་བར་དུ་ཁྱེད་ཅག་གིས་ང་ཚོ་བཀག་བཞག་
པ་དང་མནན་བཞག་པ་རེད་ཟེར་གྱིན་མེད་ནའང་། བསམ་གཞིགས་ངེས་པར་བྱེད་དགོས་པ་ཞིག་རེད། བཀའ་སློན་
གདན་ཟུར་ནང་ལ་ཞིབ་ཏུ་ཞིག་བྱས་དང་། བཀའ་ཟུར་སློབ་ཐབས་སྟན་ཀླགས་ལས་གཞན་ཆང་མ་ཉུང་ཡར་ལམ་སྤྱོད་ཀྱི་མི་
རྒྱུ་ཤ་སྟག་མ་རེད་དམ། མི་རབས་གསར་བས་འཛིན་མི་འཛིན་ཆོད་ཏུ་ཅམ་ཡང་མ་བྱས་པར་མི་འཛིན་པའི་ཚུལ་ཆོག་ག་
ལ་རྒྱག་ཐུབ། སློབ་ཐབས་མེད་གོ་ཏུ་ལ་དཔེ་སྤྲུངས་ནས་བཤད་ནའང་། རྒྱལ་སྤྱིའི་སྤྱི་དུང་ལྟ་བུའི་ཡོད་པའི་མི་སྣ་ཞིག་རེད།
རྒྱལ་ཁབ་ཐ་མོར་དག་ཏུ་ཅི་ཨ་རིའི་སྤྱི་འཛིན་ཨ་ཏུ་མ་ཡང་སློབ་གྲ་དེ་ནས་ཐོན་ཅམ་ལས། ཁོ་ཅི་བཞིན་སྐད་གསལ་
བཞག་ནས་ཡོང་བ་ཞིག་མ་རེད། དེའི་ཕྱིར་སློབ་སྦྱོང་གི་གནས་བབ་དང་དེ་འབྲེལ་རྒྱལ་སྤྱིའི་ངོས་འཛིན་གྱི་གནས་བབ་ནས་
བཟུང་ན། སློབ་སྦྱོང་ཆེན་ཨ་རིའི་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་སྤྱི་འཛིན་ལ་བཅུད་ནའང་ཉ་ཅང་གི་ཆད་ལྡན་ཆགས་ཀྱིན་ཡོད་པ་རེད། མ་
འོངས་པའི་མི་ལོ་ལྔ་བཅུའི་ནང་དུ་ང་ཚོ་རྒྱལ་སྤྱིའི་ནང་གོམ་པ་སྤྱོད་དགོས་ཤིང་རྒྱལ་སྤྱིའི་ལྷན་ཁྲུག་སྤྱུགས་བརྒྱུད་ཅ་དོན་སྤེང་
སྐད་ཆ་བཤད་དགོས་པས་རྒྱལ་སྤྱིའི་ངོས་འཛིན་ནང་ཆད་ལྡན་ཆགས་རྒྱ་དེ་ཨང་གི་དང་པོ་ཡིན་པས་ན། རྒྱལ་སྤྱིའི་ཆབ་
སྤྱི་ཐོབ་སྤྱོད་སྟེ་གསུམ་སྤྱོད་པས་ངོམས་ཆོག་པའི་སྐྱེ་ཞབས་ཁོང་ཏུ་ལྷན་པ་ཆོད་སློབ་སྤྱོད་པ་དང་ང་རྒྱལ་མིན་ཞེས་སྤྱོད་གིས་
སྤྱོད་པར་བྱེད། ཡང་ཕྱོགས་གཅིག་ནས་དེ་ཏུ་ཉི་འཛམ་སྤྱི་དང་འཕྲིན་དང་། སློག་གཟུགས་ཤེས་ཡོན་གྱི་འགན་ཚུད་ར་བ་
ཞིག་ལ་འགྱུར་གྱིན་ཡོད་པས་འདི་འདྲའི་དེང་རབས་ཀྱི་ཤེས་ཡོན་པ་ངེས་པར་དུ་བདམས་དགོས་པ་རེད། ང་ཚོས་ཁོང་
དང་ཁོང་ཏུ་ལྷན་པ་ཡར་ལངས་ཡོད་དུས་དགའ་བསུ་ཆེན་པོས་ལམ་ཁ་མ་སྤྱོད་ན་མི་རབས་གསར་བ་ཡར་ལངས་པའི་སྤྱི་
སློབ་སྦྱོང་བཅོམ་རྒྱ་རེད་ལ། གོ་སྐབས་ཀྱང་འགག་རྒྱ་རེད། དེའི་ཕྱིར་དེ་ལོ་ནི་ང་ཚོས་ཀྱང་སློབ་རྒྱ་ཆེན་པོ་ཞིག་བསྐྱེད་དེ། སློབ་
གཏོང་ཆེན་པོ་ཞིག་བྱས་ནས་ངེས་པར་དུ་ལྷན་ཁྲུག་ཡོད་ཚད་ནམ་དུས་ཅན་གྱི་མི་རབས་གསར་བ་ཞིག་གི་ཕྱོགས་སུ་
སྤྲངས་དགོས་ཀྱི་འདུག སྐྱེ་ཞབས་ཁོང་གིས་ཀྱང་རྒྱལ་སྤྱིའི་སྤྱི་དུང་ཆ་ནས་ཡར་ལངས་ཤིང་ཚུར་ཐོན་པའི་རང་ཚུགས་བཟུང་
ནས། འོས་གཞིར་ལངས་ཏེ་ལས་འཆར་སྤྱོད་བསྐྱུགས་སོགས་མང་གཙོ་ཆད་ལྡན་གྱི་གཞུང་གི་བརྒྱུད་རིམ་དང་འགྲོ་ལྷགས་
བྱེད་རྒྱ་གལ་ཆེན་པོ་རེད་ལ། དེ་ལྟར་བྱེད་དགོས་པའི་རེ་བའང་ང་ཚོས་འབོད་སྐྱེ་གཅིག་གི་སློབ་ཁོང་ལ་ཞུ། ཁོང་དང་
ལྷན་དུ་གཞོན་སྟེ་ནམ་དུས་ཅན་ཅན་ལྟར་ཐུབ་པ་དང་ཡར་ལངས་སྤྱོད་པའི་རེ་བ་དང་ཐབས་ཤེས་ཀྱང་ངེས་པར་
བྱ་དགོས་པ་མ་ཡིན་ནམ། དེ་ལོ་ནི་ང་ཚོས་བཀའ་སློན་ཁྲི་བ་ཅམ་མིན་པར་སྤྱོད་འཇུག་ལའང་གཞོན་སྟེ་དང་ཤེས་ཡོན་
ཅན་གང་མང་ཐེབས་སྤྱོད་པའི་རེ་བ་དང་ལྷགས་རྒྱག་དགོས་ཀྱི་འདུག དེ་ལོ་ནི་ང་ཚོས་ཆོས་ལ་རེ་ནས་དེ་ཡོད་ཀྱི་སྤྱོད་
འཇུག་གསུམ་ནས་བཞི་ལས་མང་པ་བསྐྱར་འདེམས་མི་བྱེད་རྒྱ་བྱེད། ལྷོ་གོང་ས་མཆོག་གི་གསེར་ཞལ་དངོས་སུ་བཞུགས་
དུས་དང་། ངས་གོང་དུ་བཟུངས་པའི་ཞུ་རབས་མི་དབང་དག་མ་ཐེབས་པའི་སྤྱོད་ལ་ཁོང་དག་གིས་ཀྱང་མི་རབས་
གསར་བའི་འཛིན་ཐང་མཐོང་སྤྱོད་རྒྱ་གལ་ཆེན་པོ་རེད། དེ་ལྟར་བྱས་ན་ང་ཚོས་ཁོང་དག་ཞལ་བཞུགས་པའི་གནས་སྐབས་

༥༽ ཡར་ལོངས་ཤོག བདག་གི་མི་རབས་གསར་བ།

[illegible]

བདེག་གཉི་མཉི་འཕམ་གཤམ་པ། ཡམ་ལོ་རྒྱུ་ལྷོ་ག བཟ་ཆེ་འཕྲོ་ག་གཤམ་མཉི་འཕམ་ལྷོ་ག་གཤམ་པ།
 ཡམ་ལོ་རྒྱུ་ལྷོ་ག

(ང་ཚོ་ནི་གོ་བ་བཟང་ཕྱགས་ནས་ལེན་པའི་དབང་བོ་ཤིན་ཏུ་རྒྱལ་ནའང་། ཕྱག་ཕྱགས་སུ་འཁྲིད་པར་འགན་ཁུ་མེད་པས་ན། བདག་གིས་
ཐལ་མོ་སྒྱར་ཏེ་ཁྱེད་པ་ནི། ཚུམ་ཡིག་འདི་ལ་ངོ་གདོང་རང་གི་གོ་བ་རང་ལས་ཤུགས་བསྐྱར་དེ་རེད་དང་དམིགས་ཡུལ་འདི་རེད་ཀྱི་སྒྲུབ་
ཕྱགས་མ་བཟོ་རྒྱུ་ཞེས་སྟེང་ནས་ལྟ། ལྷག་པར་ཚུམ་ཡིག་འདི་ནི་མི་རབས་གསར་བའི་སྟེང་སྟོབས་སྒྲུབ་པའི་འབྲོག་སྒྲུབ་ཀྱི་ཕྱགས་སུ་
གཞི་ལ་དུགས་པའི་ཆ་ནས། ཀན་རབས་པའི་བཀའ་དྲིན་དང་འཛིན་ཐང་གི་དོན་དེ་འདི་ཅུ་སྟེང་སྟོབས་སྒྲུབ་མ་སོང་མོད། འདི་ཅུ་མ་སྟེང་བ་
ཅས་སྒྱུ་མཚན་དུ་བྱས་ནས་ཀན་རབས་པ་བཀའ་དྲིན་ལ་བསམ་ཤེས་དང་འཛིན་ཐང་ལ་རྒྱས་ལོན་མ་ཐེབས་པ་ནི་གང་ནས་ཡིན་ཏེ་གཏན་ནས་
མིན་ནོ་ཞེས་ལྟོ།)

སྤྱི་ལོ་༢༠༡༠ ཟླ ༤ ཚེས ༡༧ ཉིན།

(ཤོག་ངོས 45 འཕྲོས)

ང་ཚོའི་སློབ་གྲྭ་ཡིན་ན་རེད་གང་ཡིན་ཡང་། སྤྱི་ཚོགས་ལ་ཅི་ཞིག་མཁོ་བ་དེ་སློབ་གྲྭ་ནས་སྟེར་སྒྲུབ་ཀྱི་མི་འདུག སློབ་གྲྭའི་
སྤྱང་བྱ་མི་སྟེར་ཀྱི་འདོད་པ་ཅམ་ཞིག་རེད། དགེ་ཀན་དང་གོང་གི་ཤེས་རིག་ལས་ཁུངས། མིང་གཞུང་གི་འདོད་པ་ཅམ་
སློབ་མར་སྤྱོད་གིན་འདུག་གི་ཡོད་པ་ལས་སློབ་མར་ཅི་ཞིག་དགོས་མིན་སྤྱོད་དུ་འདུག་གི་ཡོད་པ་མ་རེད། དེ་སྒྱུ་མཚན་
གྱིས་རིག་གནས་ཀྱི་ཁྱབ་ཁོངས་མེད་སོང་བ་རེད། རང་ཚོས་ཅམ་སྤྱང་སྒྱུ་ཡིན་ཟེར་ན་ཡོད་ནི་རེད། གཞན་སྒྱུ་རྩལ་སྤྱང་
གིན་ཡིན་ཟེར་ན་ལྷ་ས་མེད་པས་སྤྱོད་ས་གང་ནས་ཡོད། དེ་སྤྱང་སྒྱུ་ཟེར་ན་ཡིག་རིགས་གཉིས་པ་ཞིག་མི་ཤེས་རང་ཤེས་
རེད། ཁྱབ་ཁོངས་གཞན་པ་སྤྱོད་མཁན་ཞིག་ཡིན་ན་ཡིག་རིགས་གསུམ་པ་ཞིག་མི་སྤྱོད་རང་སྤྱོད་རེད། དེང་སང་ཁྱབ་
ཁོངས་གཞན་སྤྱོད་མཁན་མང་ནི་རེད། གནས་སྟངས་འདི་དག་ཚང་མས་ཉམས་འཛིན་བྱེད་དགོས་ཀྱི་འདུག

(སྤྱི་འགོད)

(ཤོག་ངོས 31 འཕྲོས)

ངས་བསམ་ན་སྤྱི་ཚོགས་གསར་བའི་བསམ་སྒྲོགས་པའི་དྲངས་མ་ནི་ལོ་རབས་བརྒྱད་ཅུ་པ་ནས་བོད་སྤྱི་འབངས་ཀྱན་གྱི་
ཀྱན་གཞིའི་མཚོ་མར་ཡོངས་སུ་བསྐྱེལ་བའོ་སྟུག། སྤྱི་ལོ་841 པ་ཡིན་ནའང་འདྲ། སྤྱི་ལོ་1951 པ་ཡིན་ནའང་འདྲ། བོད་མི་
རིགས་ལ་མཚོན་ན་གཉིས་ཀའང་སྒྲུབ་ནས་འོག་གི་བཅུན་ཐབས་ཀྱི་བསྒྱུར་བཅས་ཡིན་པ་ལས། འོག་ནས་སྒྲུབ་དང་ཤུགས་ཀྱི་
བྱང་བའི་སྤྱི་ཁྱབ་བམ་ཡོངས་ཁྱབ་རང་བཞིན་ཅན་གྱི་འཕོ་འགྲུར་ཞིག་མ་ཡིན་པས། དུས་འདི་གཉིས་བོད་སྤྱི་ཚོགས་སྤྱིའི་
ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་ཁོར་ཡུག་ཆེན་མོའི་ནང་དུ་བཞག་ནས་བསྟན་ན། དེ་ནི་བསམ་པའི་འཕོ་འགྲུར་ཐད་ནས་དེ་འདྲའི་དོན་ལ་
གནས་པ་ཅན་གྱི་གསལ་ཐག་ཚད་པའི་ལམ་ཚོད་རྩི་རིང་གཉིས་མ་རེད་སྟུག།

གོང་གི་འདོད་པ་གསུམ་པོ་གང་ཡིན་ཡང་རང་རང་ལ་བདེན་དོན་གྱི་ཅུང་ཟད་རེ་ཡོད་ལ། ལྷག་པར་དུ་འདོད་
པ་གསུམ་པས་ཚུམ་རིག་གི་སྐད་ཆ་དང་བསམ་སྒྲོའི་ཆ་ནས་དབྱེད་པ་ནི་ཚུམ་རིག་རང་གི་ཕྱིའི་ནམ་པ་དང་ནང་དོན་གྱི་
ཆའི་ཆས་ཉིད་དང་ཆས་ཉེ་བར་གྱུར་པ་ཡིན་ཡང་། ཁོ་རྫོང་བྱེད་དམ་ནམ་པའི་ཆ་ནས་སྐད་ཆ་ཁོ་ནའི་སྟེང་ནས་ལུས་པ་
ལས་སྐད་ཆའི་སྒྱུ་རྩལ་ལ་དོ་སྣང་བྱེད་མི་ཐུབ་པ་དང་། བརྫོང་བྱེད་ནང་དོན་གྱི་ཆ་ནས་སྤྱི་ལོ་841 པ་དང་1951 པའི་
སྟེང་ནས་བཞག་པ་ནི་ཆས་པངས་པའི་གནས་སོ།

(སྤྱི་འགོད)

བསམ་སྒོ་བ་སྐྱེ་ཞབས་ཞོགས་དུང་སྒྲིང་བ།

མེར་ཤུལ་རིན་ཆེན་དོན་གྲུབ། ལྷོ་ཕྱོགས།

ཀུན་སྒྲོང་དུངས་མ།

ཕྱོགས་ཞེན་དང་འཁྱོག་བརྗོད། དུང་བདེན་མ་ཡིན་པ་དང་། དགོས་དབང་གིས་གཡོ་རྒྱུ་བྱེད་པ་སོགས་ནི་གནས་
 ལུགས་དུང་པོར་འགྲེལ་བའི་བཀག་རྒྱ་ཆེན་པོ་ཞིག་རེད། དུང་ཞིང་དུང་བའི་གནས་ལུགས་ལ་གཙུག་གིས་ཐུག་གིས་སྐྱེ་
 གཡོ་བ་ནི་མཐོ་སྤྱོད་དམིགས་ཡུལ་ཏེ་རྩ་བ་བཞིན་ཤེས་ཤིང་ངེས་པའི་རྒྱ་དང་། བསམ་སྒོའི་ཁ་ཕྱོགས་ཡང་དག་པར་
 དགྲི་བའི་མཐུན་རྒྱུན་དང་པོར་བཅེ་ཆོག རྒྱ་མཚན་དེས་དབང་གིས་ངས་རང་ཉིད་ཡོ་འཁྱོག་མེད་པའི་ཆད་ཐིག་གི་རྒྱ་
 ལས་མ་བརྒྱལ་བར་རྒྱལ་བར་དཔྱད་པའི་ཤེས་རབ་ཀྱིས་གང་སྒྲོགས་གང་རུས་ཀྱིས་བསམ་སྒོའི་གྲུབ་དོན་ཡིག་རྒྱུད་གི་ཆོ་
 སྟོན་ཏུ་བཏགས་ཏེ་རྒྱ་ཆེ་བའི་འཇིག་རྟེན་གྱི་མིག་ཡིད་སྒྲོང་ལྷན་མང་པོའི་དགའ་སྟོན་དུ་བཤམ་འདོད་སྤྲོད། འདི་ནི་
 ཤེས་རབ་ལ་དགའ་བའི་སྤྱོད་པོ་བྱེ་བྱེག་པ་ཞིག་གི་འཆོལ་སྤྱོད་ཡིན་པ་ལས་གཞན་པམ་རང་རྒྱལ་དང་། གྲགས་རྟེན་རྒྱལ་
 ཐོབ་ཀྱི་དམིགས་བྱ་ཅི་ཡང་མེད། མྱོངས་པ་དབང་བཙན་པས་བསམ་གཞིག་གི་ཁ་སྐབས་སྤྱི་བྱེད་ཀྱི་ཕྱོགས་སུ་མི་གཡོ་བ་དེ་
 སྤྱིད་དུ་བསམ་བཞིན་དང་དགོས་དབང་གིས་ཐུན་ནག་དང་ཐལ་རྒྱལ་འཕྱོད་པའི་དཀྱོགས་ལམ་མི་བདམས་པ་ནི་ཐོག་
 མའི་ཀུན་སྒྲོང་དང་སེམས་གཏིང་གི་དམ་བཅའ་ཡིན་ལོ།

སྐྱེ་ཞབས་ཞོགས་དུང་།

སྐྱེ་ཞབས་ཞོགས་དུང་ནི་བོད་ཀྱི་ཤེས་ཡོན་པའི་གྲལ་སྤྱོད་སྤྱོད་སྤྱོད་གྲགས་ཆེ་བའི་ཚོམ་པ་པོ་ཞིག་ཡིན་ལ་ཁོང་
 གིས་ཐུ་ཕྱིར་(དཔྱད་ཤེས་རྒྱུད་འབོད) དང་(རིགས་ཤེས་ཀུན་གྲོལ) (དོགས་སྒྲོང་སྤྱོད་སྤྱོད) ཞེས་པའི་དཔེ་དེབ་
 གསུམ་འགྲེམས་སྤེལ་བྱས་ཏེ་བོད་གཞིས་བྱེས་གཉིས་སུ་འུར་ཟེང་དང་ཆ་ཆ་འུར་འུར་དང་དགག་སྐྱབ་དོགས་སྒྲོང་གི་སྒོ་
 ཆེན་ཡངས་པོར་བྱས་ཏེ་སྤྱོད་པའི་བསྟོན་དབང་གི་དགའ་འབོད་འཐེན་ཞིང་དཔྱད་པའི་དུག་ཆེར་གྱིས་ཡང་ཡང་བསྐྱར་
 པ་སོགས་ལ་ཅི་མི་སྐྱེས་པར་རང་ཉིད་ཀྱི་ལྷ་གྲུབ་རྒྱུན་སྒྲོང་གིས་དམིགས་འདུན་ལ་མཐུན་སྤྱོད་བྱས། ཤེས་ཡོན་ཅན་དང་
 བསམ་སྒོ་བ་ཞིག་ལ་མཚན་ན་འདི་ལྟ་བུའི་སྤྱོད་སྤྱོད་སྤྱོད་སྤྱོད་ཤིན་ཏུ་གཡོ་ཆེ་བ་མ་ཟད་དཀའ་ངལ་ཉི་ཆོ་བ་ཞིག་ལ་འཕྲད་
 སྐབས་དཔའ་ཁུམ་ལག་འཁུམ་གྱི་ཕྱིར་སྐྱར་བྱེད་མཁན་གྱི་རྣམ་ཐར་མི་འཛིན་པའི་བྱ་སྤྱོད་དེ་ནི་སྤྱོད་བྱེད་པའི་མཛད་
 སྤྱོད་དེ། མང་པོ་ཁས་འཆེ་མི་བྱེད་ཅིང་གཡོ་ཏེ་དཀའ་བའི་གནད་ཁས་ལེན་ན་ཤི་ཡང་གཞན་དུ་མི་བྱེད་པའི་དམ་
 བཅའི་སྤྱོད་སྤྱོད་ཀྱི་པ་ལམ་རྒྱུན་དུ་འཆང་བའི་རང་གཤིས་ཀྱང་སྐབས་སྐབས་སུ་བཟུན་པ་རེད། ཁོང་གིས་ནང་བཟུན་
 ཆོས་ལུགས་ཀྱིས་མཚན་པའི་ཆོས་ཀྱི་གཞུང་ལུགས་རྣམས་འཇིག་རྟེན་གྱི་འཆོ་གནས་དོན་གཉེར་བྱེད་པའི་མི་རྣམས་རྒྱུད་
 པའི་མཐར་དེད་པའི་རྩ་བ་དང་ཡང་རྩ་བ་མཐོང་ཞིང་། སྒྲོང་བདག་མེད་དང་། སྐབས་འགོ་ལས་འབྲས་སོགས་ཀྱི་རིག་
 ལམ་དེ་བོད་མི་རིགས་རྒྱུད་པ་ནས་རྒྱུད་པར་འཁྱོད་པའི་རྩི་བོ་ལོ་མར་བཟུས་ནས་དེ་དག་ལ་བག་ཆགས་རྟེང་བའི་མིང་
 གིས་བཏགས་ཏེ་གཡུལ་བཤམས། འཐབ་མོ་སྐྱར་དགོས་པའི་འབོད་སྐད་གསང་མཐོར་བསྐྱགས་ཤིང་། ཁོང་གིས་བོད་མི་
 རིགས་ཀྱི་རིག་གཞུང་དང་རིག་གནས་ཡོད་ཆད་གསར་བརྗོད་དང་། དོང་སྐྱག་བྱས་ཏེ་སྤྱོད་སྤྱོད་སྤྱོད་སྤྱོད་ཤིང་དེ་ལྟར་མ་

བྱས་ཆེ་བོད་མི་རིགས་ནམ་ཡང་རྒྱ་བ་ནས་རྒྱ་བར་འགྲོ་བའི་གནས་ལུགས་བབས་ཏེ་ཐོན་གྱི་བྱ་སྤྱོད་ལས་ད་ལྟའི་
 འབྲས་བུར་རྒྱུ་དཔག་གི་གཏན་ཆོག་སྐོང་བ་ཡོད་ཡིན་ཞེས་ཡང་ཡང་བཤད། རང་ཉིད་འདི་ལྟར་གདོང་མཛོང་དང་
 གྲོས་གཏོང་བྱེད་དོན་བོད་མི་རིགས་ལ་ཤ་ཆ་དཔག་པས་ཡིན་ཚུལ་གྱི་སྐད་སྒྲུབ་ཐོན་ནས་ཡང་དང་བསྐྱར་དུ་རྒྱ་བའི་ཅ་
 བ་གཅིག་རང་གི་ཐོག་ཏུ་ཡང་སྒྲོར་བསྐྱར་སྒྲོར་བྱེད་པ་ལས་དངོས་མཐོང་མངོན་སུམ་གྱི་རྒྱ་བའི་སྤྱི་འཐོར་བྱི་དགའི་བྱ་
 སྤྱོད་དག་ལ་མི་སྤྱིའི་རྩལ་ཞུགས་སྤྱར་བྲངས་པས་མང་པོ་ཞིག་གིས་ཁོང་ལ་བཟུང་བའི་སྤྱི་ལྟོ་བས་ཅན་གྱི་སྤྱི་འཐོར་བའི་
 འདུ་ཤེས་དེ་རྒྱགས་ཁྱི་དང་ནང་རུལ་བ་ཁྲམ་མེད་ཅིག་གི་ལྟ་ཚུལ་གྱི་འདུ་ཤེས་ཀྱི་ངོ་བོར་འཕྲོས་ཤིང་བོད་མི་ཤེས་ཡོན་
 ཅན་ཆོད་སེམས་ནང་གི་ཁོང་གི་རིན་ཐང་ཉམས་འགོ་རྒྱགས་པ་རེད། དུས་མཚམས་དེར་ཏག་ཏག་བྱི་དགའི་སྤྱི་ལྟོ་བ་
 སྐོལ་ཞིང་བཅས་བསྐྱེད་སྤྱོད་བཅོས་ཀྱི་སྤྱོད་མཚང་སྤྱོད་འདོན་བྱེད་པའི་(གནམ་ས་གོ་འབྱེད་) འཛིག་རྟེན་འདིར་སྤྱོད་
 ཤིང་དེས་ཁོང་གིས་བོད་མི་རིགས་ལ་བཅངས་པའི་དྲངས་སེམས་ཀྱི་ཟབ་ཚད་གསལ་སྟོན་བྱས་ཤིང་། གསར་བརྗེ་དང་
 རྟོག་སྒྲུབ་ཅ་གཏོར་སྤྱོད་ཀྱི་འབྲེལ་སྤྱོད་དེ་ཅི་ཞིག་གི་ཆེད་དུ་ཡིན་པའང་ངོ་སྤྱོད་བྱས་པ་རེད། འོན་ཀྱང་སྤྱི་ལྟོ་བ་ཞིག་
 ལ་ཁོང་གི་བྱེད་སྤྱོད་དེས་རང་ཉིད་དཀར་འདོན་བྱས་པ་དང་ལྟན་དུ་ཆེས་གདུག་སྤྱོད་དང་གདུག་སྤྱོད་ཅན་གྱི་གཤེད་
 མའི་གལ་བསྐྱར་བསྐྱེད་པའི་དུར་ས་དེར་རང་ཉིད་ཀྱི་ཆོས་དང་ལང་ཆོ་འཛད་པའི་འགོ་བཅའ་སྤྱོད་དགོས་བྱུང་ཞིང་དེ་
 བྱི་སྤྱོད་ནས་བསམ་སྒྲུབ་ཀྱི་སྤྱོད་ཀྱི་ལྟ་ཚུལ་ཟེན་པ་ཞིག་ཀྱང་རེད།

བྱིས་སྤྱོད་ཅ་ཅོ།

ཞིགས་དུང་གིས་ནང་ཆོས་ལ་དགག་པ་བརྒྱབས་སོང་བེར་ནས་དག་མཐོང་མཐོང་བྱེད་མཁན་གྱི་ཁ་པོ་ཅན་སྒྲོར་
 ཞིག་ལྷ་རྒྱུ་སྤྱོད་ལ་བྱུང་དེ། འདྲེ། བདུད། ལྷ་ལོག་དམ་ཉམས། ཆད་ལྷ་བ། ཐན་ལྷས་ཅན་སྤྱོད་ཀྱི་བརྗོད་ཆོག་མང་
 པོ་ཞིག་གཅིག་ཐོག་གཉིས་བཅེགས་ཀྱིས་དཔེ་དཔེ་གྱི་ལུང་པོ་བསྐྱར་ཞིང་རྒྱ་བ་སྤྱོད་དང་གནས་ལུགས་ཀྱི་ཕྱོགས་སུ་ཆེར་
 མི་བཏུ་བར་ནང་བསྐྱར་ཆོས་ལུགས་ལ་དགའ་བའི་དྲངས་ཞེན་གྱི་འཕར་ཕྱིང་ཁོ་ནས་དབང་གིས་དམོད་ཆོག་དང་སྤྱོད་
 དམོད་བརྒྱ་ཆར་བབས་རྒྱུ་རེ་ཞིག་གསལ་མེད་འགྲུལ་མེད་དུ་བྱུར། ཞིགས་དུང་གི་དེབ་མ་སྤྱོད་ལྷ་བ་འགྱུར་གྱི་རེད་
 ཟེར་མཁན་དང་། ཞིགས་དུང་གི་མིང་ཐོས་པ་ཅན་གྱི་ཕུ་ལུ་འདེབས་མཁན་ཀྱང་མང་། ཁོང་ཅག་གི་ཞེ་འདོད་དང་རྒྱ་
 མཚན་ལ་ཞིབ་དཔྱད་བྱས་ཏེ་གནས་ལུགས་ཀྱི་ཐོག་ནས་མཚང་འབྲིན་དང་དགག་སྤྱོད་མི་བྱེད་པར་དཔེ་དཔེ་སྤྱོད་མི་རུང་
 བའི་སྤྱོད་སྤྱོད་དང་། ཆོག་དན། དམོད་ཆོག་གི་སྤྱོད་པ་བབས་པ་ནི་ཆེས་ཅལ་རྒྱུ་གི་བྱེད་ཐབས་ཁོ་ནར་མཆིས། སེམས་
 ཅན་ཐམས་ཅད་རང་གི་མར་ལྷ་ཞིང་རང་ལས་གཞན་གཅེས་ཀྱི་ཕྱོགས་ལ་སྤྱོད་སྤྱོད་བྱེད་མཁན་དང་། ཐོག་དཔྱད་བརྗེར་
 བའི་གསར་བཞེན་དུ་ལེགས་པར་བརྟགས་ནས་འདོར་ལེན་དང་འཇུག་སྤྱོད་དགོས་པར་འདོམས་པའི་སྤྱོད་དུལ་མཚོག་
 ཏུ་ཡངས་པའི་སྤྱོད་མཚོག་ཤུག་སང་གའི་རྒྱུ་འབྲས་བ་ཞིག་གིས་འདི་ལྟར་བྱེད་པ་ནི་དྲངས་ཞེན་གྱིས་བསྐྱར་པའི་སྤྱོད་
 སྤྱོད་དང་སྤྱོད་པའི་ཞབས་འདེགས་ཡིན་སྤྱོད་ཀྱང་ཆོས་ཉིད་དང་གནས་ལུགས་ཀྱིས་སྤྱོད་པའི་ཞབས་འདེན་དང་བསྐྱར་
 པའི་སྤྱོད་བཅོང་དུ་མི་འགྱུར་བའི་ངེས་པ་ག་ལ་ཡོད། དོན་དངོས་ཀྱི་ཆ་ནས་ཞིགས་དུང་གིས་གནས་ལུགས་དང་མི་མཐུན་
 ཞིང་ཆོད་ཆོད་ཕྱོགས་མཐུན་གྱི་བཤད་པ་ཏ་ཅང་མང་མོད། རང་དང་ལྷ་ཚུལ་མི་མཐུན་པའམ་རང་གི་དྲངས་ཞེན་གྱི་སྤྱོད་
 ཕྱོགས་ནས་འབྱེད་པ་ཅན་ལ་དག་འདོན་གྱི་བསམ་སྤྱོད་ཡོད་ཆད་ནག་པོ་ནག་རྒྱུ་དུ་བསྐྱར་བའི་ལས་ཅོམ་མཁན་དག་

ནི་དང་མོར་བཤད་ན་རང་ལྟ་མཚན་འཛིན་གྱི་བཅུ་གཡིག་ཁོ་ན་ལས་ཅང་མིན། རང་ཉིད་ཀྱི་དག་བོས་རང་ཉིད་ལ་
 བཅོད་པ་སྒྲིམ་པའི་གོ་སྐབས་སྤྲད་པས་རང་ཉིད་ལ་བཀའ་དྲིན་ཆེན་པོ་དང་སྤྲོད་ཉེ་བའི་བསམ་སྒྲུབ་རིམ་གྱི་སྒྲོ་སྤྲོད་
 ལ་གོམས་འདྲིས་བརྟེན་སྤྲོད་མཁན་ཞིག་ཡིན་ན་ནང་བཟུང་ཆོས་ལུགས་ལ་དགག་སྒྲུབ་དང་དོགས་སྤོང་གི་སྒྲོ་བ་འདིས་
 རང་ཉིད་ལ་གནས་ལུགས་འགྲེལ་བཤད་ཀྱི་གོ་སྐབས་ཕུལ་བས་བཀའ་དྲིན་བསམ་ཤེས་རིགས་ཀྱི་སྤྲོད་ལ་ཟུག་པའི་ཆོག་གི་
 གཤམ་བཟུར་བསྐྱེད་ནས་བཟུང་བ་སྤྲོད་པའི་ཡོད་བསམ་མཁན་དག་ནི་ཅ་ཐོ་ལ་དགོད་ཐོ་བའི་གནས་ཀྱི་བྱིས་སྒྲོ་ཅན་
 ཤ་སྟག་རེད། དེས་ན་གཟུ་བོའི་སྒྲོ་ཡི་དྲངས་ཤེས་མེ་ལོང་ལ་ཤར་བའི་སྒྲུ་ཞབས་ཞོགས་དུང་ནི་མི་རིགས་དང་མདུན་སྤྲོད་
 ཀྱི་ཆེད་དུ་སྒྲོ་བས་པའི་ཁྲག་ཅ་རྒྱས་པའི་ལ་རྒྱའི་དཔལ་བོ་ཞིག་དང་། འཛིག་རྟེན་པའི་མིའི་རིགས་ཀྱི་འཆོ་བའི་འཆོལ་
 སྟེག་བྱ་ལུལ་ལ་དཔལ་འབྱོར་དང་། རང་དབང་། འདྲ་མཉམ་བཅས་ཀྱིས་ཡོངས་སུ་རྒྱུགས་པར་འདོད་པའི་ཉེ་ཆོ་བའི་ལྟ་
 གུལ་ཅན་གྱི་དེང་རབས་པ་ཞིག་ཀྱང་རེད། ཞོགས་དུང་གིས་མི་རིགས་ཀྱི་ཆེད་དུ་འདི་ལྟར་སྒྲུ་ཞིང་འདི་ལྟར་བསྐྱེད་པ་
 ལས་སེམས་བསམ་པའི་གཏིང་ནས་ནང་བཟུང་རིག་གཞུང་གི་ཡང་དག་པའི་ལྟ་གྲུབ་འདོར་ཐུབ་ཀྱི་མེད་པ་དང་། ཉིན་
 རེའི་འཆོ་བའི་ནང་གི་སྒྲོ་ལ་རྒྱུ་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་ཕྱེད་སྒྲོ་སྒྲུབ་བཞིན་པ་མ་ཟད་མཚན་སྟེགས་གྲུ་བཞིའི་ཡང་ཐོག་གི་ “གོང་
 ས་ཆེན་པོའི་སྒྲུ་དཔལ་ལ་མཚན་འབྲུལ་སྒྲུབས་ལྷ་མི་ཆད་པར་ལག་ལེན་དུ་འགྲེལ་བཞིན་པ་སྐད་དུ་ཐོས་ལ་ “ ང་ཡང་ཁོང་
 ཆོ་ནང་བཞིན་ལྟ་ཆོས་རིག་གནས་འདིའི་ཁོར་ལུག་ནས་འཛར་ལོངས་བྱུང་ཞིང་ལྟ་ཆོས་རིག་གནས་ཀྱི་བག་ཆགས་ཟབ།
 ཁོང་ཆོའི་དྲངས་ཞེན་དེ་ལྟ་བུ་ང་ལ་འད་ཡོད་ ” (དཔྱད་ཤེས་རྒྱུང་འབྲོག་ལས་དྲངས་) ལྟ་བུའི་བཞོད་པ་འགའ་ཞིག་གིས་འདི་
 ལ་བདེན་དཔང་ཆུང་དུ་རེ་བྱེད་ཀྱི་འདུག་མོད་ཁོང་གི་ཚུལ་ཡིག་སྤྱིའི་ཆ་ནས་ཕྱོགས་བཟླམས་ཀྱིས་བཟུང་ན་ལས་རྒྱ་
 འབྲས་དང་། སྟོང་བདག་མེད། སྒྲུབས་འགོ་སྟོགས་ཀྱི་རྣམ་བཞག་འཛིག་རྟེན་མི་ཆོས་ལ་གཏན་ནས་མི་མཁོ་ཞིང་ཡར་
 རྒྱས་ཀྱི་བཀག་དོར་མཐོང་ཞིང་སྒྲུ་བའི་ཆོས་མེད་པ་ཞིག་རེད།

དགེ་མཚན་གྱི་དོས།

སྒྲུ་ཞབས་ཞོགས་དུང་གི་བརྒྱམས་ཆོས་དག་གིས་སྤྱི་ཆོགས་ཁོད་ཤུགས་རྒྱུན་ཆེན་པོ་ཐེབས་ཡོད་ཅིང་དེ་ནི་བོད་
 ཀྱི་སྤྱི་ཆོགས་ཁོད་དུ་ཅུང་རྣམ་པ་གསར་བ་ཞིག་དང་ཁ་ཕྱོགས་གསར་བ་ཞིག་གི་འགོ་བརྒྱམས་ཐུབ་པའི་རྒྱུ་གྱིས་རེད།
 ཁོང་གི་བརྒྱམས་ཆོས་དག་ལ་ལེགས་ཉེས་ཀྱི་ཆ་གཉིས་ཀ་ཡོད་ཅིང་དེས་མ་འོངས་པ་ན་པན་གཞོད་རིམ་འདྲ་ཞིག་ཏུ་འགྱུར་
 མིན་ནི་ད་ལྟའི་ཆར་བཞོད་དཀའ་བ་ཞིག་རེད། དེ་ནི་གཙོ་བོ་ང་ཆོས་འདོར་ལེན་བྱེད་པའི་སྒྲོ་སྒྲོ་བས་དང་གྲུ་ཡངས་ལ་
 རག་ལས་པ་ཞིག་ཏུ་མཐོང་། ཡོད་ཆད་སྒོལ་རྒྱུན་གྱི་ལྟ་བ་ཉེ་ཆོ་བ་རེའི་དབང་འོག་ན་མགོ་བོ་སྒྲུར་ནས་མི་འགོ་བར་
 དཔྱད་ཤེས་དང་བསམ་སྒྲོ་གསར་བའི་མཚར་སྟེག་གིས་ཡངས་ཤིང་རྒྱ་ཆེ་བའི་མདུན་ལམ་ལ་འཆོལ་སྟེག་དགོས་པའི་འདུ་
 ཤེས་བཟུང་ཚུགས་མེད་པ་འགའ་ཞིག་སྤྱི་ཆོགས་ཁོད་བཞེངས་བསྐྱེད་ཐུབ་པ་དེ་ནི་དགེ་མཚན་དང་ལེགས་ཕྱོགས་ཀྱི་དོས་
 རས་བགང་ཆོག་འདིར་བཟུང་ཚུགས་མེད་པའི་འདུ་ཤེས་ཟེར་དོན་ནི་རྒྱ་མཚན་གཉིས་ཀྱི་དོས་ནས་བཟུང་པ་ཡིན། གཅིག་
 བརྒྱམས་ཆོས་འདི་དག་ལ་བརྟེན་ནས་བསྐྱེད་པའི་གསར་གཏོད་དང་འདོར་ལེན་གྱི་འདུ་ཤེས་དེ་དག་ནི་ཡང་དག་པའི་རྒྱ་
 མཚན་དང་གནས་ལུགས་ཀྱིས་བསྐྱེད་པ་མིན་པར་གསར་ཞེན་རྟིང་དོར་གྱི་འདུ་ཤེས་མཐུག་དྲགས་པ་དང་། འདྲ་ཆགས་
 འགྲིག་འགྲིག་གི་གཏམ་གྱིས་སྒྲུ་ཐུར་བ། རྟིང་བའི་དགེ་མཚན་དང་ལེགས་ཕྱོགས་ལ་དཔྱད་པའི་ཤེད་མོང་ཞན་དྲགས་

པས་བསྐྱེད་པ་ཤ་ལྷག་རེད། དེ་ནི་རྒྱ་མཚན་མང་པོ་བཟང་མི་དགོས་པར་དཔྱོད་ཤེས་གསར་བའི་རྒྱུ་འབྲས་ནས་
 རྙིང་གཏོར་གསར་སྐྱར་གྱི་གི་རིང་འདེབས་མཁན་ཚོའི་སྟོན་རྒྱུ་རིག་གཞུང་གི་གོ་རྟོགས་ལ་བཞུགས་ན་ཆོག་མེད་དུ་
 རྟོགས་ཐུབ། གཉིས་གང་ཞིག་གསར་བརྗེ་བྱེད་པའི་བསམ་སྒྲུབ་དེ་རི་རྒྱ་ཞབས་ཞོགས་དུང་གིས་གསར་གཏོད་
 བྱས་པའི་ཐོན་དངོས་ཤིག་མིན་པར་ལོ་རབས་མང་པོའི་སྡོན་ནས་རྒྱབ་ཕྱོགས་དང་རྒྱུ་སྐྱེ་ཆོགས་ཁྲོད་དུ་བྱུང་བའི་
 བསམ་སྒྲུབ་ལྟ་གྲུབ་ཅིག་ཡིན་པས་བསྟོས་འཛིག་གི་ཆ་ནས་མ་བཟླས་པར་སྐྱེ་བམ་གྱིས་བཟླས་ན་བསམ་སྒྲུབ་རྙིང་བ་དང་ལྟ་
 གྲུབ་རྙིང་བའི་རྒྱ་ཁྲོན་ལས་བཀལ་ཐུབ་མེད། “ རྒྱ་དང་བྱི་སྤྱི་བས་བཅུ་མས་པའི་དཔེ་ཆར་ལྟ་དུས། གཙོ་བོ་བརྗོད་བྱའམ་
 བསམ་སྒྲུབ་ལྟ་ཡོད། གལ་ཏེ་ང་ལ་བསམ་གཞིག་གི་རྒྱས་པ་རྒྱུ་ཅུ་ཡོད་པའི་དབང་དུ་བཏང་ན། སལ་ཆེལ་ཁོང་ཚོས་
 བསྐྱབ་པ་ཡིན་ཞེས་བཤད་དགོས ” (རིགས་ཤེས་ཀྱང་གོ་ལ་ལས་དངས) པའི་གནས་ལུགས་འདིས་རྒྱ་ཞབས་ཞོགས་དུང་གིས་
 ཁོང་རང་ཉིད་ལ་བསམ་སྒྲུབ་པའི་སྟོབས་ཀྱིས་གསར་གཏོད་བྱེད་པའི་རྒྱས་པ་མེད་པར་རང་ཉིད་རྒྱབ་ཕྱོགས་པ་དང་རྒྱུ་
 ལྟ་གྲུབ་ཀྱི་རྒྱུ་འབྲས་རང་ལུགས་པ་ཞིག་ཏུ་ངོས་ལེན་བྱས་པ་རེད། འོན་ཀྱང་བསྟོས་འཛིག་གི་ཆ་ནས་གསར་གཏོད་དང་།
 རྟོགས་སྒྲོང་། སྟོན་རྒྱུ་གྱི་བསམ་སྒྲུབ་འབྲས་ཞིག་གིས་དང་གི་སྐྱེ་ཆོགས་སུ་འབྱུང་བའི་ཐོན་གྱི་རྒྱས་ལུགས་འདོན་མི་ཐུབ་པའི་
 གཏན་ཆོགས་དང་རྒྱུ་འབྲས་ལོ་རྒྱུས་ནི་གསར་བ་ཞིག་དང་དཔྱོད་ཤེས་ཤིག་རེད་ཅེས་ལུགས་ཕྱོགས་ཀྱི་ངོས་ནས་བཞག་
 པ་ཡིན། ད་དུང་ཆེས་གཞུང་སུ་བསྟོད་འོས་པའི་འོད་ཟིན་གཅིག་ནི་མི་རིགས་དང་འཛོམས་ཀྱི་ཆེད་དུ་གཤིན་ཟུང་
 ལས་མཁན་ལྟ་བུའི་སྤྱི་གཙོ་ཤིག་ལག་གི་མདུན་ནས་ “ རྒྱལ་སྤྱིའི་སྤྱི་ཆེད་ཀྱི་མང་མང་ལ་མིང་རྟགས་འགོད་བཞིན་དུ།
 ཁ་ཏར་ཆོག་ལ་མི་གནས་པར་ཆེད་ཀྱི་འགལ་བཤམ་བཤམ་གྱི་བཏང་སྟེ་ལོ་རེ་བཞིན་རྒྱལ་སྤྱིའི་སྤྱི་ཆོགས་ནུས་ཀྱི་སྐྱེ་ལང་
 དང་ཡང་དུ་བསྐྱེད་ཤིང་མགོ་སྟོར་ཡང་དང་ཡང་དུ་བཏང་བ་ཅིས་ཅིས་གྲངས་མེད་ཡིན ” (གནམ་ས་གོ་འབྲེད་ལས་གྲངས)
 པའི་དཔའ་བོའི་གད་རྒྱུ་བསྐྱེད་པ་དང་ “ འདས་སོང་བོད་མིའི་ལོ་རྒྱུས་སུ། མི་གཅིན་འབྲུངས་ཤིང་མི་ཤ་ཤོས་པའི་
 ལོ་རྒྱུས་ཡོད་པ་ལྟ་ཞོག ཐ་ན་རྟོགས་སྒྲོམ་གྱིས་ཤི་བའི་རྒྱལ་ཡང་མཐོང་ཐོས་མེད་མོད། དེ་རབས་ལོ་རྒྱུས་སུ་དེ་ལྟ་བུའི་
 ཏ་ལས་ཤིང་ཡང་བའི་བྱུང་བ་ཡོད་པ་ནི། ཏག་ཏག་མི་དམངས་ལ་ཞབས་འདེགས་ལྷ་ཟེར་མཁན་ཚོས་བཞག་པའི་བྱས་
 རྒྱུ་ཡིན ” (གནམ་ས་གོ་འབྲེད་ལས་དངས) པ་ཁྱོད་བསྐྱེད་བྱེད་པའི་རྒྱ་ཞབས་ཞོགས་དུང་གི་རྒྱུ་གཏོར་དངོས་
 བདེན་གྱི་ལྷན་མེད་དཔའ་ངར་དང་སྤྱི་སྟོབས་དེ་རེད། བོད་མི་རིགས་ཀྱི་ཚོམ་པ་བོ་དང་བསམ་སྒྲུབ་བོ་ཚོར་འདི་ལྟ་བུའི་
 གཞན་གཅེས་ཀྱི་བསམ་སྒྲུབ་དང་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ཆེད་དུ་རང་ཉིད་སྟོན་གཏོར་གིས་ཅི་ཡང་བཤད་པོད་པའི་སྤྱི་སྟོབས་དགོས་
 པ་ནི་ཏ་ཅང་གལ་ཆེ་ལ་འདིའི་ཕྱོགས་ནས་རྒྱ་ཞབས་ཞོགས་དུང་གིས་གཞུང་ཐོན་གྱི་གྲུབ་འབྲས་སྤངས་ཏེ་བོད་ཀྱི་ངོས་
 རོན་དཔའ་བོ་རྒྱལ་གཅེས་སྤྱི་སྟོབས་ཅན་པའི་ཆེན་མོའི་ཞབས་རྒྱུ་འབྲས་ཡོད། དེ་ལྟར་ཡང་ང་ཚོས་བཅུ་མས་ཚོས་
 ཤིག་དང་ཚོམ་པ་བོ་ཞིག་ལ་ཆེ་བསྟོད་དང་གདེང་འཛིག་བྱེད་སྐབས་ངས་པར་དུ་ཤེས་དགོས་པ་ཞིག་ནི་རང་རྒྱུས་
 བཟླ་བོས་ནུས་དཔྱོད་རིག་པའི་སྟོབས་ལུགས་ལ་ལུགས་བཅོལ་ཏེ་དང་ཐོག་དང་ལུགས་ཉེས་ཀྱི་ཤན་འབྲེད་དགོས་ཀྱི་
 ལུགས་ཕྱོགས་ཉི་ཆོ་བ་ཞིག་འདེམས་བསྐྱེད་ཀྱིས་ཚོམ་པ་བོ་དང་བཅུ་མས་ཚོས་ཡོད་ཆད་གོང་ན་མེད་པ་དང་། སྤྱི་ན་
 མེད་པར་སེམས་ཤིང་བཀྱར་བ་དང་། དེ་དང་མི་མཐུན་པའི་བསམ་སྒྲུབ་དང་བྱ་སྟོད་ཐམས་ཅད་ངན་དཀྱུ་ཆད་པའི་གོ་སར་

ཚོང་ཅི་ཐུབ་བྱེད་པ་སོགས་ནི་ཡང་དག་པའི་གནས་ལུགས་ལས་རྒྱུ་རིང་དུ་འབྱུང་བཞིན་ཡོད། དེས་ན་སྐྱེའོ་ཞུ་བཞིན་པའི་དུང་གི་བརྒྱུ་མཆོས་དང་བསམ་སྒྲིལ་ལྷན་པའི་ཁྱེད་ཀྱི་ཐུགས་ཀྱི་མེད་པ་མེད་ཡིན།

ནོར་འཁྲལ་གྱི་དོན།

སྐྱེའོ་ཞུ་བཞིན་པའི་གིས་ “ འཇིག་རྟེན་འདིའི་འཚོ་གནས་དང་འཕེལ་རྒྱས་ཀྱི་ཐབས་ལམ་འཚོལ་བའི་རིག་གནས་” (དཔྱད་ཤེས་རྒྱུ་འབྲེལ་ལས་བྱེད་) ཤིག་གི་ཆེད་དུ་ནང་བཟུང་རིག་པ་གཙོ་བོ་བྱས་པའི་ཡ་ཤོག་ཤེས་རིག་ཐམས་ཅད་བཅོམ་ཆག་གཏོང་དགོས་པའི་འབྲེལ་སྐྱེད་བསྐྱེད་ཤིང་དེ་ནི་རང་ཉིད་ནས་དབྱེད་བཅུ་མཆོས་པའི་ཁས་ལེན་བྱས་པ་རེད། དེ་ཡང་འཇིག་རྟེན་ནམ་འཇིག་རྟེན་པའི་དོན་ནས་ཡིན་པའི་གསལ་བཤད་ནན་བརྗོད་བྱས་འདུག འདི་ལྟར་ན་འཇིག་རྟེན་གྱི་འཚོ་གནས་ཏེ་རང་དབང་དང་འདྲ་མཉམ། བཟུང་བཟུང་དང་གྲོན་གོས། དེང་རབས་ཀྱི་སྐབས་བདེའི་ཡོ་བྱད་དང་། ཤོག་སྒྲོར་འབབ་འབབ་སྐྱེག་སྐྱེག་ཅིག་ཡོང་བ་ལ་སྣ་ཆོས་རིག་གནས་ལ་སོགས་པའི་བག་ཆགས་རྙིང་བ་ཐམས་ཅད་ཅ་གཏོར་དགོས་པ་དང་དེ་མ་གཏོར་བར་དུ་འདི་དག་ཡོང་ཐབས་མེད་པར་བཤད་པ་རེད། འདི་ནི་དངོས་ཡོད་ལ་བསྟོན་འདིང་བའི་བརྗོད་པ་ཞིག་རེད་ལ་ནམ་དཔྱད་ཀྱི་ཆལ་ཤུགས་ལ་སོག་དབྱུགས་ལྡན་མཁན་ཞིག་གིས་ནམ་ཡང་ཁས་ལེན་མི་ཐུབ་པའི་ཐོག་ལམ་ནག་པོ་ཞིག་རེད། རྒྱ་མཚན་ནི་འཇིག་རྟེན་འདིའི་འཚོ་གནས་འཕེལ་རྒྱས་ཀྱི་ཡང་ཆེར་སོན་པའི་རྒྱལ་ཁབ་དག་གི་མིའི་རིགས་ཀྱི་སེམས་ནང་དུ་སྐྱབས་འགྲོ་དང་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་འདུ་ཤེས་རྒྱ་མཐུག་པའི་དང་ཚུལ་དང་ཆོས་མཛོད་སྐུལ་དུ་མཐོང་ཐུབ་པ་ཡིན། ང་ཚོ་སྐྱེན་མང་གིས་འཇིག་རྟེན་འཚོ་གནས་ཀྱི་ཡང་ཆེར་ཁས་འཆེ་བའི་ཨ་རིའི་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་གྲོས་ཆོག་ཆོག་སྐབས་དང་། དེ་མིན་གྱི་གཞུང་འབྲེལ་གྱི་མཛད་སྒོ་དག་གི་སྐབས་དེ་རེར་སྐྱབས་མགོན་ལ་སྐྱབས་འགྲོ་གསོལ་འདེབས་དང་མཛད་སྒོ་ལེགས་སྒྲུབ་ཀྱི་ཤིས་སྒྲོན་བྱེད་བཞིན་པ་མཛོད་སྐུལ་གྱི་མཐོང་ལམ་ན་ཕྱ་ལམ་མེར་འདུག་པས་ “ གང་ན་རང་དབང་དང་འདྲ་མཉམ་ཐོབ་ཐང་སོགས་ཡོད་ན་དེར་སྐྱབས་འགྲོའི་སེམས་ཡོད་པ་མ་རེད ” (དཔྱད་ཤེས་རྒྱུ་འབྲེལ་ལས་བྱེད་) ཅས་པའང་ཡིད་ཀྱི་མི་ཕྱང་བའི་རྩལ་ཆོག་ཡིན་པ་ཤེས་ནུས། འཇིག་རྟེན་གྱི་འཚོ་གནས་ལེགས་པོ་ཞིག་འོང་བ་ལ་དཔལ་འབྱོར་དང་། འདྲ་མཉམ། རང་དབང་གཅིག་སྤྲུལ་མི་ཆོག་པར་ཤར་བྱོགས་ཀྱི་ཉ་གྲུབ་སྟེ་ཆོས་ལུགས་དང་སྒོལ་རྒྱུན་རིག་གཞུང་གི་ཉ་གྲུབ་ཡོད་དགོས་ཚུལ་ཡང་ཁོང་གིས་ཡར་རྒྱས་ཀྱི་མིང་གིས་བསྟུང་ཅིང་ཞེ་བསམ་པས་མཐོ་སྟེག་བྱ་སའི་མི་རིགས་ཀྱི་ ⁽¹⁾ ནང་ནས་གསེང་མཐོར་སྒྲོག་བཞིན་ཡོད་པ་འདིས་ཅི་ཞིག་གསལ་བཤད་བྱེད་ཀྱི་ཡོད་པ་སྟོན་ཅན་དག་གིས་ལས་སྐྱོར་ཏོགས་ཐུབ་ཅེས་ཡིན། ད་དུང་ནང་བ་སངས་རྒྱས་པའི་ཉ་གྲུབ་ཀྱི་ནམ་བཞག་ལ་ཇི་བཞིན་རྒྱས་ལོན་མ་བྱས་པར་འོལ་ཆོད་ཀྱིས་སྐྱབས་པའི་ལབ་བརྗོད་ཡང་མང་དུ་འདུག་སྟེ། ནང་བཟུང་རིག་གཞུང་ལས་གསུངས་པའི་ཆོད་མཐོ་བའི་དད་པ་ཞིག་དམིགས་འཇུགས་ཀྱིས་དེ་ཉིད་དད་པ་ཡོད་མེད་ཀྱི་ཆོད་ཐིག་ཏུ་བཟུང་ནས་དགག་སྐྱབ་བྱས་པ་དང་། ནང་བ་སངས་རྒྱས་པའི་རིག་པའི་གཞུང་ལུགས་ཐམས་ཅད་ཀྱི་ཕྱར་དང་དོན་གང་དུ་ཡང་འཇིག་རྟེན་གྱི་འཚོ་གནས་ལ་ཕན་པའི་ཆ་རུང་ཟད་ཀྱང་མེད་པ་དང་། ནང་བ་སངས་རྒྱས་པའི་རིག་པའི་གཞུང་ལུགས་ཀྱི་གནས་སྐབས་དང་མཐར་ཐུག་གི་དམིགས་ལུལ་གང་དུ་འདྲེང་འཇིག་རྟེན་གྱི་འཚོ་གནས་ལ་ཕན་པའི་ཆ་རུང་ཟད་ཀྱང་མེད་པས་ “ ལྷ་ཆོས་རིག་གནས་ཀྱིས་བསྐྱེད་པའི་རིག་གནས་ནམ་གངས་དེ་དག་གིས་ཏུ་ཆོད་འཚོ་གནས་ཀྱི་སྟོག་ལ་གྲོལ་གྱི་ཡོད ” (དཔྱད་ཤེས་རྒྱུ་འབྲེལ་ལས་བྱེད་) པར་ཡང་དང་བསྐྱར་དུ་སྐྱོང་བ་སོགས་ནི་ཞིབ་ཏུ་བསམ་སྟོ་

བཏང་ན་དངོས་ཡོད་ལ་བསྟོན་འཇུགས་པའི་སྟོང་སྐད་ན་བར་གཟན་པ་ཞིག་ལས་གནས་ལྷགས་དང་དཔྱད་ཤེས་ཀྱི་ཉེ་
 སར་བཅར་མེད་པ་འོག་གི་རྒྱ་མཚན་འདི་དག་གིས་གསལ་བོར་མཐོང་ངེས་ཡིན། ཇི་སྐད་དུ་ཆོས་གཞུང་ལས། བཀའ་པ་
 རྣམས་ཀྱིས་རྩེ་ཐོབ་ཤོག ། ཅེས་དང་། གཉེན་དང་སྙན་ཅིག་དགའ་བར་ཤོག ། ཅེས་དང་། ཐམས་ཅད་ནམ་མཁའི་མཛོད་
 བཞིན་དུ། །ལོངས་སྟོང་ཆད་པ་མེད་པར་ཤོག །ཚོད་པ་མེད་ཅིང་འཆོ་མེད་པར། ། རང་དབང་དུ་ནི་སྟོང་པར་ཤོག ། ཅེས་
 དང་། མི་རྣམས་བདེ་བ་ལོངས་སྟོང་མེད་མེན་ལ། ། ཞེས་དང་། འཇིག་རྟེན་སྙན་པ་གང་དང་གང་། དེ་དང་དེ་ཀྱན་རྟེན་ཏུ་
 མཛོད། ། (སྟོང་འཇུག་ཆེན་མོ་དང་། དབུ་མ་འཇུག་པ། རིན་ཆེན་གླེང་བ་བཅས་ལས་བྲངས) ཅེས་སོགས་ཀྱི་གཞུང་འདི་དག་ནི་ནང་
 པ་སངས་རྒྱས་པའི་ཉྱ་ལྟུང་དང་ཀྱན་སྟོང་གི་གཞི་འཛིན་ས་ཤིང་སྟག་ཡིན། གཞུང་འདི་དག་གིས་འཇིག་རྟེན་གྱི་མི་རྣམས་
 ལ་ལོངས་སྟོང་དང་། འཆོ་བ་མེད་པ། རང་དབང་། འདྲ་མཉམ་སོགས་ངེས་པར་དུ་དགོས་པར་བསྟན་པ་མ་ཟད། མདོར་ན་
 འཇིག་རྟེན་གྱི་མི་དང་འཆོ་གནས་གང་ལ་གང་སྟན་པ་དེ་ལ་དེ་དང་དེ་དུས་ཀྱན་ཏུ་བྱེད་དགོས་པའི་བསྐབ་བྱ་གནང་བ་
 མ་ཟད་འདི་ཉྱ་ལྟུང་བསམ་སྟོང་དང་དམིགས་ལུལ་ནི་ནང་བསྟན་ལྷགས་ཀྱི་མཐོ་རིམ་གང་ཟག་སྟེ་སངས་རྒྱས་དང་བྱང་ཆུབ་
 སེམས་དབའ་རྣམས་ཀྱི་ཐུགས་སྟོན་དང་ཉམས་བཞེས་ཀྱི་ལུལ་དུ་ཡང་ཡང་གསལ་བཅོད་བྱས་པ་རེད། དེས་ན་ཞིབ་ཏུ་
 བསམ་གཞིག་གིས་དང “ ཇི་ལྟར་མི་རྣམས་ཀྱི་འཇིག་རྟེན་འཆོ་གནས་ལ་ཕན་པའི་བསམ་སྟོང་རིག་གནས་དང་དངོས་
 པོའི་རིག་གནས་གང་ཡིན་ཡང་དེ་ལ་མི་ཆོས་རིག་གནས་ཟེར་ཆོག ” (དཔྱད་ཤེས་རྒྱུ་འབྱེད་ལས་བྲངས) རྟ་སངས་རྒྱས་
 པའི་བསམ་སྟོང་རིག་གནས་ཀྱང་མི་ཆོས་རིག་གནས་ལས་ཟུར་དུ་འབྱུང་ཐབས་གཏན་ནས་མེད་པའི་གནས་ལྷགས་ཀྱི་ཐོ་
 བ་ཁ་ཡོང་། སྐྱེ་ཞབས་ཞོགས་དུང་གིས་བཤད་པའི་མི་དོན་རྟེན་ཅིང་མི་ཆོས་རིག་གནས་ཀྱི་ཡང་ཆེར་སྐྱེ་བས་པའི་དེང་གི་
 ཡར་རྒྱས་ཀྱི་རྒྱལ་ཁབ་ཁག་གི་ནང་དུ་ནང་བསྟན་ཉྱ་ལྟུང་ལ་སེམས་བསམ་པའི་ཡིད་སྟོན་དང་དང་བ་ཤོར་ཏེ་ནང་བསྟན་
 ཉྱ་ལྟུང་གི་སྟོལ་འཛིན་དང་ཉམས་བཞེས་པ་ཆེན་པོ་ ལོ་ གོང་ས་རྒྱ་ལའི་སྐྱེ་མའི་སྐྱབས་འོག་ཏུ་བལྟ་དེ་རང་ཉིད་ཀྱིས་ཆོ་
 གང་འབད་འབད་བསྐྱབས་བསྐྱབས་ཀྱི་གོ་གནས་དང་ལོངས་སྟོང་སོགས་ལ་ཅི་མི་སྟམ་པར་རྒྱབ་ཏུ་དོར་ཏེ་ནང་བསྟན་
 བསམ་སྟོང་ཀྱན་སྟོང་ཅིག་རང་རྒྱུ་ལ་འཇུགས་པའི་ཆེད་དུ་ཀ་ཁ་ག་ང་ནས་འགོ་བཙུགས་ཏེ་ནང་བསྟན་རིག་གཞུང་ལ་
 འབད་པ་སྟར་ལེན་པའི་སྟེ་བོ་གངས་མེད་ཅིག་ང་ཆོད་མཐོང་ཆོས་སྟུ་ལྟར་བ་འདི་དག་ཀྱང་ཆོ་བྱི་མ་དང་། རྣམ་མཁྱེན་
 རྒྱལ་བའི་གོ་འཕང་ཁོ་ནས་ཆེད་མ་ཡིན་པར་ཆོ་འདི་དང་འཆོ་གནས་འདིར་ཕན་པའི་ཆ་གང་ཞིག་ནང་བསྟན་ཉྱ་ལྟུང་གི་
 རིག་པའི་གཞུང་ལྷགས་དག་ན་ཡོད་པའི་ངེས་ཤེས་རྟེན་དེ། ལམ་ཁ་དེར་འཇུག་གིན་ཡོད་པ་མདོར་སྟུ་རིག་པས་ཆོགས་
 མེད་དུ་ངེས་ཐུབ། དཔྱད་ཤེས་ལ་དགའ་བའི་ང་ཆོ་ཆང་མས་གནས་ལྷགས་དང་རྒྱ་མཚན་འདི་དག་ལ་ནན་གྱིས་བསམ་
 གཞིག་བྱེད་དང་དངོས་བདེན་མཐུན་གྲུབ་ཀྱི་ངོ་གདོང་མང་པོ་ཞིག་གཅིག་རྗེས་གཉིས་མཐུད་དུ་ཡིད་ཀྱི་མེ་ལོང་ལ་ཤར་
 ཡོང་ངོ་།།

མཚར་སྣང་གི་ངོས།

ངས་སྐྱེ་ཞབས་ཞོགས་དུང་གི་བརྒྱམས་ཆོས་རྣམས་རེ་རེ་བྱས་ནས་ཞིབ་སྟོན་བྱས་ཤིང་བརྒྱམས་ཆོས་འདི་དག་
 སྟེ་ཆོགས་སྟུ་བཀྲམས་པའི་རྗེས་ཀྱི་གནས་སྟངས་ལ་ཡང་བསམ་ཞིབ་བྱས་པས་དོགས་པ་དང་མཚར་སྣང་འདྲེས་མའི་ཆོར་
 བ་ཁྱད་པར་བ་རེ་ཡང་སྟོང་གི་ས་གཞི་ལ་འཛང་ཁ་རྒྱག་འོང་གིན་འདུག འཇིག་རྟེན་འདིའི་བདེ་སྐྱེག་ལེགས་ཉེས་ཀྱི་ཆ་

གང་ཡིན་ཡང་ལས་དབང་ལ་བརྟེན་ནས་བྱུང་བའི་འགྲུལ་བཤའ་དང་ལས་དབང་ལ་ཡིད་ཆེས་བྱེད་པའི་བསམ་སྒྲོ་མཐའ་
 དག “ འཁོས་རྒྱུད་དག་གི་སེམས་ཀྱི་སྟོང་ཆ་སྟོང་བྱིན་ཡིན ” (དཔྱད་ཤེས་རྒྱུད་འབོད་ལས་བྲངས) ན་བོད་ལུལ་གཤིན་རྗེའི་
 བཤས་ར་དང་། བདུད་ཀྱི་བཙོན་ར། དཔྱལ་བའི་ཁྲིམས་ར། འཛིགས་སྤུལ་འཐབ་རར་བསྐྱར་བ་སོགས “ སངས་རྒྱས་བྱང་
 སེམས་ཀྱི་ཉྩ་བ་ཡོད་པ་མ་གཏོགས་འཛིག་རྟེན་མི་བྱ་ཡི་ཉྩ་བ་མེད་པ་ནས་ལྷ་ཆོས་འདྲེ་ཆོས་ཀྱི་སྒྲོ་མོས་ཡོད་པ་མ་
 གཏོགས་མི་ཆོས་སྤྲིད་ཆོས་ཀྱི་སྒྲོ་མོས་མེད་པའི་བར་གྱི ” (གནམ་ས་གོ་འབྱེད་ལས་བྲངས) རྣམ་སྒྲིབ་དུ་ངེ་ཉྩར་འགྱུར་སྟམ་
 པའི་མཚར་སྤྲང་དང་། སྐྱུ་ཞབས་ཞོགས་དུང་གིས “ རང་གི་སེམས་ཁམས་ཀྱི་གཤིས་ཀ་སྦྱེད་བྱེད་ཀྱི་རིག་གནས་དེ་གང་
 སྟིགས་ལྟར་གཙང་ཐུགས་བྱེད་རྒྱ་མེད་པ་དང་། གཙང་ཐུགས་བྱེད་འདོད་ཀྱང་བྱེད་མི་ལུས་པ། རྩལ་བཞག་རིག་གནས་ཀྱི་
 བཀོད་པ་རྣམས་རིག་གསར་སྐབས་ལྟར་བཅོམ་ཆག་སྐྱེ་ཉིལ་གཏོང་མི་བྱུང་བའི་གནས་ལུགས་ཤེས་ཡོད་ན ” (དཔྱད་ཤེས་
 རྒྱུད་འབོད་ལས་བྲངས) ཐོག་མཐའ་བར་གསུམ་དུ་རྩལ་བཞག་རིག་གནས་ཀྱི་བཀོད་པ་ཡོངས་རྫོགས་བག་ཆགས་རྟིང་བའི་
 གྲུབ་ཆར་བསྐྱུས་ནས་ཅ་གཏོར་གྱི་ལས་གཞི་བརྩམས་པ་མ་ཟད “ བག་ཆགས་རྟིང་བའི་རིམ་པ་དེ་པ་མ་ལྟར་དབང་བཙན་
 ནའང་འུ་ཆོས་ངེས་པར་དུ་གསལ་དགོས་ལ་གཞིམ་ཡང་དགོས་པའི ” (དཔྱད་ཤེས་རྒྱུད་འབོད་ལས་བྲངས) ཁ་པོ་སྟོག་པའི་
 བྱེད་སྒྲུངས་དེར་ཡ་མཚན་མི་སྐྱེ་རང་སྐྱེ་རེད། ཡང་རང་ཉིད་མི་མཚན་ཉིད་ཆང་བ་ཞིག་བྱེད་པ་ལ་ངེས་པར་དུ་སྐྱབས་
 འགྲོའི་སེམས་དོར་དགོས་པའི་གནས་ལུགས་བསྐྱངས་བསྐྱངས་པའི་མཐར་རང་ཉིད་ཀྱིས་ལུས་ཐོགས་པ་དང་དེའི་རྗེས་
 འབྲང་རྒྱ་རྒྱ་ལོ་ལོན་དག་གི་ཉྩ་བ་ཉི་ཆོ་བ་ཞིག་ལ་སྐྱབས་བཙོལ་ཏེ “ འུ་ཆོ་ཡང་རང་དབང་དང་འདྲ་མཉམ་དང་ཐོབ་
 ཐང་ཅན་དག་དང་འདྲ་བར་མི་གྲལ་དུ་རྒྱུད་དགོས་ན་སྐྱབས་འགྲོའི་སེམས་ཀྱི་འཆིང་རྒྱ་ལས་ཐར་བ་ཤིན་ཏུ་གཤམ་ཆེ་ཞིང་།
 རང་གིས་རང་ལ་ཡིད་ཆེས་དང་རང་ངོ་ཟེན་པའི་བསམ་སྒྲོའི་རྒྱུད་གཞི་བརྟན་པོ་ཞིག་འདིང་དགོས་པ་ཁོ་ཐག་རེད ”
 (དཔྱད་ཤེས་རྒྱུད་འབོད་ལས་བྲངས) ཅེས་ཐུར་མེད་གསར་སྐྱེན་གྱི་ཉྩ་ཆུལ་བཤའ་ཆུལ་ངེ་ཉྩར་བྱས་ཀྱང་རང་ངོ་རང་གིས་
 ཟེན་དགོས་པ་དང་རང་གིས་རང་ལ་ཡིད་ཆེས་ཀྱིས་འབྱུག་དགོས་པའི་ཆུལ་ནི་བག་ཆགས་རྟིང་བའི་གྲུབ་ཆར་བསྐྱུས་པའི་
 སངས་རྒྱས་པའི་ཉྩ་གྲུབ་ལྟེ། བདག་ཉིད་བདག་གི་མགོན་ཡིན་གྱི། ཀུན་ལ་ཉྩ་སྤྱོད་ཞིག་མགོན་དུ་འགྱུར། ཞེས་པའི་བརྗོད་
 བྱའི་ར་བ་ལས་ཅུང་ཟད་ཀྱང་བཀལ་མེད་པས་སྤྲུང་ཡང་གཅིག་ཐོག་གཉིས་བརྟེན་གྱི་མཚར་སྤྲང་ཐོལ་གྱིས་འཕྱར་རོ།
 བོད་གངས་ཅན་པའི་འདས་སོང་གི་ལོ་རྒྱུས་ཁྱོད་དུ་ཆོས་ཆོས་དང་སྤྲིད་སྤྲིད་བྱས་ནས་སོ་སོར་མ་བཀར་བར་ཆོས་སྤྲིད་
 མཉམ་བསྐྱེས་དང་མི་ཆོས་ལྷ་ཆོས་མཉམ་བསྐྱེས་བྱས་པའི་འབྲས་བུར་ད་སྐབས་ཆེས་དཀའ་ཁག་ཆེ་བའི་གནས་སུ་སྤྱུང་བ་
 དང་ “ འདི་ལྟར་རང་དབང་བྲལ་བའི་རང་ལ་ཆོ་སྟོག་གངས་མེད་ཤོར་ཏེ་དཀའ་ལས་ཆད་མེད་མྱོང་དགོས་བྱུང་བའང་
 རིག་གནས་དེ་དང་སྦྱིས་བྱ་དེ་དག་གིས་བཟོས་པའི ” (གནམ་ས་གོ་འབྱེད་ལས་བྲངས) ཁག་དགྱི་དང་ལེ་བདའ་བྱས་བྱས་ཏེ་
 ཡིད་ཆོམ་པའི་བར་དུ་བཤའ་ཅིང་རྟོལ་མོད། ཐོགས་གཞན་ཞིག་ནས “ ཆོས་དོན་སྤྲིད་ལ་སྤྱར། སྤྲིད་དོན་ཆོས་ལ་སྤྱར ”
 པའི་ཆོས་པ་ཞིག་གི་རྗེས་སུ་འབྲངས་ན་རང་དབང་དང་འདྲ་མཉམ། ཐོབ་ཐང་སོགས་ཀྱི་དགོས་མཁོ་ལ་ཕན་ཐོག་ངེས་
 ཅན་ཡོད་པས “ གན་རྟིའི་ཉྩ་སྤྱོད་ལ་ནི་ཅི་ནས་ཀྱང་ཐུགས་སྤྲང་དགོངས་བཞེས་ཡོད་པ་མཛོད་ཅིག་གྱི ” (གནམ་ས་གོ་
 འབྱེད་ལས་བྲངས) ཞེས་སྤུལ་མ་བྱས་པའི་བྱེད་སྒྲུངས་འདིར་ཡང་མཚར་སྤྲང་སྐྱེས་སོ། བོད་གངས་ཅན་གྱི་སྟོལ་རྒྱན་རིག་
 ཀུན་གྱི་ཐོགས་སུ་སྤྱངས་ཤིང་སྟོབ་པའི་གོ་སྐབས་ཅུང་ཟད་ཀྱང་མ་ཐོབ་པར་དམར་པོའི་གཅིག་སྤྲང་ལམ་ལུགས་དང་

ཆོས་ལུགས་དུག་འཛིན་རང་ལུགས་ཀྱི་སློབ་གསེའི་འོག་ནས་འཆར་བའི་གཞི་སྒྲིལ་ཆོ་སྒྲུབ་ཞབས་ཞོགས་དུང་གི་རྒྱུ་གཏོར་གསར་སྐྱར་གྱི་ལྷ་བའི་རྒྱུ་སྒྲིལ་ནས་ཆོས་ལུགས་རིགས་གནས་ལ་ཐུ་ལུ་འདེབས་པ་ལ་ཡ་མཚན་དང་སློ་པམ་དགོས་པའི་གནས་ལུགས་ཅི་ཡང་མེད་པར་ཡོང་ཆོག་པ་དང་ཡོང་སྲིད་པ་ཞིག་ཡིན་ཡང་། བཟང་བྱ་བཅུ་ལྟ་གི་རིང་ནང་བཟན་རིག་གཞུང་ལ་འབད་བཅོན་སྟོང་མེད་ཀྱིས་སྤང་བཅོན་བྱས་ཤིང་། རང་བཟན་ལྷ་གྲུབ་ཀྱི་རོ་བཅུད་དུབ་ཀྱིས་བཞིབས་པས་ཞི་བདེ་དང་བྱམས་བཅའི་སྟོབས་ཤུགས་ཡོངས་སུ་རྒྱུགས་ཏེ་འཇིག་རྟེན་འདིའི་ཐོག་ཞི་བདའི་དེད་དཔོན་ཆེན་པོའི་མཚན་སྟན་བཞེས་ནས་གང་ལ་གང་འདོད་ཀྱི་གནས་ལུགས་སྤྱི་འགུལ་ཡོངས་སུ་རྒྱུགས་པ་འདོམས་པའི་ ལྟ་སྟངས་ ལྟ་སྟངས་མགོན་ཆེན་པོའི་བཀའ་གསུང་ཆོས་ཀྱི་རོ་མཚན་ཅི་དགར་སྤྱང་བའི་གོ་སྐལ་ཐོབ་པའི་སྐྱེ་བོ་སྟོར་ཞིག་གིས། རང་གི་དགེ་བའི་བཤེས་གཉེན་དང་རང་བཟན་རིག་པའི་སློབ་དཔོན་དག་གི་ཆབ་ཏུ་སྐྱུ་ཞབས་ཞོགས་དུང་གིས་གཙོས་པའི་ཆོས་ལུགས་དུག་ཏུ་མཐོང་མཁན་ཆོའི་སྐྱུ་བརྟན་བཞེངས་ཤིང་། དཔྱད་ཤེས་ཅན་གྱི་ཆན་རིག་མཁན་པོ་དག་གིས་ཀྱང་དབྱེས་པའི་འཇུག་གིས་བསྟོད་པའི་རྟེན་འབྱུང་ཞོས་གྲུབ་ཀྱི་རིགས་ལམ་དང་། འགྲོ་བ་མི་ཡོངས་ཀྱི་རིན་ཐང་ལྷ་བའི་གསེར་སྐུ་འདྲ་གཟི་འོད་ཆེས་ཆེས་འཕྲོ་བའི་བྱམས་བཅེ་དང་བཟང་སྟོང་གྱི་རིན་བལ་དངོས་པོ་དག་གི་ཆབ་ཏུ་འགྲན་བཟུར་དང་། དགག་སྐྱབ། འདོད་རུང་སོགས་ཀྱི་འདུ་ཤེས་འཇུགས་སྐྱུན་བྱེད་པའི་ལྷ་ཚུལ་དེ་ནི་ཁྱད་མཚར་ལས་ཀྱང་ཁྱད་མཚར་དུ་མཐོང་ངོ་། །འདི་ལྷ་བའི་ཁྱད་མཚར་གྱི་ཆོར་བ་རེ་རེས་བདག་ལ་དོགས་སྤོང་དང་བསམ་གཞིག་གི་ས་བོན་ཡང་ནས་བསྐྱར་དུ་བྱིན་ཞིང་། མཚར་སྤང་གི་འཇིག་རྟེན་འདིའི་རྒྱབ་སྐྱོངས་ན་རྒྱ་མཚན་དང་རང་རང་གི་བསམ་ངོར་མཐུན་པའི་གནས་ལུགས་རེ་ཡོད་ངེས་མོད། ཆད་ངེས་ཅན་དང་ཞོས་འཇིག་གི་ཆ་ནས་བཟུངས་ན་མཚར་སྤང་སྐྱེ་བའི་རྒྱ་མཚན་མེད་པ་ཡང་གཏན་ནས་མིན་པས་ཡང་བསྐྱར་ཤེས་རབ་ཀྱི་རྩོལ་བརྟར་བར་རིགས་སོ། །

མཇུག་བསྟུ་བ།

ད་ལྟའི་ཆར་སྐྱུ་ཞབས་ཞོགས་དུང་རྒྱའི་བཅོན་འོག་ཏུ་མནར་གཅོད་སྤྱང་བཞིན་ཡོད་ལ་དེ་ཡང་མི་རིགས་འདིའི་ཆེད་དུ་རང་ཉིད་སློབ་བཏང་བྱས་ཏེ་ལ་རྒྱའི་མཛེས་རྒྱན་འཆང་བའི་གངས་རིའི་དཔལ་ལྗོངས་ཅིག་གི་མཚན་སྟན་བཏགས་པ་རེད། ང་ཚོ་ཡང་ཆེས་རྒྱུད་རིང་གི་ས་མཐའ་ཞིག་ནས་སློན་འདུན་དང་རེ་བར་བསྐྱོངས་ཏེ་རང་ལུས་ཀྱི་འགྲུལ་སྤྱོད་བྱེད་བཞིན་ཡོད་ལ་དེ་ཡང་པར་དེད་ན་སྐྱུ་ཞབས་ཞོགས་དུང་གིས་སྤང་བའི་མི་རིགས་ཤིག་གི་རང་དབང་དང་། ཐོབ་ཐང་། འདྲ་མཉམ་སྟེ་མཐར་གཏུགས་ན་མི་རིགས་ཤིག་དང་རྒྱལ་ཁབ་ཅིག་གི་འོད་སྟོང་འཕྲོ་བའི་མདུན་ལམ་གྱི་ཆེད་དུ་རེད། ཐབས་ལམ་མི་འདྲ་བ་དང་ལྷ་ཚུལ་མི་འདྲ་བའི་ལམ་བུ་གཉིས་བརྒྱད་པ་མ་གཏོགས་ང་ཚོ་ཆང་མ་དམིགས་འདུན་གཅིག་དང་ཐོབ་བྱ་གཅིག་གི་ཆེད་དུ་འཕག་འཆག་རྒྱག་གིན་ཡོད་པས་ང་ཚོ་ནི་སློ་བ་ཉེ་ཞིང་མི་རིགས་ཞེས་པའི་ཐ་སྟངས་ཅིག་གི་བརྗོད་བྱ་ཞིག་ཅིག་རེད། སྐྱུ་ཞབས་ཞོགས་དུང་རྒྱ་ནག་དམར་པོའི་བཅོན་འོག་ཏུ་ཆུད་པའི་གནས་ཚུལ་དེ་ནི་ཡིད་སྦྱོར་དགོས་པ་ཞིག་དང་མི་རིགས་ཤིག་གི་གྲོང་གུང་ཅིག་ཡིན་པའི་ངོས་འཛིན་དང་ལྷན་དུ་ཁོང་ཉིད་མགྲོགས་ནས་སྐྱར་དུ་སྟོད་གྲོལ་ཡོང་བའི་རེ་བ་དང་འདུན་པ་གསོན་པོ་ཞིག་གི་ངང་ནས་ཁོང་གི་བརྩམས་ཆོས་དག་ལ་རང་གི་སོ་སོར་རྟོག་པའི་སློ་གྲོས་ཀྱི་རྩལ་ཤུགས་སྤྱད་དེ་གྲོས་འདེབས་པ་འདི་ཡང་དཔྱད་ཐུན་སྤྱིའི་རང་གཤེས་བཞིན་སྐྱུ་ཞབས་ཁོང་ཉིད་ཀྱིས་ཀྱང་དབྱེས་པའི་འཇུག་གིས་བསྟོད་པའི་ཡིད་ཆེས་ཡོད་ལ། (འཕྲོ་བའི་ཤོག་ངོས 23 ལ་གཟིགས།)

བཅན་བྱེད་སྤྱི་ཚུགས་ནང་ལ་ཤོང་སོང་བའི་བསམ་སྒྲོ་བ་ཞོགས་དུང་།

མེ་འོད། རྗེ་སྒྲིང་།

བསམ་སྒྲོ་བ་ཞོགས་དུང་གིས་མི་སྒྲིབ་ཀྱི་བསམ་སྒྲོའི་རང་དབང་དང་། མི་རིགས་ཤིག་གི་བྱེད་ནང་གི་རང་དབང་གི་ཆེད་དུ། རྒྱུ་ནས་འབོད་པ་དང་། ཐག་ཉེ་ས་ནས་འབོད་པ་བཏང་བ་རེད། འབོད་པ་དེ་ཡང་ཆེ་སྟག་གི་སྒྲ་འབོད་རེད་ལ། འབོད་ཚུལ་དེ་ཡང་བསམ་སྒྲོ་དང་དཔྱད་ཤེས། ལ་རྒྱ་དང་ཤ་ཆ་སོགས་ཀྱི་སྒྲ་ནས་རེད། ཡིན་ནའང་བོད་བྱེད་ནང་གཉིས་ན་ཆེན་པོའི་གོ་ས་འཛིན་མཁན་ཆོས་ཁོང་གི་འབོད་པ་དེ་ལ་ཉན་འཛིན་ཅུང་ཟད་ཅམ་ཡང་མེད་པར་ཁ་རྩང་སྒྲ་ཆོགས་བཏང་བ་རེད། ཡིན་ནའང་ཁོང་གིས་ཐུ་མཐུན་དུ་འབོད་པ་བཏང་བ་མ་ཟད། ད་ལྟ་རྒྱ་དམར་པོའི་བཅོན་ཁང་ནང་ནའང་འབོད་པ་གཏོང་གི་ཡོད། བོད་མི་རིགས་ཀྱི་རང་དབང་དང་བདེ་སྤྱིད་ཀྱི་ཆེད་དུ།

དེ་རིང་གཞི་ནས་བསམ་སྒྲོ་བ་ཞོགས་དུང་བཅན་བྱེད་སྤྱི་ཚུགས་ནང་ལ་ཤོང་སོང་། ཉོབ་དེ་དང་སྒྲོ་བྱར་དུ་ཤོང་སོང་། ཁོང་གིས་དཔྱད་ཤེས་རྒྱུ་འབོད་དང་དོགས་སྤོང་སྤྱོད་སྤྱོད་ལ། རིགས་ཤེས་ཀྱན་གྲོལ་སོགས་བརྩམས་པས་མ་རེད། གནམ་ས་གོ་འབྱེད་བྲིས་པ་ཅམ་གྱིས་ཀྱང་རེད་མི་འདུག མདོ་དོན་ཁོང་རྒྱ་དམར་གྱིས་བཅོན་དུ་བཅུག་པ་ནས་བཅན་བྱེད་སྤྱི་ཚུགས་ནང་ལ་ཤོང་སོང་བ་རེད། རྒྱུ་ཚུལ་ཅམ་གྱིས་བཅན་བྱེད་ཀྱི་ཆེན་པོ་དེ་ཆོས་ཁོང་ལ་བཞུགས་བརྒྱུད་ཅམ་བྱེད་གི་འདུག

སྒྲོ་ཆད་ཞོགས་དུང་འདྲེ་དང་བདུད་རེད་ཟེར་མཁན་ཆོས། དེ་རིང་ཞོགས་དུང་ལྟ་རེད་ཟེར་གི་འདུག སྒྲོ་ཆད་ཞོགས་དུང་ཆོས་གཏོར་བ་རེད་ཟེར་མཁན་ཆོས། དེ་རིང་ཞོགས་དུང་ཆོས་ལུགས་པ་ཞིག་རེད་བརྒྱུད་གི། སྒྲོ་ཆད་ཞོགས་དུང་ལ་ཐད་དེ་ཁོ་ཐག་ཆད་ཡིན་ཟེར་ནས་བསྒྲགས་གཏམ་སྟེལ་མཁན་ཆོས། དེ་རིང་ཞོགས་དུང་སྒྲ་བསམ་སྒྲོ་བ་རེད་ཟེར་ནས་བརྒྱུད་ཆོས་ཀྱི་སྒྲུག་དེ་འདྲ་འབྲི་གི་འདུག འདྲི་འདྲའི་རང་ཚུགས་མེད་པ་དང་། ལ་སྒྲུགས་མེད་པ། བསམ་སྒྲོ་མེད་པ་དང་དཔྱད་ཤེས་མེད་པ། བཅན་བྱེད་ཀྱི་མི་འདྲི་ཆེ་ལ་ཅི་ཞིག་བྱུང་བ་རེད། དགའ་དུས་བགད་དགས་ནས་རྟུག་དྲི་ཤོར་འགོ་བ་དང་། སྒྱུ་དུས་སྒྲུག་དགས་ནས་མིག་རྒྱ་ཤོར་འགོ་བ།

སྒྲ་བསམ་ལེགས་པ་ཞིག་ལ། བཅན་བྱེད་ཀྱི་ཆབ་སྲིད་ཆོགས་པ་ཁག་གིས་བསམ་སྒྲོ་བ་དང་ཤེས་ཡོན་པ། བོད་ཆེན་པོའི་མི་རབས་གསར་བའི་སྒྲ་བསམ་ཆེན་གྱི་སྒྲེ་བྲིད་པ་ཞོགས་དུང་བཅོན་འཇུག་བྱས་པར་རྒྱ་གཞུང་ལ་ངོ་ཚྏ་ལས་འགུལ་གང་ཡང་སྟེལ་མ་སོང་། དེ་ནི་བཅན་བྱེད་ནང་ཤེས་ཡོན་དང་བསམ་སྒྲོ་ལ་ཆེ་མཐོང་གང་ཡང་མེད་པའི་དངོས་ཡོད་གནས་ཚུལ་དེ་བདེན་པ་བདེན་རྒྱུ་དང་། གསལ་བོ་གསལ་རྒྱུ་གིས་ར་སྤྱད་སོང་བ་རེད། ཆོས་པ་པོ་མཐུན་ཆོགས་ཀྱིས་བསམ་སྒྲོ་བ་ཞོགས་དུང་སྒྲོད་གྲོལ་ཡོང་བའི་ཆེད་དུ་ལས་འགུལ་ཞིག་སྟེལ་སོང་། བསམ་སྒྲོ་དང་ཤེས་ཡོན་དང་ཆེ་མཐོང་ཞིག་སྤྱད་པ་རེད།

བསམ་སྒྲོ་བ་ཞོགས་དུང་གིས་ཆེ་སྟག་དང་བྱུངས་ཁག་གིས་བྲིས་པའི་དཔེ་དེབ་གནམ་ས་གོ་འབྱེད་ཕྱིར་བཟུང་དང་བཀག་བཟོམས་བྱེད་མཁན་རྒྱ་ནག་སྒྲིབ་གཙོ་བོ་ཞིང་གཞུང་ཡིན་ཡང་། དཔེ་དེབ་དེ་བསྐྱར་དཔར་བྱེད་མཁན་བཅན་བྱེད་བོད་གཞུང་མ་ཡིན་པར་བལ་ཡུལ་གྱི་བོད་མི་ལ་རྒྱ་ཅན་ཁ་ཤས་རེད་འདུག གནམ་ས་གོ་འབྱེད་ལས། མཚམས་འདྲིར་

སླབས་པ་ན། འཛིགས་པའི་ཚར་པ་གཞན་ཞིག་ཡོད་པ་ནི། རྩིས་འདི་བཀའ་པའི་རྗེས་ལ། རྣམ་ཞིག་མི་ཡུལ་གྱི་ཆ་དཔྱལ་
དང་གང་དཔྱལ་དུ་སྒྲིབ་ལོས་དགོས་སྟུག་ཆེ་མོད། ལ་ཡི་རྒྱུ་ལས་མགོ་བོ་ཤོར་ནའང་ལམ་འདི་རང་གིས་
བདམས་པ་ཡིན་ཕྱིར་རང་འགན་རང་གིས་འཁུར་རྒྱུ་ཡིན་ནི་ཞེས་ཆེ་སྟོག་གིས་སླ་འབོད་བྱས་ཡོད། སླ་འབོད་འདི་མཐོང་
མཁན་བོད་མི་ལ་རྒྱ་ཅན་ལ་ཤས་ལས་མེད་སྟངས་པ་ཡིན་ནམ། ཡིན་རྒྱུ་མ་རེད། བཅན་བྱུང་བོད་པ་བོད་ཡིག་ཤེས་མཁན་
ཆང་མས་གསལ་བོ་མཐོང་ཡོད་རྒྱུ་རེད་ལ། བཅན་བྱུང་གཞུང་གི་ལས་བྱེད་མཁས་དབང་གི་མིང་ཡོད་པ་དེ་ཆོས་ཏ་ཅང་
གསལ་བོ་མཐོང་ཡོད་རྒྱུ་རེད།

ངས་ཐོན་མ་ནས་སྐད་ཆ་འདི་འདྲ་བཤད་པ་ཡིན། སླ་མ་སྦྱལ་སྦྱ་དང་ཆོང་བ་སྦྱིན་བདག ལས་འཆར་ཅག་ཅིག་
བཟོ་མཁན་ཆོ་ལགོང་ས་མཆོག་ལ་གཟིམ་རྒྱུ་མཇལ་ཁའི་གོ་སྐབས་གང་མང་སྤྲད་པ་ནི་ཡག་པོ་རེད་ད། ཞོགས་དུང་ལྷ་
བུའི་བསམ་སྒོ་བ་དང་ཤེས་ཡོན་པ་མང་པོ་ལགོང་ས་མཆོག་དང་ཞལ་མཇལ་གྱིས་བོད་ཀྱི་གནད་དོན་སྐོར་ལ་བགོ་སྐྱེད་གོ་
སྐབས་རེ་སྤྲད་ན་དེ་ལས་ཡག་པོ་ཞིག་མི་འདུག་ཅེས་ཡང་ཡང་བཤད་པ་ཡིན། ཉེན་ཞིག་བཙུན་གཟུགས་ཤིག་གིས་ང་ལ། ལ་
ཆོད་ཡོད་ནང་ནས་ཆོག་ཆོད་མེད་དེ་འདྲ་འབྱུང་གི་མ་འདུག་ཨ། ཁྱོད་རག་ཡོང་། ཆོས་གཏོར་བ་ཞོགས་དུང་སོགས་ལ་
ཞལ་མཇལ་གོ་སྐབས་སྤྲད་སྟེ་ཞོག་གང་ན་ཡོད། མི་དེ་རིགས་ཆོས་སྐྱོང་གྲུང་མས་མགྱོགས་པོར་བསྐྱལ་གྱི་རེད་ཟེར་སྟངས་
གང་ལྟར་ངའི་བསམ་ཚུལ་དེ་ལ་འགྲུར་བ་ཐེབས་མེད། ཉེན་ཞིག་བསམ་སྒོ་བ་ཞོགས་དུང་བཅོན་འོག་ནས་ཐར་བའི་དུས་
ཤིག་ཡོད་པ་དང་། ཉེན་ཡོལ་ལ་རྒྱ་གར་དུ་ཡོང་བྱུང་བ་བྱུང་ན། ལགོང་ས་མཆོག་དང་དངོས་སུ་མཇལ་བ་དང་། བོད་ཀྱི་
གནད་དོན་རིགས་ཤིག་གི་སྐད་ལ་བསམ་ཚུལ་ཁུ་རྒྱུ་དང་། བགོ་སྐྱེད་། འི་བ་འི་ས་ལན་བྱེད་རྒྱུའི་གོ་སྐབས་ཏན་ཏན་རག་གི་
རེད་བསམ་གི་ དེ་དུས་ཞོགས་དུང་གི་བསམ་སྒོ་ལས་ཆོད་མཐོན་བོ་དང་ཟབ་རྒྱ་ཅན་དུ་འགྲུར་རྒྱུ་རེད་ལ། ལགོང་ས་
མཆོག་གིས་ཀྱང་བོད་ཀྱི་དངོས་ཡོད་གནས་ཚུལ་ཐད་གནད་དོན་ལ་ཤས་གསར་དུ་གཟིགས་སྤྲོད་པ་རེད།

བསམ་སྒོ་བ་ཞོགས་དུང་ནི་མཐའ་གཅིག་ཏུ་དང་། སྒོ་ཐག་ཅད་ཆོད་ཀྱིས་སྦྱི་ཆོགས་ཀྱི་གནད་དོན་ཤོད་མཁན་
ཞིག་དང་སྐབ་མཁན་ཞིག་རེད། སྦྱི་ཆོགས་ཀྱི་གནད་དོན་བཤད་ས་དང་སྐབ་ས། རང་དབང་དང་འདྲ་མཉམ་ཚུངས་ས་ན་
ཁོང་གིས་སྒྲ་ཆེན་མི་ཆེན་ཟེར་ནས་དོན་མེད་དུ་མཐོ་སར་མི་འཛོག་ལ། ཆོས་དང་ཆོས་པ་ཟེར་ནས་དམིགས་བསལ་གྱིས་
གོང་བཀུར་མི་བྱེད་ཀྱི་ སྦྱི་ཆོགས་ཀྱི་གཞོན་ཤུགས་སྤྲོད་པ་དང་། སྤྲོད་གཞུང་གིས་མེ་མདའ་ཆོད་ཀྱང་བྱི་རུར་དང་ཞེ་སྤང་
མི་བྱེད་ཀྱི་ འདི་ལྟར་ཁོང་ལ་སྐར་རྒྱལ་དང་སྤྱིང་སྟོབས་ལྡན་པས་ཁོང་ནི་ངས་བསམ་སྒོ་བ་རེད་ཅེས་སྟོབས་པ་ཆེན་པོས་
བཤད་པ་ཡིན་ལ། ཁོང་གིས་སྦྱི་ཆོགས་དང་མི་རིགས་ཀྱི་བདེན་དོན་ཆེད་དུ་རང་སྟོག་ཏུ་རྩ་འདྲ་བོ་འབེན་ལ་བཙུགས་ནས་
ཤི་གསོན་གྱི་འཐབ་ཚུང་བྱས་པས་ཁོང་ནི་ཤེས་ཡོན་པ་རེད་ཅེས་སྐད་གསེང་མཐོན་པོས་བཤད་པ་ཡིན། བདེན་དོན་གྱི་ཆེད་
དུ་ཡོད་ཆོད་སྟོས་གཏོང་བྱུང་བའི་ཁོང་ལྷ་བྱ་ལ་མི་རིགས་ཀྱི་དཔལ་ལྗོངས་ཅེས་མཚན་གྱིས་འབོད་པར་འོས་སོ།

བསམ་སྒོ་བ་ཞོགས་དུང་གིས་དཔྱད་ཤིས་རྒྱུང་འབོད་ཀྱི་རྩ་ཆེན་དལ་གྱིས་བརྒྱུངས་པ་ན། མི་མང་པོ་གཉིད་ལས་
སད་ཅིང་ཡར་མར་ལ་ལྷ་ཉན་བྱེད་བརྒྱུག་པ་རེད། ད་དུང་བོད་ཁམས་གང་སར་ཤེས་ཡོན་ཟེར་བ་དེ་དོན་དངོས་ཅི་ཞིག་
ཡིན་མིན་དང་། མི་ཞིག་གི་འཆོ་བའི་ཉིང་དགོས་ག་འདྲ་ཡིན་མིན་ལ་བསྐྱར་དུ་བསམ་སྒོ་གཏོང་བརྒྱུག་པ་རེད། དོགས་སྤོང་
སྤྱིང་སྟོབས་ཀྱིས་ཆོ་འདྲི་དང་གཏིང་འདྲི་ཡང་ནས་བསྐྱར་དུ་བྱས་པ་ན། མི་མང་པོ་ཞིག་གིས་རང་ཉིད་རྟེན་ཅིང་རང་ངོ་

ཟེན་པ་རེད། དེ་ནས་བཟུང་བསམ་སྒྲོ་དང་མི་གཞི། སྒྲུབ་ཚུགས་བཅས་ཀྱི་རིན་ཐང་གསར་དུ་རྟོགས་ཤིང་གནད་དོན་གཞི་ནས་རྟོག་སྒྲུབ་ཤིང་། ཤེས་ཡོན་པའི་སྤྱི་ཚན་གྱི་འགན་འཁུལ་ཟེར་བ་དེ་ཡང་གཞི་ནས་ངོ་འཕྲོད་སྒྲུབ་ལ། བསམ་སྒྲོ་བས་སྤྱི་ཚན་གྱི་སྤྱི་ཚན་གྱི་ཕྱི་ལོ་དེ་ཡང་དག་ཅོད་ངོས་འཛིན་ཐེབས་སྒྲུབ་ཤིང་།

རིགས་ཤེས་ཀྱི་ཤོད་ཀྱིས་སེམས་ཀྱི་ཕྱི་ནང་བསྐྱེད་ཤིང་། བསམ་སྒྲོའི་སྒྲུབ་འོག་བཞུགས་པ་ན། མི་མང་པོ་ཞིག་གིས་སྤྱི་དང་མིའི་ཁྱད་པར་མཐོང་ཞིང་། མིའི་འཛོལ་བ་དང་ཕྱགས་བསམ། ཐོབ་ཐང་དང་རང་དབང་སྐྱེས་ཀྱང་མཐོང་བྱུང་། མི་ལ་ཐོག་མ་ནས་དགོས་པའི་ཆ་རྒྱུན་དང་མཐུན་རྒྱུན། ཤེས་ཡོན་དང་བསམ་སྒྲོ། རང་ཉིད་སྒྲེར་དང་མི་རིགས། རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་སྒྲུབ་མེད་པའི་བདག་དབང་གི་ངོ་བོ་དང་རིན་ཐང་སྐྱེས་ཀྱང་མཐོང་སྒྲུབ་ཤིང་།

གནམ་ས་གོ་འབྲེད་ཀྱི་ཆོ་སྐྱོན་གི་སྒྲུབ་འབྲོད་ཀྱིས་གནམ་ས་ཏར་གྱིས་སྒྲུབ་བྱུང་བ་ན། རྒྱ་དམར་སྤྱི་དགའ་གཞི་ནས་ད་གཞོན་ཞོགས་དུང་ནི་རྒྱ་ནག་གི་ནག་ཉེས་གཏོར་བའི་གནམ་སྐྱེས་ཤིག་དང་། མི་རིགས་ཀྱི་བདག་དབང་རྩྭ་པའི་སེམས་དཔལ་ཞིག་ བོད་མི་རིགས་ཀྱི་ལ་རྒྱའི་གད་རྒྱུངས་སྒྲོག་པའི་གངས་སངས་ཞིག་ཡིན་པ་གཞི་ནས་ཤེས་སྒྲུབ་ཤིང་། བོད་པ་ཚོས་ཀྱང་ཞོགས་དུང་གི་བསམ་སྒྲོ་དང་ཤེས་ཡོན། སྤྱི་ཚན་བསམ་དང་ལ་རྒྱ། མི་རབས་གསར་བའི་སྒྲུབ་ཆེན་གྱི་སྤྱི་ཚན་པ་དང་། མི་རིགས་དང་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་བདག་དབང་འཐབ་རྩྭ་པ་ཞིག་ཡིན་པ་གཞི་ནས་ཏ་གོ་བྱུང་། ང་ཚོས་ཞོགས་དུང་བཤད་དགོས། ཞོགས་དུང་བཤད་པ་ནི་མི་རིགས་ཤིག་གི་ཤེས་ཡོན་གྱི་འཕེལ་རིམ་དང་། བསམ་སྒྲོའི་འཕེལ་རིམ། རང་དང་མི་རིགས། རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་བདག་དབང་ངོས་འཛིན་བྱུང་བའི་རིམ་པ་ཞིག་བཤད་པ་ཡིན། ཞོགས་དུང་གིས་བོད་མི་རིགས་ཀྱི་གནད་དོན་འདི་མིའི་རིགས་ཀྱི་ཤེས་ཡོན་དང་བསམ་སྒྲོའི་འཕེལ་རིམ་ལ་བཞག་ནས་བཤད་ཡོད་ལ། ལྷག་པར་དུ་བོད་མི་རིགས་ཀྱི་གནས་བབ་སྤྱོད་པའི་བསམ་སྒྲོ་ནས་མགོ་བརྒྱུ་པ་དང་། རང་ཉིད་ནས་མགོ་བརྒྱུ་པ་ཉེ་བཤད་ཡོད། ཞོགས་དུང་གི་བསམ་སྒྲོའི་རྒྱུ་འབྲོད་དང་། རང་ཉིད་ནས་མགོ་བརྒྱུ་པའི་ལག་ལེན་གྱི་མིག་དཔེ་ལས། བོད་མི་རིགས་འདི་གོ་རྟོགས་ཐངས་གཅིག་སྤྱོད་ཡོད་ལ། མདུན་བསྐྱོད་རིམ་པ་ཞིག་བྱས་ཡོད། དེ་བས་ཞོགས་དུང་ནི་བོད་ཕྱི་ནང་གཉིས་ཀྱི་མི་རབས་གསར་བར་ཏ་ཅང་ཤུགས་རྒྱུ་ཆེ་བའི་རྩྭ་པ་པོ་དང་བསམ་སྒྲོ་པ་ཞིག་རེད།

ཁྱེད་ཀྱིས་ཞིབ་ཚགས་ཀྱིས་སྒྲོ་དང་། ཞོགས་དུང་གིས་འཛོལ་བའི་རང་དབང་དང་བསམ་སྒྲོའི་རང་དབང་ནས་མགོ་བརྒྱུ་པ་ཉེ་བཤད་ཡོད། གནད་འགག་ལ་ཐུག་དུས་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་གི་གནད་དོན་དང་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་བདག་དབང་ནས་ཀྱང་བཤད་ཡོད། དེ་ལྟར་བཤད་དོན་ནི། ང་ཚོ་བོད་མི་རིགས་ནི། འཛོལ་བའི་རང་དབང་དང་བསམ་སྒྲོའི་རང་དབང་། འགྲོ་བ་མིའི་རང་དབང་། རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་རང་དབང་བཅས་ཤོར་བའི་ཉམ་ཐག་གི་མི་རིགས་ཤིག་ཡིན་པས་རེད། ད་ནི་ང་ཚོས་རང་ཅག་ལ་ངོས་འཛིན་ཐུབ་པའི་དུས་ལ་བསྐྱེད་ཡོད་པ་དང་། རང་ཅག་ལ་ཅི་ཞིག་དགོས་པའི་ཆེད་དུ་འཐབ་རྩྭ་བྱེད་པའི་དུས་ལ་ཡང་བསྐྱེད་ཡོད། དེ་ཡང་ཞོགས་དུང་གི་རང་དབང་རྒྱུ་འབྲོད་དང་། ལ་རྒྱའི་གད་རྒྱུངས་ལ་འབྲེལ་བ་ཏ་ཅང་ཟབ།

ཤེས་ཡོན་པ་ཡིན་མིན་དེ་ཡང་། ཤེས་ཡོན་པ་དེས་སྤྱི་ཚན་ལ་ཐེབས་པའི་ཤུགས་རྒྱུན་དང་འབྲེལ་ནས་ངོས་འཛིན་བྱེད་དགོས་པ་ཡིན། དུས་རབས་ཉེར་གཅིག་པའི་ལོ་མགོ་ནས་ཞོགས་དུང་གིས་བོད་སྤྱི་ཚན་ལ་ཐེབས་པའི་ཤུགས་རྒྱུན་དེ་ཏ་ཅང་གཏིང་ཟབ་ཅིང་། བསམ་སྒྲོའི་གཏིང་རིམ་ནས་ཡར་ལ་འཕྱོ་བའི་སྒྲུབ་ཐང་ཞིག་དང་ཀྱན་ནས་མཚུངས།

མཐོང་སྒྲིབ་ཀྱིས་འདི་ལྟར་བཤད་ཡོད་ཀྱི། དུས་རབས་ཉེར་གཅིག་པའི་ལོ་རབས་དང་པོ་ནི་སྐྱེ་ཞབས་ཞོགས་དུང་གི་
 འབོལ་ཚུལ་གཙོ་བོ་ཡིན་པའི་རིག་གནས་དགག་སྐྱབ་ཀྱི་ལོ་རབས་ཤིག་སྟེ། སྐབས་འདིར་འབོལ་ཚུལ་ཙམ་དུ་མ་ཟད། སྐྱེ་
 གཏམ་དང་། དན་ཐོ། ད་ཚུལ་སྒྲ་ཚགས། རྒྱུ་གར་ཚུལ་ཡིག ད་དུང་སྟན་པ་ལྟར་ཤས་བཅས་ལའང་རིག་གནས་ཕྱིར་
 རྟོག་གམ་དགག་སྐྱབ་ཀྱི་བོ་བ་ཞིག་འབྱུང་འདུག་ལ། བོད་ལའང་རང་དབང་ཚུལ་པ་པོའི་དབྱང་ཟེ་ཞིག་ཆགས་པའི་སྟ་གོན་
 བྱས་སྟམ། ཞེས་པའི་སྐད་ཆ་འདི་དོན་ལ་གནས་པ་ཡིན། ཡིན་ནའང་། བཙན་བྱོལ་ནང་ཞོགས་དུང་གི་བསམ་སྒྲོ་དང་ཚུལ་
 རྩལ་གྱི་ཤུགས་རྒྱུན་སྐྱབ་པར་དོགས་ནས་མི་མངོན་པའི་ཚུལ་གྱིས་ད་བར་དུ་བཀག་བཟད་པ་རེད། ཁ་ཤས་ཀྱིས་ཞོགས་དུང་
 གི་ཚུལ་སྐྱངས་ལ་རྒྱ་ནག་གིས་ཤུགས་རྒྱུན་ཐེབས་ནས་གོ་ཁེག་པོ་འདུག་ཟེར་ཡང་། གནམ་ས་གོ་འབྱེད་གོ་བར་དཀའ་ངལ་
 ཡོད་པར་བཤད་ཀྱི་མི་འདུག ཡག་པོ་ཞེ་དག་འདུག་ལ་བ་ཀྱི་འདུག་ན། རྒྱ་དང་གཡོ་སྦྱུའི་རྒྱབ་དེ་ནས་བཞོལ་སོང་། གང་
 ལྟར་ཞོགས་དུང་གིས་བོད་སྤྱི་ཚོགས་ལ་ཐེབས་པའི་ཤུགས་རྒྱུན་གྱི་ཚད་དེ་ཉ་ལས་པ་རེད། ད་ནི་ཤུགས་རྒྱུན་དེ་རྒྱལ་
 མཚམས་ནས་རྒྱལ་མཚམས་བཀལ་ནས་འགོ་བར་ཐེ་ཚོལ་མེད།

ངས་དེ་རིང་བསམ་སྒྲོ་བ་ཞོགས་དུང་ལ་བཟུང་བའི་ལྟ་ཚུལ་དེ་ཐད་ཀར་བཤད་ཡོད། ནམ་རྒྱུན་གྱི་སྐད་ཆའི་ལམ་
 ནས་གོ་བདེ་བོ་བྱས་ནས་བཤད་ཡོད། སྐར་བཤད་པ་བཞིན་ད་ལྟའང་དེ་ག་རང་བཤད་ཡོད། ཞོགས་དུང་བཙན་དུ་བཅུག་
 རྒྱུ་གྱི་བསམ་སྒྲུལ་ཉེ་ཆོ་བ་དེ་འདྲ་མིན། ད་དུང་། ངས་སྟོན་མ་ཞོགས་དུང་གི་བསམ་སྒྲོར་བཞོ་སྐྱེད་བྱས་ནས་མི་མང་པོ་
 ཚྱོད་པ་ཤོར་བ་ལྟར་ལྟང་མིན། མཐའ་ན་འཛིན་གྱི་དགོ་ཆ་ལ་ཚྱོད་པ་དུག་པོ་ཤོར་སྤྱང་ཡོད། ཡིན་ནའང་། ཞོགས་དུང་
 དང་དེད་གཉིས་ཀྱི་བསམ་སྒྲོའི་ཐད་ནས་མི་མཐུན་ས་མང་པོ་ཡོད་ལ། ཁོའི་ལྟ་ཚུལ་དང་བཤད་སྐྱངས་ཁ་ཤས་ལ་དགག་
 སྐྱབ་ཀྱང་བྱས་སྤྱང་ཡོད། ཞོགས་དུང་དེད་གཉིས་ཀྱི་བསམ་སྒྲོའི་ཐད་དང་། སྤྱི་ཚོགས་ལ་བཟུང་བའི་ནམ་འགྱུར་བྱེ་བྲག་
 པའི་ངོས་ནས་མི་མཐུན་ས་མང་གི་ དེ་དོན་རྒྱུ་ལ་བཤད་རྒྱ་ཡིན། དེ་རིང་ཞོགས་དུང་ས་དང་བོད་མི་རིགས་གཉིས་ཀྱི་
 འབྲེལ་བའི་ངོས་དང་། སྤྱི་ཡོངས་ནས་བཤད་ཡོད། རིམ་གྱིས་ཞིབ་ཚགས་པོ་ཞིག་སྐྱེད་པའི་བྱ་སྤྱོད་ཡོད། ད་ལྟའི་ཆ་ལ་
 ཞོགས་དུང་ནང་ཚས་ལ་དགའ་མེན་གྱི་ཚྱོད་པ་མང་པོ་རྒྱག་གི་འདུག དེ་ལ་ངས་ཅི་ཡང་བཤད་འདོད་མེད། རང་ཚས་ནི་
 འཛིག་རྟེན་འདིའི་བསམ་སྒྲོའི་རིག་གནས་དང་ལྟ་བུ་བྱེ་བྲག་པ་ཞིག་རེད། དེ་ལ་དད་པ་དང་གྲུས་བཙེ་མེད་མཁན་ཉ་
 ཅང་མང་ནི་རེད་ལ། དད་པ་དང་གྲུས་བཙེ་བྱེད་མི་ཤས་པའི་རིགས་ཀྱང་མང་ནི་རེད། དེ་ཙམ་ཡིན། གང་ལྟར་ད་ནི་
 བཙན་བྱོལ་སྤྱི་ཚོགས་ནང་ཞོགས་དུང་ཤོང་སོང་བ་རེད།

༢༠༡༠ ལ ༢༩ ལ་ལོར་སྐྱེད་ནས་བྱིས།

(ཤོག་ངོས 19 པའི་འགྲེམ)

མདོར་ན་འདི་ནི་སྐྱེ་ཞབས་ཁོང་ལ་གདུང་སེམས་མཉམ་སྦྱེད་ཀྱི་མཚན་བྱེད་ཙམ་དུ་བྱིས་པའོ། །

མཆན། ⁽¹⁾ དང་སང་ཡར་རྒྱས་ཅན་གྱི་རྒྱལ་ཁབ་ཁག་གི་ནང་ནས་ཚན་རིག་པ་གྲགས་ཅན་འགའ་པོའི་གཞིར་བྱས་པའི་མཁས་པ་མང་པོ་ཞིག་
 གིས་ནང་ཚས་ཀྱིས་མཚན་པའི་ཤར་བྱོགས་པའི་ལྟ་བུ་ལ་དོ་སྣང་དང་དེ་དག་གིས་མི་ཆོ་འདིར་ཕན་ཐོག་ཡོད་པའི་བསམ་སྒྲོའི་ཐོག་སྐྱོབ་
 སྤྱོད་བྱེད་འགོ་འཛུགས་བཞིན་ཡོད།

༢༠༡༠/༩/༡༢ལ་བྱིས།

གཟེ་མིག་གསུམ་ད།

ལར་སྒྲིབ་ཆད་ཡིན་ན། ཤོག་སྒྲིག་མདུན་དུ་སྒྲངས་ནས་ཅི་ཞིག་ལ་མཚོ་བསམ་གཏོང་བ་ནི་བདག་གི་གོམས་སྒྲིབ་
དང་དགའ་སྟོགས་ཆེས་ཆེ་ཤོས་དེ་ཡིན་མོད། ད་ལྟ་ནི་དུས་དང་བསྐལ་བ་ཡོད་ཆད་འགྱུར་ནས་མདུན་དུ་སྒྲང་བ་འདིའང་
སྒྲིག་ཁྲིད་ཅེས་པའི་འབྲུལ་ཆས་ཆ་མེད་ཅིག་དུ་གྱུར་ཆར་འདུག དེ་བས་བདག་གི་ནམ་ཤེས་འབྲུལ་ཆས་ཆ་མེད་འདིའི་
གསང་བའི་སྒྲིལ་བརྒྱད་དེ་འཇིག་རྟེན་འདིའི་སྤྱི་ནང་གསང་གསུམ་དུ་གང་འདོད་ངང་སྒྲུལ་ཆར་བས། ད་ལྟ་བདག་གི་
མདུན་དུ་སྒྲིག་པ་ནི་སྒྲིང་ཉིད་མཚོན་བྱེད་ཀྱི་ཁྲིད་གོར་དེའམ། ཡང་ན་བདག་མེད་མཚོན་ཆོག་པའི་དབྱིན་ཡིག་གི་གསལ་
བྱེད་མའདི་གཉིས་གང་ཡིན་ཡང་། བདག་གིས་བཏང་སྟོམས་ཆེན་པོའི་ངང་ནས་ཉར་ཆགས་བྱེད་རྒྱ་ལས་ཐབས་ཤེས་ཁྱོན་
ནས་མི་འདུག ལྷག་པར་དུ་སྒྲིམ་དྲ་བཞིན་གང་སར་འཐེན་པའི་བརྟེན་འཕྲིན་གྱི་སྐྱེད་ལམ་འདིའི་སྟེང་ནས་བདག་གིས་མི་
སེམས་ཀྱི་ཟབ་སར་སྐྱང་བའི་སེམས་བྱུང་ང་གཅིག་པོར་ཡང་བསྐྱར་མཚན་ཉིད་གསར་བ་རེ་རེ་རྟེན་བྱུང་། ལོ་ངོ་འདི་དག་

གི་རིང་ལ་བདག་ཀྱང་རང་མགོ་འཁོར་བའི་སྤྱི་འཐུས་ཆུང་ཆུང་ཞིག་དང་འདྲ་བར་དྲ་རྒྱ་རྒྱུད་ཚར་བས། རྣམ་ཞིག་དྲ་
 རོས་ཀྱི་ཉེན་སྲིབ་གང་ཡིན་མི་ཤེས་པའི་སྐབས་ཀ་ལག་ཅིག་ཏུ་དུག་སྒྲོམ་མི་སྐྱུག་པ་ཅིག་གིས་ང་རང་ཉམ་ཟ་བྱེད་གྲབས་
 ཡོད་པ་ཁྱོད་ནས་ཤེས་ཐབས་དབེན། ད་དུང་ཤེས་ཚར་གནད་དུ་མི་གནས་པའི་དྲ་འཐུས་ཐོ་རེ་བྱུང་གིས་ང་ལ་ཐ་སྐད་
 ཀྱི་མཚན་ཆ་གང་འདྲ་ཞིག་ག་སྤྱི་བྱེད་ཀྱིན་འདུག་པ་བདག་གིས་ཅི་ལྟར་རྟོགས། ཉེན་མ་རེ་རེ་བཞིན་སྒྲོག་ཁྲད་ཀྱི་སྒྲོ་མ་
 བྱིས་ཆོ། བདག་ལ་ཐོབ་ཤོར་གང་ཡིན་མི་ཤེས་པའི་གཡོ་འགྲུལ་ཆེན་པོ་ཞིག་ཐེབས་ཀྱིན་འདུག་ཨང་།

ཉིད་ཀྱིས་ཉེ་སྔར་ཞིག་ལ་བདག་ལ་སྒྲོག་རྒྱུ་ཆོག་མཛད་དེ་རག་པས་ཚན་རིག་ལ་དད་པ་སྐྱེས་སོང་ཚུལ་གསུངས།
 ཡིན་ནའང་བདག་ལ་མཚན་ན་ཆོག་མཛད་ཅེས་པ་འདིས་བདག་དཔེ་ཆ་ཞེས་པའི་ཆེ་གྲོགས་འདད་ཆེན་དེ་དང་ཁ་འབྲལ་
 དུ་བཅུག་སོང་བས། ད་ལྟ་བདག་གི་ཁོར་ལུག་ཉིལ་བོ་སྟོང་སྟོང་ལྟར་དུ་གྱུར་འདུག དེ་བཞིན་སྒྲོག་ཁྲད་དང་དེའི་སྒྲོག་
 རྒྱུ་འབྲེལ་བའི་དྲ་ལམ་ཡོད་ཚད་ནི། ང་ཚར་མཚན་ན་དོན་དམ་རིན་ཐང་ཇི་འདྲ་ཡོད་པར་ངས་གཞི་ནས་བསམ་གཞིག་
 གཏོང་དགོས་བྱུང་སོང་། ཉེ་ཆར་བདག་གིས་ཕུ་བོ་བྱེད་དང་འབྲེལ་བའི་དྲ་སྟེང་གི་ལབ་བརྗོད་ལག་ཅིག་མཐོང་སོང་།
 ཞིབ་ཏུ་བསམས་ན་དེ་དག་ལ་སྟོང་བོ་ཆེན་པོ་མི་འདུག དཔེར་ན་འདས་ལོར་མི་རྒྱུད་ཟེར་བའི་གསར་བུ་མགོ་སྟོང་ཞིག་
 གིས་སྟོང་ཕྱག་དང་དེད་ཆོ་ག་བཅུན་སྟོར་ཞིག་ལ་སྐད་འདོགས་བྱས་པ་དང་འདྲ་བོ་འདུག ཁོ་ཚས་སྟེང་གཞིའི་མི་ལྟ་དེ་
 དག་ལ་རྒྱས་ལོན་གསལ་བོ་མི་བྱེད་པར་གང་འདོད་དུ་སྐྱ་ཙམ་སྒྲོག་པ་ནི་དོན་དམ་རང་ཉིད་མིང་དུ་གྲགས་ཐབས་ལ་
 འབད་པ་ཉིད་ལས་མ་འདས། ཡིན་ནའང་མི་ཙམ་རྒྱུད་སྟོར་ཞིག་དེ་དག་ལ་འང་ཡིད་ཆེས་མདོག་ཁ་བོ་རེད། དེ་བས།
 བདག་གིས་དྲ་ཆོགས་སྟོར་ཞིག་ལ་སྟོར་ལྟ་བུས་རྗེས་ཁ་བྱང་ལ་ << ལུ་སྒྱུ་སྟེང་བ >> ཞེས་པའི་ཇི་བཞིན་བརྗོད་པའི་ཚུམ་
 ཡིག་ཅིག་འབྲི་འཆར་སྐྱེས་སོང་། ད་ལྟ་གང་སྟེང་དྲ་བའི་འཕེལ་འགྲིབ་དང་བསྐྱེད་སྤྱོད་ཀྱི་ལམ་ག་ཞིག་
 ཏུ་སྐབས་ཚར་འདུག་པས་མང་བོ་སྟེང་དགོས་དོན་མེད་པས། གཙོ་བོ་ཉིད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་གསལ་བོ་ཞིག་དྲ་འཐུས་སྟེང་བའི་
 ཚོར་འདོད་འདོད་པ་ཙམ་ལས་བསམ་ཚུལ་གཞན་ཅང་མེད།

དེང་དུས་ཀྱི་སྐར་དག་པ་ཞིག་གིས་ད་ལྟ་ནི་ “ བྱ་རྒྱུད་ཀྱི་སྐྱེ་བ་མེད་པའི་དུས་རབས ” ཤིག་ཏུ་ངོས་བཟུང་བ་
 བར་བཞིན། ད་ལྟ་ནི་ཆབས་ཆེན་ཀྱི་སྐྱེས་བུ་འབྱོན་མི་ཐུབ་པའི་དུས་སྐབས་ཤིག་ཏུ་སྐབས་འདུག བདག་ལོ་ན་ཆུང་
 དུས་སུ་རང་ཉིད་ཅིས་ཀྱང་སྐྱེ་བ་འདིར་ཆབས་ཆེ་བའི་ཚུམ་པ་བོ་ཞིག་བྱེད་དགོས་བསམས་སྟེང་། དེ་བཞིན་ཕུ་བོ་བྱེད་ཀྱིས་
 འཕྲིན་ཡིག་ལས་བདག་ལ་ “ བརྒྱ་ཡི་མགོར་འཆོར་མི་ཐུབ་ཀྱང་སྟོང་གི་མཐུག་ཏུ་ལུས་སུ་མ་འཇུག ” ཞེས་གདམས་སྟེང་
 བས། བདག་གིས་རང་གི་ལང་ཆོ་དང་དུས་ཚོད། རྒྱ་ནོར་དང་བཅེ་དུང་སྒྲོགས་ཏ་ཅང་མང་བོ་ཞིག་སྒྲོས་བཏང་ནས་རང་
 གི་ཕྱགས་འདུན་དང་བྱེད་ཀྱི་རེ་བ་དེའི་ཆེད་དུ་དེ་རིང་བར་དུ་འབད་འཐུང་བྱས་ནས་ཡོང་བ་ཡིན། འོན་ཀྱང་མཐའ་
 མཐུག་འཐོབ་རྒྱུའི་བྱ་དགའ་ནི་ཆབས་ཆེན་དང་བར་ཐག་ཅི་ཙམ་རིང་བ་བདག་གིས་ད་ལྟ་གཞི་ནས་གསལ་བོར་ཤེས་སོང་།
 སྤྱིར་བཤད་ན་མི་ཞིག་མིང་དུ་གྲགས་པ་དེ་ལ་མང་བོ་ཞིག་གིས་ཆབས་ཆེན་ཞེས་འབོད་ཀྱིན་ཡོད་པས་དེ་ནི་དེ་ཙམ་དཀའ་
 མོ་ཞིག་མིན་ནའང་། ད་ལྟའི་དུས་རབས་འདིའི་ནང་དུ་དེ་ནི་དམུལ་བ་མནར་མེད་དུ་སྤྱང་བའི་མི་ཞིག་སངས་རྒྱས་རྒྱ་
 ལས་ཀྱང་དཀའ་བ་ཆགས་འདུག་པ་འདྲ། དེ་བས། ད་ལྟ་བདག་མི་སྤྱི་ཆབས་ཆེན་ཞིག་བྱེད་རྒྱུའི་གོ་སྐབས་ཡོངས་སུ་ཤོར་
 ཚར་བས། བདག་གིས་འདི་ནས་བྱེད་ལ་དགོངས་དག་འབྱུང་དགོས་བྱུང་། གལ་སྲིད་མི་ཞིག་ལ་ཆབས་ཆེན་ཞེས་པའི་ཆོ་ལོ་

དེ་ཐོབ་ཟིན་པའི་དབང་དུ་བཏང་ནའང་དེའི་ཐུབ་ཏུ་ཡིབ་པའི་མངར་སྒྲུར་ཁ་གསུམ་གྱི་གཏམ་རྒྱུད་དེ་དག་ལ་ཕྱིར་དྲན་
 ཞིག་བྱས་ཆེ་དེའི་རིན་ཐང་དང་ཁྱོན་ནས་བསྐྱར་ཐབས་མི་འདུག དེ་བས། རྒྱབས་ཆེན་གྱི་ལས་ཀ་བསྐྱབ་རྒྱ་དང་རྒྱབས་
 ཆེན་གྱི་མི་སྣ་ཆགས་རྒྱ་ནི་ད་དང་ད་ལྟ་བུའི་བཞོ་སྐལ་ཞིག་ཁྱོན་ནས་མིན་པ་འདྲ། སྤྱོད་ལགས། “ ངའི་ཉམས་ཐུང་
 ཉམར་ན་ལས་དོན་རྒྱ་ཆེ་བ་བྱ་རྒྱའི་བསམ་སྒྲོ་གཏོང་རྒྱ་མེད་ཅིང་། ལས་དོན་རྒྱ་ཆེ་བ་བཞིན་ཕྱིན་མི་མང་བོ་ཞིག་དག་ཟླར་
 འགྲུར་སྲིད་པས་མཐའ་མཐུག་ཁྱིམ་ཆང་དང་སྤྱན་མཆེད་ནམས་ལ་རྒྱེན་དན་འཕྲད་རྒྱ་དང་། རང་གི་ཆེ་མཐུག་ཏུ་འང་
 དཀའ་ངལ་འཕྲད་རྒྱ་གཏན་འཁེལ་ཡིན ” ཞེས་ལྷང་ཤར་དོ་རྩེ་ཆེ་རྒྱལ་གྱིས་རང་གི་བྱ་ལ་བཤད་པའི་སྐད་ཆ་དུམ་བུ་འདི་
 བྱི་གདམས་པ་ཐོང་གྲུབ་མ་ཞིག་དང་དཔེ་མཚན་གསོན་པོ་ཞིག་མ་ཡིན་ནམ།

ང་ཆོ་ཁུར་ནས་དྲ་རྒྱ་ལྟའི་འཇིག་རྟེན་འདིའི་སྤྱི་དུ་སྤྱོད་པས་ཆར་བ་དང་ལམ་ག་འདྲ་མིན་མང་བོ་ཞིག་ཏུ་འཆམ་
 འཆམ་དུ་འགྲོ་རྒྱུར་གོམས་ཆར་བས། ད་ལྟ་སྒོ་བྱར་དུ་འགྲོ་འཆམས་འཇོག་དགོས་ཟེར་ན་ཏུ་ཅང་ཁག་པོ་འདུག དེ་བས་
 ང་ཆོས་ཁྱུ་སེམ་མེར་སྤྱན་དག་སྒྲོག་བཞིན་སྒོ་གཟུ་བོས་འཇིག་རྟེན་གྱི་གནས་ལུགས་འཆོལ་ཆོག་ཨང་། དེ་རིང་ནི་ཅི་ནའི་
 དུལ་གྱི་སྤྱན་དག་པ་ཆེས་ཡོན་གྱི་རྒྱུ་དྲན་དུས་ཆེན་གྱི་ཉིན་མོ་ཡིན་པས། འདི་གར་ཅི་ན་བ་ཆོས་འབྲས་ཐུམ་བཟོས་ནས་
 ཆེས་ཡོན་ལ་དྲན་གསོ་བྱ་བཞིན་འདུག ཡིན་ནའང་བདག་གིས་དེ་རིང་ས་གནས་མཐའི་སྐར་ཆེན་དུ་གྲགས་པའི་སྤྱན་
 དག་པ་ཁྱེད་ལ་འདི་ཉམར་འཕྲིན་པ་འབྲི་རྒྱ་ཁོ་ན་ལས་གཞན་ཅི་ཡང་བསྐྱབ་མི་འདོད། མཚམས་འདི་ནས་ངས་སྒོ་བྱར་དུ་
 ཁྱེད་གྱིས་སྒོན་མར་མཆེད་མེད་ཆོགས་སུ་ཆེས་ཡོན་ལ་དྲན་གསོའི་སྤྱན་དག་ཅིག་བྲིས་ཡོད་པ་དྲན་སོང་། སྤྱན་དག་དེ་
 བཟླགས་རྒྱུ་འདས་ལོར་བདག་གིས་རང་གིས་ཀྱང་མི་རིགས་ཤིག་དང་རྒྱལ་ཁབ་ཅིག ཡང་ན་དུས་རབས་ཤིག་དང་
 མི་རབས་ཤིག་གི་ཆེད་དུ་པེ་ཅིན་གནམ་བདེ་སྒོ་ཆེན་དུ་སོང་ནས་ཆེས་ཡོན་གྱི་སྒྱུ་གར་དེར་ལང་མོ་ཞིག་བྱ་ཐུབ་ན་ཅི་མ་
 ཅུང་སྐྱམ་ཐུང་། ད་དུང་དེ་དོན་གྲོགས་པོ་མན་ཇི་བ་ཞིག་ལ་ཉམས་ཆོད་ལེན་ཕྱིར་སྐད་ཆ་ལབ་པར། མི་དེས་ཕྱིར་བདག་ལ་
 “ ཆེས་ཡོན་ནི་མ་གཞི་མི་སྤྱོད་པ་ཞིག་རེད། ཁོས་ཆོ་སྒོག་གི་རིན་ཐང་ཅུང་ཙམ་ཡང་རྟོགས་མི་འདུག ཁྱེད་ནི་ནང་བའི་
 ཆོས་ལུགས་པ་ཞིག་ཡིན་པའི་མི་ཆད་དོན་དག་གི་དགོ་སྒྲོན་དཔེ་འབྱེད་ཤེས་པའི་བསམ་སྒོ་བ་ཞིག་ཀྱང་ཡིན་པས། སྤྱོད་
 ཏུགས་དེ་འདྲ་སྒོན་མི་སྲིད་པར་ང་ཁྱོད་ལ་ཡིན་ཆེས་བཟླ་བོ་ཡོད། གྲོགས་པོ། ཀྱ་རེ་དེ་འདྲ་མ་ཅོད ” གསུངས་ཐུང་།
 ད་ལྟ་བསམས་ན་དེ་དག་ནི་དོ་མ་སྤྱོད་ཏུགས་ཆབས་ཆེན་ཞིག་ཡིན་པ་འདྲ། སྤྱོད་ལགས། ང་ཆོས་དོན་དམ་རང་ཉིད་ཀྱི་
 རིན་ཐང་དང་སྤྱི་ཆོགས་ཀྱི་གནས་བབ་སོགས་ལ་ངས་ཟིན་གསལ་བོ་ཞིག་མ་ཐོབ་བར་དུ་གང་འདོད་ངང་རང་ཉིད་གཞན་
 ཀྱི་འཕོང་རྩལ་སྤྱོད་སའི་འབེན་དུ་འཇོག་མི་ཅུང་བ་མཁྱེན་པར་མཛོད་ཅིག

བདག་གི་འཕྲིན་པ་འདི་བྲིས་ཀྱིན་བྲིས་ཀྱིན་ཉིག་བཤད་ཁོ་ན་ཞིག་ཏུ་འགྲོ་བཞིན་ཡོད་པ་འདྲ་བས་དེ་རིང་
 འདི་ནས་མཚམས་འཇོག་གི་ཡིན། རྒྱ་ཉིད་ནས་གཟིགས་རྒྱུ་འཕྲིན་ལན་གནང་བའི་རེ་བ་ཤུགས་ཆེན་དང་བཅས་
 ཅི་ནའི་རྒྱལ་ཁམས་འགྲིམས་པའི་ལུ་བོས་བོད་རྒྱ་ཡི་ཆོས་ལ་སྤྱི་དཔེ་སོ།།

བོད་ཀྱི་ཚུམ་འབྱུང་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་དགར་ཚུལ་ཐད་ནས་རང་དང་ གཞན་གྱི་འདོད་པ་སྦྱང་བ།

བདུན་མུ་རྒྱལ།

(ལག་དང་པོ) གཞན་ལུགས་སྦྱང་བ།

བོད་རིགས་ཚུམ་འབྱུང་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་དགར་ཚུལ་ལ་ད་ཕྱི་ཡན་ཆོད་དུ་བཞེད་པ་མི་མཐུན་པ་ཆེན་པོ་གསུམ་ཡོད། གཅིག་ནི་ཀྲང་དབྱང་མི་རིགས་སློབ་གྲྭ་ཆེན་མོས་པར་དུ་བཏབ་པའི << བོད་ཀྱི་ཚུམ་འབྱུང་ལོ་རྒྱུས་ >> ཀྱི་བཞེད་པ་སྟེ། ༡.གནའ་རབས་དང་བར་གཞུང་གི་ལམ་ལུགས་དུས་སྐབས་ཀྱི་ཚུམ་རིག (གནའ་ནས་སྤྱི་ལོ་ 842 ལོ) དང་། ༢.བཀས་བཀོད་རྒྱུ་འཛིན་གྱི་མངའ་ཁོངས་བཅད་བཟུང་དུས་སྐབས་ཀྱི་ཚུམ་རིག (843 - 1264 ལོ) དང་། ༣.བཀས་བཀོད་བརྒྱུད་འཛིན་ཞིང་བར་ལམ་ལུགས་སྤྱི་ཆོགས་ཐོན་མའི་དུས་ཀྱི་ཚུམ་རིག (1265-1644 ལོ) དང་། ༤. བཀས་བཀོད་བརྒྱུད་འཛིན་ཞིང་བར་ལམ་ལུགས་སྤྱི་ཆོགས་གཞུག་མའི་དུས་ཀྱི་ཚུམ་རིག (1644-1949 ལོ) བཅས་བཞི་ཅུ་དེ་ལྟར་དེ་ལས་གཞན་ཞིག་ནི་མཆོ་ཐོན་ཕྱོགས་ཀྱི་ཆུ་མཚམས་རྒྱུ་བཞེད་པ་སྟེ། ༡.གནའ་རབས་ཚུམ་རིག (གནའ་ནས་སྤྱི་ལོ་ 629) ༢.བཅན་པོའི་དུས་སྐབས་ཀྱི་ཚུམ་རིག (629-847) ༣.བོད་སེལ་བྱའི་སྐབས་ཀྱི་ཚུམ་རིག (847-1264 ལོ) ༤. ས་ཕག་རིན་གཙང་སྐབས་ཀྱི་ཚུམ་རིག (1265-1642 ལོ) ༥.དགའ་ལྷན་པོ་བླ་སྐབས་ཀྱི་ཚུམ་རིག (1642-1949 ལོ) རྟེ་མཆོམས་ཐུ་བཅས་ཡོད། བཞེད་པ་མི་མཐུན་པ་འདི་གཉིས་ཀས་ཀྱང་གཙོ་བོར་སྤྱི་ཆོགས་ཀྱི་དོ་བོ་དང་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་འཕེལ་རིམ་མཐུ་ཡང་ན་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་དབྱེ་བ་བཅད་པ་ཡིན་པར་མངོན། དེ་དག་གི་ལོ་རྒྱུས་ 629 ལོ་དང་། 842 ལོ། 1265 ལོ། 1642 ལོ། 1949 ལོ་སོགས་ནི་བོད་ཀྱི་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ལ་མཆོན་ན་དངོས་གནས་གནས་སའི་འགྱུར་ཕྱི་བྱུང་མཆོམས་རེད།

629 ལོ་ནི་བོད་བཅན་པོའི་རྒྱལ་ཁབ་གཅིག་གྱུར་གྱི་རྒྱལ་པོ་སྔོན་བཅན་སྐམ་པོ་ཁྲིར་འཁོད་པའི་ལོ་དང་། 842 ལོ་ནི་རྒྱལ་པོ་སྐང་དར་བཀོད་པས་གཅིག་གྱུར་གྱི་རྒྱལ་པོ་མེད་པའི་བོད་སེལ་བྱའི་འགོ་ཚུགས་ལོ་དང་། 1264 ལོ་ནི་འགོ་མགོན་འཕགས་པས་བོད་ས་གནས་ཀྱི་སྲིད་དབང་བཟུང་ནས་བོད་སེལ་བྱའི་མཚུགས་ཀྱི་ཏེ་ཆོས་སྲིད་བྱང་འབྲེལ་གྱི་ལམ་ལུགས་ཚུགས་པའི་ལོ་དང་། 1642 ལོ་ནི་ས་ཕག་རིན་གཙང་གི་དབང་ཚོད་དཀར་པོའི་མཚུགས་ཀྱི་ནས་གྲུ་བྱི་བཞུན་འཛིན་ཆོས་རྒྱལ་གྱིས་བོད་ཀྱི་སྲིད་དབང་རྒྱལ་མཆོག་ཐུ་བཅན་པོ་ཆེན་མོར་ཕྱུ་ཏེ་དགའ་ལྷན་པོ་བླ་སྐུ་གི་སྲིད་དབང་ཚུགས་ལོ་དང་། 1949 ལོ་ནི་ཀྲང་ལྷ་མི་དམངས་སྤྱི་མཐུན་རྒྱལ་ཁབ་དངོས་སུ་ཚུགས་པའི་ལོ་སྟེ་བོད་མི་རིགས་འདིའི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་ལོ་དང་། ལྷག་པར་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་བཟུལ་ལམ་རིང་མའི་སྟེང་ན་གོང་གི་ལོ་ཆོགས་དག་གིས་དངོས་གནས་སྲིད་པའི་མདོ་འཛིན་གྱི་རྒྱལ་བཟུང་ནས་ཡོད་པ་རེད། དེ་ཡང་ཚུམ་རིག་ལ་སྤྱི་ཆོགས་འཛོལ་བ་ཚུར་སྐྱང་གི་བྱུང་ཆོས་ཡོད་ལ། དབང་སྐྱར་མཁན་དང་དབང་སྐྱར་ཐོབ་མཁན་གྱི་གྲལ་རིམ་ཡོད་པའི་སྤྱི་ཆོགས་ནང་དུ་ཆབ་སྲིད་ཀྱིས་སྤྱི་ཆོགས་འཛོལ་བའི་ཁྲོད་ནས་གོ་ས་ཆོས་ཆེན་པོ་བཟུང་ཡོད་པ་དང་། ཆབ་སྲིད་རང་ཉིད་དཔལ་འབྱོར་གྱི་སྤྱི་ཐུང་གྱི་མཆོན་བྱེད་ཡིན་པས་ཕྱིར་ན། སྤྱི་ཆོགས་འཛོལ་བ་ཚུར་སྐྱང་ཅན་གྱི་ཚུམ་རིག་དེ་ཡང་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་འཕོ་འགྱུར་དང་བཞུན་ནས་འགྱུར་ཕྱི་བྱུང་བ་སྟེས་མ་

དགོས། དེས་ན་ཚུམ་རིག་དང་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་འབྲེལ་བའི་སྤྱོད་ནས་བཤད་ན་གོང་གི་བཞེད་པ་གཉིས་ལ་རྒྱ་མཚན་རྩེད་
འཛུལ་པོ་ཡོད་པ་དང་ཚོས་མཐོང་བྱུང་།

ཡིན་ན་ཡང་། ཚུམ་རིག་དང་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་འབྲེལ་བ་ནི་དུས་དང་ནམ་པ་ཀུན་ཏུ་མཐའ་གཅིག་ཏུ་དེ་ལྟར་ཡིན་
ངེས་ཤིག་མ་ཡིན་པར། དུས་སྐབས་མི་འདྲ་བ་དང་། གནས་སྐབས་མི་འདྲ་བའི་གནས་བབ་བྱེ་བྲག་པའི་འོག་ཏུ་འབྲེལ་བ་
གཞན་གྱི་ནམ་པ་ཅན་འབྱུང་ངེས་ཡིན། ང་ཚོ་བོད་ལ་མཚན་ན་ལྷག་པར་དུ་དེ་ལྟར་ཡིན་ཏེ། གཅིག་ན། བོད་ཀྱི་ཆབ་སྲིད་
ལོ་རྒྱུས་སྤེལ་ནས་སྲིད་དབང་འཕྲོག་ལེན་དང་བརྗེ་རེས་ཀྱི་ནམ་གངས་མང་ནས་མང་དུ་བྱུང་བ་ཡིན་མོད། འོན་ཀྱང་གྲུབ་
མཐའ་སོ་སོ་དང་དབང་སྐྱར་པ་སོ་སོས་སྲིད་དབང་རྒྱ་བའི་ངོས་ནས་སྲིད་ཚྭ་དབང་འཕུག་བྱས་པ་ལས་དེ་དང་མཉམ་
དུ་བོད་སྤྱི་ཚོགས་སྤྱི་ཚུལ་པ་དང་། ཐོན་སྐྱེད་རྩལ་ཤུགས་དང་། ཐོན་སྐྱེད་འབྲེལ་བ་སྐོར་ལ་བརྒྱུད་བཅས་ཆེན་པོ་
འབྱུང་མ་ཐུབ་པ་དང་། བོད་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་འགལ་བ་གཙོ་བོ་ཐག་གཅོད་མ་ཐུབ་པས་བྱིར་ན། ཚུམ་རིག་གི་བརྗོད་བྱའི་དོན་
ཀྱི་འབྱུང་གནས་བོད་མི་དམངས་ཀྱི་འཚོ་བར་འགྱུར་ཕྱག་བྱང་མ་ཐུབ། དེས་ན་སྤྱི་ཚོགས་འཚོ་བ་ཚུར་སྐྱང་ཅན་གྱི་ཚུམ་
རིག་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་དབྱེ་མཚམས་ལ་བོད་ཀྱི་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་འཕོ་འགྱུར་འདི་བཟུང་བར་འོས་མིན་གྱི་ཆ་ཡོད།

གཉིས་ན། བསམ་པའི་བཀོད་པའི་བྱོགས་སུ་གཏོགས་པའི་ཚུམ་རིག་འདི། སྤྱིར་ཐོན་སྐྱེད་རྩལ་ཤུགས་དང་ཐོན་
སྐྱེད་འབྲེལ་བའི་བར་གྱི་འགལ་བ་དང་། དཔལ་འབྱོར་མང་གཞི་དང་སྤེལ་གི་བཀོད་པའི་བར་གྱི་འབྲེལ་བས་གྲུབ་པའི་སྤྱི་
ཚོགས་ཀྱི་ནམ་པ་འཕམ་ནང་དོན་མཚན་པར་བྱེད་པ་ཉིད་ཡིན་ཀྱང་། འོན་ཀྱང་དེ་མཚན་པའི་ཚུལ་ནི་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་ནང་དོན་
དེ་དང་མཉམ་གཤིབ་མ་ཡིན་ལ། དུས་མཚུངས་ཀྱང་མ་ཡིན། ལྷག་པར་དུ་ཚུམ་རིག་གི་གོ་རྟོགས་རྩེད་དམའ་བ་དང་།
ཚུམ་རིག་གི་འདུ་ཤེས་སམ་ལྟ་བུའི་(文学观念) ངོས་ནས་དངོས་ཡོད་དང་འབྲེལ་དམ་དུ་མ་ཆགས་པའི་མི་རིགས་ཤིག་
ལ་མཚན་ན། ཆབ་སྲིད་དང་འཚོ་བའི་ངོས་ནས་འཕོ་འགྱུར་ཆེན་པོ་བྱུང་བུང་། ཚུམ་རིག་གིས་དེ་མ་ཐག་ཏུ་གནས་ཚུལ་དེ་
དག་ཚུར་སྐྱང་བྱེད་པ་ཤིན་ཏུ་དཀའ་བའི་གནས་ཡིན། བོད་ལ་དཔེར་མཚན་ན་ས་ཕག་རིན་གཅོད་དགའ་ལྷན་པོ་བྱང་
སྐོར་གྱི་རིང་ལ་བོད་གངས་ཅན་གྱི་ཚྲིངས་འདིར་མི་ཤི་རྟ་འབྱུལ་གྱི་འཕུག་ལོང་པལ་ཆེར་རྒྱུན་མ་ཆད་པ་ལོ་རྒྱུས་དེབ་
ཐེར་དག་ན་གསལ་ཡང་། སྤྱི་ཚོགས་འཚོ་བ་ཚུར་སྐྱང་ཅན་གྱི་ཚུམ་རིག་གི་སྤེལ་ནས་ང་ཚོས་དོན་ཁྱེད་དེ་དག་གི་བྱར་ཅན་
ཡང་མཐོང་མི་ཐུབ་པ་འདི་ལྟ་བུ་རེད། དེས་ན་ཆབ་སྲིད་ལ་འགྱུར་ཕྱག་ཆེན་པོ་བྱུང་བའི་ལོ་བྱེ་བྲག་པ་དེ་དག་གཞིར་
བཟུང་ནས་ཚུམ་འབྱུང་ལོ་རྒྱུས་ལའང་ལོ་འདི་ནས་ལོ་འདིའི་བར་ཞེས་དབྱེ་བར་གྱུར་པ་རྩེད་རིགས་པ་མ་ཡིན་ནོ་སྟུམ།

གསུམ་དུ་ན། ཚུམ་རིག་གི་འབྱུང་གནས་སམ་ཚུར་སྐྱང་གི་ཡུལ་སྤྱི་ཚོགས་འཚོ་བ་དང་དངོས་ཡོད་འདི་གྲུབ་ཆ་
མང་པོ་ཞིག་གིས་གྲུབ་པ་ཡིན་ཏེ། མི་ཁེར་རྒྱུད་པ་ཡིན་ན་འང་འདྲ། མི་རིགས་ཤིག་ཡིན་ན་འང་འདྲ། རྒྱལ་ཁབ་ཅིག་ཡིན་
ན་འང་འདྲ། དེ་ཉིད་ཀྱི་སྤྱི་ཚོགས་འཚོ་བའི་ནང་དོན་ལ། ཆབ་སྲིད། དཔལ་འབྱོར། མིའི་འབྲེལ་བ། བསམ་པའི་འབྱུར་སོ།
དུས་རབས་ཀྱི་དགོངས་པ། ཆོས་ལུགས་སྐོར་སྐྱེད་པ་ཆེས་ཤིན་ཏུ་མང་པོ་ཡོད་པ་ཡིན་ལ། གྲུབ་ཆ་འདི་དག་གིས་མི་རིགས་
དང་རྒྱལ་ཁབ་དེའི་དུས་རིམ་ངེས་ཅན་ཞིག་གི་ནང་དུ་བཟུང་བའི་གོ་ས་དང་ཚུམ་རིག་གིས་གང་ལ་དམིགས་གྱིས་བཟུང་
བའི་ཆོད་ཀྱང་ཆ་མཉམ་པ་དང་བཏང་སྟོམས་པ་ཞིག་ཡིན་མི་སྲིད། ལར་ཆབ་སྲིད་གསར་བརྗེ། ལར་དཔལ་འབྱོར་གོང་སྤེལ།
ལར་ཆོས་ལུགས་དད་པ། ལར་འཛིག་རྟེན་སྐྱང་བ་ཡིན་ངེས། དུས་རབས་ངེས་ཅན་པ་དེའི་ནང་དུ་བྱ་གཞག་གང་ཞིག་

གིས་སྤྱི་ཚུགས་འཆོ་བའི་ཁྲོད་ནས་གོ་ས་ཆེན་པོ་བཟུང་བ་ཡིན་ན། ཚུམ་རིག་གི་ནང་དོན་ཡང་རང་གི་འབྱུང་གནས་སྤྱི་ཚུགས་འཆོ་བའི་ཁྲོད་ཀྱི་བྱ་གཞག་གཙོ་ཆེ་བ་དེ་དང་འབྲེལ་དམ་པར་འགྱུར་བ་ཡིན། ཚུམ་རིག་དང་སྤྱི་ཚུགས་དང་། ཚུམ་རིག་དང་དངོས་ཡོད་བར་གྱི་འབྲེལ་བ་དམ་པོ་འདི་ཚུམ་རིག་རང་གི་ཆོས་ཉིད་ཡིན་པས་འདི་ལ་ང་ཚོར་མི་མཐུན་པ་གང་ཡང་ཡོད་པ་མ་ཡིན། དེ་བས་ན། ཚུམ་འབྱུང་ལོ་རྒྱུས་ལ་དུས་ཀྱི་དབྱེ་བ་བྱེ་དུས་ཀྱང་ཚུམ་རིག་རང་གི་ནང་དོན་ནམ་ཚུམ་རིག་གི་མཚན་བྱུར་གྱི་ཐུག་པའི་སྤྱི་ཚུགས་འཆོ་བའི་ཁྲོད་ཀྱི་བྱ་གཞག་གཙོ་ཆེན་དག་ཡལ་བར་འདོར་མི་རུང་། ཆབ་སྲིད་ཀྱིས་འཆོ་བའི་ནང་དོན་པལ་ཆ་བཟུང་ཡོད་པའི་མི་རིགས་ཤིག་ཡིན་ན། དེའི་ཚུམ་འབྱུང་ལོ་རྒྱུས་ལ་དུས་ཀྱི་དབྱེ་བ་བྱེ་དུས་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་འཕོ་འགྱུར་གཙོ་བོ་འོས་ལ། དཔལ་འབྱོར་གཙོ་བོ་ཡིན་ན་དཔལ་འབྱོར་གཙོ་བོ་དང་། རྒྱ་རྒྱལ་གཙོ་བོ་ཡིན་ན་རྒྱ་རྒྱལ་གཙོ་བོ་དང་། ཆོས་ལུགས་གཙོ་བོ་ཡིན་ན་ཆོས་ལུགས་དེ་བསམ་གཞིག་གི་ཡལ་དུ་བྱ་དགོས་པ་ལས་མཐའ་གཅིག་དུ་ཆབ་སྲིད་ཀྱིས་གཅིག་གོ་ཉིས་ཚད་བྱས་པས་དངོས་པོའི་གནས་ཚད་དང་འགལ་བར་འགྱུར་ངས་ཡིན།

ང་ཚོ་བོད་ལ་མཚན་ན། ཆབ་སྲིད་ཀྱི་རྒྱུ་རྐྱེས་མེད་པ་མིན་ཡང་། སྤྱི་ཚུགས་འཆོ་བའི་ནང་དོན་གྱི་ཆ་ནས་བཤད་ན། ཆབ་སྲིད་ལས་ཆོས་ལུགས་འདིས་བོད་མི་དམངས་ཀྱི་འཆོ་བའི་ཁྲོད་ནས་གོ་ས་སྤོམ་ཆེ་བ་ཞིག་བཟུང་ཡོད། ཚུམ་རིག་འདི་ཉིད་ཀྱང་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་ལག་ཆར་གྱུར་པ་ལས། ཆབ་སྲིད་ཀྱི་ལག་ཆར་གྱུར་པ་ཆེས་ཆེར་ཉུང་། ཐ་ན་མེད་ཅེས་ཀྱང་མི་ཚོག་དམ་པ་དང་ཆེས་ཐད་ཀར་བ་ཡིན་པས། དེས་ན་བོད་ཀྱི་ཚུམ་འབྱུང་ལོ་རྒྱུས་ལ་དུས་ཀྱི་དབྱེ་བ་བྱེ་དུས་ཆབ་སྲིད་ཉིད་གཞིར་འཛིན་བྱེད་པ་མི་རིགས།

གོང་གི་བཞེད་པ་གཉིས་པོས་བོད་ཀྱི་ཚུམ་འབྱུང་ལོ་རྒྱུས་ལ་དབྱེ་བ་བྱེ་དུས་སྤྱི་ཚུགས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་སམ་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་འཕོ་འགྱུར་གཞིར་བཟུང་བར་གྱུར་པ་འདི་ངས་བསམ་ན་རྒྱུའི་རིག་གནས་དང་རྒྱུའི་ཚུམ་རིག་གི་དུས་ཀྱི་དབྱེ་ལྷན་ཀྱི་ཤན་ལྷགས་པ་ཡིན་པར་འདོད་དེ། རྒྱུས་རང་གི་ཚུམ་འབྱུང་ལ་དུས་ཀྱི་དབྱེ་བ་འབྱེད་དུས་རྒྱལ་རབས་སོ་སོའི་སློ་ནས་དབྱེ་ཡོད་པ་ང་ཚོས་ཤེས་གསལ་ལྟར་རེད། འོན་ཀྱང་བོད་ཀྱི་ཚུམ་རིག་གི་ཆུ་ཚད་དང་ཚུམ་རིག་གི་ལྷ་བ་སོགས་རྒྱ་མི་རིགས་ལྷ་བྱ་ཞིག་མ་ཡིན་པས། གནས་ཚུལ་བྱེ་བྲག་པ་ལ་བྱེ་བྲག་པའི་སློ་ནས་དབྱེད་པ་གཏོང་དགོས། ཀྱང་གོ་རྒྱལ་ཁབ་སྤྱི་དང་བོད་ལ་བཅིངས་གྲོལ་ཐོབ་ཚུན་ནས་ལོ་རབས་བརྒྱད་ཅུ་པའི་བར་ལ་མར་ཁེ་སི་རིང་ལུགས་ལར་རྒྱང་བ་འགས་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་དར་ཆ་མཐོ་ནས་མཐོར་བསྐྱངས་ཏེ་མི་དམངས་ཐམས་ཅད་ཀྱི་བསམ་སྒྲོ་དང་འདུ་ཤེས་ཀྱན་གཞིའི་སྤྱི་ལ་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་གྲིབ་མ་ལྷག་པོས་སྒྲིབ་སྒྲེ། ཐམས་ཅད་ཀྱི་ཡོད་ཚད་ལ་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་མིག་ཤེས་ཐོགས་པར་འགྱུར་བའང་། ལོ་རབས་བརྒྱད་ཅུ་པ་ཡན་གྱི་མེད་ཐུན་མོང་གི་རང་གཤིས་སུ་གྲུབ་ཡོད་པ་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་དངོས་ཡོད་རེད། དེའི་ལྷན་ཀྱིས་དང་འདོར་རྒྱུའི་མཁས་པ་མང་པོ་ཞིག་གིས་ཀྱང་ཀྱང་གོའི་ཚུམ་འབྱུང་ལོ་རྒྱུས་བསྐྱར་འབྱེད་དགོས་ཞེས་འབོད་སྐུལ་ཆ་བོ་གཏོང་བཞིན་པ་ལྟར་རེད།

གོང་གི་བཞེད་པ་དེ་གཉིས་ལས་ད་དུང་གཞན་ཞིག་ཡོད་པ་ནི། << བོད་ལྗོངས་ཞིབ་འཇུག >> 1999 ལོའི་དེབ་གཉིས་པའི་སྤྱི་ལོ་བའི་དགའ་བ་པ་སངས་ཀྱི་དབྱེ་རྒྱལ་སྤྱི། གནའ་རབས་ཚུམ་རིག་ (ཐོག་མ་ནས་ཁྲི་རལ་བ་ཅན) དང་། ཉེ་རབས་ཚུམ་རིག་ (ཁྲི་རལ་བ་ཅན་ནས་བོད་ཞི་བའི་བཅིངས་གྲོལ་ཐོབ་རིག་བར) དང་། དེང་རབས་ཚུམ་

རིག (བོད་ཞི་བའི་བཅེངས་གྲུ་ཐོབ་ཚུན) གོ། ཁོང་གིས་གཙོ་བོར་ཚུམ་རིག་རང་གི་ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པའི་གོ་དོན་གྱི་
 རྟེན་ནས་དབྱེ་ཞིབ་བྱས་པར་མངོན་ཏེ། ཁོས་ “ དེའང་ཐོག་མར་ཚུམ་རིག་ལོ་རྒྱུས་ཞེས་པའི་གོ་དོན་གང་ཡིན་པ་ཤེས་
 རྟོགས་བྱ་རྒྱུ་ནི་གནད་ཀྱི་དམ་པ་ཡིན་པ་དཔེར་ན། ལྷ་ཅ་སུའི་སྐད་དོན་དུ་ཡི་གའི་སྒྲི་ནས་མཚན་པའི་རྒྱ་ཆལ་གྱི་ལོ་རྒྱུས་
 ཞེས་པ་དང་། འཇར་མན་གྱི་སྐད་དོན་དུ་ཆོག་གི་རྒྱ་ཆལ་གྱི་ལོ་རྒྱུས་དང་རྒྱ་ནག་གི་སྐད་དོན་དུ་གཞུང་གི་ལོ་རྒྱུས་སམ་
 ཚུམ་རིག་ལོ་རྒྱུས་ཞེས་སོགས་བརྗོད་པ་ཉམས་ན། ཡི་གེ་དང་སྐད་བརྗོད་དང་དེ་མཚན་བྱེད་ཀྱི་གཟུགས་གཉིས་ཀྱི་འགྲུལ་བའི་
 ལོ་རྒྱུས་ནི་ཚུམ་རིག་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་ནམ་པ་གཙོ་བོ་ཡིན་པ་དང་། བརྗོད་བྱ་བསམ་ཚུལ་གྱི་འགྲུལ་བའི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་ནམ་པ་གཙོ་བོ་
 ཡིན་པ་དང་། བརྗོད་བྱ་བསམ་ཚུལ་གྱི་འགྲུལ་བའི་ལོ་རྒྱུས་ནི་ཚུམ་རིག་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་ནང་དོན་གཙོ་བོ་ཡིན་པ་མཚན་ཐུབ་ ”
 ཅེས་འཁོད་པ་དང་། དེ་ནས་ཁོས་རྗོད་བྱེད་བརྗོད་གསར་རྟེན་གྱི་འགྲུལ་བ་སྐད་གསར་བཅད་ཐེངས་གཉིས་པའི་དུས་དང་།
 བརྗོད་བྱ་བསམ་པའི་འགྲུལ་བ་སངས་རྒྱུ་ཆོས་ལུགས་བསྐྱབས་འགོ་རྒྱུགས་པའི་ལོ་རྒྱུས་མངའ་བདག་ཁྱི་རལ་བ་ཅན་འདས་
 པའི་ལོ་841 པ་དེ་གནའ་རབས་ཚུམ་རིག་དང་ཉེ་རབས་ཚུམ་རིག་གི་དབྱེ་མཚམས་སུ་བྱས་པ་དང་། “ དེའང་བོད་ཞི་བའི་
 བཅེངས་གྲུ་མ་བཏང་རྗེས་སུ་ཕལ་སྐད་གཙོ་བོར་བྱེད་པའི་སྒོ་ལ་དེ་ཞི་བའི་བཅེངས་གྲུ་མ་བཏང་རྗེས་སུ་ཕལ་སྐད་གཙོ་
 བོར་བྱེད་པའི་ཁ་ཕྱོགས་སུ་འགྲུལ་བ་བྱུང་བ་དང་། བསམ་སྒྲོམ་སྒོ་བ་སྒོ་བྱེད་པའི་ཁ་ཕྱོགས་སུ་འགྲུལ་བ་བྱུང་བ་དང་།
 བསམ་སྒྲོམ་སྒོ་བ་སྒོ་བྱེད་པའི་གཞུང་ལུགས་ཀྱི་མང་གཞིར་བྱེད་པའི་སངས་རྒྱུ་ཆོས་ལུགས་དེ་རིམ་བཞིན་མར་ཁེ་སི་རིང་
 ལུགས་ཀྱིས་ཆབ་བྱེད་པ་སོགས་ཀྱི་གསར་བརྗོད་ཐོ་བྱུང་བ་ལས། བོད་ཞི་བའི་བཅེངས་གྲུ་མ་འབྱུང་ཐབས་ཀྱི་གྲོས་མཐུན་
 ལ་དངོས་སུ་མང་རྟགས་བཀོད་པའི་དུས་དེ་ཤིང་ཙམ་ནི་བོད་ཀྱི་ཉེ་རབས་དང་དེང་རབས་ཚུམ་རིག་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་དུས་
 མཚམས་དབྱེ་རྟགས་འབྲུལ་མེད་ཅིག་རེད་སྟེ་ཡོད།

དེ་ལ་སྤྱིར་རྒྱ་ཆལ་གྱི་གཞུང་ལུགས་ལྟར་ན། 1.ཐིག་རིས་དང་ཚོན་མདངས་ལ་བརྟེན་ནས་སྤང་བརྟན་གསར་བྱེད་
 པའི་གཟུགས་རྒྱུ་རྒྱུ་ཆལ་ (造型艺术) 2.སྤྲ་དང་དབྱངས་འགྲོས་དབྱངས་རྟ་བཅས་ལ་བརྟེན་ནས་སྤང་བརྟན་གསར་
 བཟོ་བྱེད་པའི་འཁྲབ་སྟོན་རྒྱུ་ཆལ་ (表演艺术) དང་། 3.སྐད་ཆ་ལ་བརྟེན་ནས་སྤང་བརྟན་གསར་བཟོ་བྱེད་པའི་སྐད་
 ཆའི་རྒྱ་ཆལ་ལམ་ཚུམ་རིག་རྒྱ་ཆལ་ (文学艺术) དང་། 4.ཐུ་མ་གསུམ་པོ་གཅིག་འདུས་ཀྱིས་སྤང་བརྟན་གསར་བཟོ་
 བྱེད་པའི་སྤྱི་འདུས་རྒྱ་ཆལ་ (综合艺术) བཞི་ཡོད་ལ། དེ་བཞི་བོའི་དབྱེ་བ་དེ་གཙོ་བོ་རྒྱ་ཆལ་རང་རང་གི་ཐུན་མོང་
 མ་ཡིན་པའི་ཁྱད་ཆོས་ཏེ་རང་གྲུབ་བྱེད་ཀྱི་རྒྱ་ཆའམ་ལག་ཆ་ལ་གཞི་བཅས་ནས་བྱུང་བ་ཡིན། དེས་ན་དགའ་བ་པ་སངས་
 ཀྱིས་ཚུམ་རིག་རང་གི་ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པའི་རྒྱ་ཆ་རྟེ། སྐད་ཆའི་འགྲུལ་ཕྱོགས་ཆེས་གཟབ་གཟབ་དང་ཆེས་ནན་ཏུ་རྟ་
 མཛད་པ་ལ་རིགས་པའི་ཆ་མི་ཉུང་བ་ཞིག་ཡོད། འོན་ཀྱང་སྐད་ཆའི་རྒྱ་ཆལ་ལམ་ཚུམ་རིག་རྒྱ་ཆལ་དང་། “ ཡི་གའི་སྒྲི་
 ནས་མཚན་པའི་སྐད་ཆའི་རྒྱ་ཆལ་གྱི་ལོ་རྒྱུས་ ” སམ་ “ སྐད་ཆ་ ” ལས་གཞན་ད་དུང་དེའི་གོ་དོན་གྱི་དོས་ན་འབྲེལ་སྤྱི་
 བདག་ཉིད་གཅིག་པའི་འབྲེལ་བ་ཅན་གྱི་ “ རྒྱ་ཆལ་ ” ཞེས་པའི་མིང་ཟུར་བ་ཞིག་ཡོད་པ་འདྲིར་གནད་ཆེན་པོ་ཞིག་ཡོད་པ་
 ཡིན། ཡི་གེ་དང་ཆོག་དང་སྐད་ཆ་ལ་བརྟེན་པ་ཙམ་གྱིས་རྒྱ་ཆལ་ཚུམ་རིག་ཡིན་མི་ཤིང་། རྒྱ་ཆལ་ཚུམ་རིག་ཡིན་དུས་ཚུམ་
 རིག་རང་གི་རྒྱ་ཆའམ་ལག་ཆའི་སྐད་ཆ་དེ་ “ རྒྱ་ཆལ་གྱི་ཐབས་ ” ཀྱིས་བཀོད་སྟོན་བྱེད་དགོས་པ་ཞིག་ཡིན། འདིའི་སྟེང་

ནས་ཚུམ་རིག་དང་ཚུམ་རིག་མ་ཡིན་པའི་ཚུམ་གྱི་ཁྱད་པར་བྱུང་བ་ཡིན། སྐད་ཆའི་སྒྲུ་རྩལ་ལས་ཚུམ་རིག་སྒྲུ་རྩལ་ལ། ཚུམ་རིག་གི་རྒྱ་ཆ་སྐད་ཆ་དེ་མེད་མི་རུང་དུ་གནས་པ་ཡིན་ཡང་། གཙོ་བོ་གནད་ས་ནི་རྒྱ་ཆ་དེ་དག་སྒྲུ་རྩལ་གྱི་ཐབས་ཀྱིས་བཅོད་སྟངས་ལས་བརྒྱན་ལས་གཞན་དུ་དང་དེ་ལས་སྟག་པའི་སྒྲུ་རྩལ་ཚུམ་རིག་དུ་འགྲོ་བྱེད་ཀྱི་སྟངས་བརྒྱན་གསར་བཞེངས་ཀྱི་ཚུམ་ཐབས (སྐད་ཆ་བཀོད་སྒྲིག་བྱེད་སྟངས) ལ་གལ་ཆེན་དུ་དམིགས་ཐུབ་པ་དགོས (ཚུམ་རིག་གི་ཕྱི་ལོ་རྒྱུ་རྩལ་ལ་ཟེར་བའང་འདི་ཡིན) གལ་ཏེ་རྒྱུ་རྐྱེས་སྐད་ཆ་ཁོ་ན་ཉིད་ལ་དམིགས་ནས་བརྒྱུ་རྩལ་སྐད་ཆ་ལ་འགྱུར་ཐོག་བྱུང་བ་ཙམ་གྱིས་ཚུམ་རིག་གི་ཕྱི་ལོ་རྒྱུ་རྩལ་ལ་འགྱུར་ཐོག་བྱུང་བར་གྱུར་པ་དང་འབྱུང་དགོས་པ་ཞིག་ཡིན་ན། མ་འོངས་པའི་ཚུམ་རིག་གི་ལོ་རྒྱུས་ཅུང་འབྲི་ཁག་པོ་ཡིན་པའི་སྟུགས་འདི་ནི་རྒྱུ་རྐྱེས་སྐད་ཆའི་ཐད་ནས་དོགས་སྦྱང་ཅུང་བཀྱིས་པ་ཡིན་ལ། ཁོང་གིས་བརྒྱན་པའི་བརྒྱུ་རྩལ་ཐབས་ཆས་ཀྱི་ཐད་ནས་ཅུང་དཔྱད་ན།

ཁོས་མངའ་བདག་ཁྱིམ་ལ་བ་ཅན་དང་བོད་ཞི་བའི་བཅེངས་གྲོལ་གྱི་དུས་འདི་གཉིས་བསམ་པའི་ཐད་ནས་འགྱུར་ཐོག་ཆེན་པོ་བྱུང་བའི་དུས་སུ་བྱས་ཏེ། ཚུམ་འབྱུང་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་བརྒྱུ་རྩལ་ནང་དོན་ལའང་འཕོ་འགྱུར་ཆེན་པོ་བྱུང་བར་ཁ་ཆོན་བཅད་པ་ལ། གཅིག་ན། གོང་དུ་བརྒྱན་པ་ལྟར་གྱི་བསམ་པའི་འགྱུར་བ་དང་ཚུམ་རིག་གཉིས་མཉམ་གཤིབ་དུས་མཉམ་དུ་བྱས་པའི་སྒྲིམ་འབྱུང་སྟེ། བསམ་པའི་འགྱུར་བ་དང་བརྒྱན་ནས་ཚུམ་རིག་ལའང་འགྱུར་ཐོག་འབྱུང་རུང་ཡོད་ཀྱང་། དེ་ལྟར་འབྱུང་པའི་ཤིག་མ་ཡིན། སྤྱི་ལོ་ 841 པའི་ལྷ་གཞུག་གཉིས་ཀྱི་ཚུམ་རིག་བརྒྱུ་རྩལ་ཆས་རང་མཆོན་པར་བརྒྱས་ནས་འགྱུར་བ་ཆེན་པོ་བྱུང་ཡོད་པ་དང་ཆོས་མཐོང་དཀའ་ལ། སྤྱི་ལོ་1951པའི་ལྷ་གཞུག་གཉིས་ཀྱི་བརྒྱུ་རྩལ་ཆས་ལའང་མཐོན་གསལ་ཅན་གྱི་ཁྱད་པར་ཡོད་པ་ཆོས་ཤིན་ཏུ་མཐོང་དཀའ།

གཉིས་སུ་ན། གལ་ཏེ་བསམ་སྒྲིའི་འཕོ་འགྱུར་དང་ཚུམ་རིག་གི་འགྱུར་བ་གཉིས་མཉམ་གཤིབ་དུས་མཉམ་ཡིན་པའི་དབང་དུ་བཏང་ནའང་། ངས་བསམ་ན་སྤྱི་ལོ་ 841 པ་དང་སྤྱི་ལོ་ 1951 པ་གཉིས་ལ་སྐལ་ཆེན་པོ་མེད་སྟུགས་ཀྱིས་ཤེས་གསལ་ལྟར། བོད་ཀྱི་བསམ་སྒྲིའི་ཕྱགས་ནས་ཆོས་ཐོག་མར་གདོད་མའི་ཆོས་ལུགས་ཀྱིས་དབང་བརྒྱུར་པ་དང་། དེ་ནས་གཡུང་དྲུང་བོན་གྱི་བརྒྱན་པས་དབང་བྱས་པ་དང་། རྒྱལ་པོ་ཁྱི་སྒོང་ལྷེ་བཙན་ནས་བཟུང་སངས་རྒྱལ་ཆོས་ལུགས་བོད་དུ་བརྒྱུར་པ་དང་། རྒྱལ་པོ་སྤང་དར་དུས་སུ་སངས་རྒྱལ་ཆོས་ལུགས་བརྒྱབས་པ་ཡིན་ཡང་དེ་ཡང་ཕྱི་ཚུལ་གྱི་རྟགས་དང་ཆོ་ག་འདུལ་བའི་རྒྱན་དང་དགེ་ཚུལ་སྦྱང་གི་རྟགས་ཙམ་ལ་གཞི་བཟུང་བ་བྱས་པ་ལས་བོད་འབངས་སྤྱི་ལོ་མེས་ཀྱི་གཏིང་ལ་སྒྱུ་མ་གྱིས་གོས་ཟེན་པ་ལྟ་བུའི་ནང་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་བསམ་པའི་འཁྱེར་སྤྱོད་དང་རིན་ཐང་ལྟ་བུར་འགྱུར་ཐོག་ཆེན་པོ་བཟོ་མ་ཐུབ། དེའི་ལྷན་ཀྱིས་སྤང་དར་གྱི་ཆོས་ལུགས་བརྒྱུར་བཅོས་ཀྱང་ཕམ་ཁའི་ངང་མཇུག་གིས་བཏེ་རེད། དེ་བས་སྤང་དར་བརྒྱན་བརྒྱབས་འདིས་བོད་འབངས་སྤྱི་ལོ་བསམ་སྒྲིའི་ཕྱགས་ལ་དུས་ཀྱི་དབྱེ་བ་འབྱེད་མཚམས་བྱེད་ཆོག་པའི་དགོས་པ་ཐོན་མེད་སྟུགས། དེ་ནས་བཟུང་སྟེ་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་གྲུབ་མཐའ་སོ་སོའི་འཐེན་འཁྱེར་ཙམ་ལས་གང་ལྟར་ནང་པའི་ཆོས་ཀྱིས་དབང་བརྒྱུར་བྱས་པ་གཅིག་མཚུངས་རེད། སྤྱི་ལོ་ 1951 པར་མཆོན་ནའང་བོད་སྤྱི་ཆོགས་ཀྱི་ངོ་བོ་དང་། ཆབ་སྲིད་ཀྱི་རྒྱུ་རྐྱེས་པ་དང་། དཔལ་འབྱོར་གྱི་སྒྲིག་གཞིར་འགྱུར་ཐོག་ཆེན་པོ་བཟོས་པ་ཡིན་ཡང་། བོད་འབངས་སྤྱི་ལོ་བསམ་པའི་ཐད་ནས་ངས་བསམ་ན་དུང་ཡང་དུས་རབས་དཀྱིལ་དང་མཚུངས་པར་སྐབས་འགྲོ་བརྒྱུ་བརྒྱུར་བྱས་སྟེ་རྗེ། འདྲོད་ཆུང་ཆོག་ཤེས་སོགས་ཕྱི་མ་ཕན་ཆད་གཙོར་བྱས་ཀྱི་མཐོན་མཐོངས་ལེགས་ཀྱི་བསམ་པས་ཟེན་པ་འབའ་ཞིག་གོ། (འཕྲོས་ཤོག་ངོས 11 ཡོད)

ལྷམ་གྲོ་བ།

ངས་ནི་སྐྱོན་ངག་ཅིག་གི་བར་གསེང་ནས་ངལ་གསོ་ཞིག་འཛེལ་གྱིན་ཡོད། མི་རེ་འགས་སྐྱོན་ངག་ལ་ཐུབ་ཆོད་
 ཅིག་མ་གཏོང་ཟེར་བ་ལས་གཞན་དུ་སྤྲོ་མི་བཟུང་། ཡང་ན་འཕུལ་གྱི་ངོ་སོ་ཙམ་ལ་ཁ་ཕྱོགས་པ་དག་གིས་སྐྱོན་ངག་ནི་ཁྱེ་ཙ་
 ཞིག་གི་ཆབ་དུ་བཞག་ནས་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་ངོ་གདོང་ཡར་ཆད་མར་ཆད་བྱེད་སྤྱད་ཅིག་ཡིན་དགོས་ཟེར་ནས་སྐྱོན་ངག་ལ་ཐུབ་
 ཆོད་གཏོང་གིན་འདུག ཁོ་བོས་སྐྱོན་ངག་ནི་ཡུལ་ལ་བཏགས་ནས་ཡར་ཁྲིད་མར་ཁྲིད་བྱེད་པ་ཙན་ཞིག་དུ་མ་མཐོང་ཞིང་།
 ཡིད་ཙན་གྱི་ཉ་མོ་མཚོ་ནང་ན་གང་དགར་འབྱུག་པ་ཞིག་དུ་འདོད་ཅིང་། ཆོག་སྒེ་ལ་ཆོག་མཐུད་དེ་སྤམ་བཟོ་བ་ཞིག་དུ་མི་
 འདོད་པས་སྤང་བསྐྱོན་གྱི་ལམ་དུ་ཡིད་ལ་ཤང་ཤང་དུ་འབབ་པའི་ཚར་བ་ཞིག་དུ་སྟ། དེ་བས་སྐྱོན་ངག་ནི་ཆོས་སྒྲུ་ཞིག་
 ཡིན་ཆོག་ལ། གྲུབ་ཆེན་པའི་ངག་གི་དོ་ཉ་ཞིག་ཀྱང་ཡིན་ཆོག ཆོས་ཆོག་གི་ཁྲོད་ཀྱི་ཉིང་ངེ་འཛིན་ཟེར་བའི་ཐ་སྤྱང་འདི་
 དང་། ཟངས་ཐལ་དང་གཏུག་མ། སྟོང་ཉིད་འདི་དག་ནི་སྐྱོན་ངག་པ་རང་གི་རིག་གཞུང་ལ་རྒྱས་ཡོད་པ་ཞིག་ལ་མཚོན་ན་
 རང་གི་ཆོར་བའི་ཉེ་སར་བཅར་བའི་མིང་ཆོག་གསོན་པོ་ཏག་ཏག་རེད། རྒྱ་མཚན་ནི་སེམས་ཀྱི་དྲངས་མ་ཞིག་དང་ཆོར་
 བའི་འདེགས་འཛིག་ཅིག་ནི་མིང་ཆོག་འདིས་འཕར་སྟོན་བྱ་ཐུབ། གལ་ཏེ་གྲོག་པ་བོས་ཆོས་ཀྱི་ཆོག་མཛོད་རྒྱང་བའི་ངོས་
 ནས་མིང་ཆོག་འདི་དག་གི་འབྲེལ་ལ་རེ་ཞིང་སྟེག་ན་དེ་ནི་རང་གི་རྟོག་པ་འཆིང་བྱེད་ཅིག་རེད་འདུག སྐྱོན་ངག་མཁན་
 བོད་དགོངས་པ་ནི་དེ་ལས་གཞན་དུ་འཛེལ་དགོས། སྐྱོན་ངག་ཆད་དང་ཐུན་པ་ཞིག་ནི་ཆོར་བ་དང་རང་བྱུང་ཁམས་ཀྱི་
 གསང་བའི་བར་ཐག་སྟོན་བྱེད་ཅིག་དུ་འཁུམས་ཤིང་། རྟོད་དང་དབྱུག་པ་བཞིན་འཕྱར་བ་དང་རྟེན་པའི་དངོས་པོ་དེ་མིན་
 པར་སྟམ། དང་གི་དུས་ན་འབོལ་སྟོན་གྱི་ཤུགས་ཀྱིན་དང་ཁོར་ཡུག་གི་ལྷ་སྤངས་དབང་བཅན་བོར་སོང་བས་ཆོག་གི་ངོ་
 གདོང་དམར་དམར་བོས་གཞན་ལ་བསྐྱས་པ་དང་གཞིག་པ། གཏུབ་པ། ཡང་ན་ངོ་བསྟོད་དམར་རྩེན་ནི་རེར་བྱེད་པ་ནི་
 སྐྱོན་ངག་གི་བྱུང་ཆོས་ཤིག་དུ་འདོད་ཀྱིན་ཡོད་མོད། ང་རང་ཉིད་ཀྱིས་བཟུས་ན་དེ་ནི་དུས་ཀྱི་དབང་གིས་བྲིན་ཆེ་བ་དང་
 གོང་ཐང་ཡོད་ངེས་ཀྱང་སྐྱོན་ངག་ཅིག་མ་ཡིན་པར་འབོལ་སྟོན་ཞིག་རེད་ཅེས་ཤོད་འདོད་སྟེས་ཡོད། སྤྱིར་མི་རིགས་ཤིག་
 གི་གནད་འགག་གི་སྐབས་སུ་སྐྱོན་ངག་ཁོ་ན་དོན་དུ་གཉེར་བར་མི་འདོད་པའི་ལྷ་བ་དེ་ཡང་། སྐྱོན་ངག་ནི་རྟོག་པ་རང་
 ཡན་པ་ཞིག་དུ་སོང་ཡོད་པས་ལོས་ཡིན། དེང་གི་ཆོགས་བཅད་ཁ་དམར་བ་འདི་དག་ལྷ་བྱ་ཞིག་སྐྱོན་ངག་ཡིན་པར་འདོད་
 ན་འདི་ཡིས་ཁ་ཆ་དགོས་གཏུགས་ཤིག་ལ་སྐྱོན་གྱིན་འདུག་པས་དགག་བྱ་ཅི་ཡང་མེད། སྤྱིར་སྐྱོན་ངག་པ་ཞིག་ཡིན་ན་
 སེམས་གཙོ་སྤྱོད་བྱ་བ་ཞིག་དུ་འདོད་ཅིང་། དངོས་ཡོད་ཀྱི་འཛོལ་བ་དེ་ཨང་གཉིས་པར་སྤྱང་འདུག་པའི་དབང་གིས་ཡུལ་དང་
 ཡིད་ཙན་གཉིས་ལས་ཡིད་ཙན་གཙོ་བོར་ཁས་ལེན་དགོས། དེ་བས་ངས་མཚམས་འདིར་འབོལ་སྟོན་པ་ནི་ཡུལ་གཙོ་བོར་
 བྱེད་མཁན་ཞིག་དང་། སྐྱོན་ངག་པ་ནི་ཡིད་ཙན་གཙོ་བོར་བྱེད་མཁན་ཞིག་རེད་འདོད་ཅིང་མཐར་སྟོན་ཡང་དེ་ལྟར་རྒྱག་
 གིན་ཡོད། འབོལ་སྟོན་པས་བཟུས་ན་སྐྱོན་ངག་པ་ནི་སྐབས་ཀྱི་གནད་ལ་གདོང་གཟུར་ནས་འགྲོ་མཁན་ཞིག་དུ་འདོད་པར་
 ཁེག་མི་འདུག་མོད། སྐྱོན་ངག་པས་བཟུས་ན་འབོལ་སྟོན་པས་ནི་མི་ཞིག་གི་རང་བྱུང་ཆོར་བ་དང་རིན་ཐང་དག་དཔུལ་
 སྟོར་ལ་བརྟེན་འགྲོ་བའི་སྤང་བ་ཡང་འགོག་མེད་དུ་སྟེར་ངེས་རེད། དེ་ལས་གཞན་ད་དུང་སྐྱོན་ངག་པས་ནི་མི་ཡི་བརྟེན་བ་

དང་ལྷན་སྐྱེས་ཀྱི་རིན་ཐང་ནི་གསེར་དཔལ་གྱིས་ཤན་འདུག་པ་ཞིག་ཏུ་མི་མཐོང་ཞིང་། ལག་པས་སྟོབ་ཏུ་མེད་པ་དང་སྐད་
ཆས་ཤོད་དུ་མེད་པ་ཞིག་ཏུ་འདོད་པས་མིང་ཆོག་རེ་གཉིས་ཀྱི་ཆ་ཤས་དང་ཡང་ཆ་ཅམ་ཡང་མཚན་དུ་མི་བཏུབ་པས།
སྤང་བརྟན་ཞིག་གི་བདེ་འཕྲིན་ལ་བསྐྱུན་ནས་ཕྱི་ཅ་འཛོ་བར་བཙོན་པའི་དུས་སྟེ། སྟོག་པ་པོ་མང་པོ་ཞིག་ལ་ཀ་ནས་ལ་
ཞེས་ཆོག་ཟེབ་ཀྱི་ལམ་ལ་སྟོང་དགོས་པ་རང་བཞིན་གྱིས་ཞེགས་འདུག་པས། སྟན་ངག་གི་སྟོ་མིག་དེ་བག་ལ་ཉལ་སོང་བར་
སྟམ། དེ་ལས་གཞན་རྟོག་པའི་སྤང་བརྟན་དང་ཚོར་བའི་ཐུགས་ལ་ཟབ་པ་དང་ཡངས་པའི་དཀྱུལ་དང་སྐྱམ་ཡོད་པ་
ཡང་མི་ཤེས་པར་འཁང་ར་བྱེད་རྒྱ་ཅི་ཡང་མེད་དོ། སྟན་ངག་པས་ནི་ནམ་མཁའི་རྩ་བ་དེ་དཀར་སེར་ནག་གསུམ་གང་དུ་
བསྐྱས་ཆོག་པ་ནི་ཉེན་དེའི་ཚོར་བས་བསྐྱེད་པ་ཞིག་ཡིན་ཞིང་། འབོལ་ཚུམ་པས་ནི་རྩ་བ་དེ་དཀར་བོར་ཁོ་ནར་ཉ་དགོས་
པ་ནི་ཕྱི་རོལ་གྱི་གཏན་ཆོགས་སམ་སྤང་ཚུལ་ཁོ་ནས་སྟེལ་འདུག་པས་རེད། སྟན་ངག་པའི་བརྗོད་ལུགས་ལ་རྒྱ་རྒྱའི་རོལ་
གར་བཞིན་ཐུན་མེན་གྱི་ཉ་རྒྱལ་བརྒྱ་ཕྱག་ལྷག་འདུག་ཅིང་། འབོལ་ཚུམ་པའི་བརྗོད་ལུགས་ལ་མཚུབ་མོ་གདོང་ཀེར་ཁོ་ན་
ལས་མེད་པས་ཁྱད་པར་ཤིན་ཏུ་ཆེན་པོ་རེད། འོན་ཀྱང་འདི་དག་དང་འདི་ཉེས་ཞེས་སྟེ་ཡིས་སྟེ་མི་ཐུབ་མོད། འབོལ་ཚུམ་
གྱི་དུངས་ཞེན་དང་མིག་ཤེས་གྱིས་སྟན་ངག་ལ་ཐུབ་ཚད་མ་གཏོང་བེར་བ་དེ་ཡིན། འདི་དག་གི་གནད་ཀ་རྟོགས་འོང་ན་
སྟན་ངག་པ་དང་འབོལ་ཚུམ་པའི་བར་ལ་ཁྲུན་ག་མེད་འགྲོ་བ་ཞིག་རེད་སྟམ་སྟེས་འོང་།

ཚོར་བ་ལ་ཉེ་བར་བཅར་བའི་སྟན་ངག་ནི་གཏན་ཆོགས་དང་ཐག་རིང་དུ་སོང་ཞིང་། གཏན་ཆོགས་གྱིས་གཙུན་
ཐོམ་ག་འདྲ་བྱས་ན་སྟན་ངག་ནི་དེ་འདྲའི་རྒྱན་མ་ཞིག་ཏུ་འགྲོ་བར་སྤང་། སྟན་ངག་གི་ཡོངས་ཁྱབ་རིན་ཐང་ནི་འགྲོ་བ་
མའི་གཤིས་ལུགས་ཀྱི་རྒྱུ་རྐྱེན་ཅི་འདོད་དུ་སྟེར་བའི་སེམས་ངོས་ཤིག་ཏུ་ཡོད་པར་འདོད་པ་དེ་དང་བསྐྱུན་ན། སྟན་ངག་
པས་ནི་རང་གི་སེམས་ཀྱི་ཁེ་གཙང་གི་རང་དབང་དེའི་སྤང་དུ་ཁེ་དང་གྲགས་པ་སོགས་གཙུན་ཐོམ་གྱི་གཟེབ་དྲ་དག་ཡོངས་
སྟེ་གཏོར་དགོས་པར་འདོད་དེ། གྲ་བ་དང་སྒྲ་མ་ཁྱེས་པ་དང་དགེ་བཤེས་སོགས་ཀྱི་ར་བསྐྱར་ཅན་ཅིག་ཅིག་ནས་སྤང་
འདོད་ཀྱི་སྟོ་དེ་ཐུང་དགོས་པར་འདོད་ཅིང་། དེ་ལྟར་དུ་ཐུར་བ་ཡིན་ན་སྟེ་ཆོགས་ཀྱི་བདེ་བ་གསལ་ནི་མགོ་ལ་གཅིག་ཐོག་
གཅིག་བཞེགས་ཀྱིས་ཚུལ་དུ་སྤང་ཡང་དེ་ལ་ཁ་ཡ་བྱེད་འདོད་མེད་པས་སེམས་ཤུགས་རི་བོ་བཞིན་བརྟན་པོ་ཡིན་དགོས་
ཤིང་། མཚན་འདི་འམ་ཡང་ན་དུས་འདི་ནས་བཟུང་སྟེ་ཁེར་རྒྱུ་ཞེས་པའི་འཇིག་རྟེན་ཞིག་ཀྱང་ཁྱེད་དང་ལྷན་དུ་
འགྲོགས་ནས་ཡོད་པས་དུས་མིན་གྱི་འཆི་བ་དང་། སྐར་གཙོད་པའི་ཁྲིམས་ཟེལ་ལ་མཉམ་འཇོག་བྱ་དགོས། སྟན་ངག་པས་
ནི་ཕྱི་རོལ་གྱི་སྟོག་གཞི་མང་པོ་ཞིག་ལ་ཆ་འཛོག་མི་བྱས་པར། མ་བཙོས་པའི་སེམས་ཀྱི་གཤིས་ཤིག་ལ་རེ་ཞིང་སྟེག་གིན་
ཡོད་ཅུང་། དཔལ་འབར་བའི་ཚོར་ཤེས་དེས་རྩལ་གཅིག་གི་ཁྱོན་ནས་སྟོང་གསུམ་གྱི་འཇིག་རྟེན་ལ་ས་ཉལ་རྩལ་རྩལ་བྱེད་
ཐུབ་པས། འགྲོ་ཞོར་འདུག་ཞོར་ལ་བཙན་འཇུག་པའི་རྟ་ལྷགས་ཀྱི་སྟེ་མོ་རེག་པར་ཡང་ཐག་མི་རིང་བར་སེམས། སྟན་ངག་
པས་ནམ་ཡང་རང་གི་སེམས་གཤིས་དང་ཐག་ཉེ་སར་བཅར་འདྲི་ཐེངས་མང་བྱེད་ཀྱིན་ཡོད་པས། སྟན་ངག་པ་ནི་སྟོ་བའི་
ངང་དུ་འཆོ་ཞིང་། མི་གཞན་གྱི་ཤི་བྲལ་སོགས་ན་བས་མ་ཐོས་གོང་ལ་སེམས་ཀྱིས་ཚོར་ནས་མིག་རྒྱ་གཏོང་སྟེ་བ་དང་། ཐ་
ན་དུ་དག་ཀྱང་འདོན་སྟེ་བ་ཡིན། རྒྱ་མཚན་ནི་ནམ་རྒྱན་སྟན་ངག་པའི་སེམས་ནི་ཚོར་བས་ཁྱབ་ཅིང་། རང་སེམས་ཀྱི་སྟོ་བ་
དེས་གཞན་རྒྱུད་ཀྱི་བདེ་སྟེག་ལ་ཡང་གསང་བའི་བདེ་འཕྲིན་སྟེར་གིན་ཡོད། སྟོག་པ་པོ་དག་གིས་སེམས་ཞིབ་མོས་མཉམ་

ཞོག་དང་། སྟན་པ་ལ་དོ་མ་ཞིག་ཡིན་དུས་ཕྱི་མདོག་ཅི་འདྲ་རྒྱུ་ཡིན་ཀྱང་། དོན་དམ་དུ་ཅ་སྐྱ་བ་དང་དགོད་སྐྱ་བའི་སེམས་
ཁ་སྟེ་མོ་ཅན་དེ་ཡིན་པས། བོ་ཁྱོ་གའི་སེམས་ཀྱི་གཤིས་ཀ་ལས་སྤང་བ་མོ་ཞིག་གི་སེམས་ཁམས་ལྟ་བུར་གྲུབ་ཡོད། སྟན་པ་
ལ་མང་བོ་ཞིག་གི་འདོད་པ་མཚན་པའི་བཅེ་དུང་གི་སྟན་པ་འབྲི་ཞིང་། དེ་ནི་འབྲིག་སྦྱོང་ལ་དགའ་ནས་བྲིས་པ་ཞིག་མ་
ཡིན་པར། རྒྱན་ཐུན་གྱི་མི་ཞིག་གི་ལུས་ཀྱི་གསང་བ་དང་སེམས་ཀྱི་གསང་བའི་ཚར་བ་ཞིག་ལ་བརྟེན་ནས་བྲིས་པར་འདོད་
པ་དང་། དེ་ནི་འདོད་པའི་ཁམས་ཀྱི་འདོད་པ་བ་ཞིག་གི་ནར་མའི་འཚོ་བ་ནལ་མའི་སྟོག་ཏུ་གྲུབ་པའི་རྒྱ་ལ་ངོས་འཛིན་
དགོས། འཁོར་བ་ལ་སྟོ་ཤས་ཤུགས་དྲག་སྟེས་པའི་མི་ལ་རས་པའི་མགུར་སྒྲུ་དེ་ཅི་འདྲའི་སྟན་ན། དེ་ལས་ཐོག་སྟེ་འཁོར་བ་
ལ་རང་སེམས་འོ་རྒྱ་བཞིན་དུ་འདྲེས་པའི་སྟན་པ་ཞིག་གི་བཅས་སྤང་མེད་པའི་སྟན་པ་དེ་ཡང་དེ་ལྟར་སྟན་པ་ཡིན།
ཡང་སྐབས་ལ་ལར་དཔྱད་པ་བོ་རེ་འགས་སྟན་པ་གི་ཚར་བ་ནི་ལྷལ་ལ་ལག་པ་རེག་པ་དང་མཆུ་སྒྲར་ནས་འབྲི་དགོས་
པར་སེམས་པ་དེ་ནི་ཕྱོགས་གཅིག་ཏུ་སོང་འདུག རྒྱལ་འབྱོར་བས་རང་ལུས་སྟག་ཏུ་མོས་སྒྲོམ་བྱས་པར་བསྟན་ནས་སེམས་
ཅན་གྱི་སྤང་ངོར་སྟག་ཏུ་གྲུབ་པ་དང་། ས་གཞི་ཀེང་རུས་སྒྲོམ་པའི་སྟོབས་ལས་ཀེང་རུས་སྒྲོམ་བ་དེ་ཡང་སེམས་ཀྱི་
མོས་ཤུགས་ལ་ཐུག་འདུག་པ་ཞིག་ལས། བྱི་རོལ་གྱི་ལྷལ་དང་འཕད་མ་འཕད་ཀྱི་སྟོན་ནས་དབྱེ་འབྱེད་བྱེད་པ་ནི་གྲུ་དོག་
པའི་ལམ་དུ་སོང་འདུག་ན། ལྷ་བ་རབ་བྱུང་བས་ཀྱང་སྟན་པ་འབྲི་ཤེས་དང་མི་ཤེས་ཟེར་བ་ནི་རང་གི་སྟོ་ཡི་བྱ་གུ་མའི་
ནང་དུ་མ་ཤོང་བ་ཙམ་རེད། སྟན་པ་པའི་མས་བོ་ཞིག་གིས་ཀྱང་། དེ་ནི་ད་ལྟོ་རྒྱུ་རྟོག་སྟེ། དེ་དག་མ་ལུས་སྒྲིས་
འཆད་ལུས། ཞེས་གསུངས་པ་འདིས་སྟན་པ་པའི་ཤེས་རབ་དང་སྟན་པ་གི་ཚད་གཞི་ནི་འདི་ཡིན་དང་འདི་མིན་གྱི་
མཐའ་རྩ་མི་གནས་པར་བསྟན་འདུག་པ་མ་ཡིན་ནམ།

གཙོ་བོ་ཚར་བ་རྒྱན་ཐུན་དུ་གནས་པ་ཞིག་གི་ངོས་ནས་བརྟེན་དགོས་པ་ལས། རྒྱན་པ་དང་རིག་གཞུང་། ཡར་ལོག་
མར་ལོག་དང་ལུང་གསུམ་ཡིན་མིན་གྱི་སྟོན་ནས་བཞག་ཏུ་རུང་བ་ཞིག་མ་ཡིན་ནོ། ཡང་སྐབས་ལན་རེར་ལྷ་བས་སྟན་པ་
བྲིས་ན་ཚག་དང་མི་ཚག་ལྟ་བུའི་སྟེར་གཙོད་ཀྱི་འདོད་པ་ལིང་ལིང་དེ་བ་ཞིག་སྤང་གིན་འོང་བ་ནི་སྟན་པ་གི་སྐབས་
འདིར་སྤང་འདོད་མེད་ཅིང་། སྤྱིར་ཡང་སྟེས་མ་ཐག་ནས་འདྲ་མཉམ་གྱི་ལྟ་སྤངས་དང་འདྲ་མཉམ་གྱི་བཅི་བཀྱར་ཡོད་པ་
ཞིག་ལ་མཚན་ན་དེ་ནི་སེམས་ཁལ་ལྷག་མ་ཞིག་རེད། འདོད་ཐོས་པ་ཚོ་ཞེས་སྟེགས་དགོས་པའི་དོན་ཡང་མེད་ལ། ལུང་
གསུམ་པ་ཚོ་ཞེས་སྤང་དགོས་པའི་དོན་ཡང་མེད། ངས་བཟླས་ན་དེ་ནི་སྟན་པ་གི་སྐབས་དང་འབྲེལ་ནས་སྤང་དགོས་པ་
ཞིག་མ་རེད་འདོད་དོ།

སྤྱིར་ཡང་ཚག་དང་མི་ཚག་ཟེར་བ་འདི་སྤྱི་ཞིག་གིས་ཐག་གིས་ཚད་དམ། སྤྱི་གཞུང་ཞིག་གམ། བྲིས་པ་དཔོན་
ཞིག་གམ། འབྱོར་ཐུན་སྒྲུ་དྲག་ཅིག་གམ། ངས་བཟླས་ན་གང་ལ་ཡང་དེ་འདྲའི་དབང་ཚོ་བོ་ཞིག་མེད་པར་འདོད། ཡང་
ན་ལ་ལས་མི་ཚས་དང་ལྷ་ཚས་གང་རུང་གིས་ཐག་གིས་ཚད་ཟེར་བ་ལྟ་བུ་ཞིག་ཏུ་བརྗོད་ཀྱང་། དེས་ཀྱང་ཐག་གིས་ཚད་པ་
མིན་ཏེ་མིའི་ཤེས་རབ་དང་རང་བྱུང་གི་གསང་བ་ལ་མཐའ་མེད་པས་སྤྱིར་རོ། དོན་འདི་ལ་དགོངས་ནས་དགེ་ཚས་རིན་
པོ་ཆེ་མཚག་གིས་ཀྱང་ཐ་སྟངས་ཚད་མར་འགྲམ་ལྷག་ཅིག་གཞུ་བར་འདོད་པ་མ་ཡིན་ནམ། (ཁུ་འགོད་)

འགལ་བ་མེད་པའི་སྤྱི་ཚོགས་ཤིག་དང་ཕྱོགས་རིས་མེད་པའི་
གྲུབ་མཐའ་ཞིག་ཡོད་པ་མ་རེད།

_____ རྩོམ་སྒྲིག་པ་ལ་བཟང་ལགས་སུ་བཅར་འདྲི།

དང་པོ། མཚན་ཉིད་རིག་པ་དང་ཚས་ལྷགས་གང་ཡིན་ཅུང་སོ་སོ་ངོས་ནས་སྤྱི་ཚོགས་ལ་ལྟ་སྦངས་སམ་དབྱེ་ཞིབ་བྱེད་
སྦངས་མི་འདྲ་བ་རེ་ཡོད་ཅུ་རེད་ལ། སྤྱི་ཚོགས་ཀྱིས་ཕྱིར་འཁོར་ནས་མཚན་ཉིད་རིག་པ་དང་ཚས་ལྷགས་ལ་གདེང་འཛིན་
གམ་བཅི་འཛིན་བྱེད་སྦངས་ཀྱང་ཁ་ཁ་རེད། ལྷག་པར་བོད་ཀྱི་སྤྱི་ཚོགས་ལ་མཚན་ན་ཚས་ལྷགས་གཅིག་ཕྱས་གཅིག་གོ་
ཉིས་ཚད་ལྟར་རིག་གནས་ཁྱབ་ཁོངས་ཡོད་དོ་ཅིག་ལ་འབྲེལ་ཡོད་པ་ལས་མཚན་ཉིད་རིག་པའི་དབྱེད་པ་དང་དབྱེ་ཞིབ་
བྱེད་པའི་སྐད་ཆ་ཉ་ལམ་མེད་ཀྱི། དེས་ན་མཚན་ཉིད་རིག་པ་དང་ཚས་ལྷགས་གཉིས་ཀྱི་འབྲེལ་བ་དང་སྒྲགས་དེའི་ཐད་ལ་
བསམ་ཚུལ་ཞིག་འདོན་རྟོགས་ལ།

 སྤྱིར་འཛིན་སྒྲིབ་ཤིང་རིག་གི་ཁྱབ་ཁོངས་ནས་བཤད་ན། ཚས་ལྷགས་དང་ཚན་རིག་ སེམས་ཁམས་རིག་པ་དང་
སྤྱི་ཚུལ་གང་ཡིན་ཅུང་འཛིན་ཉེན་ལྟ་ཚུལ་དང་མི་ཚོ་ལྟ་ཚུལ་ལ་སྤྱི་སྤྱོད་ལེན་ཅུ་དེ་རེད་ལ། དེ་ཡང་ཉམས་སྦྱང་གི་ཁྱོད་ནས་
ཚུར་ལེན་ཅུ་དེ་རེད། སྤྱིར་འཛིན་ཉེན་གྱི་གསང་བ་ཐམས་ཅད་མི་རྟོགས་ན་འང་མིའི་རིགས་ཀྱིས་གསར་གཏོད་བྱས་པའི་
རིག་པ་འདི་དག་ལ་བརྟེན་ནས་འཛིན་ཉེན་འདི་ཅུ། ང་ཚོས་ཅི་ཞིག་ཤེས་ཅུས་སམ། ང་ཚོས་ཅི་ཅམ་ཞིག་ཤེས་སྐབས་སམ།
ཤེས་པ་དེར་བརྟེན་ནས་ང་ཚོའི་འཛིན་ཉེན་དང་མི་ཚོའི་ལྟ་ཚུལ་ལ་འགྱུར་བ་གང་ཞིག་གཏོང་སྐབས་སམ། ཞེས་པ་འདི་ཚོ་
ཤེས་ཅུར་གཙོ་བོ་རེད།

 མཚན་ཉིད་རིག་པར་མཚན་ན་སྤྱོད་འགྲོའི་ཆ་རྒྱུན་མི་འདྲ་གི་ སྤྱོད་འགྲོ་ཆ་རྒྱུན་དད་པ་མ་རེད་ལ་ཡོད་ཆེས་ཀྱང་
མ་རེད། གཙོ་བོ་དོགས་པ་དང་ཐེ་ཚོམ་ཟ་ཅུ་དེ་རེད། འཛིན་ཉེན་ན་ཚས་ལྷགས་མང་བོ་ཡོད་ཅིང་ཚས་ལྷགས་གང་ཡིན་
ཅུང་ཐོག་མར་འཇུག་བྱེད་ཀྱི་སྒོ་དད་པ་དང་ཡོད་ཆེས། དད་མས་རེད། དེ་བཞིན་སྤྱི་ཚུལ་གྱི་འཇུག་སྒོ་གཙོ་བོ་གཞན་གྱི་
བྱེད་སྒོ་ལ་ལད་སྒོས་བྱས་ཏེ་གསར་གཏོད་ཀྱི་ལམ་ཁ་སྟེག་ཅུ་དེ་རེད། འདི་ལྟར་འཇུག་སྒོ་མི་འདྲ་བའི་དབང་གིས་འཛིན་
ཉེན་ལྟ་ཚུལ་གྱི་ངོས་ནས་ཀྱང་འདྲ་གི་ཡོད་པ་མ་རེད། མཚན་ཉིད་རིག་པས་འཛིན་ཉེན་ལ་དོགས་སྤོང་གི་རིག་པ་སྤྱོད་
ཅིང་གཞན་པས་ཅི་བཤད་དང་འཛིན་ཉེན་གྱི་ཤེས་རྟོགས་ཐམས་ཅད་ལ་དོགས་སྤོང་བྱེད་ཅུ་དེ་རེད། ལུབ་ཕྱོགས་མཚན་
ཉིད་རིག་པའི་རིག་པ་གཙོ་བོ་logic དང་དེའི་དོན་གཏན་ཚིགས་རིག་པ་རེད། དེར་རིགས་མང་གི། དེང་སང་གི་logic
གཙོ་བོ་གང་ཅིས་གཏན་ཚིགས་རིག་པ་རེད། དཔེར་ན། གཅིག་གི་སྐང་ལ་གཅིག་བཞུན་ན་བཞི་དང་དེ་ཡིན་པའི་ཅུ་
མཚན་ཅི། ཅིའི་ཕྱིར་བཞི་ཡིན་སྐང་བ་རེད། དེ་མ་ཡིན་པར་གཞན་ཞིག་ཡིན་དགོས་དོན་ཅི། ཞེས་དོགས་པ་ཟ་གི་ཡོད་
ཅིང་མཚན་ཉིད་རིག་པའི་འཇུག་སྒོ་འདི་ལྟ་བུ་རེད། དེ་བཞིན་ཚས་ཐམས་ཅད་ཀྱི་ངོ་གདོང་གི་སྤྱི་སྤྱོད་སྦངས་ནས་དེའི་
ཀྱབ་ཀྱི་སྤྱི་སྤྱོད་འཛིན་བྱེད་ཀྱི་རིག་པ་ལ་དོགས་པ་ཟ་སྤྱད་ཅིག་ཀྱང་རེད། མཚན་ཉིད་རིག་པ་ཡོད་ཆད་དེ་འདྲ་རེད། ལུབ་
ཕྱོགས་མཚན་ཉིད་རིག་པ་ལ་གྲུབ་མཐའ་དང་ནམ་པ་མང་ཡང་འཇུག་སྒོ་གཅིག་རེད། འཛིན་ཉེན་འདི་ན་ཡོད་རྟོན་བྱེད་

རུང་མི་རུང་ལ་ཅིའི་ཕྱིར་ཡིད་རྟོན་བྱེད་རུང་དང་མི་རུང་གི་ཙུ་བ་དེ་འཛུལ་གྱིན་ཡོད་པ་རེད། སྤྱིར་མཚན་ཉིད་རིག་པའི་
རིགས་པའི་དབྱེད་སྤངས་ལ་གོ་བ་རགས་བསྐྱས་ཤིག་སྤངས་ན་འདི་ཙམ་རེད།

ཆོས་ལུགས་ཟེར་ན་དེ་འདྲ་མ་རེད། གཙོ་བོ་ཡིད་ཆེས་དང་དད་པ་དག་ལ་བརྟེན་ནས་སྒོ་གཏོང་ས་ཞིག་དང་མི་
བསྐྱེད་པའི་ཆོས་ཤིག་འཛུལ་དགོས་ནི་རེད། འཛིག་རྟེན་འདིའི་སྤང་ཚུལ་ཐམས་ཅད་ཀྱིས་བསྐྱས་ཀྱང་ཆེས་མཐའ་མཐུག་ལ་
མི་བསྐྱེད་པ་གཅིག་ཡོད་ཅིང་དེ་འཛུལ་གྱིན་ཡོད་པ་རེད། མི་བསྐྱེད་པ་དེས་ཇི་ལྟར་བསྐྱར་བ་བཞིན་ཡིད་ཆེས་དང་དད་པའི་
སྒོ་ནས་ད་གཟོད་འཛིག་རྟེན་ནས་ཅི་ཞིག་ལས་སྤུང་བམ། ཞེས་པ་འདིའི་སྤང་ནས་འཛིག་རྟེན་ལ་སྤྱི་སྒྲིམ་བརྒྱབས་ནས་མི་
ཆེ་ཡི་ལྟ་ཚུལ་དང་འཛིག་རྟེན་ལྟ་ཚུལ་མང་པོ་ཞིག་བཞག་ཡོད་པ་རེད། དེ་དག་གཞིར་བཞག་གིས་ཆོས་ལུགས་ཁྲོད་ན་
འཆད་ཀྱིན་པའི་དད་པ་དང་ཡིད་ཆེས། ཡིད་རྟོན་བྱ་རུང་བ། མཐར་སྐྱེས་ན་ཆད་མའི་སྤྱིས་བྱ་ཞིག་དེ་ཡང་མི་བསྐྱེད་པ་
ཞིག་ཡིན་ལྟ་བུ་ཆད་མའི་སྤྱིས་བྱ་འཛུལ་གྱིན་ཡོད་འདུག ཆོས་ལུགས་ཀྱིས་དེར་ཡིད་རྟོན་བྱ་རུང་གི། ཞེས་ཇི་ལྟར་བཤད་
ཀྱང་མཚན་ཉིད་རིག་པའི་ངོས་ན་དེ་ལྟ་བུའི་ཡིད་རྟོན་བྱ་རུང་བ་ཞིག་ཡོད་པ་མ་རེད། དེ་ལྟ་བུས་ཀྱིས་ལྟ་བུ་གང་ཞིག་གི་
ཐད་ནས་བསྐྱར་ན་ཡང་ཡིད་རྟོན་བྱ་རུང་བ་དང་མི་བསྐྱེད་པ་དེ། མི་བསྐྱེད་པ་རྒྱུ་ཡོད་སྤངས་དང་གྲུབ་སྤངས། འཛིག་སྤངས་
ཀྱི་རིག་པ་དེར་དབྱེད་པ་གཏོང་སྤྱད་ཅིག་ལ་མཚན་ཉིད་རིག་པ་ཟེར་གྱི་ཡོད་པ་རེད། དེ་ལ་དང་པོ་དོགས་པས་འཐུག་
ཅིང་དེར་ཡང་དྲི་བས་འཐུག་དགོས་པ་ཞིག་རེད། དཔེར་བཞག་ན། རང་ཆོས་སུ་སྟོན་པ་ཤྲུག་སྤུང་བ་ཆད་མའི་སྤྱིས་བྱར་
བཤད་པ་དེར། ཅི་ཞིག་ལ་ཆད་མའི་སྤྱིས་བྱ་ཟེར་རམ། ཁོང་ཅིའི་ཕྱིར་ཆད་མའི་སྤྱིས་བྱ་ཡིན་ནི་རེད། ཡིན་སྤངས་གང་
འདྲ་རེད། ཡིན་པའི་བརྒྱུད་རིམ་ཇི་ལྟར་རེད་ཅེས་པ་སོགས་ལ་གསལ་ཁ་བཟོ་རྒྱ་དེ་རེད། ཡིན་ནའང་རང་ཆོས་སུ་བདག་
ཅག་གི་སྟོན་པ་ཆད་མའི་སྤྱིས་བྱ་རེད་ཅེ་ན། རིག་པ་གཞན་གང་གིས་ཀྱང་ཐག་གཅོད་མ་བྱས་གོང་ལ་རང་ཆོས་རང་སྤྱོད་
གི་དད་པ་དང་ཡིད་ཆེས་ལ་སྤྱིར་བཏུ་པའི་རིགས་པས་སྒོ་ནས་ཐག་གཅོད་བྱེད་དགོས་ཤིང་། རང་གི་རིགས་པ་དེ་ཡང་རང་གི་
ཁྱབ་ཁོངས་སུ་འཛིག་དགོས་ཀྱི་འདུག སྤྱི་སྤྱོད་མཚན་ཉིད་རིག་པས་ཁྱབ་ཁོངས་ཐམས་ཅད་ལ་དབྱེད་པ་དང་དོགས་པ་
བྱེད་ཀྱི་རེད། ཆན་རིག་ལ་དོགས་པ་བྱེད་ཀྱི་རེད་ལ་དེ་བཞིན་ཆོས་ལུགས་དང་སེམས་ཁམས་རིག་པ་ལ་འདྲ་བྱེད་ཀྱི་རེད།
འཛིག་རྟེན་སྤྱོད་གི་དོགས་སྤྱོད་གི་རིག་པ་ཐམས་ཅད་པོ་མཚན་ཉིད་རིག་པ་ལ་བརྟེན་ནས་བྱུང་ནི་རེད། མཐར་སྐྱེས་ན་
འཛིག་རྟེན་གང་ནས་བྱུང་ངམ། འཛིག་རྟེན་འདི་ནས་ཆོ་འཕོས་ན་སྤྱིས་བྱ་ཕྱི་མ་ཞིག་ཡོད་དམ། འཛིག་རྟེན་ཇི་ལྟར་བྱུང་
སྤངས་དང་ང་ཆོ་ཇི་ལྟར་གནས་སྤངས་སོགས་མཚན་ཉིད་རིག་པའི་བཤད་བྱ་གཙོ་བོ་རེད། མཚན་ཉིད་རིག་པས་སྤྱིར་
འཛིག་རྟེན་ཅི་ཞིག་རེད། ཅི་ཞིག་ལ་མི་ཟེར་ཞེས་སྤྱི་ལ་དོགས་དབྱེད་བྱེད་ཅིང་དེར་ལན་གདབ་ན་འགྲིག་ནི་རེད། ཆན་
རིག་དེ་ལྟར་མ་ཡིན་པར་དོན་འགྲུབ་དང་བཟུ་ཤིས་ཟེར་བ་མི་ཅི་འདྲ་ཞིག་རེད། ཅེས་མི་བྱེ་བྲག་ལ་དོགས་པ་དང་དབྱེད་
པ་རྒྱག་དགོས་ནི་རེད། སྤྱི་བྱེ་བྲག་གི་རང་བཞིན་རེད། ཨ་ཌ་མ་ཌ་ཨོ་བ་ཌ་ལི་ལན་ཁྲི (Immanuel Kant 伊曼努尔·康
德) ལྟར་ན་མཚན་ཉིད་རིག་པའི་སྤྱི་སྤྱོད་འདི་ལྟ་བུ་ཞིག་ཏུ་འདུས་ཡོད་། ངས་ཅི་ཞིག་ཤེས་སམ། ངས་ཅི་ཞིག་བྱ་དགོས་སམ།
ངས་ཅི་ཞིག་ལ་རེ་བ་བྱེད་ཆོག་གམ། འདི་དག་ལ་ལན་བཏབ་རྗེས་གཞི་ནས་ “ ཅི་ཞིག་ལ་མི་ཟེར་རམ ” ཞེས་པ་ཡོད་གི་འདུག་ལ་
འདིའི་ནང་དུ་ཆང་མ་འདུས་ཡོད་པར་བཤད། དེ་ཡང་ངས་ཅི་ཞིག་ཤེས་སམ་ཞེ་ན་མཚན་ཉིད་རིག་པའི་ཁྲོད་ནས་ཤེས་ཡོན་གྱི་
ནམ་གཞག་དང་ནང་ཆོས་ལྟར་ན་གཞིའི་ནམ་གཞག་རེད། ངས་ཅི་ཞིག་བྱ་དགོས་སམ་ཞེ་ན་མཚན་ཉིད་རིག་པའི་ཁྲོད་ནས་མི་ཆོས་

ཀྱི་རྣམ་གཞག་དང་ནང་ཆོས་སྤྱུ་ལམ་གྱི་རྣམ་གཞག་རེད། ངས་ཅི་ཞིག་ལ་རེ་བ་བྱེད་ཆོག་གམ་ཞེ་ན་མཚན་ཉིད་རིག་པའི་ཁྱོད་ནས་
དམིགས་འབྲས་ཀྱི་རྣམ་གཞག་དང་ནང་ཆོས་ལྟར་ན་འབྲས་བུའི་རྣམ་གཞག་རེད། གཞི་ལམ་འབྲས་གསུམ་གྱི་རྣམ་གཞག་འདིའི་
ཁྱོད་ནས་ “ མི་ཟེར་བ་ཅི་ཞིག་རེད ” ཅེས་པར་ལན་གདབ་རྒྱུ་རེད། ཆོས་ལུགས་དེ་ལྟར་མ་རེད། ཆོས་ལུགས་ཀྱིས་རང་གི་གཞུང་
ལུགས་བྱུང་སྐད་དང་གཞི་ལམ་འབྲས་གསུམ་གང་ཡིན་པ་དེའི་ཁྱོད་ནས་རང་གི་རིག་པ་ཞིག་རིག་པ་གཞན་གྱིས་ངོར་གྲུབ་ཀྱང་
མ་གྲུབ་ཀྱང་རུང་། འཐད་ཀྱང་མ་འཐད་ཀྱང་རུང་། དེའི་རྩ་བ་དང་པ་དང་ཡིད་ཆེས་ཡིན་སྟབས་རང་གི་ཁྱོད་ནས་རང་གི་སྤྱི་ཚྭ་
ལེན་དགོས་ཀྱི་འདུག རྟོན་པ་ཤུག་ཐུབ་པ་ཚད་མའི་སྤྱི་བྱ་ཡིན་ཟེར་ན་ཁྱབ་ཁོངས་གཞན་ནས་པལ་ཆར་སྤྱི་ཚྭ་ཞིག་གཏན་ནས་
ལེན་ཐུབ་ཀྱི་ཡོད་པ་མ་རེད། ཡིན་ཡང་ནང་ཆོས་རང་ངོས་ནས་ལེན་ཐུབ་ཀྱི་རེད། དེ་བཞིན་དུ་ཡེ་ཤུའི་ཆོས་ལུགས་ཀྱིས་འཛིན་
ཏེན་བཀོད་པ་བོ་ཡོད་ནི་རེད་ཅེ་ན་ནང་ཆོས་ཀྱིས་ངོས་ནས་ཁས་ལེན་གྱི་མ་རེད་ལ་སྤྱི་ཚྭ་ཡང་འཛིན་ཐུབ་ཀྱི་མ་རེད། ཡེ་ཤུའི་
ཆོས་ལུགས་རང་སྤྱོད་ནས་ཁས་ལེན་གྱིན་པ་ནང་བཞིན་རེད། ཁྱབ་ཁོངས་གཞན་ནས་སྤྱི་ཚྭ་ལེན་ཐུབ་ཀྱང་མ་ཐུབ་ཀྱང་རུང་རང་
གི་དད་པ་དང་ཡིད་ཆེས་ལ་བཏེན་ནས་ལེན་ཐུབ་པ་ཡིན་ན་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་ཁྱབ་ཁོངས་ནས་ཡིད་ཏྟན་བྱ་རུང་བ་དེ་རྟེན་ཆར་བ་
རེད་བསམ་གྱི་ཡོད་པ་རེད། དེས་བཞུན་པ་ལྟར་རང་གི་ཅི་ཞིག་བསྐྱབ་ཐུབ་ཀྱི་འདུག་ཅེས་པ་དེ་རེད། མཚན་ཉིད་རིག་པ་རེ་ཞིག་
བཞག་ཏེ་ཆོས་ལུགས་དང་ཆོས་ལུགས་བར་གྱི་དབྱུད་པ་བྱེད་སྐད་ལ་བཞུན་ན། དཔེར་ན་ནང་ཆོས་ཀྱིས་འཛིན་ཏེན་བྱེད་པོ་ཁས་
སྤངས་ཆར་ན་ཆོས་ཆོས་མ་ཡིན་པར་འགྲོ་ཞིང་། ཡིན་ནའང་ཡེ་ཤུའི་ཆོས་ལུགས་ལ་འཛིན་ཏེན་བྱེད་པོ་མེད་སྟངས་ན་ཆོས་ཡིན་པ་
སྐྱབ་ཐུབ་ཀྱི་ཡོད་པ་མ་རེད། ཆོས་ལུགས་དེ་ཆོས་ལུགས་དང་གྲུབ་མཐའི་ངོ་བོར་བསྐྱེད་ཐུབ་ཀྱི་ཡོད་པ་མ་རེད། དེ་བཞིན་ནང་ཆོས་
ཀྱིས་འཛིན་ཏེན་བྱེད་པོ་ཡོད་པར་ཁས་འཁུན་ན་ཆོས་ལུགས་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་ངོ་བོར་གནས་ཐུབ་ཀྱི་ཡོད་པ་མ་རེད། རང་བ་སངས་
རྒྱས་པས་བྱེ་རྒྱུ་ལ་འགོག་པའི་ཆེན་དང་ཐོག་འཛིན་ཏེན་བྱེད་པོ་མེད་ཅེས་འགོག་གིན་ཡོད་པ་རེད། འཛིན་ཏེན་སྤྱོད་ཆོག་ལས་
ལས་སྤྱོད་པ་ལས་འཛིན་ཏེན་བྱེད་པོ་ཁས་ལེན་གྱི་ཡོད་པ་མ་རེད། དེ་སྤྱོད་འགྲོའི་ཆ་རྒྱུན་རེད། འཛིན་ཏེན་བྱེད་པོ་ཁས་ལེན་པའི་
ཆོས་ལུགས་མང་པོ་ཞིག་གིས་ལས་འགོག་གི་མེད་ནའང་འཛིན་ཏེན་བྱེད་པོ་ཁས་ལེན་གྱི་ཡོད་པ་དང་མ་སྤངས་ན་ཆོས་ལུགས་སྤྱོད་
འགྲུབ་ཀྱི་ཡོད་པ་མ་རེད། གཅིག་གིས་ཁས་སྤངས་ན་གང་དེའི་ཆོས་ལུགས་ཆོས་ལུགས་སྤྱོད་འགྲུབ་ཀྱི་ཡོད་པ་མ་རེད་ལ་ཅིག་ཤོས་
དེས་ཁས་མ་སྤངས་ན་གང་དེའི་ཆོས་ལུགས་ཆོས་ལུགས་སྤྱོད་འགྲུབ་ཀྱི་ཡོད་པ་མ་རེད། གང་ལྟར་ཆོས་ལུགས་ཁྱོད་ནས་ཡིད་ཆེས་ཡིད་
ཏྟན་བྱེད་ས་ཞིག་བཙལ་ཏེ། དེས་འཛིན་ཏེན་འདིར་སྤྱི་ཚྭ་བྱས་བཞག་པ་ནང་བཞིན་ཅིག་བྱེད་རྒྱུ་ཡོད་པ་དེ་རེད། འདི་སྤྱིར་
བཏང་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་འགྲོ་སྐད་རེད།

བོད་ཀྱི་རིག་གཞུང་ལ་མཚན་ན་རྒྱུ་ཕྱགས་ཀྱིས་བཤད་ཀྱིན་པའི philosophy དེང་སང་གི་སྐད་དུ་མཚན་ཉིད་རིག་པ་
དང་རྒྱུའི་སྐད་དུ་ 哲学 ཟེར་བ་ཡོད་དམ་ཞེ་ན་ཡོད་ལག་པོ་རེད། གཅིག་ནས་མཚན་ཉིད་རིག་པའི་ཆ་རྒྱུན་དང་རིག་པའི་དབྱུད་
སྐད་ལ། ལྟ་སྐད་ཀྱི་ཐད་ནས་ཡོད་དཀའ་མོ་རེད། གཉིས་ནས་རིག་གནས་ཁྱབ་ཁོངས་ཀྱི་ཐོག་ནས་དཀའ་མོ་རེད། དེར་བཏེན་
མཚན་ཉིད་རིག་པ་དང་ནང་ཆོས་ཀྱི་འབྲེལ་བ་བཤད་ན། སྤྱི་མས་གཞན་ལ་དོགས་སྤོང་བྱེད་པ་དེ་བཞིན་རང་ལའང་བྱེད་ཀྱི་རེད།
པལ་ཆར་ནང་ཆོས་ལ་འདི་མི་འདུག རང་ཆོས་སྤྱོད་གཞན་གྲངས་ཅན་པ་དང་རྒྱུང་འཕེན་པ། གཅེར་བུ་བ་སྤྱི་བྱེད་པའི་ཆོས་ལ་
དབྱུད་པ་གང་ལ་གང་འཚམ་བརྒྱབ་ཡོད་མོད། རང་གིས་རང་ལ་དོགས་པ་ཟོས་ཡོད་དམ་ཞེ་ན་དེ་དཀའ་མོ་རེད། དོགས་པ་ཟོས་
ཀྱང་ཚད་ངེས་ཅན་ཞིག་གི་སྤོང་ནས་ཟོས་ཡོད་པ་རེད། དཀོན་མཆོག་གསུམ་པོ་མི་བསྐྱབ་པ་ཡིན་པ་ཁས་སྤངས་པའི་ཐོག་ནས་ཟེ་གི་

ཡོད་པ་རེད། མཚན་ཉིད་རིག་པས་དང་པོ་དཀོན་མཆོག་ནས་མགོ་བརྒྱུ་ཉེ་དོགས་པ་ཟེ་དགོས་ཀྱི་འདུག རང་ཚོས་ལ་དཀོན་མཆོག་གསུམ་བཟུ་བ་རེད་ཅེས་ཁས་ལེན་ཚུལ་ཡོད་པ་མ་རེད། དོགས་པ་ཟེས་ཀྱང་ཚད་ངེས་ཅན་གྱི་སྤང་ནས་ཟེ་དགོས་པ་འདི་གཉིས་ལ་ཁྱད་པར་ཆེན་པོ་ཡོད་པ་རེད།

ཁྱབ་ཁོངས་ཀྱི་ངོས་ནས་བཤད་ན་སྤྱིར་བཏང་མཚན་ཉིད་རིག་པ་ཁྱབ་ཆེན་པོ་འདུག འདིའི་ཁྱབ་ཁོངས་སུ་ཚན་རིག་མཚན་ཉིད་རིག་པ། སྤྱི་ཚོགས་མཚན་ཉིད་རིག་པ། རྩོམ་རིག་མཚན་ཉིད་རིག་པ། སེམས་ཁམས་མཚན་ཉིད་རིག་པ། ཆོས་ལུགས་མཚན་ཉིད་རིག་པ། མཛེས་དཔྱད་མཚན་ཉིད་རིག་པ། རྒྱ་ཆལ་མཚན་ཉིད་རིག་པ། དེ་བཞིན་དམག་དོན་མཚན་ཉིད་རིག་པ། དཔལ་འབྱོར་མཚན་ཉིད་རིག་པ། གྲང་ཆེས་མཚན་ཉིད་རིག་པ་སོགས་མང་གི་མཚན་ཉིད་རིག་པའི་བརྗོད་བྱ་ཁྱབ་ཆེ་གི་དང་སང་དེ་ལས་ཁྱབ་ཇེ་ཆེར་འགོ་གི་འདུག རང་ཚོས་ལྷ་བྱུར་མཚན་ན་ཁྱབ་ཆུང་གི་དཔེར་ན་མཚན་ཉིད་རིག་པའི་ཁྱོད་ནས་ཆོས་ལུགས་མཚན་ཉིད་རིག་པ་དང་དེའི་བྱེ་བྲག་ཅིག་རེད། དེ་ཡང་ཆོས་ལུགས་མཚན་ཉིད་རིག་པའི་ཁྱོད་དུ་ཡེ་ཤུའི་ཆོས་ལུགས་དང་ཁ་ཆེ་ཆོས་ལུགས། རང་ཚོས་ལ་སོགས་ཡོད་པ་རེད། རང་ཚོས་ཁྱོད་ནས་ཀྱང་བསྟན་དོན་གྱི་དབང་གི་ཐེག་ཆེན་དང་ཐེག་དམན་གཉིས་སུ་བྱས་པའི་བོད་ཀྱི་ཆོས་འདི་བརྗོད་དོན་གྱི་ཆ་ནས་ཐེག་ཆེན་གྱི་རང་ཚོས་དང་། དར་སྤངས་ཉེ་ས་ཚོགས་ཀྱི་དབང་དུ་བྱས་ན་བྱང་བརྒྱད་ནང་བསྟན་དང་སྟོ་བརྒྱད་ནང་བསྟན་གཉིས་ཀྱི་རང་ནས་བོད་ཀྱི་ཆོས་འདི་བྱང་བརྒྱད་ནང་བསྟན་གྱི་ཆོས་ཡིན་སྟབས་རིམ་གྱིས་ཁྱབ་ཆུང་ན་ཆུང་ན་སོང་ཡོད་པ་རེད། དཔེར་ན་ཐེག་ཆེན་ལ་ཀོ་རེ་ཡ། ཉི་ཉོང་། རྩ་ནག་སོག་པོ། བོད་སོགས་ལ་དར་བའི་ཆོས་འདི་དག་ཐེག་ཆེན་དང་འབར་མ་དང་ཐེ་ལན་གྱ། རྩ་ནག་གི་ཤི་ཏང་པ་དང་ན་སོགས་སུ་དར་བའི་རང་བསྟན་ན་མས་བརྗོད་དོན་གྱི་ཆ་ནས་ཐེག་དམན་གྱི་རང་བསྟན་ཆོས་ལུགས་རེད། ས་ཚོགས་ཀྱི་དབང་དུ་བྱས་ན་བོད་དང་སོག་པོ་ལ་དར་བ་བྱང་བརྒྱད་རེད་ལ་རྩ་གར་སྟོ་བྱུགས། ཤར་ལྒྲ། ཐེ་ལན་གྱ་སོགས་སྟོ་བརྒྱད་རེད། དེ་ན་རྩ་ནག་དང་ཉི་ཉོང་། ཀོ་རེ་ཡ་དེ་ཆོར་བོད་བརྒྱད་ནང་བསྟན་དུ་མ་འདུས་པའི་ཐེག་པ་ཆེན་པོའི་རང་ཚོས་རེད། བོད་བརྒྱད་ནང་བསྟན་དར་ཚུལ་དང་ས་ཚོགས་གང་དུ་བྱས་ཀྱང་ཁྱབ་ཁོངས་ཆུང་ཆུང་རེད། གྲུབ་མཐའི་དབང་དུ་བྱས་ན་ཡང་ཐེག་པ་ཆེ་ཆུང་གི་གྲུབ་མཐའ་བཞི་དང་། ཐེག་ཆེན་ལ་དབྱུ་མ་བ་དང་སེམས་ཅམ་པ། དབྱུ་མ་བ་ལ་ཡང་རང་རྒྱུད་པ་དང་ཐལ་འགྲུར་བ་གཉིས་ཡོད་པའི་བོད་ལ་དར་བའི་རང་ཚོས་འདི་ཐལ་འགྲུར་བ་ཡིན་ཟེར་གྱི་ཡོད་པས། གྲུབ་མཐའི་དབང་གིས་ཁྱབ་ཇེ་ཆུང་དང་མཐར་དེད་ན་གྲུབ་མཐའ་གཅིག་གིས་ཚུན་འཁོར་ནས་དབྱུད་པ་རྒྱག་གིན་ཡོད་པས་ཁྱབ་ཆུང་ཆུང་རེད། གང་ཡིན་ཟེར་ན་མཚན་ཉིད་རིག་པའི་ཁྱབ་ཁོངས་སུ་ཆོས་ལུགས་མཚན་ཉིད་རིག་པ་དང་། དེ་ཡང་རང་ཚོས་དང་དེ་ཡང་གྲུབ་མཐའ་མི་འདྲ་བ་དུ་མ་འདུས་ཡོད་སྟབས། མཚན་ཉིད་རིག་པ་སྤྱི་དང་འདི་བྱེ་བྲག་རེད། འདི་ངེས་པར་དུ་ཤེས་དགོས་རྒྱ་ཞིག་རེད།

རང་ཚོས་ལ་རང་བསྟན་གྲུབ་མཐའ་དང་རང་བསྟན་ཆོས་ལུགས། རང་བསྟན་རིག་པ་ཞེས་དེང་སང་རྒྱལ་སྤྱིའི་སྤྱིང་ནས་ཉམས་ཞིབ་བྱེད་སྤངས་འདི་འདྲ་རེད། ང་ཚོར་དར་བ་འདི་རང་བསྟན་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་ཁྱབ་ཁོངས་ཁོ་ནར་བསྐྱད་འདུག མཚན་ཉིད་རིག་པར་འདྲ་ས་ཞིག་ཡོད་པ་ནི་སྤྱི་དང་བྱེ་བྲག་གི་འབྲེལ་བ་འདི་རེད། མི་འདྲ་ས་ང་ཚོས་རང་ཚོས་དང་མཚན་ཉིད་རིག་པ་གཉིས་གོ་གནས་གཅིག་གི་སྤང་ནས་འདུག་རྒྱ་ཟེར་གྱི་ཡོད་ཀྱང་དེ་ཅམ་གྱིས་ཡོང་གི་མ་རེད། བོད་ཀྱི་ལྷ་སྤངས་ལྷར་རང་ཚོས་འདི་མི་རིགས་འདྲ་ཤེས་ཅམ་གྱི་སྟོ་ནས་འཛོག་རྒྱ་ཞིག་མ་རེད། རིག་པ་གང་གི་ཁྱབ་ཁོངས་ཡིན་མིན་རིག་པ་ནལ་མས་དབྱུད་པ་བཏང་ནས་འཛོག་དགོས་རྒྱ་རེད་མ་གཏོགས། ཐམས་ཅད་པོ་རང་ཚོས་ཀྱིས་ཚད་འཇལ་བྱུ་གི་མ་རེད། རང་ཚོས་སུ་མཚན་ཉིད་རིག་པ་

དང་སྐྱུ་རྩལ། སེམས་ཁམས་རིག་པ། དཔལ་འབྱོར་རིག་པའི་ཆ་ཤས་ཀྱི་ཆ་ཤས་ཤིག་འདུས་ནའང་། རིག་པ་སྤྱི་འདུས་ཙམ་པོ་རིག་
ཆན་ཐམས་ཅད་པོ་ཡིན་ནའང་། རིག་པ་སྤྱི་འདུས་ཡིན་པ་ཙམ་གྱིས་རེ་རེ་ཡི་ཚབ་བྱེད་ཐུབ་ཀྱི་མ་རེད། རིག་པ་རེ་རེ་ཡིས་སྤྱིའི་ཚབ་
བྱེད་མི་ཐུབ་པ་ནང་བཞིན་སྤྱི་ཡིས་རེ་རེ་ཡི་ཚབ་ཀྱང་བྱེད་ཐུབ་ཀྱི་ཡོད་པ་མ་རེད། རང་ཆོས་ལ་མཇུག་ཉིད་རིག་པ་དང་སེམས་
ཁམས་རིག་པའི་ཆ་ཞིག་ཡོད་ཀྱང་དེས་མཇུག་ཉིད་རིག་པ་དང་སེམས་ཁམས་རིག་པའི་ཚབ་བྱེད་ཐུབ་ནི་མ་རེད། དབྱེ་ཞིབ་ཅེས་པ་
འདྲ་ས་ནས་མི་བྱེད་པར་མི་འདྲ་ས་ནས་བྱེད་དགོས་ཀྱི་འདུག འདི་འདྲའི་མང་པོ་ཞིག་གི་སློ་ནས། ལྷ་རྩལ་ཟེར་ནའང་རེད་དཔུང་
པ་ཟེར་ནའང་རེད་ཆང་མ་ཆོས་ལུགས་ཀྱིས་ཚབ་བྱེད་ཐུབ་པ་དེ་འདྲ་མ་རེད། བོད་ལ་ཆོས་ལུགས་ལས་མེད་པའི་རིག་པ་འདི་ལ་
བརྟེན་ནས་ཐམས་ཅད་ཆོས་ལུགས་ཀྱིས་སྤྱི་སྤྱོད་རྒྱག་རྒྱ་ཟེར་གྱི་ཡོད་པ་རེད། དེ་ཡོད་གི་མ་རེད། བོད་ལ་ཆོས་ལུགས་ལས་མེད་པ་
དེ་ཆང་མའི་སྤྱི་སྤྱོད་ལེན་སྤྱད་མ་རེད། དེ་ལྷ་མ་ཡིན་པ་གསལ་པོ་བཟོ་དགོས་པ་རེད་མ་གཏོགས། རང་ཆོས་ལས་མེད་པའི་རིག་པ་
འདིས་རིག་ཆན་གཞན་མེད་པ་ཐམས་ཅད་ཀྱི་ཁ་སྐོང་བྱེད་མ་རེད་ལ། སྐོང་བའི་དབང་དུ་བྱས་ཀྱང་སྐོང་དེ་བས་ཀྱང་ཐུབ་ཀྱི་མ་
རེད། མེད་ན་མེད་པ་གསལ་བཤད་བྱ་དགོས་པ་ལས་རང་ཆོས་ཀྱིས་མེད་པ་དང་ཆད་པ་ཡོད་ཆད་བཅན་གྱིས་ཁ་སྐོང་བྱེད་དགོས་
དོན་མེད་ཀྱི་ལྟ་བུ་ཡིན།

གཉིས་པ། ཤེས་ཡོན་གྱི་གལ་རིམ་ལྟ་བུ་ཞིག་དང་སྐབས་སྟེ་ཆོག་སྟེ་ན་ཏུ་ཅང་མངོན་གསལ་དོད་པོ་རེད། དཔེར་
བཞག་ན་ཤེས་ཡོན་ཡོད་མེད་ཀྱི་བྱུང་པར་ཞིག་དང་། བསམ་སྒྲོག་གསར་ཉིད་གི་དབྱེ་བ་ཞིག་ དེ་བཞིན་མི་རབས་གསར་
ཉིད་གི་སྐད་ཆ་སོགས་འགལ་འདྲི་རང་བཞིན་ཅན་གྱི་ལྟ་ཚུལ་མང་ཐག་ཆོད་ཅིག་འདུག ལྟ་ཚུལ་འགལ་སྒྲུབ་ཅན་འདི་
དག་གིས་སྟེ་ཆོག་གི་སྟེ་འཆམ་མཐུན་དང་འཕེལ་རྒྱས་རང་བཞིན་ལ་གོགས་རྒྱ་ངེས་ཅན་ཐེབས་ཀྱི་ཡོད་ན། འགལ་
སྒྲུབ་སྐད་ཚུལ་འདི་དག་བསལ་བ་དང་ཡང་ན་ཇེ་ཉུང་དུ་གཏོང་རྒྱུར་མཚན་ཉིད་རིག་པའི་ཐད་ནས་ཐབས་ལམ་གསར་བ་
འདྲ་ཡོད་དམ།

སྤྱིར་རིག་གནས་དང་ཤེས་ཡོན་གྱི་བྱུང་ཁོངས་ནས་མ་བཤད་པར། སྤྱིར་བཏང་འཇིག་རྟེན་གྱི་ཁ་དབེར་མི་སྲུང་
 ཅུར་བསམ་པ་སྲུང་ཅུ་དང་མཛོ་སྲུང་ཅུར་ར་ཁ་དྲུག་ཅུ་ཡོད་པའི་ཆེས་སྤྱིར་བཏང་གི་སྤྱི་ཕྱོང་འདི་ལེན་དགོས་ཀྱི་འདུག དེ་
 གྲངས་རྗེས་སྤྱི་ཚུགས་གང་ཞིག་རིག་གནས་ཤིག་གི་བྱུང་ཁོངས་ནས་བཤད་ན། སྤྱི་ཚུགས་དེར་རིག་གནས་དར་བ་ལ་བརྟེན་
 རྣམས་ལྟ་བུ་དང་ལྟ་བྱུང་གྱི་འགལ་ཟླ་དེ་པལ་ཆེར་སེལ་ཐབས་ཡོད་ཆུ་མ་རེད། ཆུ་མཚན་གཅིག་ནི་ཆང་མ་བཟའ་བཏུང་སྟོ་
 གོས་འཚོལ་སྐྱབ་ཅན་མ་རེད། དེ་ཅན་ཡིན་ན་འདོད་པ་དེ་དགོས་དབང་གིས་ཁ་སྐོང་བ་ཡིན་ན་གང་ལ་གང་འཚམ་གྱིས་
 མཐུན་འགྱུར་ཞིག་དང་མཐུན་ཐབས་ཅན་བྱེད་ཐུབ་ཆུ་རེད། བཟའ་བཏུང་སྟོ་གོས་ཚོད་སྐྱབ་བྱེད་པ་ནི་ཁེ་སན་ཞིག་དང་
 ལྟ་བུ་ལྟ་བྱུང་ཅན་པ་ཁེ་སན་ཞིག་གི་ཆེད་དུ་ཚོད་གྱི་ཡོད་པ་མ་རེད། ཤེས་རིག་གིས་སློ་སློ་འབྱེད་པ་ལས་གཅིག་བྱས་ན་
 དམིགས་ལུལ་ཅང་མེད་ཀྱང་སྤིང། གཞན་གྱི་དོགས་པ་བསལ་ཆུ་དེ་དམིགས་ལུལ་ཡིན་ཡང་སྤིང། དཔེར་ན། འཇིག་རྟེན་གྱི་
 ཡོད་རྟོན་བྱ་བྱང་བའི་དགའ་དགའ་བདེ་བདེ་ཐམས་ཅད་དོགས་སློང་གི་སློ་ནས་གསལ་གསལ་སངས་སངས་བཟོ་ཆུ་མཚན་
 ཉིད་རིག་པའི་དམིགས་ལུལ་གཙོ་བོ་དེ་ཡིན་པ་ལྟ་བུ་རེད། མཚན་ཉིད་རིག་པའི་ལས་བྱ་གཙོ་བོ་དོགས་སློང་རེད། རིག་
 གནས་དང་ཚན་རིག་དར་ནས་ཡོང་དུས། སྤྱི་ཚུགས་སྟེང་ཚན་རིག་ཤེས་མཁན་དང་མི་ཤེས་མཁན་གཉིས་ཀྱི་བར་ལ་འགལ་
 ཟླ་བྱུང་གིན་ཡོད་པ་བཞིན། ཆོས་ལུགས་ཤེས་མཁན་དང་མི་ཤེས་མཁན་བར་ན་འགལ་ཟླ་ཡོད་པ་རེད། ཚོུམ་རིག་ཤེས་

མཁན་དང་ཆོས་ལུགས་པ་གཉིས་ཀྱི་བར་ན་འགལ་ཟླ་ཡོད་པ་རེད། རྩོམ་རིག་རྒྱུ་མ་ཤེས་མཁན་དང་ཆོས་ལུགས་རྒྱུ་མ་ཤེས་མཁན་གཉིས་ཀྱི་བར་ན་འགལ་ཟླ་ཡོད་པ་རེད། རིག་པའི་འགལ་ཟླ་ཟེར་བ་དེ་གྲུབ་ཆོག་ཆོག་རེད།

རྩོམ་རིག་ལའང་གྲུབ་མཐའ་མང་གི་ འཆར་ཡན་རིང་ལུགས་པ་དང་འཆར་ལྷང་རིང་ལུགས་པ། དངོས་ཡོད་རིང་ལུགས་པ་དང་གནའ་དཔེ་རིང་ལུགས་པ་སོགས་རྩོམ་རིག་གི་བྱུང་ཁོངས་རེད། འདི་ཚང་མ་པར་དེད་ན་རྩོམ་རིག་རང་སྟེང་ནས་དུས་དང་ནུས་པ་ཀླན་ཏུ་སྦྱོར་ཟུངས་ནས། མཐུན་ཐབས་བྱུང་སྟངས་པ་གཅིག་ཀྱང་ཡོད་པ་མ་རེད། གྲུབ་མཐའ་ཟེར་བ་རང་རང་གི་ལུགས་དེ་རྒྱ་མཚན་དང་གཞུང་ལུགས་ཡོད་པའི་སྒོ་ནས་གཏན་ལ་ཕབ་པ་ཞིག་རེད་མ་གཏོགས། རང་རང་གི་དེ་ཡོད་བཞིན་དུ་གཞན་ལ་མཐུན་འགྱུར་བྱེད་རྒྱ་དེ་ལྟ་མ་རེད། གང་ལྟར་ཡང་འགལ་བ་མེད་པའི་སྦྱོར་ཆོགས་ཤིག་དང་ཕྱོགས་རིས་མེད་པའི་གྲུབ་མཐའ་ཞིག་ཡོད་པ་མ་རེད། སྐད་ཆ་དྲང་མོར་བཤད་ན་འདི་འདྲ་རེད། ཡིན་ནའང་འཇིག་རྟེན་ན་འགལ་བ་མེད་པའི་སྦྱོར་ཆོགས་དེ་འགལ་སྟེང་དང་མཐུན་འགྱུར་སྦྱོར་ཆོགས་ཟེར་བ་དེ་འགལ་བའི་སྦྱོར་ཆོགས་དང་འགལ་སྟེང་སྦྱོར་ཆོགས་སུ་མཐོང་སྟེ་ཡོད་རབ་ཏུ་སུན་སྒྲུབ་སྦྱོར་པ་ལ་བརྟེན་ནས། ལུགས་བསམ་རང་བཞིན་ཅན་ཡོང་གིན་ཡོད་ཅིང་སྦྱོར་ཆོགས་དང་འཇིག་རྟེན་ཇི་ལྟར་འགལ་ཡང་། རེ་ཞིག་དེ་ཐམས་ཅད་འགལ་མེད་དུ་སྟངས་སྟེ་གཅིག་གྱུར་ཞིག་བྱུང་ན་ཞེས་པ་དེ་ལུགས་བསམ་རང་བཞིན་ཅན་རེད། གྲུབ་མཐའ་ཡང་དེ་བཞིན་རེད། གྲུབ་མཐའ་ཚང་མས་ཕྱོགས་རིས་མེད། རྣམ་དག་ཡིན། དང་ཐོག་ནས་ངའི་གྲུབ་མཐའ་ལ་ཕྱོགས་རིས་མེད་རྣམ་དག་ཡིན་ཟེར་ཡོང་དུས་སྐད་ཆ་འདིའི་རང་དོས་ནས་ཕྱོགས་རིས་ཅན་དུ་བྱུང་སྟངས་པ་རེད། གྲུབ་མཐའི་ཚྭ་པ་ལ་སུན་སྒྲུབ་བྱུང་ཞིང་ལྷག་པར་དུ་གྲུབ་མཐའ་ཚྭ་མཁན་ཆོ་རང་དོས་ནས་སུན་སྒྲུབ་བྱུང་སྟེ་མཐུན་འགྱུར་གྱི་ལམ་ཁ་དེར་སོང་སྟེ། ལུགས་སུ་གྲུབ་མཐའ་ཚང་མ་གཅིག་གྱུར་བྱུང་ན་སྟམ་གྱི་ཡོད་པ་དེ་ལུགས་བསམ་རང་བཞིན་ལ་ཡོང་རྒྱ་ཞིག་ལས་གཅིག་གྱུར་གྱི་ལམ་ཁ་ཞིག་ཏུ་འགྲོ་སྟེད་གྱི་མ་རེད། དངོས་ཡོད་ཀྱི་སྒྲུང་ཚུལ་འདིས་བསམ་སྒྲུབ་འདྲོད་པ་ཁ་མ་ཁེངས་ན་ད་གཟོད་ལུགས་བསམ་གྱི་རང་བཞིན་འབྱུང་གིན་ཡོད་པ་རེད་མ་གཏོགས། ལུགས་བསམ་ཐམས་ཅད་དངོས་ཡོད་འཇིག་རྟེན་ནས་མདོན་འགྱུར་བྱུང་སྟངས་ན་ལུགས་བསམ་ཟེར་བ་ཞིག་མེད་ལ། འདི་ཚང་མ་དེ་འདྲའི་ཤ་སྟག་ལ་བརྟེན་ནས་བྱུང་བ་ཡིན་ཕྱིན། བོད་པའི་སྦྱོར་ཆོགས་སུ་རིག་གནས་ཡིན་ན་རེད། ལྟ་བུ་དང་གྲུབ་མཐའ་རྣམས་པ་སྒྲ་ཆོགས་བྱུང་བ་ཡིན་ཆོ་མི་ཚང་མ་སྟག་གི་ཡོད་པ་རེད། འདར་གྱིན་ཡོད་པ་རེད། དེའི་རྒྱ་རྒྱུན་རིག་གནས་མ་དར་བའི་རྒྱུན་རེད། ད་བར་དུ་རིག་གནས་གཅིག་གིས་དབང་སྒྱུར་བྱས་ཏེ་ཡོང་བས། རིག་གནས་གཞན་དེ་ཆོས་ཅི་ཞིག་བྱེད་མི་ཡོང་ངམ་སྟམ་པའི་ཞེ་སྒྲུང་སྟེས་ཀྱི་ཡོད་པ་དང་། རིག་གནས་དེ་དར་བ་ཡིན་ན་རང་གི་རིག་གནས་སྒྲུང་སྟེབ་བྱེད་ཐུབ་ཀྱི་མ་རེད་སྟམ་གྱིན་ཡོད་པ་རེད། རིག་གནས་སྒྲུང་སྟེབ་ཅས་པ་དེ་རིག་གནས་གཞན་ཞིག་དར་གི་མི་འབྱུག་རྒྱ་དེ་མ་རེད། གཅིག་བྱས་ན་རིག་གནས་གཞན་དེ་ཤུགས་ཆེན་པོ་དར་ན་རང་གི་རིག་གནས་ཡག་པོ་སྒྲུང་སྟེབ་བྱེད་ཐུབ་ཀྱི་རེད། དེའི་ཁྲོད་ནས་གསལ་བོ་ཞིག་དང་ཡང་དག་ཅིག་མཐོང་ཡང་སྟེད་ཀྱི་རེད།

གྲུབ་མཐའ་གཞན་མ་ཤེས་པར་ནམ་རྒྱུན་དུ་རང་གི་གྲུབ་མཐའ་ཡག་པོ་ཡིན་ཞེས་ལབ་བཤད་ན་འགལ་བ་བྱུང་རྒྱུར་ཐེ་ཆོམ་མེད། གལ་སྟེད་འགལ་བ་བསམ་པ་དགོས་ན་རང་གི་ལྟ་བུ་དང་གྲུབ་མཐའ་ལ་སུན་མ་བྱུང་། གཞན་གྱི་གྲུབ་མཐའ་ལ་དམའ་མ་འབེབས། དེ་ལྟར་བྱས་ན་འགལ་བ་རྩེ་ཏུ་དུ་འགྲོ་ན་ཐང་། མ་ཟད་མི་དང་མའི་བར་གྱི་འགལ་བ་དང་མི་གཤིས་ཀྱི་འགལ་བ་དེ་མེད་ཀྱང་སྟེད། དཔེར་ན་སྦྱོར་ཆོགས་ཐོག་ནས་འབྲེལ་འདྲིས་བྱས་ཆོ་གྲུབ་མཐའི་འགལ་བ་ཡོད་ཀྱང་

ཕྱོགས་གང་ནས་ཀྱང་འགལ་བ་ཡིན་པའི་ངེས་པ་མེད་པས། མིའི་བརྩེ་སེམས་དང་མི་གཤིས་བརྩེ་ཐང་སོགས་གཞན་ཞིག་གི་
 ཐོག་ནས་མཐུན་འགྲུལ་གྱི་སྤྱི་ཕྱོགས་སྤངས་ན་ཆོག་གི། ལྷ་བ་མཆོག་འཛིན་བྱས་ན་གྲུབ་མཐའི་འོག་ན་འང་མི་མང་བོའི་སྐད་
 ཆ་བཤད་པ་དང་ལས་ཀ་བྱེད་ཀྱི་ཡོད་ལྟ་བུ་མཐུན་འགྲུལ་ཡོད་གི་མ་རེད། གཞན་ལ་དམའ་རྒྱ་རྒྱ་ལ་ཕབ་བཟང་ན་གྲུབ་
 མཐའི་ཉེང་ན་འགལ་བ་ཡོད་པའི་སྐད་ལ་རང་གི་བྱེད་ལྟ་བུ་ཡན་ཆོད་ལ་འགལ་བ་ཤོར་ཆར་འདུག།

ངས་བཟླས་ན། ངེས་པར་དུ་ཤེས་དགོས་སྒྲིལ་གྱི་ཞིག་ནི། རིག་སྒྲེ་གསར་བའམ་རིག་ཆོན་གསར་བ་གང་ཡིན་ཅུང་རང་ཉིད་
 ལ་ཁུངས་གཏུགས་ཏེ་རིག་གནས་ཀྱིས་རིག་གནས་ལ་དབང་སྒྱུར་བྱེད་རྒྱུར་མ་བྱས་ན་འགལ་བ་ཡོད་རྒྱུ་མ་རེད། དངོས་
 གནས་བྱས་ན་རིག་གནས་དང་ལྷ་བ་གང་ཡིན་ཡང་དར་བར་བགྱིས། དེ་དར་རྒྱུར་ཆོས་ལུགས་ཀྱིས་འགོག་ཆོག་ཆོག་ཅིག་
 གཏན་ནས་མ་རེད། དེ་བཞིན་སྟོན་རྒྱུར་རིག་གནས་ཀྱིས་དེང་སང་གི་རིག་གནས་གསར་བ་འགོག་ཐུབ་པ་ཞིག་ཀྱང་མ་
 རེད་ལ། རིག་གནས་གསར་བས་སྟོན་རྒྱུར་འགོག་ཐུབ་རྒྱུ་དེ་འདྲ་ཡང་མ་རེད། འདི་ཐམས་ཅད་དགག་སྒྲུབ་བྱེད་རྒྱུ་ཞིག་
 མ་རེད་དེ། དེང་སང་ལམ་ཁ་དེར་ཤོར་ཆར་བས་འགལ་བ་བྱུང་གི་ཡོད་པ་རེད། བོད་ལ་རིག་སྒྲེ་ཡི་གྲུབ་མཐའ་མང་པོ་མ་
 བྱུང་བའི་རྒྱན་གྱིས་འདི་འདྲ་བྱུང་གིན་ཡོད་ཅིང་ཅུབ་ཕྱོགས་སུ་དེ་འདྲ་མ་རེད། སྟོན་རྒྱུར་རིག་གནས་ཡོད་པ་རེད་ལ་དེང་
 རབས་རིག་གནས་ཀྱང་ཡོད་པ་རེད། དེ་གཉིས་ཀ་རིག་གནས་ཁྲོད་དུ་གནས་ཆོག་ཆོག་གི་རིག་གནས་རེད། གཅིག་གསོན་
 ན་ཅིག་ཤོས་འཆི་དགོས་པ་དེ་འདྲ་མ་རེད། གཅིག་རྒྱལ་ན་ཅིག་ཤོས་པམ་དགོས་པའང་མ་རེད། རིག་གནས་ཁྲོད་ནས་
 རྒྱལ་པམ་གྱི་དབྱེ་འབྱེད་བྱེད་གོས་ནི་མ་རེད། ང་གནས་པ་ཇི་བཞིན་དུ་ཁྲོད་ཀྱང་གནས་ཐུབ་པ། ཁྲོད་གནས་པ་བཞིན་ང་
 ཡང་གནས་ཐུབ་པ། ཁྲོད་ཀྱི་ལྷ་སྤངས་ལ་ངས་ཀྱང་བཟླས། ངའི་ལྷ་སྤངས་ལ་ཁྲོད་ཀྱིས་ཀྱང་བཟླ་དགོས་ཀྱི་རེད། རིག་
 གནས་ཀྱི་ལྷ་སྤངས་འདྲ་མཉམ་རང་བཞིན་དུ་ལྷ་དགོས་ཤིང་དར་བྱུང་ཆེ་རྒྱུང་ཙམ་མ་གཏོགས་རྒྱལ་པམ་གྱི་དབྱེ་འབྱེད་
 རྩོད་དགོས་ནི་མ་རེད། བོད་འདི་རིག་གནས་གཅིག་གིས་དབང་སྒྱུར་བྱས་ཏེ་ཡོང་བས་བསམ་སྒྲོའང་གཅིག་མ་གཏོགས་
 ཡོད་ཀྱི་མ་རེད། ཐམས་ཅད་ནང་ཆོས་ལ་མཐུན་དགོས་ཀྱི་རེད་ལ་ནང་ཆོས་ཀྱིས་བཟླ་དགོས་ཀྱི་རེད། ཆང་མ་ནང་ཆོས་
 ཀྱིས་སྤྱི་ཕྱོགས་ལེན་དགོས་ཀྱི་རེད། སྤྱི་ཕྱོགས་སྤངས་ན་ཆོག་ནི་རེད། འོན་ཀྱང་སྤྱི་ཕྱོགས་ལེན་ཐུབ་མིན་སོ་སོ་རེད། ཆོས་ལུགས་
 ཀྱིས་སྤྱི་ཕྱོགས་སྤངས་ན་ཆོག་ནི་རེད་མོད། བོད་མིའི་ཁྲོད་ན་ཆོས་ཁས་ལེན་མིན་གཉིས་ཀ་དང་སྟོན་རྒྱུར་ལ་དགག་པ་རྒྱག་
 མཁན་ཡང་ཡོད་པ་རེད། འདི་བོད་ཀྱི་དངོས་ཡོད་སྤྱི་ཆོགས་སུ་གྲུབ་བཟང་འདུག དེ་དག་ཀྱང་སོ་སོ་རང་གི་གནས་སྤངས་
 ལྷར་གནས་སུ་བརྟུག་ན་འགལ་བ་ཡོད་རྒྱུ་མ་རེད་བསམ་གི། འགལ་བ་སེལ་སྐྱུད་ནི་དེ་ལྟ་བུ་ཞིག་ཡིན་ན་མ་གཏོགས། གྲུབ་
 མཐའི་ཆ་ནས་འགལ་བས་ལ་ལ་ཞབས་ལྷ་སྒྲུབ་བྱེད་ཅིག་དང་འགལ་མེད་བཟོ་བྱེད་ཀྱི་མཆོན་ཉིད་རིག་པ་ལྟ་བུ་འབྱུར་ཡོང་
 ནས་བཟོ་རྒྱུ་ཞིག་མ་རེད་སྟུག། གཙོ་བོ་མི་རང་རང་སྐར་གྱི་ལས་རྒྱུ་ཞིག་རེད། མི་ཞིག་གིས་གནའ་དེང་རིག་གནས་ཉིས་ཆ་
 སྒྱུར་ན་ཆོག་ནི་རེད། འདི་འདྲ་སྒྱུར་མཁན་ཆོའི་ཁྲོད་པའི་ངོས་ན་འགལ་འདུ་ལྷ་བ་ཡོད་ཀྱང་མི་ཤེས་རབ་ཅན་ཞིག་ཡིན་
 ན། སྟོན་རྒྱུར་སྤངས་པ་དེས་དེང་རབས་རིག་གནས་ལ་མི་གཞོད་པ་དང་དེང་རབས་རིག་གནས་ཀྱིས་སྟོན་རྒྱུར་རིག་གནས་
 ལ་གཞོད་ཀྱི་མ་རེད། ཤེས་རབ་ཅན་གྱི་ཁྲོད་པའི་ནང་ན། འདྲ་མཉམ་ལྷར་གནས་རྒྱལ་པམ་གཅིག་གིས་གཅིག་ལ་གཞོད་
 པའི་ལས་ནམ་ཡང་བྱེད་རྒྱུ་མ་རེད། དེ་ལྷར་གཞོད་སོང་ན་རིག་གནས་དེ་རིག་གནས་གཞན་ཞིག་གི་ངོ་བོར་འགྲུར་རྒྱུ་རེད་
 ལ། མི་དེ་ཡང་མི་གཞན་ཞིག་ཏུ་འགྲུར་རྒྱུ་རེད། འཇིག་རྟེན་སྤོང་སྟོན་རྒྱུར་དང་དེང་རབས་རིག་གནས་གང་མང་སྒྱུར་

མཁན་ཚེ་གང་སྐྱབས་པ་ཐམས་ཅད་ཀྱང་པའི་ནང་ན་ཤེས་ཡིན་རང་བཞིན་དུ་གནས་ཡོད་པ་ལས་འགལ་འདུ་ཅན་དུ་
གྲུབ་ཡོད་པ་མ་རེད། དེ་འདྲ་སྤྱོད་མཁན་གང་མང་མང་ཡོད་པ་རེད། གང་སྐྱབས་པ་དེའི་ཁྲོད་ན་འགལ་ཆ་མང་ཡང་ཕྱེ་
ཚན་ཕྱེ་ཚན་དུ་བཞུ་སྤྱོད་ལས་འགལ་བ་རྒྱུ་རྒྱུ་གིས་ཀྱང་པས་མ་སྟོགས་པར་རང་སྟོག་བཅད་སྤྱོད་མཁན་དེ་འདྲ་ནི་སྤྱི་
ཚོགས་འདིའི་སྤྱོད་དུ་བྱུང་བ་ཉུང་ཉུང་རེད་ལ།

གསུམ་པ། ཚུམ་པ་པོ་དང་སྐྱུ་ཅལ་བ། སྙན་ངག་པ་དང་རིམ་བོ་སྟགས་གང་ཡིན་ཡང་སོ་སོའི་ཆེད་ལས་ལས་རིགས་
གང་ཡིན་པ་དེའི་ཁྱབ་ཁོངས་ལས་བཞུལ་ཏེ་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་ངོ་བོར་གཞིལ་སྤྱོད་མང་དུ་གནས་ན་སོ་སོའི་ལས་རིགས་ལ་ཤེས་
བཞིན་དང་ཤེས་བཞིན་མ་ཡིན་པའི་ངང་ཤུགས་རྒྱུན་འབྱུང་བར་བཤད་ཀྱི་འདུག་ལ། སྐད་ཆ་འདི་ལྟ་བུར་མཚན་ན་
དམིགས་བསལ་གྱི་གཞི་འཛིན་ས་ཞིག་དང་ཆོད་གཞི་ཞིག ལྷག་པར་དུ་བོད་ཀྱི་གནས་སྤངས་ཡང་པོ་འདི་ལ་སྦྱར་ན་སྦྱར་
སྤྱོད་ཀྱི་འདུག་གས།

རིག་གནས་སྤྱི་དང་སྙན་ངག ཚུམ་རིག་དང་སྐྱུ་ཅལ། མཚན་ཉིད་རིག་པ་དང་ཆོས་ལུགས་གང་ཡིན་ཡང་དེང་
སང་བོད་ལ་མཚན་ན་ཤུགས་རྒྱུན་ཞིག་ཐེབས་ཀྱི་ཡོད་པ་རེད། དེ་ཡང་གཞན་མ་ཡིན་པར་གཙོ་ཆེ་བ་ཆོས་ལུགས་དང་
ཆབ་སྲིད་ཀྱི་ཕྱོགས་ལ་ཐེབས་ཀྱི་འདུག བོད་ལ་ཆོས་ལུགས་གཅིག་གམ་རིག་གནས་གཅིག་ལས་མ་དར་བའི་དབང་གིས་
ཆོད་མར་ཉུ་སྤྱོད་མིག་གཅིག་མ་གཏོགས་ཡོད་ནི་མ་རེད། དེ་ཆོས་ལུགས་རིག་གནས་རེད། གལ་སྲིད་བཞུ་དགོས་ཁེལ་ན་
མིག་གཅིག་པོ་འདི་ལས་གཞན་གཉིས་པ་གསུམ་པ་ཞིག་མ་ཡོད་པ་རེད། ཅིག་རིག་སོང་ཟེར་ན་འང་མིག་གཅིག་པོ་དེས་
རིག་པ་རེད་ལ་མིག་གཉིས་ཀྱིས་རིག་མེད་པ་ཁོ་ཐག་རེད། དེ་བས་ཀྱང་མིག་གསུམ་པ་བཞི་བ་གང་གིས་ཀྱང་རིག་ཡོད་པ་
མ་རེད། ཡིན་ཡང་སྤྱོད་ཐོན་རྒྱལ་ཁབ་ཚོར་མི་གཅིག་གི་ལུས་བོངས་ཡོད་ཆོད་རིག་གནས་ཀྱི་མིག་གིས་ཁེངས་བཟུང་ཡོད་
པ་དེ་འདྲ་ཉ་ཅང་མང་ནི་རེད། སྙན་ངག་གི་ཐད་ནས། བརྒྱ་བྱིན་ལ་མིག་སྤྱོད་ཅན་ཟེར་བ་བཞིན། མི་གཅིག་གི་སྤྱོད་ན་
མིག་སྤྱོད་དང་མིག་སྤྱོད་བོ་དེ་ཡང་རིག་གནས་ཀྱི་མིག་སྤྱོད་གིས་ལོག་བཟུང་ཡོད་པ་མང་ནི་རེད། ང་ཚོར་མིག་སྤྱོད་པར་
ཞོག མིག་གཅིག་མ་གཏོགས་ཡོད་པ་མ་རེད། མིག་གཅིག་པོ་དེ་བོད་བརྒྱུད་ནང་བཟུན་རེད། བོད་བརྒྱུད་ནང་བཟུན་
འདིས་ནང་བཟུན་ཐམས་ཅད་ཀྱི་ཆབ་བྱེད་སྤྱོད་པ་ཞིག་ཀྱང་མ་རེད། བོད་བརྒྱུད་ནང་བཟུན་ནང་ནས་ཀྱང་རང་རང་གི་
གྲུབ་མཐའ་ཞིག་གིས་ཉུ་གིན་ཡོད་པ་རེད།

སྐྱུ་ཅལ་ཡིན་ན་འང་ཐམས་ཅད་ནང་ཆོས་ལུགས་ཀྱིས་ཤན་ཞུགས་བཟུང་ཡོད་པ་དང་། ཆོས་ལུགས་ཀྱི་ཤན་
ཤུགས་ཐེབས་ན་འཛིག་ཏེན་ཀྱི་བྱ་དངོས་ཡོད་ཆོད་ཆོས་ལུགས་དང་འབྲལ་བྱུ་མ་རེད། ཆོས་ལུགས་ཀྱི་ཉུ་སྤྱོད་སྤྱོད་
བཟུན་ན་སྐྱུ་ཅལ་གྱི་བོ་བ་གང་ནས་ཡོད་དེ་ཅད་དེ་མེད་པ་རེད། ཆོས་ལུགས་ཀྱིས་སྐྱུ་ཅལ་གྱི་རོལ་སྤྱོད་མ་སྤྱོད་པའི་རྒྱུ་
ཀྱིས་སྐྱུ་ཅལ་མ་ཡིན་པ་ཞིག་ཏུ་འགྱུར་འགྱོ་སྤྱོད། དེ་སྐྱུ་ཅལ་གྱི་ཁྲོད་ནས་སྐྱུ་ཅལ་མ་ཡིན་པ་ཞིག་ཏུ་གྱུར་སོང་བ་མིན་ལ་
ཆོས་ལུགས་ལ་ཉུ་བའི་བསམ་སྒྲོལ་མེད་པའི་དབང་གིས་སྐྱུ་ཅལ་མ་ཡིན་པ་ཞིག་ཏུ་འགྱུར་གྱིན་ཡོད་པ་སྟེ། བརྒྱ་ཁ་ཆེག་
ཆོད་ཀྱི་རང་བཞིན་འདི་ཉེན་ཆབས་ཆེ་ཤོས་ཤིག་རེད། ཆོས་ལུགས་དང་མ་མཐུན་ན་སྐྱུ་ཅལ་སྐྱུ་ཅལ་ལས་པར་གཤུགས་པ་
དང་། མཚན་ཉིད་རིག་པ་འང་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་དབྱེད་པ་རྒྱག་སྤངས་གཞིར་བཞག་གི་གཞུང་ལུགས་ཤིག་མིན་པར་བཟུན་
ནས་གཤུགས་བཞག་པ་སྟགས། རིག་གནས་ལེན་སྤངས་དེ་འདྲ་ཞིག་མ་རེད། སེམས་ཁམས་རིག་པ་ཡིན་ན་ཆོས་ལུགས་

ཀྱིས་ཇི་ལྟར་བཟུངས་ཀྱང་ཆོག་སེམས་ཁམས་རིག་པ་སེམས་ཁམས་རིག་པའི་ཁྲོད་ནས་སེམས་ཁམས་རིག་པ་ཡིན་མིན་བདར་ཤ་གཙོ་བོ་ཆུ་དེ་རེད། དེ་བཞིན་སྐྱུ་རྩལ་ཡང་གཅིག་མཚུངས་རེད། ཆོས་ལུགས་དང་ཆབ་སྲིད་ཀྱིས་ཇི་ལྟར་བཟུངས་ཀྱང་ཆོག་སྐྱུ་རྩལ་སྐྱུ་རྩལ་གྱི་ཁྲོད་ནས་སྐྱུ་རྩལ་ཡིན་མིན་སྐྱུ་རྩལ་རང་གིས་ཐག་གཙོ་བྱེད་དགོས་པ་རེད། སྐྱུ་རྩལ་ལ་ཆོས་མཐོ་བའི་དབང་ཚད་ཅིག་ཡོད་པའང་འདི་ཁོ་ན་རེད། སྐྱུ་རྩལ་ཡིན་མིན་ཆོས་ལུགས་ཀྱིས་ཐག་གཙོ་བྱེད་ཆུ་མ་རེད་ལ་ཆབ་སྲིད་ཀྱིས་ཀྱང་མ་རེད། ཆོས་ལུགས་ཀྱིས་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་སྐྱུ་རྩལ་ཞིག་ཡིན་མིན་ཐག་གི་གཙོ་བོ་རུ་བ་ལས་སྤྱིར་སྐྱུ་རྩལ་ཡིན་མིན་གཙོ་བོ་ཐུབ་ཀྱི་མ་རེད། བོད་སྤྱི་ཚོགས་སུ་སྐྱུ་རྩལ་ཡིན་མིན་ཆོས་ལུགས་ཀྱིས་ཐག་གཙོ་བྱེད་ཆུ་རེད་ལ། སྐྱུ་རྩལ་དང་ཆོས་ལུགས་དབྱེར་མེད་ལྟ་བུར་བྱས་ཡོད་མོད། ཡིན་ཡང་དབྱེ་བ་ཡོད་པ་རེད། དབྱེ་བ་ཡོད་པ་མངོན་སུམ་རེད། དབྱེ་མཚམས་དེ་ནས་གཙོ་བོ་འཛིན་ཆུ་གལ་ཆེན་པོ་རེད།

ཆབ་སྲིད་ཀྱི་ཐད་ནས་ང་ཆོས་རྒྱལ་ཁབ་ཤོར། མི་རིགས་ཤོར། འདི་ལྟ་བུའི་ཉམས་ཆག་གི་གནས་སྟངས་ཤིག་ཏུ་ཡོད་ཅིང་འདིར་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་སེམས་ཤུགས་ཚང་མར་འཕར་གྱི་ཡོད། བོད་སྤྱི་ནང་གང་དུ་ཡོད་ཀྱང་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་དཀའ་ངལ་འཕྲད་ཀྱི་ཡོད་པ་ལས་བཟུང་བཏུང་ཚོད་སྒྲུབ་ཀྱི་ཐད་ནས་གནས་སྟངས་མ་འགྲིག་པ་མ་རེད། ཚང་མ་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་དཀའ་ངལ་འཕྲད་ནས་ཡོང་བ་ཤ་ལྟག་ཡིན་ཕྱིན། སུ་ཡིན་ཡང་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་ལྟ་བུ་མེད་མཁན་དགོན་རྒྱ་རེད། ཆབ་སྲིད་ཀྱི་ལྟ་བུ་ལྟ་བུ་གྲུབ་མི་རེ་རེར་ཡོད་ཅིང་ཤོད་ཟེར་ན་བཤད་རྒྱུ་ཡོད་པ་རེད། འོན་ཀྱང་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་ལས་སུ་ཞུགས་མ་ཞུགས་ཁ་ཁ་རེད། དེང་སང་བོད་ནང་དུ། བོད་རང་བཙན་ཡིན་ཞེས་སྐད་ཅིག་མ་བརྒྱབ་ན་སྐྱུ་རྩལ་སྐྱུ་རྩལ་གྱི་ལམ་ཁ་མི་འགྲོ་བའི་ཚད་ལ་བསྐྱལ་འདུག འདི་ནའང་དེའི་ཚད་ལ་བསྐྱལ་འདུག གཅིག་བྱས་ན་འདི་དག་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་ངོས་ནས་བཟུང་ཕྱོགས་ཤིག་ཡིན་སྲིད། ཆབ་སྲིད་དེ་ཡང་འཐབ་ཚོད་རྒྱུ་བའི་ངོས་ནས་བཟུང་ན་བཟུང་ཤོས་ནང་གི་ལེགས་ཤོས་ཤིག་རེད། ཆབ་སྲིད་འཐབ་ཚོད་ཀྱི་ངོ་བོར་སོང་བ་ཆབ་སྲིད་པ་ཚང་མར་དེ་མཁོ་ནི་རེད། དེ་ལག་ཆ་འདྲ་བོ་རེད། དེ་དམིགས་ལྷལ་རེད་ཟེར་ནའང་ཆོག་གི་འཐབ་ཚོད་པ་དག་གི་ལག་ཆ་དེ་རེད་ལ་དམིགས་ལྷལ་ཡང་དེ་ག་རང་རེད། ཡིན་ནའང་ཆབ་སྲིད་དང་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་དཀའ་ངལ་འཕྲད་བཟུང་ཡོད་པའི་མི་རིགས་ཤིག་ལ། ཆབ་སྲིད་ལས་གཞན་པ་དགོས་ཀྱི་འདུག་གམ་ཞེས་པ་དེ་གནད་དོན་གཙོ་བོ་ཞིག་རེད། བསམ་སྒྲོ་འདི་གཏོང་དགོས་ཀྱི་འདུག ཚང་མ་ཆབ་སྲིད་དང་འབྲེལ་ནས་ཆབ་སྲིད་པའི་རིན་ཐང་རིང་ལུགས་དང་ཆབ་སྲིད་པའི་སེམས་ཁམས། མི་རིགས་རིང་ལུགས་པའི་ཆབ་སྲིད་འཐབ་ཚོད་པ་དང་དེ་ཡི་ལྟ་བུ་གྲུབ་ཀྱི་བཞེ་ཆབ་ཅིག་ང་ཚོར་དགོས་ཀྱི་འདུག་གམ། དེས་པར་དུ་གནད་དོན་འདིར་བཟུང་དགོས་ཀྱི་འདུག དང་ཐོག་འདི་ཤེས་དགོས་ཆུ་གལ་ཆེན་ནང་གི་འགངས་ཆེན་རེད། དེ་དགོས་པ་ཡིན་ན་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་ལྟ་བུ་གྲུབ་མཚན་པའི་སྐྱུ་རྩལ་ཞིག་དགོས་པ་མ་ཟད། དེ་མི་མཚན་པའི་སྐྱུ་རྩལ་ཞིག་ཀྱང་དགོས་པ་ཤེས་དགོས་ཀྱི་འདུག ཆབ་སྲིད་དང་ཆོས་ལུགས་ཡོད་ཚད་སྐྱུ་རྩལ་དང་འགལ་ཡོད་པ་ཡང་མ་རེད། ང་ཚོར་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་ལྟ་བུ་གྲུབ་མཚན་པའི་སྐྱུ་རྩལ་ཞིག་དགོས་པ་མ་ཟད། དེ་འགལ་སྒྲུབ་བཟུང་ཡོད་པའི་རྒྱུ་ཕྱོགས་ཀྱི་སྐྱུ་རྩལ་ཞིག་མཁོ་ཡི་འདུག་གམ། དེ་བཞིན་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་ལྟ་བུ་གྲུབ་མཚན་པའི་སྐྱུ་རྩལ་དག་ཅིག་དགོས་པ་མ་ཟད། དེ་མི་མཚན་པའི་སྐྱུ་རྩལ་དག་ཅིག་དགོས་ཀྱི་འདུག་གམ། དེ་ལྟ་བུའི་ཚོམ་རིག་ཅིག་དགོས་ཀྱི་འདུག་གམ། དེ་ལྟ་བུའི་མཚན་ཉིད་རིག་པ་ཞིག་དགོས་ཀྱི་འདུག་གམ། དེ་ལྟ་བུའི་ཚན་རིག་ཅིག་དགོས་ཀྱི་འདུག་གམ། འདི་ཐམས་ཅད་སྲིད་གཞུང་ཞིག་དང་མཁས་པ་ཞིག་གིས་དགོས་ཀྱི་འདུག་ཅེས་ཐག་གཙོ་བྱེད་

མཁན་ཡོད་ནི་མ་རེད། མི་རང་རང་གི་འདུ་ཤེས་ཁྱོད་ནས་ཡོང་དགོས་སྟེ་ཞིག་དང་མི་རང་རང་གི་བསམ་སྒྲོག་ཀྱི་རྒྱུ་གཙོ་བོ་ཞིག་རེད། འདི་དག་དགོས་མི་དགོས་ཀྱི་གནད་དོན་སྤྱི་གཞུང་གིས་གཏན་ཁུལ་བྱེད་སྟེ་ཞིག་མ་རེད། ཡིན་ཡང་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་ལྷ་བ་ལྷ་གྲུབ་ཚད་ངེས་ཅན་ཡོད་མཁན་ཞིག་གིས་འཛིག་རྟེན་ཐམས་ཅད་ཆབ་སྲིད་ཀྱིས་གདེང་འཛིག་བྱ་དགོས་པ་ཞིག་ཡིན་ནམ། བྱེད་རང་ཆོས་ལུགས་པ་རྣམས་ཀྱི་དུས་དུག་ཅིག་ཡིན་པའི་ཆ་ནས་འཛིག་རྟེན་ཀྱི་གནས་ལུགས་ཡོད་ཚད་ཆོས་ལུགས་དང་མཐུན་དགོས་ཀྱི་འདུག་གམ། རིན་ཐང་ལྷན་པའི་འཛིག་རྟེན་ཀྱི་དངོས་པོ་ཡོད་དོ་ཅིག་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་ཆོས་དོན་གྲུབ་དགོས་སམ། འདི་ཤེས་དགོས་ཀྱི་འདུག ངས་བལྟས་ན་འཛིག་རྟེན་དུ་བྱེད་དང་བྱེད་ཀྱི་བསམ་སྒྲོག་མཐུན་པའི་རིན་ཐང་ཅན་ཀྱི་དངོས་པོ་ཞིག་མེད་ཀྱང་སྤྱི་དུ་ཡིན་པའི་མཚན་ཉིད་ཀྱི་རིག་པ་ལྷ་བྱ་དོགས་སྤོང་དང་དགག་སྒྲུབ་རྒྱུ་རྒྱུ་རྒྱུ་ལས་གྲུབ་པའི་རིན་ཐང་ཅན་ཀྱི་གཞུང་ལུགས་གཉིས་པ་ཞིག་ཡོད་ཀྱི་རེད། གཅིག་བྱས་ན་གཞུང་ལུགས་དེའི་རིན་ཐང་ཁྱོད་ཀྱི་དེ་ལས་ཆེ་བ་ཡོད་སྤྱི་ནའང་ཐང་རྒྱ་རེད།

ཞོར་ལ་སྐད་ཡིག་གི་སྐར་ཅུང་ཙམ་བཤད་ན། སྐད་ཡིག་ཟེར་ཡོང་དུས་ཚང་མས་བོད་ཡིག་ཉམས་ཆག་ཏུ་བྱུང་ཐལ་ཞེས་སྐད་ཀྱི་གནས་ཤིག་ཉམས་ཆག་ཏུ་སོང་བྱེད་ཆད་མི་རིགས་ཤིག་གི་མིར་བརྟེན་ནས་སྒྱུབ་སྟེ་དཀའ་འོ་རེད། རང་ལ་རིན་ཐང་གཅིག་མེད་པར་མི་རབས་ནས་མི་རབས་སུ་བཟང་བྱུང་དེ་རིག་གནས་ངས་སྒྱུབ་དགོས་ཀྱི་ཡོད་ཟེར་ནས་སྐྱབ་སྐྱབ་འདར་འདར་བྱེད་དགོས་ན་དཀའ་འོ་རེད། གཅིག་བྱས་ན་རིན་ཐང་མེད་པ་ཞིག་ང་ཆོས་སྒྱུབ་ཀྱི་ཡོད་ན་ཐང་། གཅིག་བྱས་ན་རིན་ཐང་ཡོད་པ་ཞིག་སྒྱུབ་ཀྱི་ཡོད་ན་ཐང་། གང་ལྟར་ཡང་སྒྱུབ་སྒྲུབ་ཀྱི་མ་རེད། སྒྱུབ་རྒྱུ་ཉ་ཅང་ཁག་པོ་རེད། རིག་གནས་ཀྱི་དོན་ནས་དང་སྒྱུབ་མཁན་ཉིས་ཆའི་དོན་ནས་ཁག་པོ་ཆགས་འདུག ཐལ་ཆེར་བོད་ཡིག་ལ་གཅིག་ནས་སྤྱི་ཆོགས་སྤྱི་བཀོལ་བྱེད་ཆུང་བ་དང་གཉིས་ནས་བོད་ཡིག་འདི་ནང་ཆོས་དར་སྤེལ་བྱེད་སྤྱད་ཁོ་ན་ཙམ་རེད། རང་ཆོས་བོད་ཡིག་ལ་བརྟེན་ནས་དར་སྤེལ་བྱེད་ཀྱི་ཡོད་པ་དང་རང་ཆོས་ལ་བརྟེན་ནས་བོད་ཡིག་དར་སྤེལ་བྱེད་ཀྱི་ཡོད་ལྷོ་བས། ཡན་ཚུན་དར་སྤེལ་གཏོང་ཤིང་བྱེད་སྤྱད་འདྲ་བོ་ཞིག་ཆགས་འདུག བོད་ཡིག་གི་ལམ་ནས་ཚན་རིག་བཤད་སྟེ་ཡིན་ཟེར་མཁན་མི་འདུག་ལ། བོད་ཡིག་གི་ལམ་ནས་སྒྱུ་རྩལ་བཤད་སྟེ་ཡིན་ཟེར་མཁན་གཅིག་ཀྱང་མི་འདུག སྒྱུ་རྩལ་གྱི་གཞུང་ལུགས་བཙུམ་སྟེ་ཡིན་ཟེར་མཁན་དེ་བས་ཀྱང་མི་འདུག འདི་མེད་སོང་བའི་རྒྱུ་གྱིས་བོད་ཡིག་རང་གིས་རང་ཉིད་འཛིན་ལས་དུ་འདེད་ཀྱིན་འདུག བོད་ཡིག་ཐོག་ནང་ཆོས་དར་སྤེལ་བཏང་ན་དེར་སྒྱུ་མི་འདུག དེ་བཞིན་བོད་ཡིག་ནང་ཆོས་ཐོག་ནས་དར་སྤེལ་བཏང་ཡང་མི་སྒྱུ་ཁར་དགེ་མཚན་དེ་བས་ཀྱང་ཆེ་གི་ཡིན་ཡང་དེ་ཕན་ཆད་ནས་རིག་གནས་ཀྱི་ཁྱབ་ཁོངས་རེ་རེ་བོད་ཡིག་སྤེང་ནས་འགོ་སྐྱོད་སོང་ན་རིག་གནས་སྤེང་སྤོངས་ཟེར་བའང་འདི་རེད། སྐད་ཡིག་སྤེང་སྤོངས་ཟེར་ནའང་རིག་གནས་ཁྱབ་ཁོངས་རེ་རེ་སྐད་ཡིག་འདིས་བཤད་ཀྱི་ཡིན་ཟེར་བ་དེ་འདྲ་དགོས་ཀྱི་འདུག དེ་ཡོད་ན་ཐར་ལམ་ཞིག་དང་རིག་གནས་དེ་གནས་སའི་ལམ་ཁ་གསར་བ་ཞིག རིག་གནས་དེ་འཛིན་སྒྱུར་བྱེད་མཁན་ལའང་འཛིན་ལམ་ཞིག་སྤེང་ཀྱི་ཡོད་པ་རེད། བོད་ཡིག་ལ་དེ་མེད་སོང་བ་རེད། མེད་སོང་བའི་རྒྱུ་གྱིས་ཐམས་ཅད་མི་རིགས་ཀྱི་ལ་རྒྱ་དང་མི་རིགས་རང་ལུགས་ཀྱིས་སྤྱད་སྒྱུབ་བྱ་དགོས་ན་ཉ་ཅང་ཁག་པོ་རེད། ཆོས་ལུགས་གཅིག་གི་དོན་ནས་སྤྱད་སྒྱུབ་བྱ་དགོས་ནའང་ཁག་པོ་རེད། དཔེར་བཞག་ན་ནང་ཆོས་འདི་བོད་ཡིག་སྤྱད་དེ་ཡིག་གིས་ཀྱང་འཆད་སྒྲུབ་ཀྱི་ཡོད་པ་རེད། རང་ཆོས་འདི་དེ་ཡིག་ལ་བརྟེན་ནས་དར་སྤེལ་ཡང་གཏོང་སྟེ་རེད། དེང་སང་བོད་

ཡིག་གིས་ནང་ཆོས་དང་ནང་ཆོས་ཀྱིས་བོད་ཡིག་དར་སྤེལ་གཏོང་གིན་ཡོད་པ་རེད། གཅིག་བྱས་ན་རྗེས་ཕྱོགས་ནང་ཆོས་དབྱིན་ཡིག་གི་སྤྱི་དུས་དར་སྤེལ་གཏོང་གི་རེད། ཞོར་དུ་དབྱིན་ཡིག་ནང་ཆོས་ཀྱིས་དར་སྤེལ་གཏོང་གི་རེད། གཅིག་བྱས་ན་ནང་ཆོས་ཀྱི་ཡིག་ལ་བརྟེན་ནས་འཛམ་གླིང་དུ་དར་སྤེལ་གཏོང་གི་རེད། ཕྱིར་ཀྱང་ཡིག་ནང་ཆོས་རང་སྤྱི་དུས་དར་སྤེལ་གཏོང་གི་རེད། བོད་ཡིག་རང་སྤྱི་དུས་དུས་ལ་ཐོན་པའི་ས་ཁོང་ཅིག་མེད་སོང་ཆོ། ནམ་ཞིག་ནང་ཆོས་འདི་ཁྱབ་གདལ་ཆེ་བའི་སྐད་རིགས་གཞན་པ་ཁ་ཤས་ཀྱིས་དར་སྤེལ་གཏོང་ཡོང་དུས་བོད་ཡིག་དགོས་ཀྱི་མ་རེད་ལ། གཞན་ཞིག་ལ་ག་ནས་དགོས་ཏེ་ཐ་ན་མི་རིགས་རང་ཉིད་ལ་དགོས་ཀྱི་རེད་དམ་མ་རེད་པའི་བསམ་སྒྲོག་གཏོང་དགོས་པའི་ཚད་ལ་བསྟུལ་འདུག འདིར་ངས་པར་དུ་བསམ་སྒྲོག་གཏོང་དགོས་ཀྱི་འདུག གལ་སྲིད་བོད་ཡིག་དགོས་ན་རིག་པའི་ཁྱབ་ཁོངས་རེ་རེ་ནས་དར་སྤེལ་གཏོང་དགོས་ཀྱི་འདུག་ལ་ང་ཚོ་མི་རེ་རེ་ནས་ཤུགས་ཀྱང་ངས་པར་དུ་རྒྱག་དགོས་ཀྱི་འདུག

ནམ་ཞིག་བོད་ལས་གཞན་ནང་ཆོས་སྤྱོད་མཁན་ཞིག་དང་། བོད་ལས་སྟག་པའི་ནང་ཆོས་དར་སྤེལ་གཏོང་མཁན་ཞིག་སེ་འབྲས་དགའ་གསུམ་ལས་མི་ཚད་པའི་དགེ་བཤེས་རྒྱུད་རྒྱུད་བྱང་སོང་ན་ང་ཚོ་ཚད་གང་ལ་བསྟུལ་འདུག རྒྱ་མ་རྒྱལ་ཁབ་ཁག་ནས་དེ་འདྲ་ཡོང་མི་སྲིད་པ་མ་རེད། འདི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་བརྒྱུད་ནས་ཡོང་གིན་འདུག ངོ་འཕྲོད་ནས་ཡོང་གིན་འདུག ལྷོ་ཏ་དང་པ་ལིར་མཚན་ན་ཡིག་རིགས་ཀྱི་ཆ་ནས་མཚན་ཏུ་བ་ཞིག་གྱུར་རེད། གཏིང་ཟབ་ཚད་དང་རྒྱ་ཆེ་ལུགས་གང་ནས་ཀྱང་ཤིན་ཏུ་ཡ་མཚན་ཆེན་པོ་རེད། ཡིན་ཡང་འཆི་ལམ་དུ་ཅིའི་ཕྱིར་སོང་ཆར་བ་རེད་དམ། རིག་གནས་ཉམས་པ་དང་མཉམ་དུ་སྐད་རིགས་ཀྱང་ཉམས་སོང་བ་རེད། རྒྱ་མ་རྒྱུ་གར་ཀྱི་ནང་ཆོས་ལྷོ་ཏ་དར་སྤེལ་བཏང་བ་རེད་ལ་རྗེས་སོར་ནང་ཆོས་ཉམས་པ་དང་བསྐྱེད་ནས་ལྷོ་ཏ་ཡང་ཉམས་སོང་བ་རེད། བོད་ཡིག་ཀྱང་ནང་ཆོས་རྒྱུད་མ་ལ་ཞབས་ཏུ་སྤྱོད་བྱེད་ཅིག་དང་ནང་ཆོས་རྒྱུད་མ་དར་སྤེལ་གཏོང་བྱེད་ཅིག་ལས་ཅི་ཡང་མ་ཉན་ན་ནམ་ཞིག་འཆི་ལམ་དུ་འགོ་རྒྱུ་ཁོ་ཐག་རེད། ལོ་བརྒྱའི་རྗེས་ནས་རང་གིས་རང་འཆི་ལམ་དུ་སྤྱོད་རྒྱུ་རེད། ཆབ་སྲིད་ཀྱི་ཐད་ནས་རྒྱའི་འོག་ཏུ་ང་ཚོ་རང་དབང་མེད་ཟེར་གྱི་ཡོད་ཅིང་དེ་འཆི་ལམ་དུ་འདེད་ཚུལ་གཅིག་ཡིན་ན་ཐང་མོད། གཙོ་བོ་རང་གིས་རང་ཉིད་འཆི་ལམ་ལ་འདེད་ཀྱིན་ཡོད་པ་འདི་ཤེས་དགོས་ཀྱི་འདུག དེའི་ཕྱིར་མི་རེ་རེ་ཡིས་ཁྱབ་ཁོངས་རེ་རེ་ནས་ཤུགས་རྒྱག་དགོས་ཀྱི་འདུག དེ་མ་ཡིན་པར་ཅིག་བརྟེན་ཟེར་ན་བོད་ཡིག་གི་ལམ་ན་ཚན་རིག་གི་དབ་གཅིག་ཡོད་པ་མ་རེད། དེ་བཞིན་མཚན་ཉིད་རིག་པ་དང་རྒྱ་ཆུལ་སྟགས་ཀྱི་དབ་ཆ་ཚད་བ་ཞིག་གང་ནས་ཡོད་དེ་ཐ་ན་ལྷ་གཅིག་ཀྱང་ཡོད་པ་མ་རེད། དེའི་ཕྱིར་རིག་ཚན་དེ་དག་གི་ཁོད་ནས་བོད་ཡིག་ལ་རིན་ཐང་ཡང་ཡོད་པ་མ་རེད། དང་སང་གི་འཛིག་རྟེན་རིན་ཐང་གཏོང་འཛིག་བྱེད་པའི་འཛིག་རྟེན་ཞིག་ཏུ་སྒྲེབས་ཡོད་པ་དང་སྟག་པར་དུ་རིན་ཐང་གཏོང་འཛིག་དེ་ཡང་ཁེ་ཕན་རང་བཞིན་གྱི་རིན་ཐང་གཏོང་འཛིག་དང་བསྐྱར་གཙོད་བྱེད་པའི་དུས་ལ་བབ་ཡོད་པས། ང་ཚོས་དེར་ངོས་ལེན་བྱས་ཀྱང་མ་བྱེད་ཀྱང་དོན་དངོས་དེ་འདྲ་རེད། དེ་བས་བོད་ཡིག་ཁྱབ་ཁོངས་རེ་རེར་བེད་སྤྱོད་གཏོང་ཐུབ་ཀྱི་སྤྱོད་མཁན་མང་ཀྱི་རེད་ལ་བཀོལ་སྤྱོད་ཀྱང་ཆེ་རྒྱུ་རེད། རང་རིགས་ཀྱི་ཁོད་ནས་ཀྱང་བོད་ཡིག་སྤྱོད་མཁན་ཚོར་རིན་ཐང་དང་གཏོང་འཛིག་གནང་གིན་རེད། སྤྱོད་སྒྲོ་ཆེན་མིར་མ་སྤྱོད་ས་ཟེར་ཡང་སྤྱང་གྱི་རེད། བེད་སྤྱོད་མེད་ན་སྤྱོད་ས་ཟེར་ཡང་སྤྱང་གི་མ་རེད། གཞན་ལ་ལྟ་ཅི་རང་གིས་ཀྱང་སྤྱང་རྒྱུ་རེད།

(འཕྲོས་ཤོག་ངོས 11 རྩེད་ཡོད)



印度人的恋歌

叶芝

海岛在晨光中酣睡，
硕大的树枝滴沥着静谧；
孔雀起舞在柔滑的草坪，
一只鹦鹉在枝头摇颤，
向着如镜的海面上自己的身影怒叫。
在这里我们要系泊孤寂的船，
手挽着手永远地漫游，
唇对着唇喃喃地诉说，
沿着草丛，沿着沙丘，
诉说那不平静的土地多么遥远：
世俗中唯独我们两人
是怎样远远藏匿在宁静的树下，
我们的爱情长成一颗印度的明星，
一颗燃烧的心的流火，
那心里有粼粼的海潮，疾闪的翅膀，
沉重的枝干，和哀叹百日的
那羽毛善良的野鸽：
我们死后，灵魂将怎样漂泊，
那时，黄昏的寂静笼罩住天空，
海水困倦的磷光反照着模糊的脚印

裘小龙 译

西藏神秘现象

第二好人诗乐史实}转

红雪之谜 喜马拉雅山 5000 米以上的冰雪表面，常点缀着血红色的斑点，远看如同红雪。这些红斑点是由雪衣藻、溪水绿球藻和雪生纤维藻等藻类组成的。在永久性冰雪中，高原藻类分布广、耐寒性强，零下 36℃ 也不至于死亡。因其含有血色色素，故呈红色。

奇特的“水火山” 在唐古拉山地区时常发生的冻胀丘自我爆炸现象。其声如雷，喷出几米高的水柱，炸起的石块抛向四方，同时冒出大量气体。数十分钟后平息，并留下一个大陷穴。这就是当地人所说的水火山。

珠峰旗云 在天气晴朗时，珠峰峰顶常飘浮着形似旗帜的乳白色烟云，这就是珠峰旗云。旗云是由对流性积云形成，可根据其飘动的位置和高度，来推断峰顶风力的大小。如果旗云飘动的位置越向上掀，说明高空风越小，越向下倾，风力越大；若和峰顶平齐，风力约有九级。因此，珠峰旗云又有“世界上最高的风向标”之称。

野人之谜 西藏“野人”之谜历来被炒得沸沸扬扬，是“世界四大谜”之一。早在 1784 年，我国就有西藏野人的文献记载。近年来，在喜马拉雅山区不断有人目击野人活动，并有女性野人抢走当地男子婚配生子之事。已有若干考察队深入藏东考察，但目前野人仍是一个谜。

然炯现象 是指分布在藏区各地天然形成的，显现与宗教或各种崇拜物相关图象的石头现象。如莲花生跏趺石、形似佛眼的石头、酷似男女生殖器的石头等。藏族认为这些石头具有神性。

香巴拉之谜 香巴拉，又译为“香格里拉”，意为“持安乐”，是佛教所说的神话世界，时轮佛法的发源地。关于香巴拉的是否存在人们始终持怀疑态度，而佛学界则认为香巴拉是一个虚构的世外桃源。

藏文史籍对于香巴拉的记载很详细：香巴拉位于雪山中央的西端，圆形如同莲瓣，周围被雪山环抱，从白雪皑皑的山顶到山脚下的森林，生长着

各种鲜花和药草，大小湖泊星罗棋布，青草茂盛，绿树成荫，有许多修行圣地。其中央耸立着富丽堂皇的迦罗波王宫殿，宫殿中央是各种王的寝宫宝座，各王拥有许多大臣和军队，可以乘骑的狮子、大象、骏马无数。这里物产丰富，人民安居乐业，从王臣权贵到庶民百姓都虔信佛法，供奉三宝……

但香巴拉（即香格里拉）存在与否，至今仍是一个谜。

象雄之谜 象雄，意为“大鹏鸟之地”，汉史记载“单同”，是西藏高原最早的文明中心。据考古研究和史籍记载，象雄有公元前 10 世纪就已在西藏高原崛起，且早于吐蕃与唐朝建立关系。在公元 6—7 世纪，象雄已是牧为主，兼有农业了。古老的象雄产生过极高的文明，它不仅形成了自己独特的象雄文，而且还是西藏传统土著宗教一苯教的发源地，对后来的吐蕃以至整个西藏文化都产生了深刻的影响。象雄王朝鼎盛之时，曾具有极强的军事力量，其疆域包括了西藏高原的大部分地区和青海、四川的一部分，以及西部的克什米尔和拉达克。后来，吐蕃逐渐在西藏高原崛起，到公元八世纪时，彻底征服了象雄。从那时起，象雄王国和文化就突然消失了，其文字文献、宫殿遗址等至今无从考证，留下了千古之疑。

托架现象 托架为藏语音译，意为天铁或雷石。据传托架是打雷时降下来的铁块，长期埋藏地下而不锈，呈现各种形状和颜色。如果找到此类物，可以做护身符用，有避邪功用。藏医也用此入药，据说可治中风等疾病。经研究考证，这些托架大多属于古人类的遗物，包括箭镞、小块钢铁及生物化石，也有一部分陨石碎片。而在当今藏区，尤其在边远的农牧区，人们仍很看重神秘的托架，以佩带托架为荣。

巫师之谜 在原始宗教观念支配下的藏族先民们认为：无论是在天上、地下或是水中，都是神灵，而且世间万物也都无不听命于这些神灵。在人

类发展的过程中，人们不断幻想能控制和影响客观事物以及部分自然现象，于是便产生了祭祀和巫术活动，巫师也随之出现。作为藏族原始宗教祭祀主持人的巫师，据说都能通神，且能同鬼神通话，以上达民意、下传神旨；可预知吉凶祸福，除灾祛病；还能从事征兆、占卜、施行召魂、驱鬼等巫术。他们是人与神之间的桥梁和媒介，享有十分崇高的威望。

然而，随着时间的流逝，我们对巫师的各种情况，如名称、传承、服饰、法器、神坛、咒语、巫术、占卜等，几近一无所知。或许在某个偏远的地方，或多或少地保留了一些较为接近于原始宗教巫师的面目，有待我们进一步去考察。

伏藏之谜 伏藏是指苯教和藏传佛教徒在他们信仰的宗教受到劫难时藏匿起来，日后重新挖掘出来的经典，分为书藏、圣物藏和识藏。书藏即指经书，圣物藏指法器、高僧大德的遗物等。最为神奇的就是识藏，据说当某种经典或咒文在遇到灾难无法流传下去时，就由神灵授藏在某人的意识深处，以免失传。当有了再传条件时，在某种神秘的启示下，被授藏经文的人（有些是不识字的农牧民）就能将其涌出或记录成文。这一现象就是伏藏之谜。

说唱艺人 <<格萨尔王传>>是藏族著名长篇英雄史诗，从其原始雏形发展到今天共有百余部之多，可谓长篇巨制。<<格萨尔王传>>在民间以两种形式流传，一是口头说唱形式，一是以抄本、刻本形式。口头说唱是其主要形式，是通过说唱艺人的游吟说唱世代相传，而说唱艺人有着各种传奇。

在众多的说唱艺人中，那些能说唱多部的优秀艺人往往称自己是“神授艺人”，即他们所说唱的故事是神赐予的。“神授说唱艺人”多自称在童年时做过梦，之后生病，并在梦中曾得到神或格萨尔大王的旨意，病中或病愈后又经喇嘛念经祈祷，得以开启说唱格萨尔的智门，从此便会说唱了。

在藏区，有些十几岁目不识丁的小孩病后或一觉醒来，竟能说唱几百万字的长篇史诗，这一神秘现象至今无法解释。

古格之谜 九世纪中叶，吐蕃王朝第九世赞普朗达玛被杀，其曾孙逃往阿里地区。约公元十世纪，其后裔建立了古格王国，在近 700 年的历史长

河中创造了灿烂的文明。1630 年，拉达克人入侵并消灭了古格。然而，从记载上看，战争造成的屠杀和掠夺并不足以毁灭古格文明，但古格文明的消失和玛雅文明有着惊人的相似之处，都发生得异常突然。在今天的遗址附近经常可以看到这样的景象：十多户人家守着一座可供上千人居住的城市，而这十多户人家并不是古格后裔。那么当日十万众的古格人如何消失得无影无踪了呢？

如今，浩大的古格王国遗址、神奇的“古格银眼”、无头干尸洞和无数的古物珍宝吸引着考古学家的探索。但古格文明何以突然消逝，仍是一个谜。

岩画之谜 到目前为止，青藏高原共发现古代岩画地点近 60 处，分布区域遍及整个高原，以日土岩画和加林山夏仓岩画最为著名。这些岩画记录了高原先民生产生活的各个场面，还有大量不知名的动物图案和令人费解的奇异场景，有待进一步研究。

虹化之谜 是得道高僧在圆寂时出现的一种神秘现象。据说，修炼到很高境界的高僧在圆寂时，其肉身会化作一道彩虹而去，进入佛教所说的空行净土的无量宫中。

羚羊产仔 在藏北高原每逢初春，大量的羚羊便会迁徙到同一地点集体产仔以延续生命，其场面极其壮观。因羚羊在产仔时御敌能力很差，集体行动可防天敌攻击。小羚羊出生后被成年羚羊围住，既保温又安全。

鼠鸟同穴 即鼠和鸟类同用一穴的现象。在藏北高原海拔四五千米的地方，树木已无法成活，大地上只有草类生长，而这些地方正是高原鼠兔活动频繁的区域。高原鼠兔无尾，习性如鼠，形似兔，故得名，属草食性鼠类。因鸟类在高海拔地区找不到树木栖身，只有靠鼠兔的洞穴来筑巢，这就是所说的“鼠鸟同穴”。

墨脱垂直自然分带 墨脱位于雅鲁藏布江下游谷地，河谷海拔 600 米左右，而其西北面的南迦巴瓦峰河谷与山峰高差达 7000 多米。也就是说，在这一区域内，从下至上依次垂直分布着热带雨林到高山冰雪带的 8 个自然分带，可谓“一山有四季，十里不同天”

《六月的诞生》

文/嘎代才让

“六月的女神，试图降临人间
大地的花朵半开半合”

“倾盆大雨。幸福的声音
临近我的嘴唇。我看见虚空的大地
挑明了高挂上空的月光
月光，月光如水，像我母亲，
将我包围。”

“西藏的六月，我的六月
我将骑上黄昏的马匹
扑住爱的夜晚，爱人美丽异常
在我呼喊的灰土中生根发芽
遍地开花。”

“六月，莲花处处开
无数赤脚仙子拔地而起，聚焦的高地
祈愿而去，吹走
鹰翅上的灰尘；留住
爱人的心脏。”

“我和世界一同沉默，仿佛我
徒然失声，在这个泪和悲痛构成的
气象中，喊不出你！”

2010-6-3

十年

——写给未曾谋面的老哥

措香 著

1

你我未曾谋面，
可在网络中却感觉如此熟悉，
当你叫我猪头妹的时候，
我真的感觉你就是我的老哥，
我那亲亲的老哥，
我想，这一切都源自你我有着共同的血脉。

2

每当我问你，什么时候回来，
你总告诉我，
十年，
十年后你将回到阔别已久的故土，
你将和你的猪头妹一起喝那浓香的酥油茶。
可我明显的感到，
你的语调是那么的恍惚和不确定。

3

十年，是那么的漫长，
要过整整三千六百五十个日日夜夜。
十年，又是那么的近在咫尺，
似乎只在那弹指一挥间。
十年，
是一个什么样的定义，
又是一个什么样的期限？

4

是啊，十年！
十年后，
故土还是原先你离开时的故土吗，
那酥油茶还是早先的那个味道吗，
而你的猪头妹依旧是现在这样执着的性格吗？
是啊，十年！
十年可以改变的东西太多太多，
它可以让人忘记自己的语言和文字，
忘掉自己的尊严，
更可以忘掉自己是雪山狮子的孩子。

5

如果真是那样，
我希望十年后你仍旧留在异国，
因为，我不希望看到你失望的眼神，
悲伤的泪水和长长的惋拒，
那将刺痛我敏感的神经，刺伤我脆弱的灵魂。
虽然人老想归根，鸟倦会归林。
虽然为你准备的茶碗我已珍藏了十年！

我们是藏人孩子

白玛曲真

我是藏人的孩子
一出生我就知道
千百年来
祖先就把我的根埋在这里
在洁净的阳光雨露下
自由蔓延发芽生长
黑头发赭色皮肤红脸蛋
流淌沸腾的血液
头顶蓝天白云
脚踏戈壁高山大草原
在雪域极地舞蹈
稀薄的空气
游荡的牧民生涯
养育了我们一腔豪情
善良淳朴的笑脸
岁岁年年伴着春夏秋冬的交替
格桑花开了
草原就是我们的天堂
风雪飘过来了
我们的歌声漫过雪花
飞扬山外山
我是藏人的孩子
无论我走到哪里
挺直的鼻梁麦色的皮肤
独特而原生态的模样
没有人会说我是汉人后代
我说着自己简单的语言
穿着自己黄土地色的衣裳
穿行在现代都市中
常常在别人歧视的目光中沉默
他们看不见我淳朴热情的胸怀
看不见我激情澎湃的情怀
他们用或者新奇
或者鄙视或者讨厌的目光看我
也或者掩鼻绕道而行
怕我高原的味道

污染了高贵城市人
透满汽车油烟的肺部
可谁人知道我是心怀悲悯的藏人
我在经桶和念珠中传承祖先的美德
虔诚祈祷世界的和平安康
祈祷天下万物苍生的吉祥
我是藏人的孩子
在母亲慈祥的目光中生活
在父亲如山的大爱中成长
我无忧无虑相偎在高原的怀抱
吸取大山洁净的精髓
伴随云卷云舒花开花落
我没有名利的烦恼
没有灯红酒绿的浮躁
每天在哈达的祝福中
吟唱世间幸福的歌谣
我有蓝天一样宽阔的心
我有大海一样坦荡的情
我有雄鹰展翅万里的梦想
我有大气不争的性格
我不卑不亢用藏人坚定的脚步
踏着坚硬的水泥地行走在归家的路上
即使你的冷漠和嘲愚
我依旧微笑着为你祈福
我是藏人的孩子
我们说话就能唱歌
我们走路就会跳舞
我们膜拜苍天厚土
我们跪拜大慈大悲万能的佛祖
绿色的大草原，野花遍地
白云朵朵，牛羊成群
飘荡炊烟的帐篷下
那就是我美丽的家园
奶茶酥油养育了我的兄弟姐妹

一座雪山一米阳光一片净土
造就了深情快乐的藏人
月色下
阿妈的转经筒
转过了千遍生死的轮回
阿爸的六字大悲咒
穿越菩提树的沉默
萦绕在我的耳旁
卓玛飘飞的长袖
甩出藏人生生不息的图腾
扎西欢腾的舞步
舞动藏人多情的爱恋
我是藏人的孩子
世代永远改变不了的德行
我用母亲的乳汁学会成长
再用我的乳汁灌溉新生的灵魂
我的眼睛与梦想连接天路的尽头
匍匐相依黄土地宽阔的胸怀
脱离尘世最后的诱惑
面对祖先守望千年的净土
我热泪盈眶虔诚跪拜
我是藏人的孩子
也是中华民族关爱的孩子
和你一样流淌血浓于水的情感
祖国是我们最爱的母亲
我们同在一块黄土地上生长
共同有一个名字 - 中国人
每个清晨
我站在高原的骨架上仰望远方
我用动听声音大声呼唤
迎接那些远来的游子
当你越过天路出现在草原的尽头
我会手举洁白的哈达朝你奔来
用我优美的母语大声对你说
朋友，高原欢迎你
朋友，扎西德勒索

族群对话与新媒体

-----达赖喇嘛与中文网友的第一次推特对话

王力雄：尊敬的达赖喇嘛，首先感谢您在日程繁忙的旅程中抽出时间，与中文网友对话。从北京时间 5 月 17 日上午 10:30 开始，中文网友在“与达赖喇嘛推特对话”的谷歌汇问中向您提问，4 天多时间，虽然中间有谷歌汇问的宕机，有中国方面随之对谷歌汇问的封网，但还是有 1,253 人提交了 289 个问题，并投了 12,473 票对问题进行评选。

这次您日程繁忙，对话时间不能很充分，但不是希望您这次能回答很多问题，而是希望是一个开头，由此能建立一个渠道，形成一种方式，使您和中国的民间社会从此可以进行自由、持续的交流互动，这将有助于双方了解真实的对方。

谷歌汇问可以让所有参与者对每个问题按照“不错”还是“不太好”的选择进行投票，然后以不同的方式进行排序。这次是按照其中的“支持度”排序（Sorted by popularity）向您提交问题。

“支持度”的算法，是赞成票多少与赞成率高低两个因素的乘积。这个算法对目前对话并不完善，因为赞成多反对也多的问题赞成率低，但正说明争议大，恰是更需要您解答的。我想今后您直接与中文网友交流时，可以由您根据情况选择问题，也许更恰当。

下面我开始按“与达赖喇嘛推特对话”的谷歌汇问（<http://goo.gl/mod/Eq6K>）中“支持度”的排序转达中文网友提问（注：因为提问者大都用的是假名，而以支持度为据的提问可以代表网友的集体态度，因此不单独介绍提问者）。

达赖喇嘛：好的。首先表示，王力雄先生对今天这次对话搭建了一个很重要的平台，得以使我有机会与中国民众对话，我感到非常高兴。很遗憾的是，过去多年来，我们所做的与中国政府改善关系的努力，一直没有取得实质结果，但是我对中国人民一直抱持很大的希望，信心十足，所以今天能有机会与中国民众直接交流，让我高兴。

王力雄（开始提问）：支持度第一的提问中有两个问题，前一个问题是：“达赖尊者您好，我想请问您对于西藏以后宗教领袖的问题。请宽恕我的冒昧。您如何看待您终老后可能会出现像现在的‘两个’第十一世班禅的类似问题？”补充一下，支持度第九的提问：“达赖在大限之后，中共肯定会在国内选一位活佛，对此，您有什么措施？”与这个提问大同小异，两个问题一共得到 556 人赞成，是目前所有提问中得到关注最高的。

达赖喇嘛：一九六九年我对外有一个非常正式的宣布，就是未来是否继续达赖喇嘛的体制，应该询问西藏人民，也取决于西藏人民的决定。

同样，在一九九二年我作了一个正式宣示，未来西藏问题解决后，我将不担任西藏政府的任何职务，西藏一切事务，由西藏境内的留任的公务员继续管理。二零零一年，西藏流亡组织的行政首长，开始在西藏流亡社会透过民选的方式产生，任期为五年。

因此，我觉得达赖喇嘛这个体系并不重要。我健在的时候我会努力。对达赖喇嘛的体系，中国共产党比我还要关心（笑）。所以，出现两个班禅的这种现象，是有这种可能性。但这个现象的出现，除了增加混乱不会有什么正面的帮助。

王力雄：支持度第一的提问中的后一个问题是“另外对于中共所认定的第十一世班禅额尔德尼确吉杰布您如何看待？”

达赖喇嘛：据我的了解，他是蛮聪明的，在佛法上也很努力，但是民众对他还抱有一种怀疑的态度，我认为这主要得靠自己，能否在佛法讲修上做一个有贡献的人，这是很重要的，这是要靠自己的。

王力雄：支持度第二的提问有 444 人赞成，也是中文网友高度关注的。提问内容是：“想向尊者了解一下关于流亡政府代表与中共会谈的情况，为什么每次都会无果而终，到底双方在哪些问题上不能达成一致，以致谈了几十年仍然无成果？”

达赖喇嘛：主要在于中国官方一再强调没有西藏的问题，只有达赖喇嘛的问题。但我个人其实没有任何诉求，主要关心的是六百万西藏人民的文化、宗教及环境等问题。直到有一天，中央像他们认为存在新疆问题一样，也认为有西藏的问题时，并且要面对这个问题，努力解决这个问题时，我会同心协力，因为我们的目标是一致的，是为了西藏的建设、发展与团结。在目前，中共的做法只是依赖强制性手段，一再强调西藏的稳定，但是，我认为稳定来自于内心的信任与信赖。

王力雄：支持度第三的提问中有两个问题，前一个问题是：“尊者您好：不管中国未来的政治走势会如何发展，现在的汉族与藏族普通百姓之间的隔阂越来越大，很多藏民把问题简单的归罪于汉人统治，但其实我们汉人也是这种独裁统治下的受害者，您如何看待这个问题？”

达赖喇嘛：汉藏之间的关系，并不是在一九四九年或者五零年才开始，两个民族之间关系可以追溯到一千年以上。这种关系在历史上有时是非常和睦的，有时也是纷争的。现在可以说是一个纷争时段，根本原因是政府造成的，而不是人民。所以，我们人民与人民之间的关系是非常重要的。为此我们在世界上很多自由国家呼吁建立汉藏友好协会，也取得了一些成果。我认为目前最大的障碍是没有实施邓小平提出的实事求是。应该像胡耀邦那样，为了了解事实去做很多努力。最近温家宝总理的一篇文章肯定了胡耀邦做事的风格，也即不仅仅依据官方的文件，而是要到实地去了解情况。

同样的，在中国境内因为不了解事实真相，以及社会机制的不透明，造成了很大问题。如果对真相能够透明的话，对于处理并减少贪污腐败等都会有很大帮助。

王力雄：支持度第三的提问中，后一个问题是：“您有什么方法来维护好汉藏民族之间的友好关系吗？”

达赖喇嘛：我不管到世界任何一个国家，都抱着一个真实的人的心态，由此得到很多人的认同。汉藏两个民族如果同样持有人的心态，有一个平等基础，很多问题就可以解决。我经常会见到来自中国大陆的民众，我觉得他们都是很真诚的，我们的沟通没有任何障碍。

人与人相互产生怀疑猜忌，这不仅仅限于汉藏民族之间，全世界都一样，因此就需要接触，并且去消除这种猜忌。我在世界上不管见到任何人，都强调人与人之间的和睦关系。这有两个层面，第一，我们都是同样的人，这是最基本的，也是最重要的；第二，才是宗教、文化与语言等彼此的不同。

在一九五四、五五年我在北京的时候，我知道了马克思主义的理论是强调国际主义的，这表示人都是同样的。我对此非常赞同。

王力雄：支持度第四的提问是：“达赖尊者：《为全体藏人获得真正自治的备忘录》中，并未写如何保护汉族人在西藏的权益。你是否认同现有藏区汉族居民在自治后仍拥有居住权？你能否发表备忘录来描述如何保障藏区汉族居民平等生产生活的权益？很多汉族人认为你的自治是变相独立，因为他们怀疑自治政府会歧视和驱除汉族。”

达赖喇嘛：早期，在一九五零年前，西藏也有汉人居住。在我出生的地方，也有信仰伊斯兰教的回族，还有汉人。未来的西藏一定会有汉人居民。但是，关键问题是西藏不要成为和现在的内蒙一样，蒙族变成了少数，这样就失去了民族自治的意义。有的藏区，因为汉族人口的增长，西藏的语言和文化正在面临很大的危机。

王力雄：支持度第五的提问是：“请问大师，您书中所述过去的西藏是祥和的佛国，与中国政府所述的黑暗的农奴地区有很大出入，而且很多图片和视频也证实了过去农奴制度的残酷和黑暗，大师可否解释一下为何有这么大出入？”

达赖喇嘛：早期的西藏，也就是一九五零之前，是一个落后的社会，对于那时的制度不完善，我们是承认的，谁都没有说早期的西藏是像天堂一样。现在的境内外藏人当中，可以说没有任何一个人想恢复旧的制度，做梦也没有想过。

但是另一方面，中国政府宣传过去的西藏社会像地狱一样，这种说法与事实也有很大的落差。例如中共曾经制作的电影《不准出生的人》，纯粹是一种宣传，很多藏人无法认同，因为内容与事实不符。比如文革时强调文革取得了很大胜利，但是后来，当事实再无法掩盖时，就看出这种宣传没有什么力量。犹如六四天安门事件，全世界都知道，但是中共在宣传时也当成似乎没有发生。

最重要的是，你们每一个人应该公正地、客观地、科学地去调查与研究，这是非常重要的。我常常也跟藏人讲，不要以为是我讲的你承认、就接受，你要去观察了解。作为一个佛教徒，即使是佛陀的教言我们也要做彻底的分析与了解。

王力雄：支持度第六的提问是：“如果当局允许您回到西藏，允许西藏自治，您觉得您希望给西藏带来什么样政治制度？”

达赖喇嘛：这主要是通过境内藏人，特别是知识分子，以实事求是的态度来做决定。在流亡社会，过去五十多年来，我们已经实现了社会制度的民主化。

王力雄：支持度第七的提问是：“这个问题可能很尖锐，我很想问达赖喇嘛，中国政府对你批评最凶的一条，是说你要求西藏不驻军，说这是变相独立的最根本一点。你现在还坚持‘西藏不驻军’这样的要求吗？驻军权是领土主权中最重要的一个权力，西藏不驻军的主张恐怕广大汉族人民都不能接受，有没有可能，你放弃这一观点呢？”

达赖喇嘛：虽然我们讲自治，但我经常明确地讲，外交与国防由中央政府来负责。早期我提出过，当印度与尼泊尔等周边国家都友好、互相信赖的时候，西藏可以成为一个和平区，这只是一个梦想与远景，全世界都对此有同样追求，所以不用担心。

王力雄：支持度第八的提问是：“从目前的态势来看，在达赖尊者有生之年和平解决西藏问题的可能性趋近于零。请问尊者如何看待西藏的前景？”

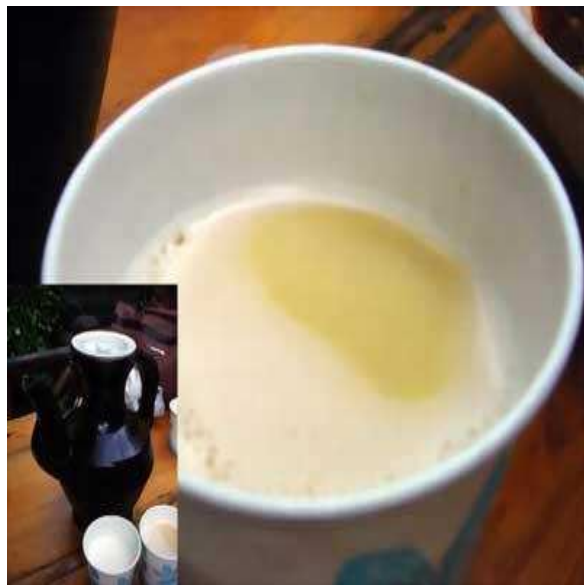
达赖喇嘛：从中共立国六十多年看，毛时代，邓时代，江时代，胡时代都不同，发生了很大的变化，所以，我坚信民族政策会发生变化，特别是西藏问题，在互利的基础上能够得到解决。曾经在西藏工作过的退休干部与党员，以及中国知识分子，已经开始提出民族政策不合理，需要反思，呼吁改善民族政策。所以，我认为在不久的将来，一定会发生变化，问题会获得解决。

王力雄：尊敬的达赖喇嘛，相对中文网友提出的 289 个问题，今天我们只谈了一个很小的开头。新的问题，以及对您的回答的反应，还会在“与达赖喇嘛推特对话”的汇问上不断增加，请您继续持续关注。并衷心期望我们共同努力，充分利用互联网这个改变时代的技术，把解决西藏问题的努力，从官员间的密谈伸展到汉藏民众之间的坦诚相对和民主协商中来。谢谢。

2010 年 5 月 21 日 星期五

于美国纽约公园大道 Loews Hotel 1014 室

藏族饮料



藏族饮料以茶为主，喝茶是藏族社会生活中不可缺少的一部分。藏族一般早上都要喝茶，最喜欢喝的是酥油茶，还有奶茶和清茶。酥油茶的制作方法：先把茶砖或泡茶熬煮，滤出茶汁，倒入茶罐，放在一旁待用；然后从茶罐中取适量的浓茶汁加上适量开水，再加上适量盐，便倒入“董莫”（即酥油茶桶），放入酥油，用力将“甲罗”（打酥油茶用的木棍）上下来回几十下，待酥油全部融解后，再倒进锅内加热，便成了可口的酥油茶。酥油茶因为有酥油，所以能产生很高的热量，喝后能御寒，是很适合高寒地区的一种饮料；酥油茶里的茶汁很浓，有生津止渴、提神醒脑的作用。奶茶有两种：一种是茶水烧开后，直接加牛奶放盐即可。这种茶叫卧甲，在安多地区较常见。还有一种是奶茶，在卫藏地区（尤其城镇）最为盛行，因为加糖，所以人们称之为甜茶。这种茶必须用红茶熬汁，再加入牛奶、白糖，香甜可口，营养丰富，深受人们的喜

爱。亚东地区的甜茶做法尤其讲究，更是别有风味。一般藏族的早点，喜欢用“强木都”茶，吃法是先在碗里放上少量糌粑、干酪粉和酥油，再倒上茶水，茶水喝完后，将糌粑用勺搅着吃。

藏族人一天到晚离不开茶。几乎每个藏族家庭都有火钵，上面经常煨着一壶茶（现在逐步以暖水瓶代替）。一般早茶必须是酥油茶，到中午以后就喝清茶（未加酥油和牛奶）了。

藏族人喜欢喝酒，而农区的男女老少更爱喝一种度数很低的酒，这就是藏区婚丧节庆必备的饮料——青稞酒。青稞酒的酿制是：先将青稞洗净煮熟，待温度稍降，便加入酒曲，再用陶罐装好封闭，让其发酵。两三天后加入凉开水或凉水盖上盖，隔一天，便成了青稞酒。这种酒色淡味酸甜，约15～20度，分头道、二道、三道喝。到藏族家作客，请你喝酒时，主人先倒满一杯，你先喝一口，添满；再喝一口，添满；一直要喝3口，最后满杯喝干，而后才自由地喝。还有一种藏制烧酒（称为藏酒），是用小麦或青稞经发酵面制成的低度烧酒，味淡而醇，约20～30度。藏东芒康县和边陲亚东县的烧酒以最有特色而著称。

目前问世的拉萨啤酒、“苏罗玛布”（红景天）保健饮料，都是就地取料生产。拉萨啤酒水质好、味道纯；苏罗玛布具抗缺氧作用，深受广大群众欢迎。

藏族还把敬茶、敬酒作为远行送别的一种重要礼仪，祝愿亲朋好友一路平安。在有藏族居住的地方、车站、码头、机场，常常见到送行的人们背上装满酥油茶或甜茶的暖水瓶，或者抱着盛满青稞酒的闪亮铝壶，为亲友送行。到医院里去探望亲友，带上一暖瓶浓浓的甜茶或酥油茶，病人会因有人送茶而感到莫大的安慰。

在藏区，不论是远方来客，还是常住友人，一踏进主人家门，首先端出的是香喷喷的酥油茶，主人双手捧上，恭敬地请你喝一杯，接着再寒暄议事。请喝茶是藏族人民好客的表现。

一献给所有‘90后’的藏族学生

阿万道吉尚

我的藏族同胞们，请伸出你们的手，让我们一同拯救母语——藏文！！藏文，号称世界第二大简洁文字，因为它只有三十个字母四个音调，比世界第一简洁文字英语只多了四个字母，它的表达能力却根本不亚于英语。它能描述一切事物，能陈述一切思想。藏文是在吐蕃第三十四代王朝颂赞干布时期其大臣吞米·桑布扎根据梵文的形态所创，它的历史虽然不如英语和汉语那样悠久，但是和其他民族的文字一样有价值。

文字是一个民族的命根，是一个民族文化的基本载体，它可以记载一个民族发展的历史轨迹。一个完整的民族我认为至少要具备三个条件：第一，自己的语言；第二，自己的文字；第三，自己的文化。而我们藏民族这三者都具备，口号称得上是一个堂堂正正`完完整整的民族。而我们民族的文化内容极为丰富，它以辉煌而悠久的历史，丰富而绚丽的内涵，鲜明而独特的风格，在中华文化的宝库中占有重要的位置。

然而，随着时代的潮流，越来越多的人为了满足眼前的利益，把而自己民族的历史文化与民族的灵魂置之度外。

英语，在全世界至少有几个亿的人在学习及应用；汉语，在中国至少有十几亿的额人在学习，相比之下藏文呢？雪域，藏文的发源地，但在那片高原上又有多少人在真正学习藏文和研究藏文呢？相反在国外却兴起“藏文热”，而学习藏文，研究藏文的却都是蓝眼睛黄头发的外国人，你说这不就是我们藏民族的悲剧吗？在本民族的人当中甚至有人这样说：“现在这个时代，要学习的新东西太多了，像藏文那种学了日后也不会用到的干脆就不学了。”听一听，听一听，说这种话的族人还能称得上是藏族人吗？就连我们本民族的人都这样说，这么不珍惜，那我们还指望谁来珍惜呢？是那些外国人吗？还是……？

将来，也许会看到这样的情景：

一个藏族姑娘或者一个小伙子带领者一帮外国人，到布达拉宫来旅游，指着壁画上密密麻麻

的文字，说：“现在各为所看到的是一种叫藏文的文字，但现在因为几乎没有人学习它，所以也无从知晓这个墙壁上记载的是什麼内容，现在它已经是一个民族的代表，是一段历史的痕迹。”

可悲啊，可悲！请不要认为这种看似荒唐的事是不可能发生的，从现在的趋势来看，也许只需再过五十年或一百年，再乐观一点再过两百年，出现这“荒唐”事情的概率真的很高很高！！

记得，在我的QQ好友里有一个身在河北的汉族女孩，当她知道我是藏族的时候，也许是出于好奇或什么的，她问了我很多关于西藏的问题，其中也就问到了关于藏文的问题，她说她很想到拉萨去一次，也很想学习藏文，想和蓝天白云零距离接触。她有这样的想法我真的感到好高兴，就算她那是一时的冲动，我也很乐意教她一些常用的句子，因为种种的原因我只能用“音译”的方式教她藏语。

当我遇到这样的情景时，我内心的感触真的很大，我在想从某种角度来说我们这一代藏族人是一代罪人，因为居住在世界之巅的藏族先祖们留下来的辉煌而灿烂的文化历史，有可能将在我们这一代人的手中断送。

我的同胞们，每天请你抽出十分钟来练习一下藏文字体，不要只满足于英语和汉语的字体上！

我的同胞们，每周请你抽出半个小时，阅读一下藏文名著，不要仅仅满足于四大名著！

我的同胞们，现在请你伸出你的手，那出一张信纸给远在雪域的父母，兄弟姐妹或同学些一封藏文书信，请不要满足于短信和电话！

我的同胞们，请伸出你们的手让我们一同为母语做一点贡献，就算我们成不了名留百年的一代，我们也绝不作遗臭万年的一代！！！

（如果你是一个藏族人，那么我请你认真想一想）

2010年5月

逮捕扎加是自绝于藏民族

周加才让

四月二十三日，青海藏族作家扎加（笔名：学东）以「涉嫌煽动分裂国家罪」遭到当局拘捕，这一事件除了引发国际媒体的关注和人权组织的抨击外，也让中国知识界跌破眼镜。

一般人来看，扎加具有倾共的表现，被藏人和学界认为是「官方知识分子」，原因在于他的作品富有对藏族文化的批判精神。他对西藏传统宗教和文化展开的深层检视和反省，在藏族青年和知识界影响甚大，蔚然形成了一股观念革新的进步思潮。比如在《智者的呼唤》（中译名）中，他就对传统文化观念中的迷信成因做了辨析，指出人们寄望于降神、卜卦、诵咒之类的方式来解决、寻找出路，这都是自欺欺人，他甚至也颠覆性地对仁波切（活佛）与生俱来的地位作出了质疑…。

可以说，西藏传统文化观念也是西藏人的灵魂，这裡凝聚著藏人向心的力量。扎加在这一点上进行反向的操作，无疑会让藏人内部出现思想的分歧和动盪，这是令中共在棘手的西藏问题上暗自窃喜之处。

多年来，中共的理念一向与西藏传统文化观念相衝突，这也是西藏三区境内民族矛盾与社会矛盾的一个症结。而由一位深具影响力的藏族作家出面，以民族自我批判的精神来检视自身，客观上舒缓了藏汉文化的摩擦，也舒缓了中共治藏的尴尬处境。从这一点上来看，正符合知识界评析认为的那样：扎加具有倾共或是「官方知识分子」的表现。

中共政权一向藉助政治宣传、文化感染来稳固和强化统治，如果能看到扎加在客观上已起到了「助己一臂之力」的作用，就应该予以珍惜、善加利用。不幸的是，扎加却因为在今年年初出版的《混沌顿开》（中译名。又译《天翻地覆》、《天壤之别》）以及在今年四月玉树赈灾中发出的联名公开信而「因言获罪」。尚且不谈中共无视所签署的国际人权公约，以及写入宪法的「尊重和保障人权」承诺，仅就对这个被学界公认为「官方知识分子」的著名作家开铡，就让中国众多学界人士不寒而栗，不能不让人将历史上「焚书坑儒」、「文字狱」、「文革」等的境况重搬到现实。

一位被称为「官方知识分子」的作家都不能得到将功折罪、网开一面的宽大，这会使人觉

得，中共体系除了弱智与强横之外还有封建帝王的暴戾之气，一心想靠拢中共的人们也不得不因为「伴君如伴虎」而却步不前。

《混沌顿开》是以理性的分析看待二〇〇八年西藏动乱，指出这齣悲剧事件衍生出了藏民族的觉悟和凝聚力，是一场开天闢地的思想变革；而玉树赈灾的联名信，是呼吁民众积极赈灾以及不要将捐资输入官方，以免落入贪渎者的私囊…。这都是以一个学术和公正的立场来看待客观实情，只要具备分辨力的人们都会站在作者的一线。这个一向与政府保持一致的「官方知识分子」，仅仅因为迈出的这两个不同调的步骤，就瞬间变成了「涉嫌煽动分裂国家」的罪人。

从历史和社会的文学发展状况来看，具有威望和风格的作家一般都有著浓烈的民族情感，这也是作品的生命力和感染力之所在。扎加和他作品中的民族情感，也是他在族群中引起共鸣、享誉声望的源泉，无可否认的是，中共在无形中藉助了这个「官方知识分子」的手笔和民族情感，施展了自己无力著手的工作。然而，令人大惑不解的是，作者却又因为自身的民族情感而获罪入狱。这是何等的奇谈怪论？说到民族情感，即使有族群对立的情绪偏颇，那也是人之常情，而执政者如果独断地将这种表现与「分裂国家」划上等号，那只会将自己这种狭隘和暴戾心性曝露于世，贻笑大方。

自一九七八年十一届三中全会后，中共立意反省、革新，即使八十年代在知识界「反资产阶级自由化」运动中，也没有逾越「因言获罪」而入狱的门槛。可是在近几年的倒行逆施中，知识界风声鹤立，在言论的管制中，不仅查禁出版物，连人也要入狱重判。

从扎加遭到拘捕的事态中可以看出，中共毫不顾惜地对这个圈内的「官方知识分子」开铡问斩，也毫不顾怜牵一髮而动全身的藏民族情感……，这种缺失考量的愚蠢行为，无异于在挖自己的牆角，怎麼能不让根基鬆动呢？我们不仅要问，一个官方知识分子都无法倖免于难，那麼照这样硬撑下去的「社会安定」还不很快破局吗？

2010年6月2日

龙在西藏

著
/
次
仁
夏
加

（接上一期）

中国境内，国民党的没落和共产党的胜利

自从十八世纪以来，中国政府一直在拉萨派驻代表，俗称安班。安班是中国在西藏权力的象征。但是在满清王朝（1644—1912）覆灭之后，安班及其军队被从拉萨驱逐出境，直到1934年，西藏与中国才重新恢复了接触。4月15日，蒋介石的副委员长黄慕松率领一个高级代表团抵达拉萨。他们的借口是“向刚过世的达赖喇嘛吊丧”，这样就在西藏与中国之间建立了第一次正式联系。黄慕松到达拉萨一事不仅标志着西藏与中国之间接触的重新恢复，而且还再一次使中藏无法就中藏边界问题达成协议，谈判破裂。黄慕松代表团事实上抵制了英国在西姆拉会议期间作为西藏与中国中间人所起的重要作用。代表团的真正政治企图是国民党试图把西藏重新置回中国的控制之下。黄（慕松）带着十分具体的政策目标来到拉萨，并提出了三点建议：（1）西藏必须成为中国的一部分；（2）中国必须负责西藏的防务；（3）必须在拉萨重建驻藏大臣办事处。按照中国方面的资料记载，黄的代表团取得圆满成功，而且他使西藏答应只要不成为中国的一个省，西藏可以把对外事务交与中国处理。然而，藏人却声称他们不仅拒绝了黄的建议，而且要求中国归还长江以东的领土。另外，在中国人想方设法抛开英国这个中间人的同时，藏人却坚持所有的协商必须把他们的南面邻国英属印度考虑在内。很明显，这对藏人来说十分重要，因为英国的参与可以提供某种形式的国际保证，但是中国出于自身的利益考虑拒绝让这次会议带有任何国际性质的特征。这就要这次会议带有更多的中藏对话特征。无论黄的访问有什么内情揭露出来，有一件事情是十分肯定的：对国民党来说，允许在拉萨建立办事处就是重新报恢复中国在藏影响的一个重要成就。

英国并不准备默认西藏回归中国，并决定抵制中国重新宣称的对藏影响。一旦中国获准在拉萨建立一个长期的机构，英国也想在西藏首府建立办事处。这就促成了1936年英国驻锡金政务官员贝森·古尔德访问拉萨，但最终使英国在拉萨的德吉林卡建立了英国驻藏机构。

1939年11月25日，一个由蒙藏事务委员会组成的9人代表团到达拉萨。后来，蒙藏委员会西藏事务专员吴忠信也抵达拉萨。他们的拉萨之行是经过周密策划的，目的是想主持14世达赖喇嘛坐床仪式。1940年2月22日，吴忠信和其他的外国代表参加了布达拉宫的坐床仪式。布达拉宫是达赖喇嘛的冬宫。后来，国民党和共产党都声称吴已经“主持”了坐床仪式。而且他的参与对确认新一世达赖喇嘛来说是至关重要的。

没有证据显示吴忠信“主持”了达赖喇嘛的坐床仪式。不过，

代表团设法在拉萨建立了长期的驻藏机构，并使西藏与南京建立了直接的无线电联系。中国人重回拉萨表明藏族官员中支持国民党政权的势力正在增长。拉萨有一支很强大的势力觉得他们可以与国民党政权达成某种和解，他们准备接受处于中国之内的特殊地位；不久，国民党获得了西藏统治集团内一些很有影响力的官员的支持。这些人绝大多数是达赖喇嘛家族的人。

藏人从来不承认中国代表团在拉萨出现就意味着他们承认了中国对西藏的主权。同时，英国在拉萨设置机构也不是意味着藏人准备向英国俯首称臣。允许这两个国家在拉萨设立机构更多地是为了表明西藏的独立和拥有某种国际战略眼光。英国驻藏机构的建立并不是通过承认西藏的独立地位而促成的。这个驻藏机构的合法地位一直是很不明确的。它一直是隶属于锡金的政务官员。这样英国驻藏机构在西藏拥有了一个重要的立足点。它的主要目的是为了向中国人表明英国将反对中国人采取任何企图重新恢复的在藏权力。

国民党政府也一直没有收回西藏是中国不可分割的一部分的声明。所以，中国人把他们驻藏机构的设立看成是中国对西藏行使主权的象征。他们把中国在藏权力

的失落看成是他们要把西藏统一到中国大一统之内这种爱国责任的一种失败，所以吴忠信代表团的 success 说明了国民党正权在宣传上取得了一大成绩。

在英国满足于取得这样的地位时，中国人却丝毫没有。藏人痛苦地意识到中国从未在他们声称的对藏的主权要求上作出丝毫让步。只要中国因内战的原因仍是那么弱小无能，那么它就很少有什么实际能力来恢复在藏权力。然而，共产党在中国获胜之后，事情就完全不一样了。不论藏人怎么想与所有的前朝政府一样，共产党都把西藏当成是中国的一部分。

虽然中国驻藏机构并没有行使什么权力，但是西藏政府担心驻藏机构的建立可能会使中国共产党在拉萨建立立足点。当时噶厦大量建议把代表团逐出西藏，事实上这项建议也得到了达扎摄政的支持。利用朗色林列出的可疑共产党同情分子和间谍的秘密名单，噶厦开始计划驱逐在藏汉人。在极度保密的情况下，西藏政府把日喀则和定日的军队调进拉萨，并让他们驻扎在拉萨的战略要地，藏人担心仍有一些中国人将留在西藏，并宣布这些人是忠于中国共产党的。

1949年7月8日，噶厦召见了蒙藏委员会驻拉萨办事处的专员陈锡章。他被告知西藏政府已经决定把所有与国民党政府有关的汉人全部驱逐出去由于担心中国人可能会在拉萨的街巷内组织力量进行反抗，所以在所有中国人离开之前，噶厦实施了宵禁。他们分别在1949年7月14日、17日和20日，在三个不同的地方实施了这项措施。同时西藏政府向蒋介石总统和李宗仁副总统发去电报，通报了决定。他们声明说采取这样的行动主要是担心共产党分子渗入西藏。这种担心并不是毫无根据的：在中国驻藏机构的成员当中，不满情绪不断激化。他们被切断与中国的一切联系，而且已经好几个月没有领到粮饷，其中有些人正讨论投诚“新政府”的问题，像在中国其它地方所发生的一切一样。事实上，在共产党统治初期（指1949—1954），新中国政府在行政编制上留任了绝大多数国民党官员，所以极有可能地是中国驻藏机构的官员只要转变一下，投诚新政府就可以了。

共产党和民族主义者都强烈反对西藏政府驱逐中国驻藏人员决定。8月6日，阎锡山，这位行政院主席发表讲话说：“所有的驻藏人员都是经过仔细挑选出来的，没有什么理由可以驱逐他们。”阎锡山还呼吁西藏政府“收回这个决定”。虽然共产党还未在中国境内掌权，但他们迅速地对西藏的行动作出了谴责，并要求尊重中国民族主义者的感情。共产党指控“帝国主义”及其“走狗”“策划了所谓的西藏驱汉事件，并企图把这120万平方公里的土地”沦为他们的殖民地。1949年9月2日，《新华报》发表了这样一篇社论：

在拉萨发生的驱逐汉族和国民党员的事件是西藏地方当局在英帝国主义及其走狗印度尼赫鲁政府的授意下而策划的一场阴谋。“驱汉

事件”的目的是为了阻止中国人民解放军解放西藏人民……必须把国民党反动政府从中国的任何角落清除出去但这是中国共产党领导下的中国人民革命斗争中自己的事情，与外国毫无关系。

这份社论表明中国共产党把中国驻藏机构在拉萨的存在看成是中国对西藏行使主权的证据。他们把西藏政府称为“地方政府”就使我们对共产党对西藏地位的看法毫不怀疑。

社论继续说：

中国人民解放军必须解放包括西藏、新疆等在内的全中国领土。即使是一寸的领土也决不允许落到外国手中。我们无法再忍受外国的压迫，这是中国共产党和中国人民永不改变的政策。

印度当局为共产党的主张和出人意料之外的“强烈民族主义”感情的出现而震惊。国共双方都认为印度驻藏机构，特别是胡夫·理查德森应对此次事件负责。这也得到了一些西藏官员的证实。一位西藏高级僧官这样写道，是理查德森建议驱逐中国驻藏人员的。负责与中国联络的主要官员彭措扎西也声称这种主意是理查德森提出来的。然而，理查德森却不记得他曾提出这样的一条建议；但是他承认他可能不经意提及了中国在拉萨机构的存在所带来的危险。

据印度官方消息，驱汉事件的发生也使他们很吃惊。不久之后，陈锡章就收到了决定。理查德森被传唤到西藏外交局，并要求他转告印度政府，请印度政府为中国驻藏人员的安全返回提供安全通道。这份命令给印度政府出了一道很大的难题：如果答应了，中国人将指控印度帮助藏人；如果拒绝了，藏人就会被置于非常被动的地位。胡夫·理查德森建议说：“允许官员继续留在西藏，而只把一些涉嫌参加可疑活动的人驱逐出去这样做可能会好得多。”由于没有收到政府的命令，陈锡章只能以拒绝向这些被遣送的人提供合法的旅行文件来表示出与事无补的抗议。胡夫·理查德森声称“这种姿态很显然是想作为一种表明其行动是被迫采取的证据。”

最终藏人方面驱逐了中国驻拉萨的办事处人员。事实证明这是一具明智的行动。这不仅结束了民族主义影响而且也意味着，当共产党于1949年10月掌握中国政权之际，西藏境内已毫无中国势力的残余。共产党立即面临着他们如何才能在西藏实行管辖。因为显而易见的是西藏境内没有自身内部进行共产主义革命的基础。

与中国驻藏机构的人员一道，许多从这个国家东部地区来的藏人由于被怀疑是共产党的同情者而被驱逐。其中有一位从康区巴塘来的叫平措旺阶的进步藏人。他早期曾试图在西藏组织一场进步的泛藏运动。1946年他来到拉萨之后，他试图警告拉萨当局内战结束之后，共产党有可能侵略西藏。他辩解说西藏的存在主要是要靠向外部世界开放和进行内部改革。由于当时拉萨官员并没有听从他的警告，所以他前往噶伦堡要求英国武装藏人。没有人把他当回事。后来在他被从拉萨驱逐出去时，他告诉他的朋友达钦（达钦是当时唯一的一份藏文报纸的编辑），“如果西藏政府不听从我的建议，我将会把中国军队引进西藏。到时我会写信给你的。”达钦后来回忆起，1951年中国人民解放军进入拉萨时，他收到一份电报，上面写着“安全抵达拉萨，平措旺阶”。中国共产党把他拉拢进来，成为他们当中的一员。后来他在西藏与中国的1951年5月的谈判中起了至关重要的作用。

驱逐共产党同情者的负面影响之一就是中国共产党开始坚信外国势力已经渗入西藏，并已采取了针对他们的敌视行动。胡夫·理查德森在其向印度政府的月报中写道，“在所有的事件中，通过驱逐可疑人士他们似乎已使共产党在拉萨活动的可能性往后推了，但谁又知道这能维持多长时间呢。”

然而虽然当时看起来似乎消除了对西藏的威胁，但是拉萨的恐惧气氛变得十分浓烈。1949年天空有一颗慧星出现，这被看成是一个坏的征兆。人们很快联想起了1910年哈雷慧星出现时，中国发动了入侵。政府下令举行宗教仪式活动来消灾除难。然而生活在拉萨政治圈之外的普通农民的大多数仍然没有受到这种新的政治环境变化的影响。西藏的政治一直是少数拉萨的贵族领主和喇嘛们的特权。胡夫·理查德森于1949年11月发出了关于西藏局势的以下月报：

当时拉萨的气氛一直是很不明朗的。许多官员私下里都已表示对他们地位的严重关注。据说有些官员已经计划把他们自己、家人和财产尽可能地从拉萨搬至印度。但是其他人则把这种局势看得更为轻松。他们说西藏只是一个很小的而又贫穷的国家，中国共产党很可能不会为其动心。还有一些人，主要是少数僧官认为他们很穷而且有在政府中任职的经验，共产党可能会要他们为其工作。高级僧官们则表示出先于他们的仆人随从之前为宗教而死的倾向。其中有一个大领主后来回忆说：“人们开始计划移居印度并开始把财产转移到印度或寺庙中。”当时的气氛可以简要地概括为：“人们象鸟儿一样，准备飞翔。”其他人则认为在中国进入西藏之前会有一个过程。一个大领主家族的成员伦钦卓越玛·达林表示了她对北京电台声称的要解放西藏的反应。她说：“二十世纪四十年代末，我们听到有谣言说中国共产党马上就要来了，但是我们认为在他们到达之前可能要几年的时间，因为他们在广播中说他们将首先解放台湾。”

驱逐中国驻藏机构人员标志着中藏关系新阶段的开始。通过处理与中国的关系，西藏已注重声称其保持

独立的意愿。另一方面，这挑衅更加坚定了中国重获西藏控制权的决心。很显然，中国与西藏两者的目的是不可调和的。1950年第一月中所面临的是通过外交途径是否可以达成和解或者是通过高压手段强制达成的问题。

1949年10月，共产党控制的中国全境，一个月后，春都（“西藏人民代表大会”），开会讨论了所面临的中国威胁问题。最后他们达成共识他们应当采取不同的手段来抵抗中国人的宣传。首先，他们将进行内部改革以准备应付中国的可能入侵；其次，他们将寻求外国支持；第三，他们将努力与共产党进行对话。

直到那时为止，西藏一直处于世界的主流社会与政治事件之外。第二次世界大战对藏人来说几乎是毫无影响。西藏的社会经济的和政治体制仍停留在欧洲的中世纪水平。在1913年与1933年期间，第十三世达赖喇嘛曾试图使西藏进入二十世纪，但是他遭到了宗教界和统治集团内保守势力的反对。然而西藏社会既没有停滞不前也没有濒临崩溃的边缘。有一小部分藏人，他们十分了解国际局势。而且有一小部分周游各国的贵族家庭开始把他们的子女送到印度寺庙或学校中学习，通过他们，印藏贸易的中心噶伦堡已成为西藏了解外面世界的窗口。主要是这些人采取了措施使西藏的军队现代化，并使西藏的政府趋向现代化。

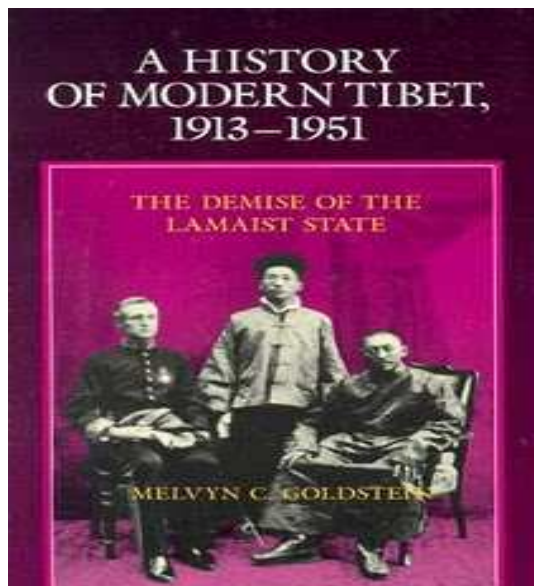
西藏准备直面中华人民共和国

1949年达扎摄政在春都大会上提出进行内部主要变革的建议。噶厦组成三个独立的部门：外交局、国防部和军饷与供给部。每一位噶伦各管一个部门：噶伦然巴喇嘛主管外交局，助理是鲁康娃和群培土登。索康旺青格勒主要负责处理军饷与供给事务，助理是孜本阿沛·阿旺晋美和阿旺扎巴。阿沛在后来起了至关重要的作用。饶噶厦主要负责防务与军队士兵的招募事务，助理是孜本朗色木和阿旺朗加。他们被授权在面临紧急情况时，可以不与人民代表

大会协商就可采取行动。噶厦也决定他们需要监听国际机关新闻。当时，有一位叫亨里奇·哈雷的奥地利流亡者居住在拉萨。他被要求收听广播并向政府提供每日的国际新闻摘要。最具创新意义的决定是在拉萨建立广播站。多年以来，西藏政府一直在西藏全境建立无线电广播系统网络。为此，西藏政府雇用了两个英国人罗伯特·福特和利吉纳尔德·福克斯。

1950年1月，拉萨广播电台首次向世界广播。刚开始每天只播放半小时。藏语部分的新闻由饶萨加根播音；中文部分由达赖喇嘛的姐夫彭措扎西播音；英文部分由利吉纳尔德·福史斯播音。建立广播站的最初目的是为了反对中国人的宣传。1950年1月31日，拉萨广播电台反驳了北京声称的西藏是中国一部分的声明。广播宣称西藏“自1912年满族驻军被驱逐之后一直是一个独立的国家”。

（未完待续）



他将他的名字，意谓着“慈悲”的强巴，与意味着“传播宗教”的丹达，融入新官玺的含意之中，用藏文念起来，就是“gyal-khab jam-pae kyang, diki ki tempa dhar-pae thamga”。这句话用了双关语，很难准确地翻译，但大致上可以翻译成：“以爱治国。幸福的宗教就会长驻。”

虽然后来的政府变得腐败无能，康巴的忠诚，与前期留下来的好感，似乎继续持续至中共入侵为止。例如 1950 年 10 月，康巴的民兵跟图博的正规军肩并肩一起，在当时的情况下，英勇地尽了自己的义务。[原注 5] 康巴的主要领袖，康钦达瓦拉(Khenchen Dawala)，努力在博东建立一支坚强的康巴民兵，而他所扮演的重要角色也受到官方的肯定。博雄驻昌都的无线电操作员，罗伯·福特(Robert Ford)说：“在省长之下，他比其他任何拉萨的官员还重要。”福特所描写的“这位昌都的大人物”，就是曾经在 1918 年强巴丹达麾下表现杰出的一位。但高史坦在书末描写 1950 年的入侵之时，没有提到这位重要的人。

博巴习惯将军事事件以其发生的年代来指涉。英国人的入侵被称之为“木龙战

བླ་མ་འབའ་དེ་བ་ཐེན་ནག་པོ།

黑色年鉴

：高史坦与图博历史

的否定 (第一部)

嘉央诺布/ 著

译者：台湾悬钩子

(接上期)事实上，这次在博东的胜利，以及博雄在昌都所建立的进步开明的政府，由后续的两任连任省长继续维持，确保了康巴对拉萨的忠诚。强巴丹达的施政方针，也许可以用他在胜利后所刻的新官玺评估出来。

争”(shing-druk mak)。而 1912 年驱逐满州军队的事件，称之为“水鼠中国之战”(chu-chi gya mak)。但康巴大概觉得 1918 年在他们的历史上是重大的转折点，所以他们提起来的时候，很隆重地称呼它为 kalpa sa-ta, “土马新世纪”。因为它不只是战争，而是民族的解放。己的国家认同，以及开创自己历史的现代时期。伯纳德·路易斯(Bernard Lewis)，这位引起争议、但著作等身，专门研究伊斯兰与中东史的学者，告诉我们，“误用历史者”的操弄手法，如何利用简单的事情，例如更动历史的起点，来达成自己的目的。

“要写一本书，一篇文章，教授一门历史课程，你总是要找到一个起始处，而其选择，将会先验地决定其结果。任何起始点，在某种程度上，都是人为的。历史是一件无缝的衣服；断代是为了历史学家的方便，而不是历史过程的现实。如果你小心地选择，你不用真正捏造，就可以歪曲历史。例如，一位写作美日关系的人，可以以广岛（原子弹爆炸）为起点，或者以珍珠港为起点。这两个不同的起点，甚至会让相同的历史叙述看起来非常不同。”[原注 7]

高史坦的《现代图博史》的起始点，是选在

1912年，十三世达赖喇嘛从英属印度结束流亡，回到拉萨的时候。这个乍看之下，似乎好像是起始图博现代史的合理年代。就是在这个年代，高史坦告知我们，图博开始致力于改革与现代化。我们被告知，那个现代化的过程，几乎完全只受英国的影响，而即使是图博领导人物所创建的新军与民族主义的派系，都是亲英的，而且事实上都是受到英国人所影响的。

亲中与左派历史学家，对图博现代史的一个重大理论是，一个二十世纪初已成形的独立图博国家的概念，大体上是一个虚构之物，是由英国帝国主义者捏造出来，由殖民官员如查尔斯·贝尔(Charles Bell)、巴索·顾尔德(Basil Gould)、休·理查森等人所形成并且散布，好在英属印度与中国（甚至俄国）之间创造出个缓冲带。中国的历史学家接受这个理论的前半段，但却拒绝“缓冲带”的部份，认为英国人的目的，乃是想将图博从“祖国”中国分裂出去。大体而言，假如把叙述的起点放在1912年，这就是图博现代史可以“不用真正捏造”就可以有效地阐扬这种理论的方法。

但如果我们更加回溯，比方说1876年，我们就会遭遇到另外一种版本，图博的领袖展现积极，甚至凶猛的“民族主义”精神，努力对抗英国帝国与中国帝国沆瀣一气，想要贬低图博的自由与完整的企图。

1876年，大不列颠与清廷签定了烟台条约，其中一条就是允许英人派遣一支探险队经过图博。中国认为这个条约也是西方强加的“不平等条约”，然而有关于图博的特定条款，却变成中国与英国两方都可以获得利益的共犯结构。因为双方都没有询问图博的意见，“图博的国会”（兰伯语）拒绝让英国人进入图博。根据阿勒斯泰·兰伯的纪录“……中国人选择斥责博巴，说他们居然敢反对皇帝特准的英国使节团；而以一种反抗中国的姿态，博巴关闭了春丕（亚东）到锡金的边界，并且强化了隆吐山(Lungthur)的边防”。[原注8]

为了显示对英国与中国的反抗，博巴在隆吐山建了一个要塞，深入英国人所认为的锡金领土

十三英里之处。为了显示他们的决心，博巴以九百名士兵充实了该要塞，根据华达尔博士(L. A. Waddell)的记录，博巴事实上入侵了锡金，“前进到离大吉岭只有六十英里的范围，造成当地欧洲居民的惊惶。”[原注9]英国人派了两千名士兵与火炮，由葛拉汉准将所指挥，打算赶走进逼的博巴。火炮轰炸、步兵团进攻，总于让博巴撤退回隆吐。“但博巴们，虽然武器相当原始……”兰伯告诉我们：“……对于兵器的逊色却从不感到气馁。到了五月，他们企图对热纳宗(Gnatong)的英国营地进行突击，还差点成功俘虏当时正在边境访问的孟加拉副省长；他们最终因为伤亡惨重而撤退。”[原注10]

华达尔也提到博巴奋勇作战，并且显示“极大的勇气与决心”。华达尔认为，造成博巴“入侵”的另外一个因素是英国吞灭锡金，后者一向被博巴当成他们的势力范围。虽然在隆吐山惨败，然而博巴还是很顽固地拒绝承认英国人有权利派使节前来图博，也不认为中国有权利给予他国派使节的许可。

图博对此立场的固执，让英国人不得不下结论，也许最明智的作法，就是放弃（烟台条约中）所获得“有问题的图博利益”（这是在英国外交部的秘密备忘录所记载的），特别是因为藉由不挑战中国在图博的支配地位，英国获得了中国正式承认它在缅甸的治权。（因为中国认为缅甸乃是朝贡的藩属国，然而英国在连续的三场战争后，已经于1885年完全接管了）。而满清皇廷正式承认英国在缅甸的统治，就是用英国正式承认中国对图博的主权换来的。

一本政府的出版品（《锡金地志》）提供了当时英国官方对图博看法。“谁能否认呢，假如我们以科学探奇为藉口，或者再加上可疑的商业投机动机，强行进入图博的话，因此而惹恼了中国这个可能的盟友，就会是超级的大蠢事。”[原注11]阿勒斯泰·兰伯又说：“印度政府希冀能够在英属印度与中国之间达成协议，不用理会博巴的看法，就是与上述相同的心态。”

在那个年代里，博巴刻意被英人与中国人排除在任何有关图博与锡金的会议与讨论之外。在

1893年，当《通商章程》谈判（将会被纳入锡金—图博条约里）在大吉岭举行时，博雄派了一位内阁部长，一位噶伦[译注4]，年轻的夏札·班觉多吉(Paljor Dorjee Shatra)，到场观察。夏札的到场似乎引起英人的恼恨，因此他“被允许遭受侮辱”（兰伯语）。外界所知的是，一些英国军官把他从他的马上拉下来，并且把他丢到乔拉斯塔(Chowrasta)广场的公共喷泉里。另一个记录则说夏札的仆人才是那个倒霉鬼。这个事件出现在所有英国的记述之中，被当成精力旺盛的殖民军官一种不合宜的恶作剧，但大吉岭的当地博巴相信，那是英人故意羞辱博巴的，因为他们“傲慢无礼”。[原注12]

博巴对英国与中国的反抗，在大多数的研究之中，一直都被轻描淡写为一种迷信或无知的后果：博巴有一种渲染的恐惧，怕英国人会摧毁他们的宗教。这种反抗来自图博民族主义的可能性，从来没有被严肃考虑过。有时候这种态度几乎是隐藏着一种暗暗的歧视：博巴不够“进化”、不够“成熟”，没办法感知民族情感。针对此问题的大部份研究，大致都遵循着传统的学院成见，认为亚洲与非洲的民族主义与国族认同，都只是跟随着已经在欧洲与美洲发展出来的“模式”，接着在殖民地上被外来统治者所强化，或被殖民地土著接受摹仿而已。

当然，这样的理论现在已经被认为是太过心胸狭窄，太过以偏概全，而亚洲民族主义是“被想像或被发明”出来的观点，也已经被此问题的专家，如帕尔塔·查特吉(Partha Chatterjee)

（《国家与其历史片断》，The Nation and Its Fragments）与杜赞奇(Prasenjit Duara)（《从民族国家拯救历史：民族主义话语与中国现代史研究》Rescuing History from the Nation: Questioning Narratives of Modern China）认为不值一晒，他们提供了亚洲民族主义复杂又细致的观点，证明了地方的历史、文化、甚至宗教因素也是其演化的重要成因，不单是欧洲或美国的殖民或帝国霸权的影响或机制。

因此，很值得注意的是，1895年11月在亚东所发生的博英两方对话，当时英人发现博巴将

一些他们竖立在锡金边界上的边界石柱破坏，而且复又在英人认为属于锡金领土的结贡，建立起一个军队驻扎点。对话者是两位英国官员，诺兰与克劳德·怀特(Nolan and Claude White)，与一位图博慈城(tsedrung, 僧官)丹增旺波(Tenzin Wangbo)。阿勒斯泰·兰伯写道：“诺兰从他与丹增旺波的谈话里，所下的结论是，博巴在结贡驻扎，象征了图博民族主义的精神，特别是因为十三世达赖喇嘛最近开始主政以后。丹增旺波说，博巴自觉不受到英国与中国所签定的条约限制，因为博巴没有参与，而他们也不会依照该条约来谈论边界的问题。然而，他们愿意根据图博的地图来讨论边界的问题；但丹增旺波又强调『图博不会只因为条约这样讲，就放弃自己的土地的。』”[原注13]

华达尔当时住在大吉岭，也跟图博的内阁官员夏札噶伦谈过好几次话。大概是从他那里，华达尔得知图博境内已经产生了一股新的民族精神，因为公众怨恨第穆摄政王与中国驻拉萨的安班（博盖，指清朝派的驻藏大臣）的勾结。爱国的官员相信这两方曾经一起密谋，想降低年轻十三世达赖喇嘛的权威，而他们害怕他也许会变得像他的前一任一样“神秘地”英年早逝，结果让摄政班底与中国来的安班坐收渔利。华达尔的结论是：“目前的达赖喇嘛已经变成此规则的例外，因为图博有一个新崛起的民族派别，他们发挥影响，反对中国人在该国政府里过度的干涉。这个民族党派拯救了年轻的达赖喇嘛，免其遭受前任者的悲剧下场；他们透过戏剧化的政变，拯救了他，也拯救了政府免于中国的影响。”（嘉央诺布：在该政变中，第穆摄政王被推翻、囚禁，而安班的权力受到罢黜。）

华达尔对夏札留下深刻的印象，而且觉得不“符合他的高位”给予他相当的礼遇，又将他排除在官方协议之外，英国人“错过了一个绝佳的好机会”来赢得博巴的信任。华达尔发现夏札“是非常高贵而见多识广的绅士，而且对英人也很有好感。”夏札告诉华达尔，他在大吉岭浪费了时间，但他愿意把英国的“刑法、警察与民法”的简则带回拉萨，因为这些法规让他印象深

刻。而他想要改革图博的法律系统（因为有许多都是由满州官员所强加），而这一套系统都依照中国式的刑则，如刑求嫌疑犯来取得其罪行供词，这位年轻的图博官员觉得实在很讨厌。

必须注意的是图博对英国与中国帝国野心的反抗，不断地持续了三十年，不论因为这样而损失了博巴的生命，也面临英国与中国的敌意。事实上，要一直到1904年的杨哈斯本事件，图博这种凶猛的民族主义政治才改变。

卓越的英博关系史学家，阿勒斯泰·兰伯（Alastair Lamb）在跟高史坦谈到这次战事的时候，据说曾经评论道，他的写法好像是在写欧洲现代史，却把第一次世界大战略过不谈一样。[原注6]高史坦本书的一个奇怪特征是，虽然书中包含许多资讯，然而却好像只把事件简化为拉萨统治阶级之中的一小群人的胡闹丑行而已。

历史叙述的起点

甚至高史坦对于他的历史书的起点——1912年，在某种意义上，似乎也增加这种不怎么细致的，对图博历史的贬低。更重要的是，它错误代表了图博进入现代世界的时期，小看了博巴创造出自英国人的入侵军，带着许多来福枪、马克沁机枪，以及（根据博巴的说法）纯粹的狡诈，短短两小时内，在曲弥雄果（Chumi Shengo，帕里境内）屠杀了七百位图博乡下徵来的民兵。“虽然遭受如此歼灭式的攻击，图博的军队还是井然有序地撤退，拒绝落荒而逃，并且在刺枪的枪口下，阻挡骑兵的追击。”[原注14]接下来在桑玛达、康玛、尼宁、扎丹，有大约两千名博巴为了“家乡”（phayul）而死，特别是在江孜，在当地，战事终了之前，有一度博巴甚至还包围了英国的军队；最后，1904年8月，英国人挺进到拉萨，并且强迫博雄接受一份条约。

博巴可以合理地将1876-1904年之间所发生的事，看成他们的现代史的第一章。然而此时期的大部份历史叙述，大部份都是由英国官员或学者所写的，倾向于将博巴的反抗与民族主义轻描淡写，并把这种现象说成博巴的顽固或迷信，或者比较好心的话，就说成是两方之间产生误会造成的。目前没有一部历史著作是研究这个时期所

产生的现代图博民族主义或国家认同，也没有人重新检视可能造成它或影响它的因素。这样的作品实在早就该出现了。我在此对现代图博史的这些发展根源，提供我的一些揣测。

有可能，十三世达赖喇嘛与他的官员，都受到现代化、社会改革与民族主义精神的影响，因为这些思潮在十九世纪末正在亚洲各处散播。例如印度有孟加拉文艺复兴，在中国有自强运动与同治中兴。但最肯定的，是明治维新，此改革让日本改头换面，从封建社会变成现代国家，并且激励了年轻的达赖喇嘛，就好像它激励了其他国家，如印度、中国、东南亚与中东的改革者与民族主义者一样。我们知道十三世达赖喇嘛对于明治日本很有兴趣，甚至可以说是着了迷。他思索到他自己与满州朝廷之间的问题，而中国在1894年第一次中日战争中惨败，一定激起他的兴趣。他派了一个有名的学者，格西扎瓦丹多（Geshe Tsawa Tritul），与其他两位博巴到日本去留学，早在他派四位博巴到英格兰去学习之前。当圣尊1908年停留在北京时，他安排去日本访问，然而却因为满州皇帝去世不得不将他的计划取消。

当查尔斯·贝尔爵士写道，他是“第一位欧洲人受当地人民邀请，访问拉萨”时，他大概不知道达赖喇嘛早就邀请过两位日本人，多田等观与青木文教，来拉萨停留。多田是一位宗教学者，在拉萨研究了十年，而青木翻译了他从加尔各达的藤谷氏所取得的，军事手册与日本的教科书，还有关于教育的书籍。他也是圣尊达赖喇嘛的“外交主顾问”，为他提供“日本媒体报导与英文报纸的摘要与简报”。另外一个日本人，矢岛安二郎，乃是一位经历过日俄战争的退役军人，也曾经在东京的军校里任教，他被赋以训练新图博军中最大连队的任务。这是在英式的系统引进之前发生的。当明治天皇在1912年7月30日驾崩之时，达赖喇嘛还送信到日本表示哀悼。根据一位研究日博关系的杰出研究者的说法，“他（十三世达赖喇嘛）欣赏天皇作为独立亚洲佛国的进步领袖所代表的意义。

（未完待续）

（接上期——达赖喇嘛的出现）几年以后，达赖喇嘛的随从听到 1589 年在蒙古出生了一个小孩，他是卓库尔(Chokhur)部首的儿子，俺答汗的曾孙，相传有异于一般儿童。西藏喇嘛就前往调查，认为这位特别儿童就是索南嘉措的化身。一大群乃东的官员，格鲁派三大寺的代表，达赖喇嘛的管家都到蒙古地方寻人，并设法把儿童带回西藏。但是父母不愿儿童离开，要求等大一点后再回西藏。于是就在蒙古地由西藏老师教他经典和其它宗教训练。

这个孩子就成为第四世达赖喇嘛，取名云丹嘉措，通过这个孩子蒙藏之间结成了更紧密的宗教关系，格鲁巴在西藏也成为更强大的集团。由萨班以来所建立起来的萨迦派的势力逐渐衰微了。

在 1601 年云丹嘉措十二岁时，西藏寺院的首

脑们坚持他应当回西藏去，于是他们派出一批人来接他。在路上，他在东郭儿寺住了一些时候，前世达赖喇嘛在这里设的外交机构被加强了，任务也增加了。

当云丹嘉措到达拉萨时，在寺院官员主持的仪式上正式承认他为第四世达赖喇嘛。他由前噶丹赤巴僧格仁青传接。当他在哲蚌寺当学僧时，扎什伦布的一位有学问的喇嘛罗桑曲坚(Lozang Chosgyan)来访他并教他经。这就是第一世班禅喇嘛。这一称号的意思是“大学者”。

从此罗桑曲坚的转世就被称为班禅喇嘛。

就在这时候噶玛巴的红帽派给达赖喇嘛送来一首诗，这首诗他的随从译不出来。他不去含含糊糊的回答，而回了一封字句生硬的信，这样就造成一些恶感。红帽派的人到处宣传说达赖喇嘛的随从连诗也不懂，这对有学问的人来

西藏政治史

著 / 孜本·夏嘎巴

说是一个大缺点。

不久后一位红帽派的噶玛巴喇嘛，到拉萨大昭寺朝佛，他给佛像献了一条哈达，上面写着一首祈祷诗。这条哈达送给了在哲蚌寺的达赖喇嘛的随从。他们误认为这首诗是侮辱达赖喇嘛。他的蒙古骑兵发了火去抄袭噶玛巴红帽派人们的家和马尸。结果噶尔玛登松王波，这位后藏的首领和噶玛巴派的支持者于 1605 年带领大队人马进入拉萨，赶走了陪送达赖喇嘛来到西藏的蒙古人。跟着就发生了权利之争。卫地是在格鲁派控制下，藏地则是噶玛巴派的控制下。有一个时期登松王波占了上风，他夺去了卫地几个地方。

1606 年达赖喇嘛访问了群科几介寺院和山南部分地区。乃东贡马对他给予盛大欢迎。下一年他又被后藏的格鲁巴寺院邀请到后藏去，班禅喇嘛罗桑曲坚从很远的地方欢迎他。扎什伦

布寺的喇嘛们在日喀则街上举行了热烈的夹道欢迎。

后藏的首领登松王波，他的首府就在日喀则却没有举行欢迎或对达赖喇嘛布施。但他也没有在扎什伦布寺设置阻挠，寺方要求达赖喇嘛充当堪布。他只接受了一个名誉堪布的地位。然后他又在回到卫部贡嘎之前访问了其它格鲁派寺院。

噶玛巴红帽派的喇嘛首领就住在贡嘎附近。这两位喇嘛之间交换了信件，很可能要安排一次会见。这样一次会见也许会结束格鲁派和噶玛巴之间的对立，但是双方的随从人员却不愿和平，达赖喇嘛的随从匆匆把他送到哲蚌寺。来朝见达赖喇嘛的人们遭到噶玛巴红帽派人的搜查。当时有人写了诗谴责双方随从不使两位喇嘛会见以达成和解。

1611 年噶尔玛登松王波去世。由其儿子噶尔玛朋错南杰继位。当他登位时他控制着整个后

藏和堆（西部西藏）和卫的部分地区。他两次和不丹冲突。但是西藏资料和不丹记录都没有记载冲突的原因和结果。也没有说明当时班禅喇嘛到不丹是为了什么。很可能是去结束冲突的。噶尔玛朋错南杰在巡视了南部边境后，访问了拉萨，他派私人秘书去见达赖喇嘛要求会见。达赖喇嘛身边最有权势的随从索南扎巴反对这样一次会见，理由是日喀则的藏巴第色是格鲁派的敌人；这样朋错南杰只得到一个客气的答复说达赖喇嘛正在坐静，不能扰乱他。这位后藏首领深深激怒了。当时舆论是同情他的。人们认为如果举行这样一次会见藏巴第色很可能被和平地争取过来。朋错南杰在失望中回到日喀则。

在 1615 年明神宗派了一位使者来邀请达赖喇嘛到南京为一座寺院发愿。由于他对色拉寺和哲蚌寺的责任，拒接了这一邀请，但他答应在

西藏为这座寺院发愿。他真的面朝中国进行了祈祷并向空中撒青稞。

1616 年达赖喇嘛患关节炎痛，他到几个温泉去进行治疗。1617 年一月他去世于哲蚌寺，此年二十八岁。他的遗体被火化了，骨灰由哲蚌寺、他的蒙古父亲和他的一位蒙古施主 土默特台吉分有。

在这一时期西藏与蒙古之间往来频繁，甚至俺答汗与达赖喇嘛交换称号时，蒙古是一个独立国。此关系一直保持到满洲时代。另一方面在明代西藏与中国很少接触。明朝皇帝对西藏很少有兴趣除了邻近中国边境的部分。

七，五世达赖喇嘛掌权

四世达赖喇嘛的随从对朋错南杰的侮辱招致了他于 1618 年进攻拉萨。他遇到哲蚌寺和色拉寺喇嘛们的反抗。又受到世俗施主的支援。在拉萨有一些人被杀死。在哲蚌寺所在的山上散布

着被杀死的僧人的尸体。情况十分危急。色拉寺和哲蚌寺的僧众暂时退到北边的热振寺和达垅寺躲避。

由于后藏军队的胜利，一些小的格鲁派寺院被强迫改从噶玛巴派。在拉萨城外修建了两处后藏的营房；一处切断了哲蚌寺、色拉寺和拉萨的交通另一处卡住了整个地区的咽喉。这样格鲁派的两大要塞就被有效地围困起来了。那些回到寺院的格鲁巴喇嘛们的行动受到限制。

同时朋错南杰在对扎什伦布寺可以俯视的地方建了自己的噶玛巴寺院。取名为“扎什私弄”

（Tashi zilong）意为压到扎什伦布。修寺院的人故意滚下大块岩石压死了几个僧人。扎什伦布的僧人在到日喀则的路上处处受到牵制。这种迫害持续了一段时间。在 1605 年被登松王波赶走的蒙古兵在 1619 年化装成香客又返回了西藏。这就提高了哲蚌

寺和色拉寺僧众的希望。因为蒙古人是格鲁派的支持者。但是蒙古人在准备一次大战斗，他们只在距离拉萨较远的地方扎营。由于他们没有动作。人们就说“蒙古人当作一帮土匪是多了，当作一支军队则又少了”。

前世达赖喇嘛的侍从索南若登，此人也叫索南群培，派四人出找寻达赖喇嘛的转世。在 1619 年他得到消息有一个小孩于火蛇年九月二十三日在琼结的清瓦达孜出世。他得悉这个孩子与众不同，他就带了前世达赖喇嘛用过的东西亲自到琼结去了。传说这个孩子认出这些都是他自己的财产。为了进一步确认，索南若登回到拉萨。派人去班禅喇嘛和另一位喇嘛去看这个孩子。他们都认为这个孩子就是前世达赖喇嘛的转世。

五世达赖喇嘛被命名为阿旺罗桑嘉措。由于西藏的政治局面不稳定，

这一发现被严格地保密起来。他被带到囊噶孜（**nankertse**）而没有留在他的出生地或带到哲蚌寺。

一些时候来蒙古军队的司令官驻在拉萨城外和哲蚌寺的蒙古喇嘛保持密切的接触。他们向他报告了周围的一切动静。1620 年蒙古军队对后藏的两处兵营突然袭击。由于突然袭击来，后藏的兵丁大部分被杀死。于是另一支后藏军队准备来抵制蒙古人。害怕战争再扩大，班禅喇嘛、噶丹赤巴和朗玛夏仲出头给双方调停。经过谈判后，蒙古人同意撤走，但要依两个条件：后藏营房必须撤走，被强迫改教的格鲁巴寺院应恢复原来的面目。

在通知了后藏十一年后，朋错南杰于 1621 年去世，由他的十六岁的儿子噶玛登均王波继位。有两名主要官员代表这位年轻的首领管理后藏。朋错南杰之死使卫藏之间的紧张局势有

所缓和，因此五世达赖喇嘛的寻认就与 1622 年公开了。于是有三大寺的代表把他接到哲蚌寺。

害怕五世达赖喇嘛的安全成问题蒙古僧人和一部分格鲁巴的坚决支持者，想把他带到蒙古去。但是达赖喇嘛个人的随从则不愿让他去，而悄悄地把他带到山南的艾地（即今拉加里的地方，译注）。他们把他在哪里藏了一年。当情况好转后又把他带回哲蚌寺。1625 年由班禅喇嘛传了戒。

1627 年有两位葡萄牙的耶稣传教士 **E.cacella** 和 **J.cabral** 从不丹到达日喀则。在这里他受到噶尔玛登均的接待。他们的宗旨是宣扬天主教，要人们信奉它，但没有成功。虽然噶尔玛登均对他们很友善，噶玛巴僧人出于宗教的原因反对他们。不久以后 **cacella** 和 **cabral** 去尼泊尔了。**Cacella** 于 1630

年又回到日喀则，但是健康不佳，在到达一周后去世了。噶尔玛登均派人去找 **cabral**，当时他在尼泊尔。1631 年来到日喀则，第二年又离去。

当 **cabral** 离开时，噶尔玛登均派人护送他。并给尼泊尔国王带了礼物和书信。要求他帮助那些耶稣会传教士。通过尼泊尔统治者的协助，**cabral** 得以穿过尼泊尔平安到达印度的巴特纳。他被认为是第一个旅行穿过尼泊尔的欧洲人。**Cacella** 和 **cabral** 也是踏到中藏土地上的最早的欧洲人。第一位到达喇嘛的传教士据说是 **Priar ocherie of pardenor**，他于 1328 年由契丹（**cathay**）来到拉萨（**cathay** 一词也指元朝时的北京。译注）但从没有在这一地区旅行过。

（未完待续）

(接上期)

但不久,这些希望都破灭了。一切我在中国政治会议上看见的最坏的东西都在这里重演。对于一项根本事实,我仍未有足够的警觉。筹委会中的二十名成员,尽管都是西藏人,但代表着昌都解放委员会和班禅喇嘛的在西部地区设立的堪布会议厅。这两者都是纯粹的中国创造物。这些代表们主要是得到中国的支持,而不得不支持任何中国提案以回报,尽管昌都代表们表现得比班禅喇嘛的代表们更具理性。有着这一坚实的被操纵的表决权,再加上那五位中国成员,筹委会成为虚有其名——只是一个由中国人幕后操纵西藏代表的纯粹的假像。事实上,所有基本政策是由另一个没有西藏人成员的名为「中国共产党西藏工作委员会」的机构所决定。我们只许讨论一些次要观点,但从没有可能作出任何重要改变。尽管我是一个指名主席,我并没有多少可作的事。有时看到议程早受控制和规定,因此早经其他的委员会完成的计划又来不及边际地空洞地讨论一番,然后通过,真令人忍俊不及。我常在这些会议中感到难堪。我明白,中国把我立为主席,无非不过是为了他们的谋略添一些西藏机构的表象。

一旦筹委员会着手设立政府部门,人们才知道是怎么回事,他们的反映也并不令人吃惊。他们旧有对中国的敌意复苏了。在拉萨召开了一次群众大会,抗议此一新组织,并把一份提案送交中国官员。提案说西藏有自己悠久的政治制度,新的组织并无必要,必须废除。当然,尽管这是一项群众要求,中国政府并不对此答覆。他们召来噶厦说,因为噶厦没有成功地禁止举行群众大会,现在他们让我出面这么作。噶厦不情愿起草了一份新声明:我明白禁止群众大会,并不能压制公众舆论,我极不情愿起草了一份新声明;我明白禁止群众大会,并不能压制公众舆论,我极不情愿地在声明上签了名。公众的愤怒以另一种方式不可避免地爆发出来。

这发生在1956年的祈祷节期间。西藏全新的东西在普通人民对中国的愤慨中创造了出来:人们自然地选出了他们的政治领袖。这些人并非政府官员。他们没有任何官员身份,而是来自普通的生活圈子。我把他们描述成政治领袖,并不意味着他们有任何西方意义中的政治性。他们并不为中国人是共产主义者而与他们对立,他们与划分世界政治的理论毫不相干。他们只是分享我们不善言辞的人民的痛苦和愤怒,而碰巧有了把这表现于言行的原本的能力。

这些人领导拉萨人民。总体来看,他们所受到的,以及为了人民所表达的怒火是人类的正常反应——他们要反击。不可避免地,这有时使他们与我的噶厦发生矛盾,他们看出我的反击中国

我的人民和我的土地

达
赖
喇
嘛
/
著

军队的无能为力。噶厦得制止他们的任何爱国,然而也是自杀性的政策。另一方面,他们会自然而然地想到噶厦对侵略者作出了太多的让步。有时,为了他们所代表的同样的人民,我得出面反对他们富于暴力的本性,他们也许对此怨恨,但直到那痛苦的最后,他们都保持着对我热烈的忠诚。那是达赖喇嘛的概念所维持的忠诚,它自古至今拥有所有西藏人的忠诚。我是他们为之战斗的标志。

在我这方面,我甚至不得不同意他们时,还钦佩他们,我欣慰,我们的不幸竟显示了具有这种领袖品质的人就存在于西藏人民之间。这是我们一直需要的。

祈祷节期间,这些领导人的生动与悠长的庆祝有着奇怪的对比。这节日第一次有了政治高调,而没有人能及早觉察到。当游行一开始,僧人们即涌上街头,城市各处都张贴了传单。如以往一样,他们要求中国人离开,把西藏留给西藏人。也如往常,这激怒了中国将军。还如往常,他们让噶厦对他们加以指责。但这一次,在他们愤怒的威胁之中,他们还点了三位领导人的名。他们也是参与起草反对筹备委员会提案的人。中国人强硬地坚持他们也应对这些传单和标语负责,并要求噶厦下令逮捕他们。他们没有违反我们的法律,但中国人威胁说,如果我们不逮捕他们,他们自己将逮捕他们并审讯。噶厦为把他们从更坏的命运中拯救出来,把他们放进监狱。一人在牢狱里死去,别的由拉萨三大寺出面作保而不久获释,其中的一个现在跟我一起在印度。

同时,我们从依然完全在中国军事控制之下的东部地区昌都收到这类消息,就是情况越来越坏。在祈祷节期间,边境上的理塘爆发了战门。筹备委员会成立不久,指挥昌都的中国将军召开一次约有350位西藏领导人会议。他告诉他们,我曾说西藏进行共产主义改革的时机尚不成熟,而应在大多数西藏人赞同之后,逐渐行进。但他说班禅喇嘛要求立即引进。这次会议讨论这两项选择,并决定昌都应接受哪一项。

讨论进行了几天。最后,当我和别的一些西藏人接受改革时,大约一百人投票赞同改革。约四十票要求立即改革。别的约200人投票永远也不会改革,尽管这些投票并没有考虑以作选择。那将军一一向他们致谢,宣告改革将在指定时间内进行,并赠给每位成员一册图画书、一支笔、墨水和纸,以及一些厕所用物——像是怪模怪样地选择的礼物——把他们解散了。

一个月之内,边省官员再次被召集,这一次在昌都的钟准宗地区一个城堡里。他们为中国部队所包围,并告之民主改革之即开始。他们抗议说,他们眼见过邻省改革所带来的灾难,说他们什么改革也不要。中国人把他们关在要塞里,连续不断地面劝了两周。到那时,官员们口头上都同意了。他们告知将送回本地区,向人民解释改革,但他们必须先接受教育。

达成这一协议,包围要塞的中国士兵解散消息,就在教育课的前夜,超过二百多位的官员们突围逃出要塞,跑到山中。

中国人以这一愚蠢行为,迫使该地区的大多数领导人过着游击队员的生涯。他们清楚,如果回去,就会被捕,因其无法无天。他们形成一支核心,并在不断增长之中。他们依赖从中国人那里夺取的武装和弹药以自卫。因此,不管是否他们的本意,他们得战斗。那些东部西藏人,尤其是康巴人,都是顽强与果断的人。他们熟悉自己的山派,而山派则是游击队理想的战地。1956年上半年,已流传着他们袭击中国公路和补给站的故事。

在我看来,这是一个没有任何结局的绝望的处境。游击队员们可以在这些不可攻取的山脉中坚持几年。中国人永远不能迫使他们出来。但他们也永远不能打败中国军队。不管维持多久,那只是西藏人,尤其是妇女和孩子们将遭受痛苦。

我非常灰心。情况比两年前演变得更坏。我以为让洛康娃辞职就可以打破了专制压迫和人们的愤怒的恶性循环,但现在此事又缠绕着我们。我所有的致力于和平解决问题的努力都已付诸东流,而我从这仅是政府笑柄的筹备委员会,看不出任何成功的希望。最坏的是,我感到已丧失了对我自己的人民的控制。他们在东部地区被迫变得野蛮。在中部西藏,他们采取暴力行动的决心越来越大;我感到,我无

法再阻止他们,即使我不能赞许暴力,也不相信暴力会有助于我们。

而我作为具有双重地位的达赖喇嘛,他们曾幸福地统治了西藏几世纪,如今却是孤寡无援。作为政治领袖,我不得不反对任何暴力。我明白,中国人企图削弱我的政治权力,而我之反对人们的暴力的实质,是帮了中国人来摧毁人民对我的信任。然而,即使人们丧失了对我的作为政治领袖的信仰,他们不应当丧失重要得多的对我作为宗教领袖的信仰。我可以担任或者放弃世俗的领袖地位,但达赖喇嘛永远也不会放弃宗教领袖地位,我从来没有梦想到这样作。

因此,我考虑到,如果为西藏的最高利益着想,我从所有活动中引退,以此原本原样地维持我的宗教权威。但我在西藏的时候,是无法逃避于政治之外的。要引退,我得离开这国家,尽管我痛苦而绝望地憎恨这个办法。在我深为灰心的一刻,我收到了访问印度的邀请信。

第八章:印度朝圣

我的朋友锡金大君、姑妈特来拉萨带给一份请柬,他的来访乃一线来自外界的同情,而令人清爽。我受到「印度玛哈菩提学会」的邀请。这是十七年前创立,用以宏扬佛法和照看印度朝圣者与佛寺的机构。他们希望我去参加释迦牟尼佛诞生二千五百周年纪念活动。

我出于任何政教原因,都非常想去。而释迦牟尼佛诞生本身对于所有佛教徒都是极其重要的事件。此外,任何一个西藏人都渴望有一天能去印度朝圣。她对我们一直是个圣地。她是佛教文化创始人的诞生之地,也是几百年前,由印度圣者和先知们带往我们山脉之中的智慧的源泉。虽然和印度的宗教与社会是沿着不同的路线发展的,但西藏依然是印度文化的儿女。

从世俗的观点来看,拜访印度似乎向我提供了一次我早想从与中国的繁忙的接触和一无所获的争执中撤退的机会,至少在一段时间内。不仅如此,——我还希望这提供我一次机会,请教于尼赫鲁先生和别的民领袖以及圣者甘地的信徒们。我不能夸张我们西藏的孤立的政治感情。我知道我在国际政治上缺乏经验,但我国任何别人也是如此。我们知道别国也像我们一样面临了这样的处境,而大量的政治智慧和经验存在于民主世界;但如今,任何一点都无裨益于我们,我们得由未经训练的本能来行事。急切需要明智的富于同情的指教。

我之想去尚有别的原因。我们曾与英国的印度有着长期友好的接触。事实上,那是我们与所有西方世界唯一的接触。但由于印度的权力转移到印度政府,我们与印度的政治接触因而淡化。我坚信,我们应当重建这接触而巩固之,把它作为通向容忍和自由的世界的生命线。

前往印度还不仅是我个人的愿望。西藏人在得知这一邀请,并通过我的官员催促我接受。因为我提及的所有原因——除了那些有关于我,而尚无关于他们的之外,即我必须从当务之急的政治困难中撤退。

但仅仅想去是不够的。如果中国人不想我去,他们可以轻而易举地阻止我。因此,我得先征求他们的同意。

我与范明将军商榷,他是最初驻于拉萨,并作为中国高级代表的。他开始说只可以向我提些建议,但他所说的无疑地都是些我不得不接受的建议。他这么说,我的心沉了下来。他说,为了安全的原因,我的印度之行是不合适的。他还以为由于筹备委员会尚有许多事要做,我作为主席,理应留在拉萨。然后,象是宽慰,他补充说那邀请毕竟只来自宗教组织,而不是印度政府,因此,我大可不必接受,而可以轻而易举地派去一名代表。

我十分失望,但又不能完全放弃这一希望。我推迟指派代表,也没有告知玛哈菩提学会我的不能前往。四个月后,约是1956年的十月中旬,那将军再次建议我指派代表,因为名单必须事前送往印度;然后,我安排了一支以我的副经师为首的代表团来代表我。但十一月一日,或是二日,他再来见我,并承认,中国政府于十月一日收到印度政府的电报,邀请我和班禅喇嘛为这一庆祝活动的客人。他补充说,中国政府对此事的各方面都作了考虑,而且认为如果我想去,我就可以去。我们愉快,拉萨人民也一样。但在范明将军告诉我这一邀请之前,印度驻拉萨总领导已告诉了别的几个人,而且传开了。当然,我个人推断,中国要想把这邀请保密,直到对我为

时过晚而不可接受；现在仅仅是由于这一披露才被迫打定了主意。

我准备启程。在我离开拉萨之前，张经武将军刚从中国来，作为常驻代表，我被当作小学生，领受了他的长篇大论。我发现很有趣，尽管也许那并非他故意如此。他说，匈牙利和波兰有点乱子，那是为受到帝国主义的影响的一小撮人发动的。但苏联立即相应匈牙利和波兰人民的求助，不费吹灰之力地扑灭了反动分子。反动分子总是虎视眈眈。趁机在社会主义国家制造乱子，但社会主义势力的共同责任是如此之大，他们会永远去援助任何这些国家。他对此大谈特谈，我致于意思到这也是一个含蓄的警告，即任何别国不得干预西藏。

然后，他谈及我的访问印度。他说尽管佛诞纯属宗教性，但它与联合国教科文组织有关。中国政府已派遣了一支代表团，但国民党也有可能从台湾派去一支代表团。如果他们这样做，中国代表即退会，他们也是这样告知印度政府。而如果台湾有任何人出席，我也将拒绝参加。一当我到达印度，中国大使即向我提供最新消息。

后来，他警告我，如果任何印度领导人向我问及藏中边界，我只应说那是北京外交部的事。他说，我也许会被问西藏的情况。如果新闻记者或者低级官员问及，我只说曾有点麻烦，但现在一切已归于正常。如果是尼赫鲁先生，或者别的高级官员问及，我可以说得多一些——西藏有些地方，发生了起义。

谈话的最后一部分是他的一项建议，即如果我可能在庆祝期间发言，我得事先让拉萨准备好。事实上，我被安排在释迦牟尼佛诞大会上发言。在我离开拉萨之前，筹备委员会秘书长阿沛，与中国人磋商后，为我起草了发言稿。我来到印度后，完全重写。

那时，公路已建到亚东，从那里到边境只需步行两天。这是中国人疯狂地建筑，用以在我们全国各地安排驻军的战略公路网的一部分；但这也把由拉萨到印度的旅程由几周缩短为几天。我们在两天之内驶入亚东。在日喀则的路上，中国一只汽车渡轮把我们渡过了普拉马普达河，班禅喇嘛在那里加入了我们。第四天，我们骑马，这依然是跨越喜马拉雅关隘的唯一办法。

一位叫盛明义任军分区司令员的中国将军陪我们到达西藏的最后一个居民点春必坦止；他离开时，又给我们一次短暂的讲话。他很遗憾地说印度有许多反动份子，如果我与他们谈话，必须特别谨慎。他提醒我，作为中国人民代表大会的副委员长，我代表中国和西藏。因此，我应当告诉每一个人关于中国在发展自然资源和人民生活水准上所作出的伟大进步。我应当让我见到的人都不庸置疑，中国与西藏享有完全的宗教自由，也有任何别种自由。如果有人不相信，我可以告诉他们，只要他们喜欢，什么时候都欢迎来访中国。那是在我穿过边境前所领受的最后指教。

由西藏南下印度的旅行是戏剧性的。穿越五十英里的荒凉的西藏高原，珠穆朗玛峰的皑皑雪峰指引着我们向前。在发里，从一个接近山麓的

关隘可以尽揽其与世隔绝的壮观。然后，山道壁陡而下，再下，便到达了杜鹃林和杜鹃遍布的春必谷地，这里盛长飞燕草、附子草和罂粟；人们有种极少西藏人看过的天外世界的感觉。以下的世界是极下和极远地伸展的广袤而酷热的印度平原、繁华的城市和海洋。这里却依然有可攀越的关口那叔那关。道路再次上伸，出了森林线，到达极顶的边界，它在最终下降到锡金谷地之前，把人们重新带回到赤裸和熟悉的西藏风光。

西藏和印度的通道一直是要穿越春必谷地。这也是1903年英国远征队所走的路，也是1904年协约后通商者所取之道——从此至江汉是任何外籍人士在西藏唯一有权通行的道路。谷地底是当1950年中国人侵时，我所迁徙的亚东镇。但它从那时起已有所改观。之后，我骑马下到谷地，再在中国公路下坐轿车南下。这当然要快上十倍，也更方便。但同所有的西藏人一样，我倒宁愿采取以前西藏所有的旅行方式。就在那条公路顶端，靠近发里的地方，中国人表现得古里古怪。我想他们了解一些有关高山空气稀薄的事，因为在上几世纪都是骑马旅行的路上，尚可看到中国人戴着氧气罩，舒舒服服地驾驶着。

（未完待续）

目 录

《时变》

2010

总第十三期

编辑:

李加东智
索朗格日
多雄
多吉才旦

投稿邮箱:

dusgyu@gmail.com

联系电话:

+919882330937
+919882476628

* 本刊评论类文章仅代表作者个人观点, 不代表本刊立场。

藏文编

人文论坛

- 3.14 大地震-----啊嘉扬慈木成 1
新一代人的精神宣言-----文嘉.丹增热杰 7

自由反驳

- 谈思想家扎加-----仁青东智 12
流亡社会里已容纳的思想家扎加-----麦噢 20
给哥的一封信-----噶丹嘉措 24

文学境界

- 浅谈西藏文学史的时期之分-----德拉加 27
我对诗的看法-----更登楞朱 32

心灵向导

- 没有一个矛盾的社会, 也没有一个偏见的宗义-----
——给罗朱华桑访问 35

中文编

卷首语

- 印度人的恋歌-----叶芝 47

文学长廊

- 西藏神秘现象-----摘自博客 48

舞动灵魂

- 《六月的诞生》-----嘎代才让 50
十年-----措香 50
我们是西藏孩子-----白玛曲真 51

时轮图博

- 达赖喇嘛与中文网友第一次推特对话----- 52

高原风情

- 藏族饮料-----本刊辑 55

藏人说藏

- 献给所有‘90后’的藏族学生-----阿万道吉尚 56
逮捕扎加是自绝于藏民族-----周加才让 57

近代史选

- 龙在西藏-----次仁夏加 58
黑色年鉴-----嘉央诺布 62

佳作连载

- 西藏政治史-----孜本·夏嘎巴 66
我的人民和我的土地-----达赖喇嘛 69